

UCITS V

En uppdaterad fondlagstiftning

Delbetänkande av 2014 års fondutredning

Stockholm 2015

STATENS OFFENTLIGA
UTREDNINGAR

SOU 2015:62

SOU och Ds kan köpas från Fritzes kundtjänst.
Beställningsadress: Fritzes kundtjänst, 106 47 Stockholm
Ordertelefon: 08-598 191 90
E-post: order.fritzes@nj.se
Webbplats: fritzes.se

För remissutsändningar av SOU och Ds svarar Fritzes Offentliga Publikationer på uppdrag av Regeringskansliets förvaltningsavdelning.

Svara på remiss – hur och varför.

Statsrådsberedningen, SB PM 2003:2 (reviderad 2009-05-02)

En kort handledning för dem som ska svara på remiss. Häftet är gratis och kan laddas ner som pdf från eller beställas på regeringen.se/remiss.

Layout: Kommittéservice, Regeringskansliet.
Omslag: Elanders Sverige AB.
Tryck: Elanders Sverige AB, Stockholm 2015.

ISBN 978-91-38-24316-9

ISSN 0375-250X

Till statsrådet Per Bolund

Regeringen beslutade den 30 oktober 2014 att utse en särskild utredare med uppdrag bl.a. att lämna förslag till de lagändringar som krävs i svensk rätt för att genomföra det s.k. UCITS V-direktivet¹ (dir. 2014:139).

Justitierådet Ann-Christine Lindeblad förordnades som särskild utredare från och med den 1 januari 2015. Övriga medverkande anges på nästa sida.

Genom tilläggsdirektiv har uppdraget utvidgats till att också omfatta dels förslag på åtgärder för att förbättra informationsgivningen och jämförbarheten kring hur fondförvaltare integrerar hållbarhetsaspekter i sin förvaltning (dir. 2014:158), dels förslag på åtgärder för att tydliggöra skillnaden mellan aktivt och passivt förvaltade fonder för investerare (dir. 2015:28). Förslag till genomförandet av UCITS V-direktivet ska redovisas genom ett delbetänkande.

Utredningen, som antagit namnet *2014 års fondutredning*, överlämnar härmed delbetänkandet *UCITS V En uppdaterad fondlagstiftning* (SOU 2015:62). Utredningens arbete fortsätter med återstående frågor.

Stockholm i juni 2015

Ann-Christine Lindeblad

/Johan Lycke och Helena Forsaeus

¹ Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/91/EU av den 23 juli 2014 om ändring av direktiv 2009/65/EG om samordning av lagar och andra författningar som avser företag för kollektiva investeringar i överlåtbara värdepapper (fondföretag) när det gäller förvaringsinstitutsfunktioner, ersättningspolicy och sanktioner.

Övriga medverkande i utredningen

Om inte annat anges har förordnandet gällt från och med den 2 februari 2015.

Sakkunniga

Direktören Lars Afrell, Svenska fondhandlareföreningen
Bankjuristen Martin Axelsson, SEB
Avdelningschefen Agneta Blomquist, Finansinspektionen
Verkställande direktören Isabella de Feudis, Svenska riskkapitalföreningen
Kanslirådet Catarina Erséus, Finansdepartementet
Kanslirådet Raana Farooqi Lind, Finansdepartementet
Kanslirådet Erik Sjöstedt, Finansdepartementet
Chefsjuristen Helene Wall, Fondbolagens förening

Experter

Avdelningschefen Johan Florén, AP7
Projektledaren Marcus Ihre, Swedish Standards Institute
Företagsledaren Emma Sjöström, Kunskapsbyrån Nuwa

Utredningssekreterare

Hovrättsassessorn Helena Forsaeus, fr.o.m. den 1 februari 2015
Bankjuristen Johan Lycke, fr.o.m. den 1 januari 2015

Innehåll

Sammanfattning	11
Summary	19
1 Författningsförslag	27
1.1 Förslag till lag om ändring i lagen (2004:46) om värdepappersfonder.....	27
1.2 Förslag till lag om ändring i lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse.....	54
1.3 Förslag till lag om ändring i lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden	55
1.4 Förslag till lag om ändring i lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder.....	56
2 Inledning	57
2.1 Uppdraget.....	57
2.2 Arbetets genomförande.....	58
2.3 Delbetänkandets disposition	58
3 Bakgrund	59
3.1 Inledning.....	59
3.2 Den svenska fondlagstiftningen.....	60
4 Några allmänna utgångspunkter	63
4.1 Inledning.....	63

4.2	Anpassningar av svensk rätt.....	63
4.2.1	Inga lagändringar om inte de nya rättsakterna innebär någon ändring i sak.....	65
4.2.2	Inga ändrade definitioner.....	66
4.3	Nivå II-regler.....	67
4.4	Fondernas rättsliga ställning.....	68
4.5	Sanktionssystemet för företagen.....	70
5	Regler om ersättningar	75
5.1	Inledning.....	75
5.2	Ersättningspolicyn och dess innehåll.....	75
5.3	Information om ersättningspolicyn	76
6	Förvaringsinstitut.....	79
6.1	Inledning.....	79
6.2	Krav på att ha ett förvaringsinstitut och vem som kan vara förvaringsinstitut	80
6.3	Förvaring av fondens tillgångar	83
6.4	Förbud för förvaringsinstitut att förfoga över fonders tillgångar.....	85
6.5	Förvaringsinstitutets kontrollerande funktion.....	87
6.5.1	Penningflöden	87
6.5.2	Kontroller i övrigt	89
6.6	Skyldigheten att agera i fondens och andelsägarnas intresse	89
6.7	Delegering av förvaringsinstitutsfunktioner.....	90
6.8	Förvaringsinstitutets ansvar.....	93
6.9	Förvaringsinstitutets skyldighet att lämna information till tillsynsmyndigheten.....	98

7	Tillsyn m.m.....	99
7.1	Inledning.....	99
7.2	Tillsynsbefogenheter	99
7.3	Visselblåsare	101
7.3.1	Inledning	101
7.3.2	Krav på speciella procedurer för hur anmälningar ska omhändertas hos behöriga myndigheter.....	101
7.3.3	Skydd för den som rapporterar mot att drabbas av repressalier.....	102
7.3.4	Sekretess avseende identitetsuppgifter.....	103
7.3.5	Krav på företag att inrätta särskilda system för anmälningar.....	104
7.3.6	En anmälare ska inte ådra sig ansvar för överträdelse av sekretessregler.....	105
7.4	Behandling av personuppgifter	107
8	Ingripanden	109
8.1	Inledning.....	109
8.2	Nya och ändrade bestämmelser om ingripanden vid regelöverträdelser.....	109
8.2.1	Administrativa sanktioner eller straffrättsliga påföljder?.....	110
8.2.2	Strukturen för bestämmelser om ingripanden mot svenska företag.....	112
8.2.3	Utvidgade ingripandebefogenheter mot fondbolag, mot den som bedriver fondverksamhet utan att vara berättigad till det och mot vissa ägare av fondbolag.....	118
8.2.4	Utökat ansvar för fysiska personer	121
8.2.5	Något om sanktioner mot fysiska personer i företagens ledning i förhållande till förbudet mot dubbel lagföring och straff och rätten att inte belasta sig själv.....	127

8.3	Nya och ändrade bestämmelser om sanktioner och andra administrativa åtgärder.....	133
8.3.1	Sanktioner och andra administrativa åtgärder mot juridiska personer	134
8.3.2	Sanktioner mot fysiska personer i företagens ledning	145
8.4	Omständigheter som ska vara styrande vid beslut om sanktioner och andra administrativa åtgärder.....	151
8.5	Offentliggörande av beslut om sanktioner och andra administrativa åtgärder.....	155
8.6	Beslut i överträdelseärenden	157
8.6.1	Beslutsordning i fråga om fondbolag och förvaringsinstitut m.fl.....	157
8.6.2	Beslutsordningen i fråga om fysiska personer i ledningen av fondbolag och förvaringsinstitut....	158
8.6.3	Prövning i allmän domstol eller i allmän förvaltningsdomstol?	161
8.6.4	Närmare om regleringen av förfarandet med sanktionsföreläggande	163
8.6.5	Möjlighet till gemensam handläggning av ingripandeärenden och ärenden om återkallelse av tillstånd på frivillig grund	167
8.7	Preskription och verkställighet.....	170
9	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	173
10	Konsekvensbeskrivning.....	175
10.1	Inledning	175
10.2	Vissa konsekvenser för fondmarknaden och investerare...	176
10.3	Konsekvenser för staten.....	177
10.4	Konsekvenser för företag.....	179
10.5	Övriga konsekvenser.....	181

11 Författningskommentar 183

- 11.1 Förslaget till lag om ändring i lagen (2004:46) om värdepappersfonder..... 183
- 11.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse217
- 11.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden 217
- 11.4 Förslaget till lag om ändring i lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder.....217

Bilagor

- Bilaga 1 Kommittédirektiv 2014:139 219
- Bilaga 2 Kommittédirektiv 2014:158 237
- Bilaga 3 Kommittédirektiv 2015:28 241
- Bilaga 4 UCITS V-direktivet 245
- Bilaga 5 Parallelluppställning över genomförandet av UCITS V..... 273

Sammanfattning

Inledning

Under våren och sommaren år 2014 antogs Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/91/EU av den 23 juli 2014 om ändring av direktiv 2009/65/EG om samordning av lagar och andra författningar som avser företag för kollektiva investeringar i överlåtbara värdepapper (fondföretag) när det gäller förvaringsinstitutsfunktioner, ersättningspolicy och sanktioner¹ (UCITS V-direktivet, se bilaga 4).

UCITS står för Undertakings for Collective Investment in Transferable Securities, och i direktivet regleras fondföretag som riktar sig till allmänheten och kännetecknas av ett högt konsumentskydd. Direktivet är genomfört i svensk rätt huvudsakligen genom lagen (2004:46) om värdepappersfonder. I den lagen används termerna värdepappersfond och fondbolag för fonder och bolag som i UCITS-direktivet benämns fondföretag respektive förvaltningsbolag.²

UCITS-direktivet, som ursprungligen är från år 1985, har ändrats ett flertal gånger och omarbetades år 2009 (UCITS IV-direktivet). De nu aktuella ändringarna är föranledda av marknadsutvecklingen och syftar till att öka investerarskyddet, harmonisera reglerna för förvaltningsbolag med de regler som gäller på andra delar av finansmarknadsområdet när det gäller ersättningspolicy och sanktioner samt förtydliga förvaringsinstitutens ansvar och uppgifter och minska de nationella skillnaderna.

Som en första del i uppdraget har utredningen haft till uppgift att överväga och föreslå vilka ändringar som krävs i den svenska

¹ EUT L 257, 28.8.2014, s. 186–213.

² Det gäller dock enbart för svenska fonder och bolag; de utländska motsvarigheterna benämns fondföretag och förvaltningsbolag även i den svenska regleringen.

regleringen för att genomföra de nya och ändrade reglerna i UCITS-direktivet. I uppdraget ingår även ett antal andra uppgifter som utredningen kommer att behandla i sitt kommande slutbetänkande (se kommittédirektiv, bilagorna 1–3).

Utgångspunkter för utredningens förslag

Utredningen föreslår att nödvändiga anpassningar av svensk rätt med anledning av de nya och ändrade reglerna i direktivet genomförs i huvudsak i lagen om värdepappersfonder.

När UCITS-direktivet ursprungligen genomfördes i svensk rätt var den allmänna utgångspunkten att lägga regleringen på direktivets nivå. Utredningen har inte funnit något skäl att anta ett annorlunda förhållningssätt än det som tidigare tillämpats, och lagförslagen föreslås i huvudsak ansluta till den nivå som följer av rättsakten. Denna utgångspunkt har också varit styrande i förhållande till direktivets terminologi. Termer och uttryckssätt som används i rättsakten föreslås också – i stor utsträckning – att användas för de svenska bestämmelserna, och av bl.a. den anledningen ersätts straffavgift med sanktionsavgift. Det föreslås emellertid inte att begreppet ledningsorgan används i den svenska lagtexten och lagens definition av finansiellt instrument bör tills vidare behållas oförändrad. Inte heller föreslås ändringar av de inarbetade termerna värdepappersfond och fondbolag.

Regler om ersättningar

De nya reglerna i UCITS-direktivet föreskriver bl.a. att ett fondbolag ska upprätta och tillämpa en ersättningspolicy i förhållande till sina anställda. Reglerna innehåller detaljerade krav på innehållet i en sådan policy och hur den ska tillämpas.

Utredningen föreslår att det i lagen om värdepappersfonder tas in en rambestämmelse som anger att ett fondbolag ska ha en ersättningspolicy och praxis som är förenlig med och främjar en sund och effektiv riskhantering samt att det införs ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter som närmare, och i enlighet med ersättningsreglerna i UCITS-direktivet, reglerar utformningen av ersättnings-

systemen. Med den föreslagna ordningen åstadkommer man en sammahållen svensk reglering vad gäller ersättningar och ersättningsystem i finansiella företag. Vidare föreslås att befintliga lagbestämmelser om innehållet i informationsbroschyren, årsberättelsen och faktabladet kompletteras på så vis att det anges att det i dessa dokument också ska finnas vissa upplysningar om ersättningar och fondbolagets ersättningspolicy.

Förvaringsinstitutens uppgifter och ansvar

I de nya bestämmelserna i UCITS-direktivet om förvaringsinstitut anges bl.a. vilka enheter som får utgöra förvaringsinstitut, uppgifter som institutet förväntas sköta, under vilka omständigheter uppgifter får delegeras och skadestandsregler som ska tillämpas om institutet förlorar instrument eller orsakar annan skada.

Grundprinciperna och förvaringsinstitutets uppgifter är i sig desamma som tidigare, men de nya reglerna i direktivet är betydligt mer detaljerade och kräver både att befintliga lagbestämmelser om förvaringsinstitut kompletteras och att nya bestämmelser införs i lagen om värdepappersfonder. Utredningen föreslår bl.a. att det ska framgå att det är fondbolaget som ska se till att ett förvaringsinstitut utses, och att institutet ska hålla verksamheten som förvaringsinstitut åtskild från verksamheter vars intressen kan komma i konflikt med fondbolagets, fondens eller andelsägarnas intressen. Vidare föreslås att förvaringsinstitutets uppgifter att övervaka fondens penningflöden och att förvara fondens tillgångar förtydligas genom nya bestämmelser i enlighet med det som föreskrivs i direktivet. Bestämmelserna innebär bl.a. att förvaringsinstitutet ska depåförvara alla finansiella instrument som kan registreras på ett konto för sådana instrument och alla finansiella instrument som fysiskt kan levereras till förvaringsinstitutet, samt – i förhållande till övriga tillgångar – kontrollera fondens äganderätt till dessa tillgångar samt föra och hålla ett uppdaterat register över dem. Utredningen föreslår också att det införs nya bestämmelser om möjlighet för förvaringsinstitutet att åt annan uppdrag utföra depåförvaring och kontroll av äganderätten samt förändring av register över fondens tillgångar (delegering och vidaredelegering). Av de nya föreslagna bestämmelserna framgår också att ett förvaringsinstitut, eller ett

företag till vilket uppgifter har delegerats, inte får förfoga över fondens tillgångar, om det inte är så att förfogandet sker för fondens räkning, på fondbolagets instruktioner, gagnar fonden och andelsägarnas intressen samt att transaktionen omfattas av en säkerhet av hög kvalitet, som har mottagits inom ramen för ett avtal om äganderättsöverföring.

Slutligen föreslås att det i lagen tas in en bestämmelse som innebär att ett förvaringsinstitut är ansvarigt gentemot fonden eller andelsägarna, om institutet eller en tredjepart till vilken depåförvaringen delegerats har förlorat finansiella instrument som depåförvaras. Förvaringsinstitutet ska dock inte hållas ansvarigt om det kan visa att förlusten är följden av en yttre händelse utanför institutets rimliga kontroll och vilkas konsekvenser det hade varit omöjligt att avvärja, trots alla rimliga ansträngningar att göra så.

Utredningen föreslår vidare att den gällande svenska skadeståndsbestämmelsen – att förvaringsinstitutet ska ersätta fondandelsägare och fondbolag för skador som de har tillfogats genom att institutet har överträtt lagen om värdepappersfonder eller fondbestämmelserna – ändras på så sätt att förvaringsinstitutet, utöver det ovan beskrivna kontrollansvaret vid förlust av finansiella instrument, ska vara ansvarigt gentemot fonden eller andelsägarna för skador som orsakats av uppsåt eller oaktsamhet. Dessa ansvarsregler föreslås gälla också för förvaringsinstitut för specialfonder.

Den behöriga myndighetens tillsyn och s.k. visseblåsarsystem

Genom de ändrade och nya bestämmelserna i UCITS-direktivet utvidgas den behöriga myndighetens tillsynsbefogenheter och det uppställs också krav på att såväl myndigheten som fondbolag och förvaringsinstitut ska ha effektiva system för rapportering av regelöverträdelser.

Utredningen föreslår att bestämmelser om Finansinspektionens skyldighet att inrätta effektiva procedurer för att motta och följa upp anmälningar om överträdelser ges i form av föreskrifter på förordningsnivå. Vidare föreslår utredningen att det i lagen om värdepappersfonder tas in en bestämmelse om att fondbolag ska ha ändamålsenliga system för att från anställda omhändertagna anmälningar

om eventuella missförhållanden inom bolagen. För förvaringsinstitut är kravet genomfört genom bestämmelsen om detta i lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse (6 kap. 2 a §). Kravet enligt direktivet på att en arbetstagare som rapporterar allvarliga överträdelse ska skyddas mot repressalier, diskriminering och andra former av missgynnande behandling är, enligt utredningens bedömning, uppfyllt genom gällande lagstiftning. Detsamma gäller för det uppställda kravet på identitetsskydd.

Den som har rapporterat en misstänkt regelöverträdelse till den behöriga myndigheten ska inte kunna göras ansvarig för att ha åsidosatt någon tystnadsplikt. Bestämmelser om detta införs i lagen om värdepappersfonder, i lagen om bank- och finansieringsrörelse och i lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden.

Ingripanden

UCITS-direktivets nya bestämmelser om sanktioner och administrativa åtgärder vid regelöverträdelse utgör en minimireglering. Bestämmelserna, som är betydligt mer detaljerade än de tidigare, överensstämmer i stor utsträckning i utformning och innehåll med den reglering avseende ingripanden som finns i övriga EU-rättsakter på finansmarknadsområdet.

Förslagen i denna del innebär utvidgade befogenheter för Finansinspektionen. Genom ett tillägg görs den generellt utformade bestämmelsen om ingripanden mot fondbolag (12 kap. 1 § lagen om värdepappersfonder) tillämplig även på förvaringsinstitut som har överträtt vissa bestämmelser som genomför UCITS-direktivet, och därmed kan bli föremål för i stort sett samma slags sanktioner och andra administrativa åtgärder som kan beslutas mot fondbolag.

Vidare föreslås att det i lagen tas in nya bestämmelser som möjliggör sanktioner mot fondbolags och förvaringsinstituts styrelseledamöter och verkställande direktör – eller ersättare för dem – för en överträdelse från bolagets eller institutets sida. Detta förutsätter dock att den fysiska personen i fråga av uppsåt eller grov oaktamhet har agerat på ett sätt som föranlett företagens regelöverträdelse och att denna överträdelse är av allvarligt slag. I lagen införs också en bestämmelse med innebörd att ett ingripande inte ska ske om överträdelsen samtidigt utgör en gärning som är föremål

för åtal. De sanktioner som kan bli aktuella såvitt gäller personer i ledningen för ett fondbolag är beslut om sanktionsavgift och förbud mot att utöva ledningsfunktioner i ett fondbolag. Mot personer i ledningen för ett förvaringsinstitut kan ett ingripande ske genom ett beslut om sanktionsavgift. En sådan avgift ska bestämmas till högst ett belopp som den 17 september 2014 motsvarade fem miljoner euro, alternativt till ett belopp motsvarande summan av två gånger den vinst som har erhållits eller den kostnad som har undvikits, till följd av överträdelsen, i de fall beloppen kan beräknas. Sanktionsavgiften får inte bestämmas till ett lägre belopp än 5 000 kr. Den nya föreslagna bestämmelsen om fastställande av sanktionsavgift är också tillämplig på fysiska personer som har drivit fondverksamhet utan att vara berättigad till det eller har åsidosatt sin skyldighet att anmäla eller underrätta Finansinspektionen om förvärv, förändringar och avyttringar av kvalificerade innehav i ett fondbolag.

För fondbolag är de sanktioner som kan bli aktuella desamma som enligt gällande rätt. Lagens bestämmelser om straffavgift, liksom verkställighet av beslut av bl.a. sådan avgift, ändras dock redaktionellt genom att termen straffavgift ersätts med sanktionsavgift. Vidare ändras taknivån för avgiften i enlighet med direktivets minimikrav. Det innebär att Finansinspektionen får besluta om en sanktionsavgift upp till ett belopp som den 17 september 2014 i svenska kronor motsvarade fem miljoner euro, alternativt ett belopp motsvarande tio procent av företagets eller, i förekommande fall, koncernens totala årsomsättning under det föregående räkenskapsåret, eller ett belopp motsvarande två gånger summan av den vinst som erhållits eller den kostnad som undvikits, till följd av regelöverträdelsen, i de fall beloppen kan beräknas. Lägsta nivån är alltså jämt 5 000 kr.

Det är alltså inom de i lagrummen angivna ramarna som sanktionsavgifter ska fastställas i det enskilda fallet. Det föreslås vidare att det i lagen tas in nya bestämmelser som tydliggör – genom en exemplifierande uppräkningslista – vilka faktorer som ska ligga till grund för valet av en sanktion eller en annan administrativ åtgärd, liksom för sanktionsavgifters storlek.

I enlighet med de nya bestämmelserna i direktivet föreslås också att Finansinspektionens befogenhet att besluta om sanktionsavgift utvidgas till att gälla vid vissa angivna regelöverträdelser, bl.a. om

någon har fått ett verksamhetstillstånd genom att lämna falska uppgifter eller på annat otillbörligt sätt.

Utredningen föreslår att Finansinspektionen, liksom tidigare, ska fatta beslut om sanktioner och andra administrativa åtgärder avseende juridiska personer, och även i frågor om fysiska personers underlåtenhet att anmäla förvärv, förändringar och avyttringar av ett kvalificerat innehav i ett fondbolag. När det gäller sanktioner mot fysiska personer i ledningen för ett fondbolag eller ett förvaringsinstitut i fråga om överträdelse från företagets sida, ska Finansinspektionen genom sanktionsföreläggande pröva frågor om sanktioner. Om ett sådant föreläggande inte godkänts inom föreskriven tid får Finansinspektionen ansöka hos Förvaltningsrätten i Stockholm om att sanktionen ska beslutas. Enligt utredningens förslag får Finansinspektionens beslut om sanktionsföreläggande inte överklagas. Ett sanktionsföreläggande som har godkänts ska dock efter klagan kunna undanröjas, om godkännandet av föreläggandet inte kan anses som en giltig viljeförklaring, om det vid ärendets handläggning har förekommit ett sådant fel att föreläggandet bör anses ogiltigt eller om föreläggandet av annan anledning inte överensstämmer med lag.

Ikraftträdande

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 18 mars 2016.

Summary

Introduction

During the spring and summer of 2014, Directive 2014/91/EU of the European Parliament and of the Council of 23 July 2014 amending Directive 2009/65/EC on the coordination of laws, regulations and administrative provisions relating to undertakings for collective investment in transferable securities (UCITS) as regards depositary functions, remuneration policies and sanctions¹ (the UCITS V Directive, see annex 4) was adopted.

The Directive regulates UCITS that have the general public as their target group and are characterised by a high degree of consumer protection. The Directive has been implemented in Swedish law chiefly through the Swedish UCITS Act (2004:46). This Act uses the terms *värdepappersfond* ('Swedish UCITS') and *fondbolag* ('Swedish management company') for funds and companies that in the UCITS Directive are termed 'UCITS' and 'management company' respectively.²

The UCITS Directive, which dates back to 1985, has been amended several times and was recast in 2009 (the UCITS IV Directive). The present amendments are in response to developments in the market and aim to increase the level of investor protection, to harmonise the rules for management companies with the rules that apply in other parts of the financial markets area as regards remuneration policies and sanctions, to clarify the duties and liabilities of depositaries and to reduce the discrepancies between national provisions.

¹ OJ L 257, 28.8.2014, p. 186–213.

² However, this only applies to Swedish funds and companies; the foreign equivalents are designated 'UCITS' and 'management companies' in the Swedish regulations as well.

As a first part of its remit, the Inquiry has had the task of considering and proposing the changes required in the Swedish regulations to implement the new and changed rules in the UCITS Directive. The remit also includes a number of other tasks that the Inquiry will address in its upcoming final report (see Terms of Reference, annexes 1–3).

Starting points for the Inquiry's proposals

The Inquiry proposes that necessary adaptations of Swedish law in response to the new and amended rules in the Directive be implemented chiefly in the Swedish UCITS Act.

When the UCITS Directive was first implemented in Swedish law, the general approach was to place the regulations on a level with the Directive. The Inquiry has not found any reason to adopt a different approach than the one previously applied, and our proposal is that the legislative proposals should generally keep to the level directed by the EU legal instrument. This approach has also governed the Inquiry's line in relation to the terminology used in the Directive. Terms and expressions used in the EU legal instrument are also broadly proposed for use in the Swedish provisions, and for this reason the term *straffavgift* ('fine'), for example, will be replaced by *sanktionsavgift* ('pecuniary sanction'). However, the Inquiry does not propose that the concept of 'management body' should be used in the Swedish legislative text and the definition of 'financial instrument' used in the Act should remain unchanged until further notice. Furthermore, no changes are proposed in the established terms *värdepappersfond* ('Swedish UCITS') and *fondbolag* ('Swedish management company').

Rules on remuneration

The new rules in the UCITS Directive require management companies to establish and apply remuneration policies with respect to their staff. The rules contain detailed requirements regarding the contents and application of such policies.

The Inquiry proposes that a framework provision be introduced in the Swedish UCITS Act stating that Swedish management com-

panies must have remuneration policies and practices that are compatible with and promote sound and effective risk management and that the Government or the authority designated by the Government be authorised to issue regulations that govern the design of remuneration systems in greater detail, and in accordance with the rules on remuneration in the UCITS Directive. The proposed arrangement will result in cohesive Swedish regulations regarding remuneration and remuneration systems in financial companies. Furthermore, it is proposed that existing legal provisions on the contents of the prospectus, annual report and simplified prospectus be supplemented to state that these documents shall also contain certain information concerning remuneration and the management company's remuneration policy.

Duties and liabilities of depositaries

The new provisions in the UCITS Directive concerning depositaries state which entities may constitute depositaries, the duties the depositary is expected to perform, the circumstances in which duties may be delegated and the rules regarding damages that are to apply if the depositary loses instruments or causes other damage.

While the basic principles and the duties of depositaries are the same as previously, the new rules in the Directive are considerably more detailed and require both that existing legislative provisions regarding depositaries be supplemented and that new provisions be introduced in the Swedish UCITS Act. The Inquiry proposes that it should be made clear that it is the management company that is responsible for ensuring that a depositary is appointed and that the depositary should keep its activities as a depositary separate from activities whose interests could come into conflict with the interests of the management company, the UCITS or the unit holders. In addition, it is proposed that the duties of the depositary to monitor the cash flows of the UCITS and to hold the UCITS assets should be clarified by means of new provisions in accordance with what is prescribed in the Directive. The provisions mean, among other things, that the depositary shall hold in custody all financial instruments that may be registered in an account for such instruments and all financial instruments that can be physically delivered to the deposi-

tary, and – as regards other assets – verify the ownership by the UCITS of these assets, maintain a record of these assets and keep this record up to date. The Inquiry also proposes the introduction of new provisions on the freedom of depositaries to entrust to another party the tasks of holding in custody, verifying ownership and keeping records of UCITS assets (delegation and sub-delegation). The proposed provisions also clarify that a depositary, or a company to which duties have been delegated, may not reuse UCITS assets, unless this is done for the account of the UCITS, on the instructions of the management company, for the benefit of the UCITS and in unit holders' interests, and the transaction is covered by high-quality and collateral received by the UCITS under a title transfer arrangement.

Finally, it is proposed that a provision be introduced in the Act to the effect that a depositary is liable to the UCITS and the unit holders for the loss by the depositary or a third party to whom the custody of financial instruments held in custody has been delegated. However, the depositary shall not be liable if it can prove that the loss has arisen as a result of an external event beyond its reasonable control, the consequences of which would have been unavoidable despite all reasonable efforts to the contrary.

The Inquiry also proposes that the existing Swedish provision on damages – that the depositary shall compensate UCITS unit holders and management companies for damages caused by the depositary infringing the Swedish UCITS Act or fund rules – should be amended so as to make the depositary liable to the UCITS and unit holders for intentionally or negligently caused damages, over and above the liability for verification in the event of loss of financial instruments described above. Under our proposals, these rules of liability will also apply to depositaries for special funds.

Supervision by competent authority and 'whistleblower' systems

The amended and new provisions in the UCITS Directive broaden the supervisory powers of the competent authority and also require the authority, management companies and depositaries to have effective systems for reporting infringements of the rules.

The Inquiry proposes that provisions on the duty of the Swedish Financial Supervisory Authority (Finansinspektionen) to establish effective procedures for receiving and following up reports on infringements should be given in the form of regulations at ordinance level (secondary legislation). Further, the Inquiry proposes the introduction in the Swedish UCITS Act of a provision stating that management companies shall have appropriate systems for dealing with reports from staff concerning any irregularities in the companies. This requirement has been implemented as regards depositaries through the provision to this effect in the Banking and Financing Business Act (2004:297) (Chapter 6, Section 2a). In the Inquiry's opinion, the requirement under the Directive that an employee who reports serious infringements shall be protected against retaliation, discrimination and other types of unfair treatment is satisfied by existing legislation. The same applies to the protection of identity required by the Directive.

A person who has reported a suspected infringement of regulations to the competent authority shall not be held liable for disregarding professional secrecy. Provisions on this will be introduced in the Swedish UCITS Act, the Banking and Financing Business Act and the Securities Market Act (2007:528).

Interventions

The new provisions in the UCITS Directive on sanctions and administrative measures in the event of infringements of regulations represent a minimum level. The provisions, which are considerably more detailed than the previous provisions, largely tally in design and content with the regulations concerning interventions given in other EU legal instruments in the financial markets area.

The proposals in this area entail broader powers for the Swedish Financial Supervisory Authority. The generally formulated provision on interventions against management companies (Chapter 12, Section 1 of the Swedish UCITS Act) will be supplemented to make it also applicable to depositaries that have infringed against certain provisions designed to implement the UCITS Directive, so as to make them subject to broadly the same types of sanctions and

other administrative measures that can be imposed on management companies.

Further, the Inquiry proposes the introduction in the Act of new provisions that will make it possible to impose sanctions on members of the governing board of a management company or a depositary, and the managing director, or persons substituting for any of these, for an infringement by the company or the depositary. However, this presupposes that in the event of intention or gross carelessness, the way in which the natural person has acted has led to the infringement by the company and this infringement is of a serious nature. A provision will also be introduced in the Act to the effect that no intervention shall be made if the infringement at the same time constitutes an act that is subject to prosecution. The sanctions that may come into question for persons belonging to the management of a management company are a decision on a pecuniary sanction and a ban against exercising management functions in a management company. An intervention against a person belonging to the management of a depositary can be made by imposing a pecuniary sanction. Such a sanction can be set at an amount of at most the equivalent on 17 September 2014 of EUR 5 million, or an amount equivalent to twice the profit obtained or the cost avoided as a result of the infringement, in cases where these amounts can be calculated. The pecuniary sanction may not be set at an amount below SEK 5 000. The new proposed provision on determining pecuniary sanctions is also applicable to natural persons who have conducted UCITS business without being entitled to do so or have disregarded their obligation to notify or inform the Swedish Financial Supervisory Authority of acquisitions of, changes in and disposal of qualifying holdings in a management company.

For management companies, the sanctions that may come into question are the same as under established law. The provisions of the Act on fines, and the enforcement of decisions imposing such fines, and other decisions, will, however, be amended editorially by replacing the term 'fine' with the term 'pecuniary sanction'. In addition, the ceiling on pecuniary sanctions will be brought into line with the minimum requirement in the Directive. This means that the Swedish Financial Supervisory Authority may order a pecuniary sanction up to an amount in Swedish kronor (SEK) that on 17 September 2014 was equivalent to EUR 5 million, or else an

amount equivalent to ten per cent of the company's or, where relevant, the group's total annual turnover during the preceding financial year, or an amount equivalent to twice the profit gained or the cost avoided as a result of the infringement of the regulations, in cases where these amounts can be calculated. The lowest level remains SEK 5 000.

In the individual case, then, pecuniary sanctions will be set within the parameters specified in the relevant sections of the law. Furthermore, it is proposed that new provisions be introduced in the Act clarifying – by means of an illustrative list – the factors on which to base the choice of a sanction or another administrative measure, and the size of pecuniary sanctions.

In accordance with the new provisions in the Directive, it is also proposed that the powers of the Swedish Financial Supervisory Authority to impose pecuniary sanctions be broadened to apply in the case of certain specified infringements, including if a person has obtained permission to engage in business by giving false information or by some other improper means.

The Inquiry proposes that the Swedish Financial Supervisory Authority, as previously, should take decisions on sanctions and other administrative measures concerning legal persons, and also in matters concerning the failure by natural persons to give notice of acquisitions of, changes in and disposals of qualifying holdings in a management company. With regard to sanctions against natural persons belonging to the management of a management company or a depositary in the event of infringements on the part of the company, the Swedish Financial Supervisory Authority shall adjudicate the matter of sanctions through sanctions orders. If such an order has not been accepted within the prescribed time, the Swedish Financial Supervisory Authority will be able to apply to Stockholm Administrative Court for the sanction to be imposed. Under the Inquiry's proposal, a decision by the Swedish Financial Supervisory Authority on a sanctions order will not be subject to appeal. However, a sanctions order that has been accepted shall be set aside after complaint, if the approval of the order cannot be regarded as a valid expression of a person's will, if such an error has occurred during the processing of the matter that the order should be regarded as invalid, or if the order is not in conformity with the law for some other reason.

Entry into force

It is proposed that the legislative amendments enter into force on 18 March 2016.

1 Författningsförslag

1.1 Förslag till lag om ändring i lagen (2004:46) om värdepappersfonder

Härigenom föreskrivs¹ i fråga om lagen (2004:46) om värdepappersfonder

dels att nuvarande 2 kap. 17 c § ska betecknas 2 kap. 17 f § och nuvarande 12 kap. 20 § ska betecknas 12 kap. 24 §,

dels att nya 2 kap. 17 c §, 2 kap. 21 §, 3 kap. 1 och 2 §§, 4 kap. 15 och 16 a §§, 12 kap. 1, 2, 4, 6–8, 9 och 19 §§ samt de nya 20 och 24 §§, 13 kap. 1 §, och 14 kap. 1 §, samt rubrikerna närmast före 12 kap. 1 och 7 §§ ska ha följande lydelse,

dels att rubriken närmast före 2 kap. 17 c § ska sättas närmast före 17 f § och rubriken närmast före 12 kap. 20 § ska sättas närmast före 12 kap. 24 §, och

dels att det ska införas 24 nya paragrafer, 2 kap. 17 d och 17 e §§, 3 kap. 1 a–1 e och 5–10 §§, 4 kap. 18 a §, 11 kap. 8 a §, och 12 kap. 1 a–1 c, 2 a, 8 a, 18 och 21–23 §§, samt nya rubriker av följande lydelse.

¹ Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/91/EU av den 23 juli 2014 om ändring av direktiv 2009/65/EG om samordning av lagar och andra författningar som avser företag för kollektiva investeringar i överlåtbara värdepapper (fondföretag) när det gäller förvaringsinstitutsfunktioner, ersättningspolicy och sanktioner (EUT L 257, 28.8.2014, s. 186–213).

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

17 c §

Ett fondbolag ska ha ett ersättningsystem som främjar en sund och effektiv riskhantering.

17 d §

Ett fondbolag ska tillhandahålla ändamålsenliga rapporteringssystem för anställda som vill göra anmälningar om misstänkta överträdelser av bestämmelserna som gäller för verksamheten.

Personuppgiftslagen (1998:204) gäller vid behandling av personuppgifter inom ramen för sådana rapporteringssystem som avses i första stycket.

17 e §

Den som har gjort en anmälan om misstänkta överträdelser av bestämmelserna som gäller för verksamheten får inte göras ansvarig för att ha åsidosatt någon tystnadsplikt, om anmälaren hade anledning att anta att en överträdelse hade skett.

21 §

Om en fondandelsägare tillfogats skada genom att fondbolaget överträtt denna lag eller fondbestämmelserna, *skall* fondbolaget ersätta skadan. Om en fondandelsägare eller ett fond-

Om en fondandelsägare tillfogats skada genom att fondbolaget överträtt denna lag eller fondbestämmelserna, *ska* fondbolaget ersätta skadan. Om ett förvaringsinstitut, i annat fall än

bolag tillfogats skada genom att förvaringsinstitutet överträtt denna lag eller fondbestämmelserna, skall institutet ersätta skadan.

som avses i 3 kap. 9 §, uppsåtligen eller av oaktsamhet har tillfogat en fondandelsägare eller en värdepappersfond skada, ska institutet ersätta skadan.

3 kap.

1 §

För varje värdepappersfond ska det finnas ett förvaringsinstitut. Förvaringsinstitutet ska ha sitt säte i Sverige eller, om det är en i Sverige etablerad filial, i ett annat land inom EES.

Förvaringsinstitutet ska handla oberoende av fondbolaget och uteslutande i andelsägarnas gemensamma intresse.

Ett fondbolag ska för varje värdepappersfond som förvaltas se till att ett förvaringsinstitut utses. Förvaringsinstitutet ska ha sitt säte i Sverige eller, om det är en i Sverige etablerad filial, i ett annat land inom EES.

Förvaringsinstitutet ska handla hederligt, rättvist, oberoende och professionellt samt uteslutande i fondens och andelsägarnas gemensamma intresse.

1 a §

Ett förvaringsinstitut ska hålla verksamheten som förvaringsinstitut åtskild från verksamheter som kan komma i konflikt med fondbolagets, fondens eller andelsägarnas intressen.

Förvaringsinstitutet ska identifiera, hantera och övervaka eventuella intressekonflikter. Sådana konflikter ska redovisas för fondens andelsägare.

1 b §

Förvaringsinstitutet har till uppgift att övervaka fondens penningflöden.

Förvaringsinstitutet ska särskilt se till att betalningar från investerare har tagits emot och att alla likvida medel i fonden bokförs på likvidkonton som har öppnats i fondens namn eller i fondbolagets eller förvaringsinstitutets namn men för fondens räkning.

Likvidkonton enligt andra stycket ska öppnas hos sådana enheter som avses i artikel 18.1.a–c i kommissionens direktiv 2006/73/EG av den 10 augusti 2006 om genomförandet av Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/39/EG vad gäller organisatoriska krav och villkor för verksamheten i värdepappersföretag, och definitioner för tillämpning av det direktivet².

Om likvidkontot har öppnats i förvaringsinstitutets namn för fondens räkning, får medel som tillhör förvaringsinstitutet eller sådana enheter som avses i tredje stycket inte finnas på samma konto.

1 c §

Förvaringsinstitutet ska

1. depåförvara

a) alla finansiella instrument som kan registreras på ett konto för finansiella instrument som har

² EUT L 241, 2.9.2006, s. 26–58.

öppnats hos förvaringsinstitutet, och
b) alla finansiella instrument
som fysiskt kan levereras till för-
varingsinstitutet, samt

2. kontrollera fondbolagets, för
fondens räkning, äganderätt till öv-
riga tillgångar samt föra och hålla
ett uppdaterat register över dem.

Förvaringsinstitutet får, utöver
sådana förfoganden som följer av
institutets uppdrag enligt första
stycket eller 2 §, förfoga över de till-
gångar som avses i första stycket 1,
endast om

1. förfogandet sker för fondens
räkning,

2. förvaringsinstitutet följer
fondbolagets instruktioner,

3. förfogandet gagnar fonden
och andelsägarna, och

4. transaktionen är förenad med
ett avtal om säkerhetsöverlåtelse
av en säkerhet, vars värde vid varje
tidpunkt med marginal uppgår till
minst marknadsvärdet av tillgång-
arna.

1 d §

För att fullgöra sina uppgifter
enligt 1 c § första stycket 1 ska
förvaringsinstitutet se till att alla
finansiella instrument registreras
på ett separat konto hos institutet
i fondens namn, eller i fondbola-
gets namn för fondens räkning,
och i enlighet med principerna i
artikel 16 i kommissionens direk-
tiv 2006/73/EG av den 10 aug-
usti 2006 om genomförandet av

Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/39/EG vad gäller organisatoriska krav och villkor för verksamheten i värdepappersföretag, och definitioner för tillämpning av det direktivet³.

För att fullgöra sina uppgifter enligt 1 c § första stycket 2 ska förvaringsinstitutet lägga uppgifter eller handlingar från fondbolaget samt andra tillgängliga handlingar till grund för sin bedömning av äganderätten till tillgångarna.

1 e §

Förvaringsinstitutet ska regelbundet ge fondbolaget en fullständig förteckning över samtliga tillgångar som ingår i fonden.

2 §

Förvaringsinstitutet ska verkställa de beslut av fondbolaget som avser värdepappersfonden om de inte strider mot bestämmelserna i denna lag eller fondbestämmelserna.

Förvaringsinstitutet ska *vidare* Förvaringsinstitutet ska se till *ta emot och förvara den egendom* att *som ingår i fonden samt se till att*

1. försäljning och inlösen av fondandelar sker i enlighet med bestämmelserna i denna lag och fondbestämmelserna,
2. fondandelarnas värde beräknas enligt bestämmelserna i denna lag och fondbestämmelserna,
3. tillgångarna i fonden utan dröjsmål kommer institutet till handa, och
4. medlen i fonden används enligt bestämmelserna i denna lag och fondbestämmelserna.

³ EUT L 241, 2.9.2006, s. 26–58.

Om utländska finansiella instrument ingår i fonden, får förvaringsinstitutet låta ett lämpligt utländskt förvaringsinstitut förvara dem. Ett sådant uppdrag fråntar inte förvaringsinstitutet dess ansvar enligt denna lag.

5 §

Förvaringsinstitutet får inte uppdra åt någon annan att utföra andra uppgifter än depåförvaring av tillgångar, kontroll av äganderätten och förande av register enligt 1 c §.

Delegering enligt första stycket förutsätter att förvaringsinstitutet

1. kan visa att det finns ett objektivet skäl för delegering av uppgifterna och att avsikten inte är att kringgå kraven i denna lag eller annan författning,

2. har handlat med vederbörlig skicklighet, aktsamhet och omsorg vid valet av uppdragstagare, och

3. regelbundet övervakar uppdragstagaren och dennes rutiner avseende delegerade uppgifter.

6 §

För att uppdra åt någon annan att utföra uppgifter ska förvaringsinstitutet, utöver det som anges i 5 § andra stycket, förvissa sig om att uppdragstagaren

1. har den struktur och den sakkunskap som krävs i förhållande till uppdraget,

2. om uppdraget avser depå-

förvaringsuppgifter, omfattas av en effektiv reglering, inbegripet minimikapitalkrav, effektiv tillsyn över verksamheten i den berörda jurisdiktionen och regelbunden extern granskning för att säkerställa att de finansiella instrumenten finns i uppdragstagarens förvar,

3. håller de anförtrodda tillgångarna åtskilda från egna och andras tillgångar så att de alltid går att identifiera,

4. har vidtagit alla nödvändiga åtgärder för att fondens tillgångar, om uppdragstagaren blir insolvent, inte ska vara tillgängliga för utdelning eller realisering till uppdragstagarens fordringsägare, samt

5. uppfyller de allmänna skyldigheter och respekterar de förbud som anges i 1, 1 a, 1 c, 2, och 4 §§.

7 §

Om lagstiftningen i ett land utanför EES kräver att vissa finansiella instrument depåförvaras av en lokal enhet och det inte finns någon sådan enhet som uppfyller kraven i 6 § 2, får förvaringsinstitutet ändå uppdra depåförvaringsuppgifter åt enheten. Detta får dock ske endast i den omfattning som är nödvändig enligt det landets lagstiftning och endast så länge det inte finns lokala enheter som uppfyller dessa krav.

För delegering enligt första stycket krävs dessutom att

1. fondandelsägarna, innan de gjorde sin investering, har blivit korrekt informerade om att delegeringen är nödvändig enligt det landets lagstiftning och om de omständigheter som motiverar delegeringen, och

2. fondbolaget har gett instruktioner till förvaringsinstitutet att delegera depåförvaringen av de finansiella instrumenten till en lokal enhet.

8 §

En uppdragstagare får i sin tur uppdra åt någon annan att utföra uppgifter enligt 5 § (vidaredelegering), om samtliga villkor som uppställs för förvaringsinstitutets delegering är uppfyllda.

9 §

Om förvaringsinstitutet eller dess uppdragstagare har förlorat finansiella instrument som depåförvarats enligt 1 c § första stycket 1, ska institutet utan onödigt dröjsmål återföra ett finansiellt instrument av samma slag eller ett belopp motsvarande värdet till fonden.

Förvaringsinstitutet är inte ansvarigt enligt första stycket om institutet kan visa att förlusten är orsakad av en yttre händelse utanför institutets rimliga kontroll, och vars konsekvenser var omöj-

liga att undvika trots att alla rimliga ansträngningar gjorts.

Ansvaret enligt första stycket kan inte uteslutas eller begränsas genom avtal.

10 §

Ett uppdragsavtal avseende förvaring av tillgångar och kontroll av äganderätten enligt 1 c § fråntar inte förvaringsinstitutet dess skadeståndsansvar enligt denna lag. Detta gäller även om uppdragstagaren har vidaredelegerat uppgiften.

4 kap.

15 §

För varje värdepappersfond ska det finnas en aktuell informationsbroschyr.

Informationsbroschyren ska innehålla

1. fondbestämmelserna,
2. de ytterligare uppgifter som behövs för att man ska kunna bedöma fonden och den risk som är förenad med att investera i den,
3. en tydlig och lättbegriplig förklaring av fondens riskprofil,
4. uppgifter om det arbete eller de funktioner som fondbolaget får uppdra åt någon annan att utföra enligt 4 och 5 §§,
5. uppgifter om vilka tillgångsslag fondmedlen får placeras i, *och*
6. för det fall fondmedlen får placeras i derivatinstrument, uppgifter om i vilket syfte och hur det möjliga resultatet av användningen av derivatinstrument kan påverka fondens riskprofil.

5. uppgifter om vilka tillgångsslag fondmedlen får placeras i,

6. för det fall fondmedlen får placeras i derivatinstrument, uppgifter om i vilket syfte och hur det möjliga resultatet av användningen av derivatinstrument kan påverka fondens riskprofil, *och*

7. uppgifter om fondbolagets ersättningspolicy eller en sammanfattning av policyn tillsammans

med en upplysning om att ytterligare information om policyn är tillgänglig på en angiven webbplats och att en papperskopia kan fås kostnadsfritt på begäran.

16 a §

För varje värdepappersfond ska det finnas ett aktuellt faktablad.

Faktabladet ska på ett lättbegripligt sätt och i sammanfattning innehålla den grundläggande information som behövs för att investerare ska kunna bedöma fonden och den risk som är förenad med att investera i den.

Innehållet i faktabladet ska vara rättvisande och tydligt och får inte vara vilseledande. Det ska stämma överens med relevanta delar i informationsbroschyren.

Bestämmelser om hur faktabladet för en värdepappersfond ska vara utformat och om dess innehåll finns i kommissionens förordning (EU) nr 583/2010 av den 1 juli 2010 om genomförande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/65/EG rörande basfakta för investerare och villkor som ska uppfyllas när faktablad med basfakta för investerare eller prospekt tillhandahålls på annat varaktigt medium än papper eller på en webbplats.

Utöver vad som följer av andra och tredje styckena ska faktabladet innehålla en upplysning om att information om fondbolagets ersättningspolicy är tillgänglig på en angiven webbplats och att en papperskopia kan fås kostnadsfritt på begäran.

18 a §

Utöver det som anges i 18 § andra stycket ska årsberättelsen innehålla

1. det sammanlagda ersättningsbeloppet för räkenskapsåret, fördelat på fasta och rörliga ersättningar som fondbolaget betalat ut

till sin personal, och antalet betalningsmottagare,

2. det aggregerade ersättningsbeloppet, fördelat på kategorier av anställda eller annan personal i den verkställande ledningen, risktagare och kontrollfunktioner samt anställda vars totala ersättning är så hög att de når samma ersättningsklass som den verkställande ledningen och risktagare som i tjänsten utövar ett väsentligt inflytande på riskprofilen för fondbolaget eller de värdepappersfonder som bolaget förvaltar,

3. en beskrivning av hur ersättningen och förmånerna har beräknats,

4. resultatet av fondbolagets interna granskningar av ersättningspolicyn och efterlevnaden av den samt de eventuella oegentligheter som har förekommit, och

5. väsentliga ändringar av den antagna ersättningspolicyn.

11 kap.

8 a §

Om en ägare i ett fondbolag inte följer bestämmelserna i 1 eller 4 § får Finansinspektionen, utöver det som anges i 7 och 8 §§, ingripa genom beslut om sanktionsavgift enligt 12 kap. 8 och 8 a §§.

12 kap.

Ingripanden mot fondbolag

Ingripanden mot fondbolag och
förvaringsinstitut samt mot
fysiska personer i företagens
ledning1 §⁴

Om ett fondbolag har åsidosatt sina skyldigheter enligt denna lag, andra författningar som reglerar *bolagets* verksamhet, fondbestämmelserna, bolagsordningen eller interna instruktioner som har sin grund i en författning som reglerar *bolagets* verksamhet, ska Finansinspektionen ingripa.

Finansinspektionen ska då *förelägga bolaget* att inom viss tid begränsa *verksamheten i något avseende*, minska riskerna i *den* eller vidta någon annan åtgärd för att komma till rätta med situationen, ett förbud att verkställa beslut eller en anmärkning. Om överträdelsen är allvarlig, ska fondbolagets tillstånd återkallas eller, om det är tillräckligt, varning meddelas.

Om ett fondbolag *eller ett förvaringsinstitut* har åsidosatt sina skyldigheter enligt denna lag, andra författningar som reglerar *företagets* verksamhet, fondbestämmelserna, bolagsordningen eller interna instruktioner som har sin grund i en författning som reglerar *företagets* verksamhet, ska Finansinspektionen ingripa.

Finansinspektionen ska då *utfärda ett föreläggande* att inom viss tid begränsa *eller* minska riskerna i *verksamheten i något avseende* eller vidta någon annan åtgärd för att komma till rätta med situationen, *meddela* ett förbud att verkställa beslut, eller *göra* en anmärkning. Om överträdelsen är allvarlig, ska fondbolagets tillstånd återkallas eller, om det är tillräckligt, varning meddelas.

1 a §

Finansinspektionen ska ingripa mot någon som ingår i ett fondbolags styrelse eller är dess verk-

⁴ Senaste lydelse 2008:282.

ställande direktör, eller ersättare för någon av dem, om bolaget

1. har fått tillstånd att driva fondverksamhet genom att lämna falska uppgifter eller på annat otillbörligt sätt,

2. bedriver fondverksamhet eller tillhandahåller diskretionär portföljförvaltning i strid med 1 kap. 3 och 4 §§,

3. påbörjar marknadsföring av en av bolaget förvalta värdepappersfond i ett annat land inom EES innan en underrättelse om detta gjorts hos Finansinspektionen i enlighet med 2 kap. 12 eller 15 §,

4. inte uppfyller grundläggande krav på organisation och drift av verksamheten enligt 2 kap. 17 och 17 f §§ eller föreskrifter som har meddelats med stöd av 13 kap. 1 § 5,

5. åsidosätter sina skyldigheter eller på annat sätt överträder det som föreskrivs om uppdragsavtal i 4 kap. 4–6 §§ och 7 § första stycket,

6. påbörjar förvaltning och marknadsföring av en värdepappersfond utan att förutsättningarna enligt 4 kap. 8 och 9 §§ är uppfyllda,

7. inte upprättar eller tillhandahåller informationsbroschyr, faktablad, årsberättelse och halvårsberättelse i enlighet med 4 kap. 15–21 §§,

8. inte uppfyller kraven på spridning och hantering av risker

enligt 5 kap. 1 och 2 §§,

9. vid upprepade tillfällen placerar medel i en värdepappersfond i strid med det som föreskrivs i 5 kap. 3–22, 24 och 25 §§,

10. i strid med 11 kap. 5 § första stycket låter bli att till Finansinspektionen anmäla sådana förvärv och avyttringar som avses där, eller

11. i strid med 11 kap. 5 § tredje stycket låter bli att till Finansinspektionen anmäla namnen på de ägare som har ett kvalificerat innehav av aktier i bolaget samt storleken på innehavet.

Om en sådan person som anges i första stycket omfattas av tillstånds- eller underrättelseskyldighet enligt 11 kap. 1 eller 4 § för förvärv eller avyttring av aktier i bolaget, ska första stycket 10 inte gälla för den personen i fråga om dessa aktier.

Ett ingripande enligt första stycket får ske endast om bolagets överträdelse är allvarlig och personen i fråga uppsåtligen eller av grov oaktsamhet har orsakat överträdelsen.

Ingripande sker genom

1. beslut att personen i fråga under en viss tid, lägst tre och högst tio år, inte får vara styrelseledamot eller verkställande direktör i ett fondbolag, eller ersättare för någon av dem, eller

2. beslut om sanktionsavgift.

Vid upprepade överträdelser får ett beslut enligt fjärde stycket 1 meddelas på obegränsad tid.

1 b §

Finansinspektionen ska ingripa mot någon som ingår i ett förvaringsinstituts styrelse eller är dess verkställande direktör, eller ersättare för någon av dem, om institutet

1. åsidosätter sin skyldighet att övervaka en värdepappersfonds penningströskeln i enlighet med det som föreskrivs i 3 kap. 1 b §,

2. åsidosätter sin skyldighet att förvara en värdepappersfonds tillgångar eller på annat sätt överträder det som föreskrivs i 3 kap. 1 c och 1 d §§, eller

3. låter bli att utföra sina övriga uppgifter enligt 3 kap. 1 e och 2 §§.

Ett ingripande enligt första stycket får ske endast om institutets överträdelse är allvarlig och personen i fråga uppsåtligt eller av grov oaktsamhet har orsakat överträdelsen.

Ingripande sker genom beslut om sanktionsavgift.

1 c §

Ingripande enligt 1 a eller 1 b § får inte ske, om överträdelsen omfattas av ett åtal.

2 §⁵

Vid valet av åtgärd eller sanktion ska Finansinspektionen ta hänsyn till hur allvarlig överträdelsen är och hur länge den pågått. Särskild hänsyn ska tas till överträdelsens art, skador som uppstått och graden av ansvar.

Finansinspektionen får avstå från ingripande enligt 1 § om en överträdelse är ringa eller ursäktlig, om fondbolaget gör rättelse eller om något annat organ har vidtagit åtgärder mot fondbolaget som bedöms tillräckliga.

Finansinspektionen får avstå från ingripande om en överträdelse är ringa eller ursäktlig, om fondbolaget, förvaringsinstitutet eller den fysiska personen i fråga gör rättelse eller om någon annan myndighet har vidtagit åtgärder mot bolaget, institutet eller personen som bedöms tillräckliga.

2 a §

Utöver det som anges i 2 § första stycket ska i försvårande riktning beaktas om företaget eller den fysiska personen i fråga tidigare har begått en överträdelse. Vid denna bedömning bör särskild vikt fästas vid om överträdelserna är likartade och den tid som har förflutit mellan de olika överträdelserna.

I förmildrande riktning ska beaktas om

1. företaget eller den fysiska personen i väsentlig mån genom ett aktivt samarbete har underlättat Finansinspektionens utredning, och

⁵ Senaste lydelse 2008:282.

2. företaget snabbt har upphört med överträdelsen, eller den fysiska personen snabbt verkat för att överträdelsen ska upphöra, sedan den anmälts till eller påtalats av Finansinspektionen.

4 §⁶

Finansinspektionen ska återkalla ett fondbolags tillstånd om bolaget

1. har fått tillståndet genom att lämna falska uppgifter eller på något annat otillbörligt sätt,
2. inte inom ett år från det att tillstånd beviljades har börjat driva sådan verksamhet som tillståndet avser,
3. har förklarat sig avstå från tillståndet, eller
4. under en sammanhängande tid av sex månader inte har drivit sådan verksamhet som tillståndet avser.

I de fall som avses i första stycket 1, 2 och 4 får i stället varning meddelas om det är tillräckligt.

I de fall som avses i första stycket 1, 2 och 4 får i stället varning meddelas om det är tillräckligt. *I fråga om en överträdelse enligt första stycket 1 får, utöver återkallelse av tillståndet, ett beslut om sanktionsavgift meddelas.*

6 §⁷

Om en behörig myndighet har underrättat Finansinspektionen om att ett fondbolag överträtt föreskrifter som gäller i det landet för *bolaget*, får inspektionen vidta de åtgärder som anges i 1–4 §§ mot *bolaget*, om det föreligger någon omständighet som avses där. Inspektionen ska

Om en behörig myndighet har underrättat Finansinspektionen om att ett fondbolag *eller ett förvaringsinstitut* överträtt föreskrifter som gäller i det landet för *sådana företag*, får inspektionen vidta de åtgärder som anges i 1–4 §§ mot *företaget och mot fysiska personer i dess ledning*,

⁶ Senaste lydelse 2008:282.

⁷ Senaste lydelse 2008:282.

underrätta den behöriga myndigheten om vilka åtgärder som vidtas.

om det föreligger någon omständighet som avses där. Inspektionen ska underrätta den behöriga myndigheten om vilka åtgärder som vidtas.

*Straffavgift*⁸

Om ett fondbolag har fått anmärkning eller varning enligt 1 § eller varning enligt 4 § andra stycket, får Finansinspektionen besluta att *fondbolaget* ska betala en *straffavgift*. Detta gäller dock inte om varningen bara omfattar fall som avses i 4 § första stycket 2 eller 4.

Avgiften tillfaller staten.

Sanktionsavgift

7 §⁹

Om ett fondbolag *eller ett förvaringsinstitut* har fått anmärkning eller varning enligt 1 § eller varning enligt 4 § andra stycket, får Finansinspektionen besluta att *bolaget eller institutet* ska betala en *sanktionsavgift*. Detta gäller dock inte om varningen bara omfattar fall som avses i 4 § första stycket 2 eller 4.

8 §¹⁰

Straffavgiften ska uppgå till lägst 5 000 kronor och högst 50 miljoner kronor.

En sanktionsavgift för ett fondbolag, ett förvaringsinstitut eller en annan juridisk person ska fastställas till högst

- 1. ett belopp som per den 17 september 2014 i svenska kronor motsvarade fem miljoner euro,*
- 2. tio procent av bolagets eller institutets omsättning närmast föregående räkenskapsår,*
- 3. två gånger den vinst som bolaget eller institutet har erhållit till följd av regelöverträdelsen, om*

⁸ Senaste lydelse 2008:282.

⁹ Senaste lydelse 2008:282.

¹⁰ Senaste lydelse 2008:282.

Avgiften får inte överstiga tio procent av fondbolagets omsättning under närmast föregående räkenskapsår. Om överträdelsen har skett under bolagets första verksamhetsår eller om uppgifter om omsättningen annars saknas eller är bristfälliga, får omsättningen uppskattas.

beloppet går att fastställa, eller

4. två gånger de kostnader som bolaget eller institutet har undvikit till följd av regelöverträdelsen, om beloppet går att fastställa.

Om överträdelsen har skett under fondbolagets, förvaringsinstitutets eller en annan juridisk persons första verksamhetsår eller om uppgifter om omsättningen annars saknas eller är bristfälliga, får omsättningen uppskattas.

Sanktionsavgiften får inte bestämmas till ett lägre belopp än 5 000 kronor.

Avgiften tillfaller staten.

8 a §

En sanktionsavgift för en fysisk person ska fastställas till högst

1. ett belopp som per den 17 september 2014 i svenska kronor motsvarade fem miljoner euro,

2. två gånger den vinst som den fysiska personen erhållit till följd av regelöverträdelsen, om beloppet kan fastställas, eller

3. två gånger de kostnader som den fysiska personen undvikit till följd av regelöverträdelsen, om beloppet går att fastställa.

Sanktionsavgiften får inte bestämmas till ett lägre belopp än 5 000 kronor.

Avgiften tillfaller staten.

9 §¹¹

När *straffavgiftens* storlek beslutas, ska särskild hänsyn tas till *hur allvarlig den överträdelse är som har föranlett anmärkningen eller varningen och hur länge överträdelsen har pågått.*

När *sanktionsavgiftens* storlek beslutas, ska särskild hänsyn tas till *sådana omständigheter som anges i 2 § första stycket och 2 a §, samt till fondbolagets, förvaringsinstitutets eller den fysiska personens finansiella ställning och, om det går att fastställa, den vinst som företaget eller den fysiska personen har erhållit till följd av regelöverträdelsen eller de kostnader som undvikits.*

Gemensam handläggning18 §¹²

Om ett fondbolag har förklarat sig avstå från tillståndet enligt 4 § första stycket 3 och det samtidigt pågår ett ärende om ingripande mot företaget eller mot en styrelseledamot i företaget eller dess verkställande direktör, eller en ersättare för någon av dem, får Finansinspektionen, om det är till nytta för utredningen i ingripandeärendet, förena ärendena för gemensam handläggning. I ett sådant fall får Finansinspektionen, om det kan ske utan betydande olägenhet för företaget, avgöra frågan om ingripande innan inspektionen avgör om tillståndet ska återkallas enligt 4 § första stycket 3. Finansinspektionen ska

¹¹ Senaste lydelse 2008:282.

¹² Tidigare 18 § upphävd genom 2013:563.

då se till att den förutsättning för tillståndet som anges i 4 § första stycket 4 iakttas.

Om det finns skäl för det, får Finansinspektionen besluta om att ärendena inte längre ska handläggas gemensamt.

19 §¹³

Om någon driver sådan verksamhet som omfattas av denna lag utan att vara berättigad till det, ska Finansinspektionen förelägga den som driver verksamheten att upphöra med den.

Om någon driver sådan verksamhet som omfattas av denna lag utan att vara berättigad till det, ska Finansinspektionen förelägga den som driver verksamheten att upphöra med den. *Inspektionen får i sådant fall även besluta om sanktionsavgift enligt bestämmelserna i detta kapitel.*

Om det är osäkert om lagen är tillämplig på en viss verksamhet, får inspektionen förelägga den som driver verksamheten att lämna de upplysningar om verksamheten som inspektionen behöver för att bedöma om så är fallet.

Ett föreläggande enligt denna paragraf som avser ett utländskt företag får riktas mot såväl företaget som den som i Sverige är verksam för företagets räkning.

Sanktionsföreläggande

20 §¹⁴

Frågor om ingripande mot fysiska personer enligt 1 a och 1 b §§ prövas av Finansinspektionen genom sanktionsföreläggande.

En sanktion får beslutas bara om sanktionsföreläggandet har delgetts den som sanktionen riktas

¹³ Senaste lydelse SFS 2008:282.

¹⁴ Senaste lydelse av tidigare 20 § 2008:282.

mot inom tre år från den tidpunkt då överträdelsen ägde rum.

Ett sanktionsföreläggande innebär att personen i fråga föreläggs att inom en viss tid godkänna ett ingripande enligt 1 a § fjärde stycket eller 1 b § tredje stycket som är bestämt till tid eller belopp.

När föreläggandet har godkänts, gäller det som ett domstolsavgörande som fått laga kraft. Ett godkännande som görs efter det att den tid som angetts i föreläggandet har gått ut är utan verkan.

21 §

Ett sanktionsföreläggande ska innehålla uppgift om

- 1. den fysiska person som föreläggandet avser,*
- 2. överträdelsen och de omständigheter som är nödvändiga för att känneteckna den,*
- 3. de bestämmelser som är tillämpliga på överträdelsen, och*
- 4. den sanktion som föreläggs personen.*

Föreläggandet ska också innehålla en upplysning om att talan om sanktioner kan väckas, om personen i fråga inte godkänner föreläggandet inom den tid som Finansinspektionen anger.

22 §

Om ett sanktionsföreläggande inte har godkänts inom utsatt tid, får Finansinspektionen ansöka hos

allmän förvaltningsdomstol om att sanktion ska beslutas. En sådan ansökan ska göras hos den förvaltningsrätt som är behörig att pröva ett överklagande av Finansinspektionens beslut om ingripande mot fondbolaget för samma överträdelser.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

23 §

Ett sanktionsföreläggande som har godkänts ska efter klagan undanröjas

1. om godkännandet inte kan anses som en giltig viljeförklaring,

2. om det vid ärendets behandling har förekommit sådant fel, att föreläggandet bör anses ogiltigt, eller

3. om föreläggandet av annan anledning inte överensstämmer med lag.

Den som vill klaga ska göra det skriftligen hos den domstol som avses i 22 § inom ett år från det att föreläggandet godkändes. I mål om klagan på ett sanktionsföreläggande är Finansinspektionen motpart.

Har sanktionsföreläggande undanröjts, får inte därefter för samma otillåtna agerande beslutas en strängare sanktion.

20 §

Ett föreläggande eller förbud enligt denna lag får förenas med vite.

24 §¹⁵

Ett föreläggande enligt 10 kap.

3 § tredje stycket får dock inte förenas med vite, om

1. det finns anledning att anta att den som ska föreläggas har begått en gärning som är straffbelagd, och

2. förelägandet avser utredning av en fråga som har samband med den misstänkta gärningen eller överträdelsen.

Om den som ska föreläggas är en juridisk person, gäller andra stycket även ställföreträdare för den juridiska personen.

13 kap.

1 §¹⁶

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. vilka poster som får räknas in i startkapitalet enligt 2 kap. 4 §,
2. vilka poster som får räknas in i egna medel enligt 2 kap. 8, 9 och 11 §§,
3. på vilket språk underrättelsen enligt 2 kap. 15 c § första stycket ska skrivas,
4. hur fondbolaget ska offentliggöra handlingarna enligt 2 kap. 15 c § tredje stycket,
5. vad ett fondbolag ska iaktta för att uppfylla skyldigheterna i 2 kap. 17 och 17 c §§,
5. vad ett fondbolag ska iaktta för att uppfylla skyldigheterna i 2 kap. 17, 17 c och 17 f §§,
6. vilken information som ska lämnas i underrättelsen till andelsägare enligt 4 kap. 9 a § och på vilket sätt underrättelsen ska lämnas,
7. tillhandahållande av informationsbroschyr och faktablad enligt 4 kap. 20 §,

¹⁵ Senaste lydelse av tidigare 20 § 2008:282.

¹⁶ Senaste lydelse 2014:558.

8. på vilket språk informationen enligt 4 kap. 20 § ska tillhandahållas,
9. kriterier för de finansiella tillgångar som medel i en värdepappersfond får placeras i enligt 5 kap. 1 § andra stycket första meningen,
10. vilka tekniker och instrument ett fondbolag får använda enligt 5 kap. 1 § tredje stycket samt villkor och gränser för sådan användning,
11. det system för riskhantering som ett fondbolag ska ha enligt 5 kap. 2 § första och andra styckena,
12. kriterier för indexfonder enligt 5 kap. 7 §,
13. beräkning av exponeringar enligt 5 kap. 13 och 14 §§,
14. på vilket sätt underrättelsen till andelsägarna enligt 5 a kap. 7 § ska lämnas,
15. vilka fel och försummelser som ska rapporteras enligt 5 a kap. 18 §,
16. förutsättningar för överföring av finansiella instrument och förvaltning enligt 5 a kap. 37 och 46 §§,
17. vilka åtgärder som ett fondbolag ska vidta om det tar emot medel med redovisningsskyldighet enligt 7 kap. 1 §,
18. vilka åtgärder som ett fondbolag ska vidta för att uppfylla de krav som följer av bestämmelserna i 7 kap. 3 §,
19. vad informationen enligt 8 kap. 8 § ska innehålla, hur den ska utformas, på vilket sätt den ska tillhandahållas och vad som ska bifogas informationen,
20. på vilket språk de handlingar som ska lämnas tillsammans med ansökan enligt 8 kap. 19 § ska upprättas,
21. vilka upplysningar som fondbolag, förvaltningsbolag, fondföretag samt förvaringsinstitut ska lämna till Finansinspektionen enligt 10 kap. 2 § första stycket och när upplysningarna ska lämnas, och
22. sådana avgifter för tillsyn som avses i 10 kap. 11 §.

14 kap.1 §¹⁷

Finansinspektionens beslut enligt 10 kap. 10 § *och* 12 kap. 19 § andra stycket får inte överklagas. Finansinspektionens beslut enligt 10 kap. 10 § *samt* 12 kap. 19 § andra stycket *och* 20 § får inte överklagas.

Andra beslut av Finansinspektionen enligt denna lag får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. 90) Detta gäller dock inte beslut i ärenden som avses i 20 § första stycket 5 förvaltningslagen (1986:223).

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Finansinspektionen får bestämma att ett beslut om förbud, föreläggande eller återkallelse ska gälla omedelbart.

-
1. Denna lag träder i kraft den 18 mars 2016.
 2. Äldre föreskrifter gäller för överträdelse som ägt rum före ikraftträdandet.

¹⁷ Senaste lydelse 2008:282.

1.2 Förslag till lag om ändring i lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse att det ska införas en ny paragraf, 6 kap. 2 b §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 kap.

2 b §

Den som har gjort en anmälan om misstänkta överträdelser av bestämmelserna som gäller för verksamheten får inte göras ansvarig för att ha åsidosatt någon tystnadsplikt, om anmälaren hade anledning att anta att en överträdelse hade skett.

Denna lag träder i kraft den 18 mars 2016.

1.3 Förslag till lag om ändring i lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden att det ska införas en ny paragraf, 8 kap. 4 b §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 kap.

4 b §

Den som har gjort en anmälan om misstänkta överträdelser av bestämmelserna som gäller för verksamheten får inte göras ansvarig för att ha åsidosatt någon tystnadsplikt, om anmälaren hade anledning att anta att en överträdelse hade skett.

Denna lag träder i kraft den 18 mars 2016.

1.4 Förslag till lag om ändring i lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2013:561) om alternativa investeringsfonder att 9 kap. 22 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 kap. 22 §

För förvaringsinstitut för specialfonder gäller, i stället för det som anges i 17–21 §§, att institutet ska ersätta en skada som tillfogats en fondandelsägare eller en AIF-förvaltare genom att förvaringsinstitutet överträtt denna lag eller fondbestämmelserna.

För förvaringsinstitut för specialfonder gäller 2 kap. 21 § och 3 kap. 9 § lagen (2004:46) om värdepappersfonder, i stället för det som anges i 17–21 §§.

Denna lag träder i kraft den 18 mars 2016.

2 Inledning

2.1 Uppdraget

Utredningens uppdrag är bl.a. att lämna förslag till de lagändringar som krävs för att i svensk rätt genomföra det s.k. UCITS V-direktivet¹. Vidare ingår att överväga om det, till följd av de nödvändiga lagändringarna, bör göras andra ändringar i lagstiftningen om värdepappersfonder eller i annan lagstiftning. Dessa uppgifter ska redovisas i ett delbetänkande.

I uppdraget ingår dessutom att göra en analys av om det behöver göras några ändringar i de näringsrättsliga bestämmelserna för att stärka den svenska fondbranschens konkurrenskraft och modernisera det svenska fondregelverket, och i så fall föreslå vilka ändringar som ska göras. Genom tilläggsdirektiv har utredningen därutöver fått i uppdrag bl.a. att föreslå åtgärder för att förbättra informationsgivningen och jämförbarheten kring hur fondförvaltare integrerar hållbarhetsaspekter i sin förvaltning, samt att lämna förslag på åtgärder för att tydliggöra skillnaden mellan aktivt och passivt förvaltade fonder för investerare. Utredningen återkommer till dessa frågor i sitt slutbetänkande.

Kommittédirektivet och tilläggsdirektiven finns som bilagor (1–3) till detta delbetänkande.

¹ Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/91/EU av den 23 juli 2014 om ändring av direktiv 2009/65/EG om samordning av lagar och andra författningar som avser företag för kollektiva investeringar i överlåtbara värdepapper (fondföretag) när det gäller förvaringsinstitutsfunktioner, ersättningspolicy och sanktioner.

2.2 Arbetets genomförande

Utredningens arbete inleddes i februari år 2015. Sakkunniga och experter från berörda myndigheter och intresseorganisationer samt näringslivet och akademien har förordnats för att bistå utredningen. De förordnade experterna kommer dock främst att fokusera på den del av uppdraget som rör hållbarhetsfrågor.

Arbetet har bedrivits på sedvanligt sätt med studier av främst lagstiftning, förarbeten och doktrin. Utredningen har under våren haft två sammanträden med sakkunniggruppen, vid vilka utredningens arbetspromemorior med preliminära bedömningar och förslag har diskuterats. Däremellan har sekretariatet haft fortlöpande underhandskontakter med de sakkunniga, som också har bidragit med upplysningar om aktuella politiska och rättsliga initiativ med anknytning till utredningens arbete samt med vissa faktaunderlag och konsekvensanalyser.

Utredningen har beaktat för utredningsuppdraget relevant arbete som pågår inom Regeringskansliet. Därutöver har utredningen, i den mån det har varit möjligt, hållit sig informerad om arbetet inom EU, inbegripet kommissionens och Europeiska värdepappers- och marknadsmyndighetens arbete med regler som ska komplettera UCITS V-direktivet.

2.3 Delbetänkandets disposition

I kapitel 3 ges en bakgrund till och en kortfattad översikt av UCITS-direktivet och de nu aktuella regeländringarna, och i kapitel 4 ges några allmänna utgångspunkter för utredningens överväganden och förslag. I kapitel 5 behandlas de nya bestämmelserna om löner och annan ersättning till den verkställande ledningen och annan personal i fondbolag. Därefter följer, i kapitel 6, överväganden och förslag rörande förvaringsinstitutens uppgifter och ansvar. I kapitel 7 redovisar utredningen direktivets nya regler om tillsynsbefogenheter, inbegripet krav på system för att ta emot anmälningar från s.k. visseblåsare, och utredningens förslag beträffande detta. Kapitel 8 innehåller utredningens överväganden och förslag rörande ingripanden. Förslag till ikraftträdande och övergångsbestämmelser finns i kapitel 9. En konsekvensbeskrivning finns i kapitel 10 och en författningskommentar i kapitel 11.

3 Bakgrund

3.1 Inledning

UCITS V-direktivet antogs den 23 juli 2014, se bilaga 1. UCITS är en förkortning för den engelska benämningen Undertakings for Collective Investment in Transferable Securities, i den svenska versionen av direktivet benämnt fondföretag. Direktivet innebär vissa ändringar av Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/65/EG av den 13 juli 2009, om samordning av lagar och andra författningar som avser företag för kollektiva investeringar i överlåtbara värdepapper (fondföretag), UCITS IV-direktivet.

UCITS IV-direktivet ersatte rådets direktiv 85/611/EEG av den 20 december 1985 om samordning av lagar och andra författningar som avser företag för kollektiva investeringar i överlåtbara värdepapper (fondföretag), i fortsättningen benämnt 1985 års UCITS-direktiv. Genom UCITS IV-direktivet fördes många av bestämmelserna i 1985 års direktiv över oförändrade till det nya direktivet, men det direktivet innehöll även ändringar som syftade till att öka möjligheterna till en effektiv förvaltning av fondföretag; att göra det enklare för fondförvaltare att verka i andra medlemsstater än den egna och att förbättra informationen till investerare.

I fortsättningen kommer beteckningen ”UCITS-direktiv” att användas generellt. Endast när det är av betydelse för sammanhanget preciseras om det rör sig om 1985 års direktiv, UCITS IV eller UCITS V.

UCITS-direktivet innehåller grundläggande regler för fondföretag som riktar sig till allmänheten. De fondföretag som uppfyller kraven i direktivet får fritt marknadsföra och sälja andelar i alla medlemsstater. Fondföretag är företag som har till syfte att göra kollektiva investeringar i sådana tillgångar som enligt direktivet är tillåtna med kapital från allmänheten och som tillämpar principen om risk-

spridning. Andelarna i ett fondföretag ska på begäran av andelsägarna återköpas eller inlösas med medel ur företagets tillgångar. Ett fondföretag kan bildas på kontraktsrättslig grund (som värdepappersfond), eller på associationsrättslig grund (som investeringsbolag). När ett fondföretag är bildat som en värdepappersfond är företaget ingen juridisk person och det måste därför alltid förvaltas av ett förvaltningsbolag som agerar på fondföretagets vägnar. När fondföretaget är bildat som ett investeringsbolag kan bolaget sköta sin egen förvaltning eller utse ett förvaltningsbolag. I direktivet ställs krav på bl.a. tillstånd för fondföretaget och förvaltningsbolaget, information till andelsägarna och placeringar av fondmedel. Vidare ställs krav på att fondföretagets tillgångar förvaras hos ett särskilt förvaringsinstitut som också har att utöva viss kontroll över förvaltningsbolagets respektive investeringsbolagets agerande. Regleringen syftar till ett gott konsumentskydd.

UCITS V innebär som nämnts vissa ändringar av UCITS-direktivet. Förändringarna innebär i korthet följande:

- Detaljerade regler om utformningen av fondbolagens ersättningspolicy.
- Nya regler om förvaringsinstitutens funktion och ansvar.
- Nya bestämmelser om tillsyn och sanktioner.

De lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa de nya reglerna ska offentliggöras och tillämpas senast den 18 mars 2016.

3.2 Den svenska fondlagstiftningen

Den svenska lagstiftningen om investeringsfonder bygger på 1985 års UCITS-direktiv. Genom lagen (1990:1114) om värdepappersfonder och de ändringar som gjordes i den lagen med anledning av EES-avtalet anpassades den svenska regleringen till direktivet. Lagen om värdepappersfonder ersattes den 1 april 2004 av lagen (2004:46) om investeringsfonder (prop. 2002/03:150) som i sin tur har genomgått ett flertal förändringar, främst i samband med att reglerna på EU-nivå har ändrats, se t.ex. prop. 2010/11:135 om genomförandet av UCITS IV-direktivet och prop. 2012/13:155 om genomförandet

av AIFM-direktivet, då lagen bytte namn till lagen om värdepappersfonder.

I lagen om värdepappersfonder används begreppet värdepappersfonder för det som i UCITS-direktivet kallas fondföretag.

De svenska värdepappersfonderna är kontraktsrättsliga fonder. En svensk fond är således inte ett självständigt rättssubjekt och kan alltså inte förvärva rättigheter eller ikläda sig skyldigheter.¹ Fondandelsägarnas äganderätt till fonden är kraftigt beskuren och medför endast en rätt att få sina andelar i fonden inlösta samt i förekommande fall erhålla utdelning. I gengäld ansvarar inte fondandelsägarna för förpliktelser som avser fonden. Förvaltningen av fonden sköts av en fondförvaltare: ett fondbolag. Endast fondbolag får förvalta värdepappersfonder och är förvaltningsbolag i direktivets mening. Fondbolaget företräder andelsägarna i alla frågor som rör värdepappersfonden, och ska i förvaltningen av fonden handla uteslutande i andelsägarnas gemensamma intresse.

Värdepappersfonder måste vända sig till allmänheten. Hushållens totala fondsparande är mycket stort, och värdepappersfonder kan med fog sägas vara en konsumentprodukt, om än inte uteslutande. Detta har också beaktats i lagen om värdepappersfonder, och många av lagens bestämmelser syftar till att stärka skyddet för konsumenterna. Reglerna är dock inte uttryckligen avsedda för konsumenter utan tar sikte på att skydda samtliga andelsägare. Krav på hur fondbolaget ska vara organiserat och hur medel i en fond får placeras är exempel på skyddsregler. Att tillgångarna i fonden ska hållas åtskilda och förvaras av ett förvaringsinstitut är ett annat exempel. Vidare finns långtgående krav på information till andelsägare. Finansinspektionen har tillsyn över svenska fondbolag och förvaringsinstitut samt över utländska motsvarigheter som driver verksamhet i Sverige.

¹ Se 4 kap. 1 § lagen om värdepappersfonder och prop. 2002/03:150 s. 115 ff.

4 Några allmänna utgångspunkter

4.1 Inledning

I detta kapitel redogörs för några allmänna utgångspunkter för genomförandet av de ändrade och nya bestämmelserna i UCITS-direktivet.

4.2 Anpassningar av svensk rätt

Ett viktigt syfte bakom de europeiska rättsakterna på fondområdet är att uppnå harmoniserade regler.¹ En förutsättning för den eftersträvade harmoniseringen är att medlemsstaternas nationella regelverk inte ställer upp ytterligare eller annorlunda krav än dem som följer av det gemensamma regelverket. En utgångspunkt vid genomförandet av UCITS V bör därför vara att de svenska bestämmelserna ska ansluta sig till den nivå som följer av direktivet. Även om det finns utrymme för avvikande nationella regler bör sådana förekomma endast i de fall som det finns starka skäl för det.

UCITS-direktivet kompletteras och kommer att kompletteras av nivå II-regler – många gånger i form av direkt tillämpliga förordningar – som innehåller hänvisningar till många av termerna och uttrycken i direktivet (se vidare avsnitt 4.3). Det skulle medföra problem för tolkningen och tillämpningen av nivå II-reglerna om svensk lagstiftning skulle avvika alltför mycket från direktivet. Detta i sig är ett skäl att följa terminologin i direktivet. Man bör även beakta förändringstakten i den europeiska lagstiftningen. Under senare år har en mängd direktiv och förordningar på värdepappersområdet antagits och ändrats. I många fall är det grundläggande

¹ Skäl 3 i UCITS IV-direktivet.

direktiv och förordningar som har tillkommit eller ändrats (t.ex. MAR,² MAD II,³ EMIR⁴, CRD⁵, AIFM-direktivet⁶ och MiFID II⁷). Även den kompletterande lagstiftningen (förordningar och direktiv från kommissionen) samt riktlinjer från Europeiska värdepappers- och marknadsmyndigheten och rekommendationer m.m. ändras i minst samma omfattning. Ett direktiv- och förordningsnära genomförande underlättar både anpassningen och tolkningen av de svenska reglerna i förhållande till de förändringar som sker på europeisk nivå. Utformningen av de svenska bestämmelserna bör därför överensstämma med direktivet så långt som det är möjligt.

Trots att reglerna i UCITS-direktivet kompletteras av detaljregler från kommissionen och Europeiska värdepappers- och marknadsmyndigheten är vissa artiklar mycket detaljrika. Det gäller särskilt bestämmelserna om fondbolagens ersättningspolicy. I svensk rätt brukar regler på en sådan detaljeringsnivå inte förekomma i lagtext, utan återfinns i stället i föreskrifter från myndigheter. Här kan man tänka sig två olika lösningar. Antingen kan den lagregel som ska genomföra en viss artikel i direktivet utformas mer generellt och regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, bemyndigas att föreskriva närmare bestämmelser, eller så tas direktivets artiklar, i all sin ordrikedom, in som bestämmelser i

² Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 596/2014 av den 16 april 2014 om marknadsmissbruk (marknadsmissbruksförordning) och om upphävande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/6/EG och kommissionens direktiv 2003/124/EG, 2003/125/EG och 2004/72/EG.

³ Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/57/EU av den 16 april 2014 om straffrättsliga sanktioner för marknadsmissbruk (marknadsmissbruksdirektiv).

⁴ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 648/2012 av den 4 juli 2012 om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister.

⁵ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 575/2013 om tillsynskrav för kreditinstitut och värdepappersföretag och Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/36/EU av den 26 juni 2013 om behörighet att utöva verksamhet i kreditinstitut och om tillsyn av kreditinstitut och värdepappersföretag, om ändring av direktiv 2002/87/EG och om upphävande av direktiv 2006/48/EG och 2006/49/EG, ofta benämnt CRD IV.

⁶ Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/61/EU om förvaltare av alternativa investeringsfonder samt om ändring av direktiv 2003/41/EG och 2009/65/EG och förordningarna (EG) nr 1060/2009 och (EU) nr 1095/2010, senast ändrat genom Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/14/EU av den 21 maj 2013 om ändring av direktiv 2003/41/EG om verksamhet i och tillsyn över tjänstepensionsinstitut, direktiv 2009/65/EG om samordning av lagar och andra författningar som avser företag för kollektiva investeringar i överlåtbara värdepapper (fondföretag) och direktiv 2011/61/EU om förvaltare av alternativa investeringsfonder när det gäller alltför stor förlitan på kreditbetyg.

⁷ Europaparlamentet och rådets direktiv 2014/65/EU av den 15 maj 2014 om marknader för finansiella instrument och om ändring av direktiv 2002/92/EG och av direktiv 2011/61/EU och Europaparlamentet och rådets förordning (EU) nr 600/2014 av den 15 maj 2014 om marknader för finansiella instrument och om ändring av förordning (EU) nr 648/2012.

lagen. En lösning med en generellt utformad bestämmelse i lagen stämmer bättre överens med svensk lagstiftningstradition men har nackdelen att regleringen kommer att återfinnas på många olika nivåer: den svenska lagen, nivå II-regler från kommissionen och svenska myndighetsföreskrifter. Regelverk om ersättningsystem i finansiella företag har dock i tidigare lagstiftningsärenden ansetts lämpa sig mindre väl för en reglering i lag. I stället har Finansinspektionen bemyndigats att meddela föreskrifter om de åtgärder som berörda företag behövde vidta.⁸ För att åstadkomma en sammanhållen svensk reglering vad gäller ersättningar bör samma lösning väljas på fondområdet (se vidare kapitel 5). På övriga områden bör dock principen vara att en regel på nivå I i den europeiska regleringen bör genomföras genom bestämmelser i lag (se dock förslaget till genomförande av kravet för den behöriga myndigheten att ha ett system för mottagande och handläggning av anmälningar om misstänkta regelöverträdelser, s.k. visselblowing, avsnitt 7.3.2). Utredningen har, som brukligt är, inte utarbetat några författningsförslag när det gäller förslag till reglering genom föreskrifter på förordningsnivå.

4.2.1 Inga lagändringar om inte de nya rättsakterna innebär någon ändring i sak

I den uppdatering av UCITS-direktivet, som UCITS V innebär, har några befintliga regler utan att ändras i sak endast fått en ny placering i de ändrade artiklarna. I dessa delar finns ingen anledning att ändra de svenska bestämmelser som genomförde UCITS-direktivet. Detta har varit utredningens utgångspunkt även i de fall då den befintliga svenska lagbestämmelsen avviker vad gäller språk och detaljeringsgrad. Detta innebär en avvikelse från ovan redovisade principer om ett så direktivnära genomförande som möjligt.

⁸ Se prop. 2013/14:228 s. 182 och prop. 2012/13:155 s. 260 f.

4.2.2 Inga ändrade definitioner

Artikel 2.1 innehåller definitioner av vissa för UCITS-direktivet centrala termer och begrepp. Genom UCITS V läggs ytterligare två definitioner till uppräknigen i artikeln: ”ledningsorgan” och ”finansiella instrument” (punkterna s respektive t).

Med ledningsorgan avses

det organ som har den yttersta rätten att fatta beslut hos ett förvaltningsbolag, investeringsbolag eller förvaringsinstitut, vilket innefattar tillsyns- och ledningsfunktion, eller enbart ledningsfunktionen om de två funktionerna är åtskilda. Om ett förvaltningsbolag, investeringsbolag eller ett förvaringsinstitut enligt nationell rätt har olika organ med särskilda funktioner ska kraven i detta direktiv avseende ledningsorganet eller ledningsorganet i dess tillsynsfunktion även, eller i stället, gälla de ledamöter i förvaltningsbolagets, investeringsbolagets eller förvaringsinstitutets andra organ som enligt tillämplig nationell rätt tilldelas respektive ansvar.

Enligt UCITS-direktivet är det ledningsorganet för ett förvaltningsbolag (fondbolag) som antar bolagets ersättningspolicy (artikel 14b.c). Av de nya reglerna om förvaringsinstitut följer att det uppställs vissa specifika krav på ledamöterna i sådana instituts ledningsorgan (artikel 23.2.g). Slutligen innebär de nya ingripandebestämmelserna att sanktioner i vissa fall ska kunna påföras dem som ingår i företagets ledningsorgan (artikel 99.5). Benämningen ledningsorgan används alltså för att peka ut vem eller vilka som har ansvar för vissa uppgifter, ska uppfylla vissa krav eller kan bli föremål för ett ingripande vid en regelöverträdelse från förvaltningsbolagets (fondbolagets) eller förvaringsinstitutets sida. Som framgår av det följande (avsnitt 8.2.4) används termen med i princip samma innebörd även i t.ex. kapitaltäckningsdirektivet. I likhet med genomförandet av det direktivet bör det – i stället för att införa en definition – uttryckligen anges om det är styrelsen eller styrelsen och verkställande direktören som omfattas av en bestämmelse.⁹

När det gäller begreppet ”finansiella instrument” utgörs definitionen av en hänvisning till definitionen av sådana instrument enligt avsnitt C i bilaga 1 till MiFID II. Huvuddelen av de nationella bestämmelser som genomför det direktivet, inbegripet de nya definitionerna, ska tillämpas från och med den 3 januari 2017 (se

⁹ Prop. 2014/15:57 s. 39 f.

artikel 93 i MiFID II).¹⁰ Med beaktande härav bör nuvarande definition av finansiella instrument i lagen om värdepappersfonder tills vidare behållas oförändrad.

4.3 Nivå II-regler

UCITS-direktivet kompletteras med ytterligare lagstiftning från EU. I direktivet ges kommissionen i uppdrag att anta delegerade akter och genomförandeakter (nivå II-regler) med närmare detaljer kring direktivets rambestämmelser. Framtagande av nivå II-regler till UCITS-direktivet sker i enlighet med den s.k. Lamfalussy-modellen som syftar till att effektivisera lagstiftningsförfarandet inom EU och tillämpas för lagstiftningen på det finansiella området. Lamfalussy-modellen delar in lagstiftningsförfarandet i fyra nivåer där nivå I utgörs av rambestämmelser som antas enligt den normala ordningen för lagstiftningen inom EU, med direktiv eller förordningar som föreslås av kommissionen och antas av rådet och Europaparlamentet. På nivå II antar kommissionen genomförandeåtgärder som preciserar och närmare anger detaljerna för lagstiftningen på nivå I. Nivå III utgörs av gemensamma riktlinjer och rekommendationer. Slutligen ansvarar kommissionen på nivå IV för att säkerställa att medlemsstaterna genomför lagstiftningen på ett likartat sätt.

Genom Lissabonfördraget, som antogs 2009, har förfarandet vid framtagandet av nivå II-reglerna ändrats. Det görs numera skillnad på delegerade akter och genomförandeakter. Genomförandeakter och delegerade akter kallas i vissa fall tekniska standarder för tillsyn och tekniska standarder för genomförande. Något senare, år 2011, fick finansmarknadsområdet en ny infrastruktur med bl.a. tre europeiska tillsynsmyndigheter, Europeiska bankmyndigheten (EBA), Europeiska försäkrings- och tjänstepensionsmyndigheten (EIOPA) och Europeiska värdepappers- och marknadsmyndigheten (Esma). De europeiska tillsynsmyndigheterna har en nyckelroll vid framtagandet av lagstiftning. På värdepappersområdet får normalt Esma i uppdrag att ta fram förslag till nivå II-regler. Den s.k. Esma-

¹⁰ Se 2013 års värdepappersmarknadsutrednings förslag till genomförande av MiFID II i SOU 2015:2.

förordningen ger även Esma rätt att utfärda riktlinjer och rekommendationer till dels behöriga myndigheter, dels finansiella företag, dvs. åtgärder på nivå III.

UCITS-direktivet kompletteras alltså redan i dag med nivå II-regler. Några sådana regler från kommissionen avseende UCITS V har dock ännu inte antagits. Utredningens arbete har därför bedrivits samtidigt som de nya nivå II-reglerna fortfarande är under utarbetande. Utredningen har således inte haft tillgång till några antagna nivå II-regler med anledning av UCITS V. I betänkandet finns det därför inte någon utförlig beskrivning av dessa regler, även om utredningen i vissa fall har använt de utkast som funnits för tolkningen av bestämmelser i direktivet. De utkast som utredningen har haft tillgång till kan dock komma att ändras och i sådana fall är det givetvis de antagna reglerna och inte utredningens tolkningar av utkasterna som kommer att gälla.

4.4 Fondernas rättsliga ställning

Som nämnts i inledningen bygger lagen om värdepappersfonder, liksom dess föregångare aktiefondslagen (1974:931), på ett kontraktsrättsligt tänkande där rättsförhållandet mellan ägarna (fondandelsägarna) och förvaltaren (fondbolaget) regleras i ett tänkt avtal. Enligt 4 kap. 1 § lagen om värdepappersfonder är fonden som sådan inte något självständigt rättssubjekt och de rättigheter och skyldigheter som följer av fondförmögenheten måste därför ledas vidare. Den konstruktion som anges i lagen om värdepappersfonder anses vara en specialiserad form av samäganderätt, där den gemensamma förmögenheten, enligt 4 kap. 2 § lagen om värdepappersfonder, förvaltas av en särskilt angiven uppdragstagare, fondbolaget.

Med den valda legala kontraktsrättsliga formen separeras äganderätten till fondförmögenheten från fondens förvaltande, men också från tillgångarnas förvaring. Fondandelsägarna äger gemensamt fonden, förvaltningen av fonden läggs på ett fondbolag och tillgångarna i fonden förvaras av ett särskilt förvaringsinstitut. Fondandelsägarnas äganderätt till fonden är dock kraftigt beskuren och medför egentligen bara en rätt att få sin andel i fonden inlöst samt i förekommande fall erhålla utdelning. I gengäld ansvarar inte fondandelsägarna för förpliktelser som avser fonden. I stället har för-

valtaren (fondbolaget) fått många av de befogenheter som normalt förknippas med äganderätten. Fondbolaget företräder andelsägarna i alla frågor som rör värdepappersfonden, vilket t.ex. innebär att det är fondbolaget som utövar den rösträtt som kommer ur aktieinnehavet i fonden.¹¹

Den ovan beskrivna legala konstruktionen har många fördelar men innebär att det ibland blir komplicerat att beskriva rättsförhållanden och transaktioner. Formellt är det ju inte fonden i sig som äger några tillgångar – det är fondandelsägarna gemensamt – och det är inte fonden som köper eller säljer värdepapper – det är fondbolaget i fondens namn för fondandelsägarnas gemensamma räkning. I lagen om värdepappersfonder används därför ordalydelser som ”medlen i en värdepappersfond”¹² i stället för ”fondens medel” och ”egendom som ingår i fonden”¹³ i stället för ”fondens egendom”. I UCITS-direktivet däremot är den språkliga utgångspunkten¹⁴ att det är fonden (som i direktivet benämns fondföretaget) i sig som äger egendomen och det är fonden som köper och säljer värdepapper. Det talas om ”fondföretagets tillgångar”¹⁵ och om att fondföretaget placerar och förvärvar.¹⁶ Det kan dock tilläggas att sådana passusar har smugit sig in även i den svenska lagen, se t.ex. 3 kap. 3 § om att ett förvaringsinstitut inte får ”för en värdepappersfond ta upp lån”, 5 kap. 13 § om ”en värdepappersfonds sammanlagda exponeringar” och 5 a kap. 17 och 21 §§ om ”en matarfonds medel”. När utredningen i det följande beskriver direktivets bestämmelser får i uttryck som ”fondens tillgångar/egendom” och att ”fonden äger” något, för svenskt vidkommande ”fonden” förstås som fondandelsägarna gemensamt i den mening som avses i lagen om värdepappersfonder.

Ett alternativ till den kontraktsrättsliga formen är att använda sig av en associationsrättslig reglering, där ägarnas och förvaltarens inbördes relation regleras på samma sätt som i t.ex. ett aktiebolag. Fonden skulle då inta rollen som ett självständigt rättssubjekt. En sådan associationsrättslig konstruktion finns t.ex. i den franska och

¹¹ Framställningen bygger på beskrivningen i prop. 2002/03:150 s. 115 f.

¹² Se t.ex. 5 kap. 1, 3 och 4 §§ lagen om värdepappersfonder.

¹³ Se t.ex. 3 kap. 2 § och 4 kap. 1 § lagen om värdepappersfonder.

¹⁴ Av artikel 1.3 i UCITS-direktivet framgår dock att även fondföretag bildade på kontrakt-rättslig grund omfattas av direktivet. Se även skäl 6 i UCITS IV.

¹⁵ Se t.ex. de nya bestämmelserna i artikel 22.5 och 22.6, samt artikel 50.1.

¹⁶ Se t.ex. artiklarna 50.2, 50.3, 52.1 och 55.1.

luxemburgska lagstiftningen (Société d'Investissement à Capital Variable, SICAV) och i Storbritannien (Open-ended Investment Companies, OEIC). I utredningens uppdrag ingår att undersöka möjligheten att komplettera fondregelverket med sådana associationsrättsliga bestämmelser och ta ställning till om det bör införas en associationsrättslig fondtyp med rörligt kapital (öppen fond) som ska kunna användas för bildande av både värdepappersfonder och alternativa investeringsfonder.¹⁷ Den delen av uppdraget kommer dock inte att redovisas i detta delbetänkande.

4.5 Sanktionssystemet för företagen

Som kommer att framgå av kapitel 8 är det inte nödvändigt att göra några större förändringar av de befintliga svenska reglerna om ingripanden och sanktioner mot företag för att genomföra de nya reglerna i UCITS-direktivet om sanktioner och andra administrativa åtgärder.

Det kan dock, enligt utredningens uppfattning, finnas skäl att på sikt se över sanktionssystemet för företagen på ett övergripande plan. De nya rättsakterna på det finansiella området innebär i sig fler sanktionsmöjligheter, vilket skulle kunna tala för ett ännu mer nyanserat svenskt sanktionssystem. Rättsakternas bestämmelser om mycket höga sanktionsavgifter gör det t.ex. möjligt att ”bestrafva” överträdelser hårdare än tidigare, utan att för den skull återkalla ett företags tillstånd. Vidare skulle man kunna göra större skillnad på å den ena sidan situationer som innebär att förutsättningarna för ett företags tillstånd inte längre föreligger, och å den andra sidan situationer där ett företag brutit mot en specifik regel och bör bestraffas för detta.

En sådan översyn bör dock göras på ett övergripande plan. Dagens sanktionssystem för de finansiella företagen är utformat så att systematiken i princip är densamma oavsett företagstyp. Så bör det vara även i framtiden, varför det inte är lämpligt att föreslå en annan ordning för t.ex. just fondbolag. Men utredningen vill ändå redogöra kort för hur det svenska sanktionssystemet för företag hitills har utvecklats och nämna några möjliga inriktningar för framtiden.

¹⁷ Dir. 2014:39 s. 6 f.

Dagens sanktionssystem för finansiella företag har sitt ursprung i den reformering av reglerna för kreditinstitut som ägde rum i början av 2000-talet.¹⁸ Dessförinnan var Finansinspektionens möjligheter att ingripa begränsade till att tvinga fram rättelser¹⁹ och att återkalla företagens tillstånd. Flera av de fall då tillståndet för banker skulle återkallas avsåg situationer då företaget i fråga helt enkelt inte bedrev den verksamhet man hade tillstånd för; banken hade t.ex. inte anmälts för registrering, hade förklarat sig avstå från tillståndet eller inte bedrivit bankrörelse under ett års tid. Likaså skulle tillståndet återkallas om banken hade för litet kapital eller om någon som ingick i styrelsen eller var verkställande direktör eller hade ett kvalificerat innehav inte uppfyllde kraven för ledningspersoner eller ägare. Dessa återkallelsegrunder kan sägas karakteriseras av att företaget aldrig skulle ha fått något tillstånd, om omständigheterna hade varit kända vid tidpunkten för tillståndsansökan. Det var således snarare fråga om att korrigera ett felaktigt beviljat tillstånd än att ”bestrafva” en överträdelse. Bland återkallelsegrunderna fanns också att banken i fråga hade visat sig olämplig att utöva tillståndspliktig verksamhet genom att bryta mot någon bestämmelse i lagen. I sådana fall kunde dock inspektionen, om det var tillräckligt, meddela varning i stället för att återkalla tillståndet. Denna återkallelsegrund har i något större grad karaktären av straff för en viss överträdelse. Men även i dessa fall synes utgångspunkten ha varit att en återkallelse skulle bli aktuell endast om det var fråga om en så allvarlig överträdelse att företaget inte längre kunde anses lämpligt att ägna sig åt tillståndspliktig verksamhet, dvs. förutsättningarna för att ha tillstånd var inte längre för handen.

De ändringar som genomfördes år 2004 innebar ett mer förfinat sanktionssystem med möjlighet för Finansinspektionen att meddela varning och anmärkning och att kunna förena dessa sanktioner med straffavgifter upp till 50 miljoner kr. Skälet bakom förändringarna var att det gamla systemet inte gav Finansinspektionen tillräckliga möjligheter att ingripa på ett ändamålsenligt sätt och att det behövdes fler olika alternativa ingripandemöjligheter.²⁰ Regleringen som sådan är dock fortfarande uppbyggd med krav på rätt-

¹⁸ Se prop. 2002/03:139 s. 379 ff.

¹⁹ Finansinspektionen kunde liksom i dag förhindra verkställighet av ett beslut i strid mot reglerna och förelägga företag att göra rättelse i förhållande till redan verkställda beslut.

²⁰ Prop. 2002/03:139 s. 382.

else och återkallelse av tillståndet som bas. Grundregeln är att om företaget begår en överträdelse ska inspektionen förelägga företaget att vidta rättelse eller, om rättelse inte är möjlig, meddela en anmärkning. Om det är fråga om en allvarlig överträdelse ska tillståndet som huvudregel återkallas. Men om det är "tillräckligt" får i stället en varning meddelas. När reglerna infördes för banker talades det nästan enbart om systemstabilitet. Inspektionen skulle med hjälp av de nya mer nyanserade reglerna fokusera på "överträdelser av från systemstabilitetssynpunkt allvarligare slag". Bedömningen av vad som skulle ses som en allvarlig överträdelse utgick alltså från stabiliteten; "överträdelse av en regel som har till syfte att stabiliteten i institutet ska upprätthållas bör i princip föranleda ett strängare ingripande" och "vad som åsyftas är hur allvarlig överträdelsen är från stabilitetssynpunkt" osv.²¹ Detta framstår som helt naturligt i ett historiskt perspektiv. Vid den tidpunkten var regleringen av de finansiella företagen huvudsakligen inriktad på stabilitetsfrågor. Utrymmet för självreglering och "god sed" på områden såsom kundskydd, transparens och bolagsstyrning var mycket större än i dag. Sedan reglerna infördes har dock regelverken för banker och andra finansiella företag genomgått stora förändringar. Regleringen har blivit mycket mer detaljerad på alla områden. Samtidigt som reglerna om bankers kapitaltäckning och riskhantering har blivit fler och mer detaljerade har regleringen av bolagsstyrning, kundskydd och information växt i samma utsträckning. Parallellt med denna utveckling har reglerna om sanktioner för finansiella företag utvecklats på europeisk nivå. År 2010 förklarade kommissionen att man önskade harmonisera och skärpa sanktionerna på det finansiella området.²² Ambitionen var att se till att det skulle finnas ett tillräckligt brett spektrum av sanktioner för att tillsynsmyndigheterna i varje enskilt fall skulle kunna välja sanktioner som var effektiva, proportionerliga och avskräckande. Bland de åtgärder som föreslogs fanns bland annat höga administrativa böter, sanktioner mot både fysiska och juridiska personer och gemensamma kriterier för valet av

²¹ Se prop. 2002/03:139 s. 384 f.

²² Communication from the Commission to the European parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the regions, Reinforcing sanctioning regimes in the financial services sector, COM(2010) 716 final.

sanktioner. Ambitionen har därefter fullföljts i den europeiska lagstiftningen för respektive företagstyp.²³

Något motsvarande samlat grepp avseende sanktionssystemen har inte tagits i Sverige. För var och en av de olika företagstyperna har vissa begränsade anpassningar av sanktionerna genomförts. De större förändringar som har skett har rört sanktioner mot fysiska personer medan sanktionssystemet för företagen har behållits i stort sett intakt.²⁴ Det skulle överensstämja med ambitionerna på europeisk nivå att komplettera dagens system med mer straffrättsliga utgångspunkter, t.ex. hur systemet ska utformas för att verka avskräckande. Möjligen ska de olika sanktionerna kunna kombineras mer fritt än i dag. Det faktum att föreläggande/förbud inte går att kombinera med sanktionsavgift innebär t.ex. att ett institut som har haft ett fel eller en brist av mindre allvarlig karaktär och sedan på eget initiativ har åtgärdat detta kan drabbas av en anmärkning och en sanktionsavgift medan ett annat institut med samma fel eller brist, men som inte har åtgärdat saken kan föreläggas att åtgärda bristen, men kan inte åläggas att betala sanktionsavgift. Föreläggandet kan visserligen förenas med vite, men om institutet vidtar åtgärden i rätt tid ska vitet inte utgå. Konsekvensen blir att det institut som självt åtgärdat bristen drabbas av en ekonomiskt mer kännbar sanktion än det institut som åtgärdar samma brist först efter det att Finansinspektionen ingripit. Denna effekt skulle kunna undvikas om även förelägganden/förbud kunde kombineras med sanktionsavgift. Det finns även situationer där man kan tänka sig att det är lämpligt att en återkallelse av tillståndet kunde kombineras med en sanktionsavgift. Ett företag som t.ex. fått tillståndet genom att lämna falska uppgifter ska givetvis bli av med det, men sådana fall bör kanske också straffas med sanktionsavgift. Vid en sådan översyn skulle man också kunna göra skillnad mellan sådana situationer när det snarare är fråga om att korrigera ett felaktigt beviljat tillstånd – t.ex. när företaget inte bedriver någon verksamhet eller har fått tillståndet på falska uppgifter – och när det är fråga

²³ För kreditinstitut i Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/36/EU av den 26 juni 2013 om behörighet att utöva verksamhet i kreditinstitut och om tillsyn av kreditinstitut och värdepappersföretag, om ändring av direktiv 2002/87/EG och om upphävande av direktiv 2006/48/EG och 2006/49/EG, för värdepappersinstitut i Europaparlamentet och rådets direktiv 2014/65/EU av den 15 maj 2014 om marknader för finansiella instrument och om ändring av direktiv 2002/92/EG och av direktiv 2011/61/EU och för fondbolag i UCITS V.

²⁴ Se prop. 2014/15:57 s. 39.

om en överträdelse som ska ”bestraffas” i avskräckande syfte. Som nämnts bör dock en sådan översyn göras på ett övergripande plan så att systematiken i sanktionssystemet även i fortsättningen hålls samman oavsett företagstyp. Utredningen föreslår därför endast de begränsade förändringar i sanktionssystemet för företagen – t.ex. beträffande nivån på sanktionsavgifterna och vilka omständigheter som ska beaktas vid beslut om sanktioner – som är nödvändiga för att genomföra de nya sanktionsreglerna. För fysiska personer däremot föreslås mer genomgripande förändringar i linje med vad som kommer att gälla för andra företagstyper.²⁵

²⁵ Se t.ex. reglerna för ledningspersoner i kreditinstitut i prop. 2014/15:57.

5 Regler om ersättningar

5.1 Inledning

I de nya artiklarna 14a och 14b finns regler om ersättningar till anställda i fondbolag. Artikel 14a innebär att ett fondbolag ska upprätta och tillämpa en ersättningspolicy och i artikel 14b ställs detaljerade krav på innehållet i en sådan policy och hur den ska tillämpas.

5.2 Ersättningspolicyn och dess innehåll

Förslag: I lagen (2004:46) om värdepappersfonder tas in en rambestämmelse som anger att ett fondbolag ska ha en ersättningspolicy och praxis som är förenlig med och främjar en sund och effektiv riskhantering.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska bemyndigas att meddela föreskrifter om ersättningspolicyn och ersättningar till anställda.

Bindande regler på EU-nivå om ersättningspolicy och ersättningar till anställda är visserligen en nyhet för fondbolagens del, men har sedan några år tillbaka funnits på flera områden inom den finansiella sektorn.¹ För kreditinstitutens del utgör bestämmelserna ett komplement till övriga bestämmelser i kapitaltäckningsregelverket för att främja finansiell stabilitet, och de har till syfte att förbättra kreditinstitutens hantering av risker som kan uppstå till följd av utformningen av ersättningssystemen. Även på fondområdet hänger

¹ Regler för kreditinstitut finns i kapitaltäckningsdirektivet, se prop. 2013/14:228 s. 180 ff., och regler för förvaltare av alternativa investeringsfonder i AIFM-direktivet, se prop. 2012/13:155 s. 259 ff.

ersättningsreglerna samman med bestämmelserna om fondbolagens riskhantering, men det blir på detta område snarare fråga om att ersättningssystemen inte ska uppmuntra till risktagande som kan strida mot de förvaltade fondernas riskprofil och fondbestämmelser och därmed skada fondandelsägarnas intressen. Liksom regelverket för kreditinstituten är regelverket för fondbolagens ersättningssystem av sådan art att det löpande kan behöva anpassas till nya eller ändrade europeiska riktlinjer samtidigt som det kan behöva anpassas till förhållandena på den svenska marknaden. Regelverk om ersättningssystem har därför i tidigare lagstiftningsärenden ansetts lämpa sig mindre väl för en reglering i lag. I stället har Finansinspektionen bemyndigats att meddela föreskrifter om de åtgärder som berörda företag behövde vidta.² Liksom för AIF-förvaltare bör dock ett generellt krav på att fondbolag ska ha en ersättningspolicy som främjar en sund och effektiv riskhantering tas in i lagen och regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör få meddela föreskrifter om utformningen av ersättningssystemen.³ I svensk rätt finns i dag allmänna råd om ersättningssystem i fondbolag⁴ som med den lösning som utredningen föreslår behöver ersättas med föreskrifter baserade på de nya artiklarna 14a och 14b.

5.3 Information om ersättningspolicyn

Förslag: I lagen (2004:46) om värdepappersfonder tas in bestämmelser som anger att det i informationsbroschyren, årsberättelsen och faktabladet till varje fond ska finnas information om fondbolagets ersättningspolicy och utbetalade ersättningar m.m.

Enligt de ändrade artiklarna 69 och 78 ska det finnas information om fondbolagets ersättningspolicy och ersättningar i varje fonds informationsbroschyr, årsberättelse och faktablad. Informationsbroschyren ska innehålla uppgifter om själva ersättningspolicyn, hur ersättningar och förmåner beräknas, vilka som är ansvariga för att

² Se prop. 2013/14:228 s. 182 och prop. 2012/13:155 s. 260 f.

³ Se prop. 2012/13:155 s. 260 f.

⁴ Finansinspektionens allmänna råd (FFFS 2011:2) om ersättningspolicy i försäkringsföretag, fondbolag, börser, clearingorganisationer och institut för utgivning av elektroniska pengar.

bevilja dem samt ersättningskommitténs sammansättning. Denna information kan antingen lämnas uttömmande i informationsbroschyren eller som en sammanfattning i broschyren med uppgift om att den uttömmande redogörelsen finns på en webbplats samt att en papperskopia kan erhållas på begäran. En hänvisning till webbplats och papperskopia ska också finnas i faktabladet. I årsberättelsen ska redogöras för det sammanlagda ersättningsbeloppet för räkenskapsåret, fördelat på fasta och rörliga ersättningar. Även antalet betalningsmottagare och det sammanlagda ersättningsbeloppet fördelat på olika kategorier av anställda samt en beskrivning av hur ersättningar och förmåner har beräknats ska framgå. Av årsberättelsen ska också framgå de granskningar som har gjorts av styrelsen enligt artiklarna 14b.1.c och d och eventuella oegentligheter som har förekommit. Även väsentliga ändringar av ersättningspolicyn ska redovisas i årsberättelsen.

När det gäller informationsbroschyren bör den nuvarande bestämmelsen i 4 kap. 15 § lagen om värdepappersfonder kompletteras med bestämmelser om att informationsbroschyren ska innehålla information om ersättningspolicyn. Vidare bör den nuvarande bestämmelsen om årsberättelsens innehåll i 4 kap. 18 § lagen om värdepappersfonder kompletteras med krav på information om ersättningar och ersättningspolicyn i enlighet med den nya lydelsen av artikel 69.3. Den svenska bestämmelsen om faktabladets innehåll, 4 kap. 16 a §, är relativt allmänt hållen. Den återspeglar inte de krav som ställs i artikel 78 i UCITS-direktivet. Anledningen till detta är att man vid genomförandet av den artikeln konstaterade att de krav som ställdes upp i direktivet på nivå I också återkom i förordningen på nivå II, varför man nöjde sig med att i lagen hänvisa till nivå II-förordningen.⁵ Det går för närvarande inte att utläsa om detsamma kommer att vara fallet med bestämmelserna om information i fråga om ersättningspolicyn. Utredningen förslår därför, i avvaktan på eventuella ändringar i nivå II-förordningen, att 4 kap. 16 a § lagen om värdepappersfonder kompletteras med krav på information om ersättningspolicyn i enlighet med den nya lydelsen av artikel 78.4.b andra stycket. Om nivå II-förordningen kompletteras med bestämmelser om ersättningspolicyn är den föreslagna ändringen dock överflödiga, men om så inte blir fallet uppstår en diskrepans mellan

⁵ Prop. 2010/11:135 s. 138.

bestämmelserna på nivå I – som ska genomföras i medlemsstaternas lagstiftning – och nivå II-förordningen som gäller direkt. Enligt artikel 3 i förordningen ska inga andra uppgifter eller förklaringar än de som anges i förordningen ingå i faktabladet. Den av kommissionen antagna förordningen – baserad på en delegation i rådet och parlamentets direktiv – kan dock inte utgöra ett hinder för medlemsstaterna att i sin lagstiftning genomföra de bestämmelser som rådets och parlamentets direktiv kräver.

6 Förvaringsinstitut

6.1 Inledning

Ett förvaringsinstitut är enligt 1 kap. 1 § första stycket 15 lagen om värdepappersfonder en bank eller ett annat kreditinstitut som förvarar tillgångarna i en värdepappersfond och som sköter in- och utbetalningar avseende fonden. Av 3 kap. 1 § samma lag framgår att det för varje fond ska finnas ett förvaringsinstitut, och att förvaringsinstitutet ska handla oberoende av fondbolaget och utslutande i andelsägarnas gemensamma intresse.

Förvaringsinstitutets närmare uppgifter framgår av 3 kap. 2 § lagen om värdepappersfonder. Enligt första stycket i denna bestämmelse ska förvaringsinstitutet verkställa fondbolagets beslut avseende värdepappersfonden, om besluten inte strider mot bestämmelserna i lagen om värdepappersfonder eller fondbestämmelserna. Enligt bestämmelsens andra stycke ska förvaringsinstitutet ta emot och förvara den egendom som ingår i fonden samt se till att

1. försäljning och inlösen av fondandelar sker i enlighet med bestämmelserna i lagen och fondbestämmelserna,
2. fondandelarnas värde beräknas enligt bestämmelserna i lagen och fondbestämmelserna,
3. tillgångarna i fonden utan dröjsmål kommer institutet till handa, och
4. medlen i fonden används i enlighet med bestämmelserna i lagen och fondbestämmelserna.

De svenska bestämmelserna om förvaringsinstitut motsvarar de nuvarande bestämmelserna i artikel 22 i UCITS-direktivet. Både de svenska bestämmelserna och bestämmelserna i direktivet är i stort

sett oförändrade i förhållande till reglerna i 1985 års direktiv. UCITS V innebär omfattande ändringar av dessa bestämmelser.

Grundprinciperna och förvaringsinstitutets uppgifter är i sig desamma som enligt de nuvarande reglerna, men de nya bestämmelserna är betydligt mer detaljerade och förtydligar vad det innebär att ”förvara” olika typer av tillgångar, hur förvaringsinstitutet ska fullgöra sin kontrollerande funktion, i vilken mån verksamheten kan delegeras, hur intressekonflikter ska hanteras och vad förvaringsinstitutet har för ansvar gentemot fonden och fondandelsägarna.

De svenska bestämmelserna om förvaringsinstitut gäller alla svenska värdepappersfonder, också sådana som förvaltas av ett utländskt förvaltningsbolag (dvs. ett förvaltningsbolag som hör hemma inom EES och som i sitt hemland har tillstånd att driva sådan verksamhet som avses i UCITS-direktivet).

6.2 Krav på att ha ett förvaringsinstitut och vem som kan vara förvaringsinstitut

Förslag: I lagen (2004:46) om värdepappersfonder tas in en bestämmelse som anger att ett fondbolag, för varje värdepappersfond som förvaltas, ska se till att ett enda förvaringsinstitut utses.

Bedömning: Det saknas skäl att låta andra än banker och andra kreditinstitut utgöra förvaringsinstitut.

Enligt de nuvarande reglerna ska tillgångarna i en värdepappersfond förvaras av ett förvaringsinstitut. Genom UCITS V preciseras detta så att det uttryckligen anges att fondbolaget ansvarar för att det för varje värdepappersfond utses ett förvaringsinstitut (artikel 22.1). Detta ska dokumenteras i ett skriftligt avtal i vilket ska regleras bl.a. det informationsutbyte som behövs för att förvaringsinstitutet ska kunna utföra sina uppgifter i enlighet med direktivet samt lagar och författningar (artikel 22.2).

Ett förvaringsinstitut ska vara etablerat i samma land som fonden (denna regel ändras inte genom UCITS V).

Förvaringsinstitut ska enligt den nya lydelsen av artikel 23.2 första stycket vara

- a) en nationell centralbank,
- b) ett kreditinstitut som auktoriserats i enlighet med direktiv 2013/36/EU [kapitaltäckningsdirektivet], eller
- c) en annan juridisk person som enligt medlemsstatens lagstiftning är auktoriserad av den behöriga myndigheten att bedriva förvaringsverksamhet enligt [UCITS-direktivet], omfattas av kapitalkrav som inte understiger de krav som beräknats utifrån den valda metoden i enlighet med artikel 315 eller 317 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 575/2013¹ [tillsynsförordningen] och har en kapitalbas som inte understiger det startkapital som anges i artikel 28.2 i direktiv 2013/36/EU [kapitaltäckningsdirektivet].

När det gäller juridiska personer enligt c) är det alltså beroende på den enskilda medlemsstatens lagstiftning huruvida det finns andra företag än centralbanker och kreditinstitut som kan auktoriseras som förvaringsinstitut. Förutom kraven på kapital och kapitalbas uppställs i artikel 23.2 andra stycket en rad minimikrav som ska vara uppfyllda för att ett sådant företag ska kunna komma i fråga som förvaringsinstitut. Enligt nämnda artikel ska företaget

- a) [...] ha den infrastruktur som krävs för att depåförvara finansiella instrument som kan registreras på ett konto för sådana instrument som öppnats hos förvaringsinstitutet,
- b) [...] fastställa lämplig policy och förfaranden för att säkerställa att den juridiska personen och dess chefer och anställda uppfyller sina skyldigheter enligt [UCITS-direktivet],
- c) [...] ha sunda förfaranden för administration och redovisning, interna kontrollmekanismer, effektiva riskbedömningsmetoder samt effektiva kontroll- och skyddssystem för sina informationsbehandlingssystem,
- d) [...] upprätthålla och tillämpa effektiva organisatoriska och administrativa system så att alla rimliga åtgärder för att undvika intressekonflikter kan vidtas,
- e) [...] se till att alla tjänster, verksamheter och transaktioner som [företaget] genomför dokumenteras på ett sådant sätt att den behöriga myndigheten kan utföra sina tillsynsuppgifter och vidta åtgärder för regelbundenhet som föreskrivs i [UCITS-direktivet], och

¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 575/2013 av den 26 juni 2013 om tillsynskrav för kreditinstitut och värdepappersföretag och om ändring av förordning (EU) nr 648/2012.

f) [...] vidta rimliga åtgärder för att sörja för kontinuitet och regelbundenhet i utövandet av sina förvaringsuppgifter genom att använda lämpliga och proportionerliga system, resurser och förfaranden, bl.a. för att utöva sin förvaringsverksamhet.

Dessutom ska alla ledamöter i företagets ledningsorgan och verkställande ledning alltid ha erforderligt gott anseende, tillräckliga kunskaper och färdigheter samt tillräcklig erfarenhet (punkten g). Ledningsorganet ska också som kollektiv ha tillräckliga kunskaper, färdigheter och erfarenheter för att kunna förstå förvaringsinstitutets verksamhet, inklusive de främsta riskerna (punkten h), och varje ledamot i ledningsorganet samt den verkställande ledningen ska agera med ärlighet och integritet (punkten i).

I svensk rätt finns i dag inga uttryckliga bestämmelser om att det är fondbolaget som ska se till att ett förvaringsinstitut utses. En sådan bestämmelse bör tas in i lagen om värdepappersfonder. Kravet på skriftligt avtal och vad det ska innehålla framgår dock redan av 3 kap. 4 § lagen om värdepappersfonder.

Direktivets reglering av vilka typer av företag som kan vara förvaringsinstitut innebär enligt artikel 23.3 att en medlemsstat ska bestämma vilka av kategorierna centralbank (artikel 23.2.a), kreditinstitut (23.2.b) och andra företag (23.2.c) som ska kunna utses till förvaringsinstitut. Enligt gällande svensk rätt kan banker och andra kreditinstitut vara förvaringsinstitut för värdepappersfonder, se 1 kap. 1 § 15 lagen om värdepappersfonder. Svensk rätt ger inte utrymme för "en nationell centralbank" att vara förvaringsinstitut. I svensk rätt är det förvaringsinstitut för svenska värdepappersfonder som ska regleras. I den mån ett svenskt fondbolag genom gränsöverskridande verksamhet förvaltar en fond i ett annat land gäller det landets lag för fonden och för frågan om förvaringsinstitut. Eftersom förvaringsinstitutet, enligt artikel 23.1 i UCITS-direktivet, ska ha sitt säte eller vara etablerat i samma land som fonden innebär artikel 23.2.a för svenskt vidkommande att Riksbanken skulle kunna vara förvaringsinstitut. Det finns knappast något behov av det i Sverige. När det gäller andra företag (artikel 23.2.c) innebär direktivets krav på kapitalkrav och kapitalbas, samt minimireglerna i artikel 23.2 andra stycket, i praktiken att de krav som gäller för kreditinstitut även ska gälla andra företagstyper som tillåts vara förvaringsinstitut enligt nationell lagstiftning. Det finns i Sverige inga sådana "kreditinstitutsliknande" förvaringsinstitut. Det har sedan

många år varit möjligt för medlemsstaterna att bestämma att andra företagstyper än kreditinstitut ska kunna vara förvaringsinstitut, men det har hittills inte ansetts föreligga något behov av att skapa sådana ”kreditinstitutsliknande” förvaringsinstitut. Enligt utredningens uppfattning föreligger inte heller nu något sådant behov. Liksom i dag bör därför endast kreditinstitut kunna vara förvaringsinstitut enligt svensk rätt.

I sammanhanget bör artikel 25.1 nämnas. I den artikeln, som i sak inte har ändrats genom UCITS V, anges att ett företag inte samtidigt får vara både förvaltningsbolag/investeringsbolag och förvaringsinstitut. Någon uttrycklig regel som motsvarar den artikeln finns inte i svensk rätt.² Den svenska regleringen innebär dock att endast banker och kreditinstitut kan vara förvaringsinstitut, och en bank eller ett annat kreditinstitut kan inte också vara fondbolag. Det är således inte möjligt för ett företag att enligt svensk rätt vara fondbolag och förvaringsinstitut, varför artikel 25.1 får anses vara genomförd.

6.3 Förvaring av fondens tillgångar

Förslag: I lagen (2004:46) om värdepappersfonder tas in en bestämmelse enligt vilken förvaringsinstitutet ska

1. depåförvara

a) alla finansiella instrument som kan registreras på ett konto för finansiella instrument som har öppnats hos förvaringsinstitutet, och

b) alla finansiella instrument som fysiskt kan levereras till förvaringsinstitutet, samt

2. kontrollera fondens, eller fondbolagets för fondens räkning, äganderätt till övriga tillgångar samt föra och hålla ett uppdaterat register över dem.

För att fullgöra sina uppgifter vid depåförvaring ska förvaringsinstitutet se till att alla finansiella instrument registreras på ett separat konto hos institutet i fondens namn, eller fondbolagets namn för fondens räkning.

² I 4 kap. 3 § lagen om värdepappersfonder finns dock en bestämmelse som innebär att fondbolaget inte får ha hand om egendom som ingår i en värdepappersfond som bolaget förvaltar.

För att fullgöra sina uppgifter att kontrollera äganderätten ska förvaringsinstitutet lägga uppgifter eller handlingar från fondbolaget eller fonden samt andra tillgängliga handlingar till grund för sin bedömning av äganderätten till tillgångarna.

Förvaringsinstitutet ska regelbundet ge fondbolaget en fullständig förteckning över fondens samtliga tillgångar.

De finansiella instrument som kan förvaras i depå ska enligt den nya bestämmelsen i artikel 22.5.a i UCITS-direktivet förvaras i depå hos förvaringsinstitutet. Det rör sig främst om sådana finansiella instrument som kan registreras på ett konto för finansiella instrument, t.ex. värdepapper som kontoförs i avstämningsregister hos en central värdepappersförvarare enligt lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument. Det kan också vara fråga om sådana instrument som fysiskt kan levereras till förvaringsinstitutet, se artikel 22.5.a(i). Sådana finansiella instrument ska förvaras i en separat depå för fondens räkning, antingen en depå öppnad i fondens namn eller en depå öppnad i fondbolagets namn för fondens räkning. För depån ska principerna i artikel 16 i kommissionens genomförandedirektiv till MiFID 2006/73/EG gälla, innebärande bl.a. att fondens tillgångar ska hållas åtskilda från andras och att det måste finnas en tillförlitlig redovisning, se artikel 22.5.a (ii).

När det gäller andra tillgångar än sådana som ska förvaras i depå ska förvaringsinstitutet kontrollera att fonden, eller fondbolaget för fondens räkning, äger tillgångarna. Förvaringsinstitutet ska föra ett register över dessa tillgångar. Bedömningen av äganderätten ska göras med utgångspunkt i information eller dokumentation som förvaringsinstitutet har fått från fonden eller fondbolaget eller ”externa bevis”, om det finns sådana. Det kan t.ex. röra sig om uppgifter om rättigheter och skyldigheter enligt ett OTC-derivatkontrakt som inhämtas från fondens motpart. Förvaringsinstitutet ska hålla registret uppdaterat, se artikel 22.5.b.

Redan i dag gäller enligt svensk rätt att förvaringsinstitutet ska ta emot och förvara fondens tillgångar, se 3 kap. 2 § andra stycket lagen om värdepappersfonder. Till skillnad från de nya reglerna i direktivet saknas i svensk rätt reglering av förvaringsinstitutets uppgifter i de fall där tillgångar i fonden rent faktiskt inte kan förvaras av förvaringsinstitutet. En fond som med stöd av 5 kap. 12 § andra stycket placerar i OTC-derivat kan knappast förvara den egen-

domen hos sitt förvaringsinstitut. OTC-kontraktet är ett avtal mellan två parter som ger dessa (inte innehavaren av det paper kontraktet eventuellt är skrivet på) vissa rättigheter och skyldigheter. Mer relevant vore att förvaringsinstitutet i dessa fall kontrollerade att rättigheterna och skyldigheterna verkligen tillkom fonden, dvs. det som följer av den nya bestämmelsen i artikel 22.5.b i direktivet. Dagens regel bör därför bytas ut mot bestämmelser motsvarande artikel 22.5. Bestämmelsen kommer att kompletteras av nivå II-regler från kommissionen. Det kommer därför i lagen närmast att vara fråga om en portalparagraf som anger de yttre ramarna för förvaringsinstitutets uppgifter att förvara tillgångar eller kontrollera äganderätten. Detaljreglerna för vilka tillgångar som ska förvaras och vad förvaringsinstitutet mer konkret ska göra kommer att följa av nivå II-reglerna. Enligt den nya artikel 22.8 ska medlemsstaterna se till att tillgångar som depåförvaras inte blir tillgängliga för utdelning i förvaringsinstitutets konkurs (eller konkursen hos den som institutet har delegerat depåförvaringen till). Enligt svensk rätt ingår inte tillgångar som förvaras i depå för annans räkning i det depåförande institutets konkurs. Artikel 22.8 föranleder därför ingen lagstiftningsåtgärd.

Förvaringsinstitutet ska också, enligt artikel 22.6 regelbundet ge fondbolaget en fullständig förteckning över fondens samtliga tillgångar, dvs. både de tillgångar som faktiskt förvaras och de tillgångar som förvaringsinstitutet för register över. Även en bestämmelse om detta bör tas in i lagen om värdepappersfonder.

6.4 Förbud för förvaringsinstitut att föfoga över fonders tillgångar

Förslag: I lagen (2004:46) om värdepappersfonder tas in en bestämmelse om att ett förvaringsinstitut, eller ett företag till vilket förvaringsinstitutsuppgifter har delegerats, inte får föfoga över en fonds tillgångar.

Förvaringsinstitutet, eller ett företag till vilket förvaringsinstitutsuppgifter har delegerats, får föfoga över en fonds tillgångar endast om

1. föfogandet sker för fondens räkning,

2. förvaringsinstitutet följer fondbolagets instruktioner på fondens vägnar,
3. förfogandet gagnar fonden och andelsägarnas intressen, och
4. transaktionen är förenad med ett avtal om säkerhetsöverlåtelse av en säkerhet, vars värde vid varje tidpunkt med marginal uppgår till minst marknadsvärdet av tillgångarna.

Enligt den nya bestämmelsen i artikel 22.7 i UCITS-direktivet får förvaringsinstitutet inte för egen räkning förfoga över tillgångar som förvaras för en fonds räkning. Samma förbud gäller mot företag som förvaringsinstitutsfunktioner har delegerats till. I direktivet används begreppet "återanvända" och med detta avses enligt artikel 22.7 alla former av överföring (av äganderätten), pantsättning, försäljning och utlåning. Den svenska term som bäst stämmer överens med det beskrivna torde vara "förfoga över". Endast om förfogandet sker för fondens räkning, på fondbolagets instruktioner, gagnar fonden och andelsägarnas intressen samt transaktionen omfattas av en säkerhet av hög kvalitet, som har mottagits inom ramen för ett avtal om äganderättsöverföring, är det, enligt artikel 22.7 andra stycket, tillåtet. Säkerheten i fråga ska vid varje tidpunkt minst uppgå till marknadsvärdet av de aktuella tillgångarna. Ett förvaringsinstitut får således förfoga över fondens tillgångar endast om det sker för fondens räkning, t.ex. om fonden lånar ut värdepapper mot säkerhet i form av likvida medel eller värdepapper (genom en säkerhetsöverlåtelse, s.k. transfer of title). Ett förvaringsinstitut kommer dock i utförandet av sina normala uppgifter att "förfoga" över finansiella instrument som ingår i fonden i betydelsen "göra något med dem". Ett förvaringsinstitut som avvecklar fondens transaktioner kommer t.ex. att flytta instrument från eller till fondens konton. Artikel 22.7 avser dock, enligt utredningens mening, inte sådana "förfoganden". Det bör också tilläggas att bestämmelsen enbart rör förvaringsinstitutets förfogande över en fonds tillgångar; vad ett fondbolag får göra styrs av andra regler.

Några uttryckliga bestämmelser som förbjuder ett förvaringsinstitut att förfoga över en fonds tillgångar finns inte i svensk rätt. Bestämmelser motsvarande artikel 22.7 bör därför tas in i lagen om värdepappersfonder.

6.5 Förvaringsinstitutets kontrollerande funktion

Utöver att förvara eller kontrollera äganderätten till fondens tillgångar har förvaringsinstitutet en kontrollerande funktion enligt de nya bestämmelserna i artikel 22.3 och 22.4 i UCITS-direktivet.

6.5.1 Penningflöden

Förslag: I lagen (2004:46) om värdepappersfonder tas in en bestämmelse om att förvaringsinstitutet ska se till att fondens penningflöden övervakas korrekt. Institutet ska särskilt se till att

- betalningar från investerare, eller för investerares räkning, i samband med teckning av andelar i en fond har mottagits, och
- likvida medel i fonden har bokförts på likvidkonton som öppnats i fondens namn, eller i fondbolagets namn för fondens räkning, eller i förvaringsinstitutets namn för fondens räkning.

Sådana likvidkonton ska öppnas hos en av de enheter som avses i artikel 18.1 a–c i direktiv 2006/73/EG.

Om likvidkonton öppnas i förvaringsinstitutets namn för fondens räkning, ska inga likvida medel från det institut som kontot har öppnats hos och inga av förvaringsinstitutets egna likvida medel bokföras på sådana konton.

Enligt den nya bestämmelsen i artikel 22.4 har förvaringsinstitutet två huvuduppgifter avseende fondernas pengar och penningflöden. Förvaringsinstitutet ska se till att fondens penningflöden övervakas korrekt, särskilt att betalningar för fondandelar har mottagits. Förvaringsinstitutet ska också se till att alla pengar bokas på konton som tillhör fonden eller på konton öppnade i förvaringsinstitutets namn för fondens räkning. Om kontot öppnas i förvaringsinstitutets namn får varken förvaringsinstitutets pengar eller pengar som tillhör den som kontot har öppnats hos finnas på samma konto (artikel 22.4 andra stycket).

Konton för fonder får bara öppnas hos en centralbank, ett europeiskt kreditinstitut eller en bank i tredjeland. I artikel 22.4.c anges också att kontot ska ”föras i enlighet med de principer som anges i artikel 16 i direktiv 2006/73/EG”. Den artikel det hänvisas till är en artikel i kommissionens genomförandedirektiv till MiFID. Artikeln

anger ett antal principer för hur kunders finansiella instrument och medel ska förvaras. Den situation som regleras avseende likvida medel är alltså den att ett värdepappersinstitut förvarar medel med redovisningsskyldighet. Exempelvis följer av punkten 1.e i nämnda artikel, att när medel har tagits emot med redovisningsskyldighet av värdepappersföretaget och har satts in på konto hos en bank, så ska värdepappersföretaget se till att kundernas medel sätts på ett eller flera konton i banken, som kan identifieras separat från de konton som används för medel som tillhör värdepappersföretaget. Redan kravet, i artikel 22.4.b i UCITS-direktivet, på att kontot ska öppnas hos en centralbank, ett europeiskt kreditinstitut eller en bank i tredjeland innebär dock att det inte är fråga om förvaring av medel med redovisningsskyldighet, utan inlåningskonton. Flertalet principer i artikel 16 i direktiv 2006/73/EG som rör hur tillgångar som innehas för en kunds räkning ska hållas åtskilda från andra tillgångar (16.1.a–d, f, 16.2 och 16.3) är därför inte relevanta för de inlåningskonton som en fond ska ha. Kravet i artikel 16.1.e på separata konton uppfylls genom att kontot ska öppnas i fondens namn (eller i fondbolagets eller förvaringsinstitutets namn för fondens räkning). Någon hänvisning till artikel 16 i direktiv 2006/73/EG behövs därför inte.

I många fall kommer fondens konto att öppnas hos förvaringsinstitutet, och institutet kan då självt övervaka att betalningar för fondandelar har kommit in. När fondens konto finns hos någon annan måste förvaringsinstitutet säkerställa att institutet har tillgång till regelbunden information om kontorörelser på likvidkontot, t.ex. insättningar och uttag.

Även för svenska fonder kan det förekomma att det behövs konton i tredjeland för handel med finansiella instrument i det landet. Det kan t.ex. behövas ett konto för att ställa marginalsäkerheter vid handel med derivatinstrument. Ett sådant konto kan öppnas direkt i fondens namn. För att kunna fullgöra sina skyldigheter att övervaka att fonden får betalt i tid (artikel 22.3.d) och att fondens tillgångar används på rätt sätt (artikel 22.3.e) måste förvaringsinstitutet säkerställa att institutet har tillgång till regelbunden redovisning av vad som har hänt på kontot.

Bestämmelser motsvarande artikel 22.4 bör föras in i lagen om värdepappersfonder.

6.5.2 Kontroller i övrigt

Artikel 22.3 ändras inte i sak genom UCITS V. Den artikeln är i svensk rätt genomförd genom 3 kap. 2 § första och andra styckena lagen om värdepappersfonder. Någon lagstiftningsåtgärd krävs därför inte för att genomföra artikel 22.3 i direktivet. Även om den svenska lagregeln således kommer att kvarstå oförändrad innebär den nya europeiska regleringen, med en omfattande reglering på nivå II, en förändring av vad som gäller för förvaringsinstitutens kontrollerande funktion. I kommissionens nivå II-regler kommer det, på en mycket detaljerad nivå, att anges vilka kontroller som ska utföras och hur de ska utföras. Dessa nivå II-regler kommer från och med deras ikraftträdande att gälla i stället för nationell praxis.

6.6 Skyldigheten att agera i fondens och andelsägarnas intresse

Förslag: I lagen (2004:46) om värdepappersfonder tas in en bestämmelse om att förvaringsinstitutet ska utföra sina uppgifter hederligt, rättvist, professionellt, oberoende och i fondens och dess andelsägares intresse.

Ett förvaringsinstitut ska hålla förvaringsinstitutsuppgifterna åtskilda från verksamheter vars intressen kan komma i konflikt med fondbolagets, fondens eller andelsägarnas intressen.

Förvaringsinstitutet ska identifiera, hantera och övervaka eventuella intressekonflikter. Sådana konflikter ska redovisas för fondens andelsägare.

Både fondbolaget och förvaringsinstitutet ska agera hederligt, rättvist, professionellt, oberoende och i fondens och investerarnas intresse, se den nya lydelsen av artikel 25.2 första stycket i direktivet. Enligt andra stycket i samma artikel ska förvaringsinstitutet inte utföra verksamhet för fondens eller fondbolagets räkning som kan innebära intressekonflikter mellan investerarna, fonden eller fondbolaget å den ena sidan och förvaringsinstitutet å den andra sidan, om inte verksamheten som förvaringsinstitut är separerad från annan verksamhet där intressekonflikter kan uppstå. Potentiella intresse-

konflikter ska också identifieras, hanteras, övervakas och redovisas för investerarna.

Motsvarande sundhetsregler om att agera hederligt, rättvist och professionellt och i kundernas/investerarnas intressen finns även i annan lagstiftning på värdepappersområdet, se t.ex. artikel 19.1 i MiFID, som har genomförts i svensk rätt genom 8 kap. 1 § lagen om värdepappersmarknaden. Bestämmelser med delvis motsvarande innehåll finns även i det nu gällande UCITS-direktivet, se artiklarna 14.1.a och 25.2. För förvaringsinstitutens del har detta genomförts genom 3 kap. 1 § andra stycket lagen om värdepappersfonder, där det anges att förvaringsinstitutet ska handla oberoende av fondbolaget och uteslutande i andelsägarnas gemensamma intresse. Den bestämmelsen bör justeras så att den överensstämmer med direktivets nya ordalydelse.

Andra stycket i artikel 25.2 preciserar förvaringsinstitutets generella skyldighet att agera i andelsägarnas intresse på så sätt att verksamheten som förvaringsinstitut ska hållas åtskild från annan verksamhet som kan innebära intressekonflikter. Om förvaringsinstitutet är ett värdepappersinstitut skulle det kunna vara fråga om handel med värdepapper för egen och kunders räkning, rådgivning och kapitalförvaltning. I dessa verksamheter skulle information om fondernas innehav och affärer kunna användas för att otillbörligt gynna andra kunder eller institutet självt. Ett annat exempel är om fondbolaget har delegerat administrativa uppgifter – t.ex. värdering av tillgångar och beräkning av fondandelskursen – till det kreditinstitut som är förvaringsinstitut. I sådana fall kommer förvaringsinstitutet att i sin kontrollerande funktion utföra kontroller av arbetsuppgifter som institutet självt har utfört och fondadministrationen måste därför hållas åtskild från förvaringsinstitutsfunktionen. Artikel 25.2 andra stycket bör genomföras genom att en bestämmelse med motsvarande lydelse tas in i lagen om värdepappersfonder.

6.7 Delegering av förvaringsinstitutsfunktioner

Förslag: I lagen (2004:46) om värdepappersfonder tas in en bestämmelse av vilken framgår att förvaringsinstitutet till tredjepart inte får delegera andra funktioner än förvaring och kontroll av äganderätten samt förandet av register.

Förvaringsinstitutet får delegera funktioner till tredjepart, endast om vissa i lagen angivna villkor är uppfyllda, t.ex. att delegeringen inte sker i avsikt att kringgå lagkraven och att det finns ett objektiva skäl till delegeringen.

En tredjepart får i sin tur vidaredelegera dessa funktioner, förutsatt att samma krav är uppfyllda.

Utnyttjande av sådana clearing- och avvecklingstjänster som avses i direktiv 98/26/EG genom värdepappersavvecklingssystem enligt det direktivet, eller utnyttjandet av liknande tjänster från värdepappersavvecklingssystem i tredjeland, ska inte anses vara en delegering av depåförvaringsfunktioner.

Förvaringsinstitutet får enligt artikel 22a.2 i UCITS-direktivet delegera själva förvaringen och kontrollen av äganderätten samt förändring av register, dvs. uppgifterna enligt artikel 22.5, till en tredjepart under vissa villkor. Uppgifterna att kontrollera penningflöden, köp och inlösen, värdering m.m. enligt artikel 22.3 och artikel 22.4 får dock inte delegeras vidare, se artikel 22a.1. Liksom övriga regler om förvaringsinstitut är reglerna om delegering utformade med AIFM-direktivet som förebild. Vad gäller delegering anges uttryckligen i skäl 20 i UCITS V att villkoren för delegering ska följa AIFM-direktivet. I det direktivet anges i ett av skälen (skäl 42) att support-uppgifter som är kopplade till kontrollen, såsom administrativa och tekniska funktioner, inte omfattas av begränsningarna och kraven i direktivet. Detsamma bör gälla enligt UCITS-direktivet, dvs. den utlagda verksamheten måste vara av viss omfattning för att det ska räknas som sådan delegering som omfattas av direktivets regler. Därutöver framgår av artikel 22a.4 att det inte innebär delegering att utnyttja clearing- och avvecklingstjänster. Detta avser dock enbart sådana tjänster som anges i avsnitt A i bilagan till Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 909/2014 förordningen, dvs. ursprunglig registrering av värdepapper i ett kontobaserat system (*notarietjänst*), tillhandahållande och förande av värdepapperskonton på högsta nivå (*central kontoföringstjänst*) och drift av ett avvecklingssystem för värdepapper (*avvecklingstjänst*), se skäl 21 i UCITS V. Att anförtro depåförvaring av värdepapper till en värdepapperscentral, eller till en värdepapperscentral i tredjeland, bör dock anses vara en delegering av depåförvaringsfunktioner. För att delegering ska vara tillåten får för det första delegeringen inte ske i

syfte att kringgå kraven i direktivet (artikel 22a.2.a). Förvaringsinstitutet ska också kunna visa att det finns objektiva skäl för delegeringen (artikel 22a.2.b). Vidare krävs att förvaringsinstitutet handlar med vederbörlig skicklighet, aktsamhet och omsorg både vid valet av uppdragstagare och i den efterföljande kontrollen av uppdragstagaren (artikel 22a.2.c). I många fall är det fråga om att anlita en depåbank i ett annat land för förvaring av finansiella instrument i det landet. Om ett förvaringsinstitut i sådana fall anlitar en aktör i det aktuella landet, t.ex. en advokat- eller revisionsbyrå, för att kunna utvärdera den utländska depåbanken, bör detta dock inte i sig betraktas som en delegering.

Förvaringsinstitutet måste också se till att uppdragstagaren uppfyller vissa krav enligt artikel 22a.3 a–e. Uppdragstagaren ska ha de strukturer och den sakkunskap som krävs för att kunna hantera de tillgångar som uppdragstagaren ska förvara. När det är fråga om förvaring av finansiella instrument enligt artikel 22.5.a ska uppdragstagaren stå under effektiv reglering, inklusive minimikapitalkrav, och tillsyn samt omfattas av regelbunden extern granskning för att säkerställa att denne har de finansiella instrumenten i sitt förvar. Uppdragstagaren ska också hålla de tillgångar som innehas av förvaringsinstitutets kunder åtskilda från sina egna tillgångar och från förvaringsinstitutets tillgångar så att de vid varje tidpunkt tydligt kan identifieras som tillgångar som tillhör ett visst förvaringsinstituts kunder. Uppdragstagaren ska vidare vidta alla nödvändiga åtgärder för att fondens tillgångar inte ska vara tillgängliga för utdelning eller realisering vid uppdragstagarens konkurs. Uppdragstagaren ska också uppfylla de allmänna skyldigheterna enligt artiklarna 22.2, 22.5, 22.7 och 25, bl.a. att agera hederligt, rättvist och professionellt samt hantera intressekonflikter.

Från kravet på att uppdragstagaren ska stå under viss reglering och tillsyn finns en undantagsregel, om det i en viss jurisdiktion krävs att finansiella instrument förvaras inom jurisdiktionen och det inte finns någon som uppfyller dessa krav. I sådana fall får förvaringsinstitutet använda en sådan uppdragstagare, om fondens investerare informeras om förhållandet och förvaringsinstitutet har instruerats av fonden eller förvaltaren för fondens räkning om att delegation ska ske, se artikel 22a.3 andra stycket.

En uppdragstagare som har fått uppgifter delegerade till sig får i sin tur delegera vidare på samma villkor som gäller för förvaringsinstitutets delegation.

I svensk rätt finns endast en begränsad reglering av förvaringsinstitutets möjligheter att delegera uppgifter. Enligt 3 kap. 2 § sista stycket lagen om värdepappersfonder får ett förvaringsinstitut låta ett utländskt förvaringsinstitut förvara utländska finansiella instrument. Bestämmelsen har i praxis tolkats och tillämpats så att det inte är möjligt att delegera förvaringsinstitutets uppgifter till ett annat svenskt institut. Eftersom det i svensk rätt saknas uttryckliga bestämmelser om förvaringsinstitutets delegering – förutom nämnda bestämmelse om förvaring av utländska finansiella instrument – bör bestämmelser som motsvarar artikel 22a tas in i lagen om värdepappersfonder.

6.8 Förvaringsinstitutets ansvar

Förslag: I lagen (2004:46) om värdepappersfonder tas in en bestämmelse som innebär att ett förvaringsinstitut är ansvarigt gentemot fonden eller andelsägarna, om institutet, eller en tredje part till vilken depåförvaringen delegerats, förlorat finansiella instrument som depåförvaras.

Vid förlust av ett finansiellt instrument som depåförvaras ska förvaringsinstitutet utan onödigt dröjsmål återlämna ett finansiellt instrument av samma slag eller motsvarande belopp till fonden eller till det fondbolag som agerar för fondens räkning. Förvaringsinstitutet ska inte hållas ansvarigt om det kan visa att förlusten är följden av en yttre händelse utanför institutets rimliga kontroll och vilkas konsekvenser det hade varit omöjligt att avvärja trots alla rimliga ansträngningar att göra så.

Förvaringsinstitutets ansvar enligt 2 kap. 21 § ändras till att institutet ska vara skadeståndsansvarigt mot fonden eller andelsägarna för skador som orsakats av uppsåt eller oaktsamhet.

En delegering ska inte påverka förvaringsinstitutets ansvar. Ansvaret får inte heller begränsas genom avtal. Ett sådant avtal är ogiltigt.

Specialregeln i 9 kap. 22 § lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder för AIF-fonder som är special-

fonder justeras så att hänvisningen avser både regeln om kontrollansvar för förlust av finansiella instrument och förvaringsinstitutets ansvar i övrigt.

Förvaringsinstitutet ska, enligt den nya bestämmelsen i artikel 24.1, vara ansvarigt för förluster av finansiella instrument som förvaras av förvaringsinstitutet eller en tredjepart som förvaringen har delegerats till. Om finansiella instrument har gått förlorade ska förvaringsinstitutet, utan onödigt dröjsmål, återlämna finansiella instrument av identisk typ eller motsvarande belopp i pengar till fonden eller förvaltaren för fondens räkning. Vad som avses med ”förlorade” kommer att preciseras i nivå II-reglerna.

Förvaringsinstitutet undgår ansvar om institutet kan visa att förlusten har berott på ”en yttre händelse utanför dess rimliga kontroll vars konsekvenser hade varit omöjliga att avvärja trots alla rimliga ansträngningar att göra så”, se artikel 24.1 andra stycket. Vad som ska förstås med sådana ”yttre händelser” kommer att preciseras i nivå II-reglerna.

När det gäller andra skador än förluster av finansiella instrument ska förvaringsinstitutet enligt artikel 24.1 tredje stycket, vara ansvarigt för skador orsakade av att förvaringsinstitutet uppsåtligt eller till följd av oaktsamhet inte har uppfyllt sina skyldigheter enligt direktivet.

Förvaringsinstitutets ansvar ska, enligt artikel 24.2, inte påverkas av eventuell delegation av uppdraget, och ansvaret får inte heller begränsas genom avtal, artikel 24.3. Ett sådant avtal är enligt artikel 24.4 ogiltigt. Förvaringsinstitutets ansvar mot fonden/investerarna ska, enligt artikel 24.5, kunna åberopas antingen av andelsägarna direkt eller indirekt genom fondbolaget.

I gällande rätt finns en bestämmelse om både fondbolagets och förvaringsinstitutets skadeståndsansvar i 2 kap. 21 § andra stycket lagen om värdepappersfonder. Enligt bestämmelsen ska förvaringsinstitutet ersätta fondandelsägare och fondbolag för skador som de har tillfogats genom att förvaringsinstitutet har överträtt lagen om värdepappersfonder eller fondbestämmelserna. I förarbetena till bestämmelsen anges att fondbolaget och förvaringsinstitutet ”är skadeståndsskyldiga oberoende av fel eller försummelse om de överträder

lagen eller fondbestämmelser. I övrigt gäller skadeståndslagens bestämmelser.”³ Bestämmelsen kan i ljuset av dessa förarbetsuttalanden knappast tolkas på annat sätt än att det är fråga om ett strikt ansvar. Om en överträdelse av lag eller fondbestämmelser har lett till skada för t.ex. en fondandelsägare, så har denne rätt till skadestånd, oavsett om överträdelsen har skett av oaktsamhet eller inte. Huruvida det är fondbolaget eller förvaringsinstitutet som är skadeståndsskyldigt i det enskilda fallet beror dock på vad det är fråga om för överträdelse. Fondbolaget och förvaringsinstitutet har olika skyldigheter enligt lagen. Fondbolaget ansvarar t.ex. för förvaltningen av fonden och för att placeringar sker i enlighet med de placeringsrestriktioner som följer av lagen och fondbestämmelserna. Förvaringsinstitutet ansvarar för att förvara fondens tillgångar och för vissa kontroller. Om fondbolaget har placerat fondens tillgångar i strid mot de placeringsrestriktioner som gäller för fonden och detta har lett till skada för en fondandelsägare är fondbolaget ersättningsskyldigt. Det är dock inte säkert att förvaringsinstitutet i en sådan situation också är skadeståndsskyldigt. För att förvaringsinstitutet ska bli skadeståndsskyldigt i den situationen torde krävas att institutet inte har genomfört de kontroller som lagen kräver och att denna underlåtenhet har lett till skada. På motsatt sätt förhåller det sig om överträdelsen skulle vara hänförlig till förvaringen av fondens tillgångar. Detta är förvaringsinstitutets ansvar, och om institutet t.ex. underlåter att hålla fondens tillgångar åtskilda från sina egna eller andras tillgångar och detta leder till skada för fondandelsägarnas tillgångar, kan förvaringsinstitutet bli skadeståndsskyldigt. I den situationen kan knappast fondbolaget också bli ersättningsskyldigt för samma skada. För detta torde krävas att fondbolaget agerat felaktigt när bolaget har utsett förvaringsinstitut och valt ett förvaringsinstitut som inte uppfyller lagens krav.

För förvaringsfrågorna är ansvaret enligt direktivets nya bestämmelser närmast att betrakta som ett kontrollansvar, dvs. förvaringsinstitutet ansvarar om institutet inte kan visa att förlusten har berott på en ”yttre händelse” utanför institutets kontroll. Vad som avses med yttre händelser och vad som krävs för att händelsen ska anses ligga utanför institutets kontroll ska preciseras i nivå II-reglerna. Kontrollansvaret enligt direktivet och ansvaret för överträdelser av

³ Prop. 1989/90:153 s. 76.

lagen om värdepappersfonder eller fondbestämmelserna enligt gällande svensk rätt behöver dock inte innebära någon större skillnad. De situationer som innebär att förvaringsinstitutet inte ansvarar enligt den nya lydelsen av artikel 24 torde knappast enligt gällande rätt betraktas som förvaringsinstitutets överträdelse av lagen om värdepappersfonder.⁴ I detta hänseende skulle det alltså inte innebära någon försämring av kundskyddet att införa ett kontrollansvar för förlust av finansiella instrument. Möjligen kan ett kontrollansvar i vissa situationer innebära ett starkare kundskydd. Det är inte otänkbart att en förlust av ett finansiellt instrument skulle kunna anses omfattas av ett kontrollansvar utan att förvaringsinstitutet har överträtt lagen om värdepappersfonder eller fondbestämmelserna, vilket krävs enligt den svenska skadeståndsregeln. I vart fall kommer åberops- och bevisbördan vid en tvist att fördelas olika. Med dagens skadeståndsregel måste, vid en förlust av finansiella instrument, den skadelidande visa att förvaringsinstitutet har överträtt lagen eller fondbestämmelserna. Med ett kontrollansvar är det i stället förvaringsinstitutet som för att undgå ansvar ska visa att förlusten var en följd av en yttre händelse utanför institutets rimliga kontroll. Eftersom det inte kan uteslutas att dagens skadeståndsregel innebär ett sämre kundskydd än direktivets regel bör förvaringsinstitutets ansvar för förluster av finansiella instrument utformas i enlighet med ordalydelsen i artikel 24.1 första och andra styckena.

När det sedan gäller ansvaret i andra fall är som nämnts förvaringsinstitutets ansvar enligt gällande svensk rätt ett strikt ansvar för skador som orsakats av att förvaringsinstitutet brutit mot lag eller fondbestämmelser, medan ansvaret enligt den nya bestämmelsen i artikel 24.1 tredje stycket är utformat som ett culpaansvar. I praktiken är antagligen skillnaden inte särskilt stor i dessa fall heller. Lagens bestämmelser utgör den norm enligt vilken ett förvaringsinstitut har att utföra sitt uppdrag. När en skada uppstått till följd av ett handlande som strider mot författning anses handlandet i allmänhet också som vårdslöst i skadeståndsrättslig mening.⁵ Om

⁴ Bedömningen grundar sig på beskrivningen i nivå II-reglerna till AIFM-direktivet av vad som där avses med yttre händelser utanför institutets kontroll: t.ex. naturkatastrof, upplopp eller en statlig myndighets beslut. Det är troligt att detsamma kommer att gälla enligt nivå II-reglerna med anledning av UCITS V.

⁵ Se Schultz, Skadeståndslag (1972:207) 2 kap. 1 §, Lexino 2013-05-31.

ett förvaringsinstitut har överträtt en bestämmelse i lagen skulle agerandet således normalt också betraktas som vårdslöst. Det är dock möjligt att ett förvaringsinstitut kan anses ha agerat vårdslöst utan att institutet har brutit mot någon bestämmelse i lagen eller fondbestämmelserna. En sådan situation skulle inte omfattas av dagens svenska ansvarsregel. Det finns alltså en risk – om än liten – att den befintliga regeln inte utgör ett fullgott genomförande av artikel 24.1 tredje stycket. Bestämmelsen om förvaringsinstitutets ansvar bör därför bytas ut mot en bestämmelse om ansvar för uppsåtligt och vårdslöst agerande.

Bestämmelserna om förvaringsinstitutets ansvar är liksom övriga bestämmelser om förvaringsinstitut utformade med förebild i AIFM-direktivet. Vid genomförandet av det direktivet uppmärksammades att skyddet för andelsägarna var något sämre enligt direktivets bestämmelser än enligt lagen om värdepappersfonder. För sådana AIF-fonder som är specialfonder (som riktar sig mot konsumenterna) utformades därför en specialregel i 9 kap. 22 § lagen om förvaltare av alternativa investeringsfonder. Regeln innebär att bestämmelsen om förvaringsinstitutets ansvar i lagen om värdepappersfonder också ska tillämpas på förvaringsinstitut för specialfonder. Även med de ändringar som utredningen föreslår i lagen om värdepappersfonder kommer det att finnas vissa skillnader i nivån på kundskyddet. Specialregeln för sådana AIF-fonder som är specialfonder bör därför behållas, men justeras så att hänvisningen avser både regeln om kontrollansvar för förlust av finansiella instrument och förvaringsinstitutets ansvar i övrigt.

Enligt den nya artikel 24.5 ska andelsägarna kunna åberopa förvaringsinstitutets ansvar direkt eller indirekt genom fondbolaget. Utformningen av 2 kap. 21 § lagen om värdepappersfonder ger i sig rätt för andelsägarna att vända sig direkt till förvaringsinstitutet och enligt 4 kap. 2 § företräder fondbolaget andelsägarna i alla frågor som rör fonden varför även fondbolaget, för andelsägarnas räkning, kan åberopa förvaringsinstitutets ansvar. Artikel 24.5 föranleder därför ingen lagändring.

6.9 Förvaringsinstitutets skyldighet att lämna information till tillsynsmyndigheten

Bedömning: Det krävs inga lagstiftningsåtgärder för att genomföra artikel 26.a i UCITS-direktivet.

Enligt artikel 26.a ska förvaringsinstitutet till sin behöriga myndighet på begäran lämna information som förvaringsinstitutet har fått i sin egenskap av förvaringsinstitut, dvs. information om fonden och fondbolaget, som myndigheten behöver i tillsynen över fonden eller fondbolaget. Om den behöriga myndigheten för förvaringsinstitutet är en annan än för fonden/fondbolaget (t.ex. om fondbolaget och förvaringsinstitutet finns i olika länder) ska förvaringsinstitutets myndighet lämna informationen vidare till den behöriga myndigheten för fonden eller fondbolaget.

Ett svenskt förvaringsinstitut kommer att vara en bank eller ett kreditinstitut. Banker och andra kreditinstitut står under Finansinspektionens tillsyn och är skyldiga att lämna inspektionen de upplysningar som inspektionen begär, se 13 kap. 3 § lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse och 23 kap. 2 § andra stycket lagen (2007:258) om värdepappersmarknaden. Några ytterligare bestämmelser för att genomföra just denna del av direktivet behövs därför inte.

Enligt 13 kap. 6 a § lagen om bank- och finansieringsrörelse ska Finansinspektionen ”samarbeta och utbyta information med utländska behöriga myndigheter i den utsträckning som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen”. För förvaringsinstitut som är kreditinstitut behövs därför inga ytterligare regler för att genomföra artikel 26.a.

7 Tillsyn m.m.

7.1 Inledning

Genom UCITS V ändras några av bestämmelserna om de behöriga myndigheternas tillsynsbefogenheter. Detta behandlas i avsnitt 7.2. Nya bestämmelser om system och skydd för visselblåsare har tillkommit. Detta behandlas i avsnitt 7.3.

7.2 Tillsynsbefogenheter

Bedömning: De nya bestämmelserna i UCITS-direktivet om den behöriga myndighetens rätt att begära uppgifter om datatrafik och rätten att få del av bandinspelningar föranleder inga lagstiftningsåtgärder.

Enligt artikel 98.2.d i) ska den behöriga myndigheten, i den mån det är tillåtet enligt nationell lag, kunna få ut befintliga uppgifter över tele- och datatrafik som innehas av en teleoperatör, om det finns rimliga misstankar om överträdelse och om sådana uppgifter kan vara av betydelse för att undersöka överträdelser av bestämmelserna i direktivet. I svensk rätt regleras frågan om myndigheters och andras möjligheter att få ut uppgifter om enskildas datatrafik framför allt i lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation. Som den lagen är utformad är det inte möjligt för Finansinspektionen att få ut uppgifter om tele- och datatrafik från teleoperatörer. Bestämmelsen i artikel 98.2.d i), om att den behöriga myndigheten ska kunna få ut uppgifter ”i den mån det är tillåtet enligt nationell rätt”, måste anses innebära att medlemsstaterna själva kan besluta i vilken utsträckning den behöriga myndigheten ska få ut denna typ av uppgifter. De principer och krav för utlämnande av uppgifter

som normalt tillämpas i Sverige bör därför tillämpas även i detta fall. För andra uppgifter än uppgifter om abonnemang har i svensk rätt avvägningen mellan den enskildes integritetsskydd och möjligheterna att kunna utreda brott lett till att det krävs brott av en viss svårhetsgrad för att brottsbekämpande myndigheter ska få tillgång till uppgifterna. Någon begränsning till att det ska vara fråga om brott av viss svårhetsgrad finns dock inte när det gäller uppgifter om abonnemang. Sådana uppgifter har ansetts vara betydligt mindre integritetskänsliga än uppgifter om ett meddelande. Uppgifter om abonnemang får, med vissa undantag, även lämnas ut till Skatteverket och Kronofogdemyndigheten för användning i deras fiskala respektive exekutiva verksamhet. Finansinspektionens utredningar på det område som omfattas av UCITS-direktivet rör inte brott eller företeelser som tidigare varit kriminaliserade,¹ varför det inte kan bli aktuellt att inspektionen skulle kunna få tillgång till andra uppgifter än uppgifter om abonnemang. Det är dock svårt att se vilken nytta inspektionen skulle ha av uppgifter om abonnemang när det gäller tillsynen av efterlevnaden av bestämmelserna i lagen om värdepappersfonder. En avvägning mellan den enskildes integritetsskydd och möjligheterna att kunna utreda brott eller motsvarande leder därför till att inspektionen inte bör kunna få ut uppgifter om tele- och datatrafik från teleoperatörer.

Enligt artikel 98.2.d ii) ska den behöriga myndigheten ha möjlighet att få del av bandade telefonsamtal eller bevarad elektronisk kommunikation från fondbolag, förvaringsinstitut och andra enheter som regleras i UCITS-direktivet. Den befintliga bestämmelsen i 10 kap. 3 § första stycket 1 lagen om värdepappersfonder, om Finansinspektionens rätt att få ”uppgifter, handlingar eller annat”, omfattar även en rätt att få bandinspelningar av telefonsamtal och bevarad elektronisk kommunikation. Någon lagstiftningsåtgärd behövs därför inte för att genomföra artikel 98.2.d ii).

¹ Jfr SOU 2014:46 s. 273 ff. där det föreslås att Finansinspektionen ska ha rätt att få ut vissa uppgifter för utredningar avseende marknadsmissbruk.

7.3 Visselblåsare

7.3.1 Inledning

I nya artikel 99d finns bestämmelser om system och skydd för visselblåsare. Artikelns ställer krav dels på effektiva system för rapportering och skydd för den som rapporterar överträdelser till den behöriga myndigheten, dels på att fondbolag och förvaringsinstitut ska inrätta sådana system för intern rapportering. En arbetstagar som rapporterar allvarliga överträdelser ska skyddas mot repressalier, diskriminering och andra former av missgynnande behandling. Därutöver ska identiteten på anmälaren skyddas, om det inte enligt nationell rätt krävs att identiteten röjs i samband med ytterligare utredning eller efterföljande rättsligt förfarande. Syftet med särskilda rapporteringssystem, s.k. ”visselblåsarsystem”, är att möjliggöra för i första hand samtlig personal att utan rädsla för repressalier kunna rapportera allvarliga händelser. Liknande regler finns i kapitaltäckningsdirektivet och i MiFID II.

7.3.2 Krav på speciella procedurer för hur anmälningar ska omhändertas hos behöriga myndigheter

Förslag: Skyldigheten enligt artikel 99d.1 att inrätta effektiva procedurer för att motta och följa upp anmälningar om överträdelser av direktivet ska genomföras genom föreskrifter på förordningsnivå.

Medlemsstaterna ska enligt artikel 99d.1 inrätta effektiva och tillförlitliga mekanismer för att uppmuntra rapportering av potentiella eller faktiska överträdelser av de nationella bestämmelserna om införlivande av direktivet. I mekanismerna ska ingå bl.a. särskilda förfaranden för hur anmälningar tas emot och följs upp (artikel 99d.2.a). Motsvarande regler finns i kapitaltäckningsdirektivet och i MiFID II. Vid genomförandet, respektive i förslaget till genomförande, av de bestämmelserna konstaterades att Finansinspektionen utövar tillsyn över företagen på flera olika sätt, där en av inspektionens metoder består i att ta emot och följa upp tips från anmälare. På Finansinspektionens hemsida anges att myndigheten gärna tar emot tips

och anmälningar från privatpersoner, och enskilda informeras om hur den som vill lämna tips om oegentligheter ska gå till väga.² En sådan anmälan kan därefter, om det bedöms föreligga skäl för det, läggas till grund för en inspektion eller andra former av undersökningar av företaget i fråga. Det bedömdes vid genomförandet av kapitaltäckningsdirektivet och i förslaget till genomförande av MiFID II att Finansinspektionen i praktiken uppfyller de krav på effektiva och tillförlitliga mekanismer för att uppmuntra rapportering och att motta rapporter beträffande överträdelse som följer av kapitaltäckningsdirektivet och att artikeln, såvitt avser själva mekanismerna för att möjliggöra och ta emot anmälningar, borde genomföras genom föreskrifter på förordningsnivå. En sådan bestämmelse finns i 5 b § förordningen (2009:93) med instruktion för Finansinspektionen. Utredningen gör samma bedömning beträffande de nya reglerna i UCITS-direktivet. Nämnade bestämmelse i förordningen med instruktion för Finansinspektionen bör dock ändras så att den även omfattar anmälningar på fondområdet.

7.3.3 Skydd för den som rapporterar mot att drabbas av repressalier

Bedömning: Kravet i artikel 99.2.b på att anställda som anmäler ett fondbolags eller ett förvaringsinstituts överträdelse inte ska drabbas av repressalier, diskriminering eller liknande från arbetsgivarens sida omfattas av gällande rätt.

Enligt artikel 99d.2. ska anställda som anmäler överträdelse av det institut där de är anställda inte drabbas av repressalier, diskriminering eller andra former av missgynnande behandling från arbetsgivarens sida. Även till denna bestämmelse finns det motsvarigheter i kapitaltäckningsdirektivet och i MiFID II. Vid genomförandet av kapitaltäckningsdirektivet gjordes bedömningen att kraven redan var tillgodosedda i gällande rätt, och det hänvisades bl.a. till arbetstagarnas skydd enligt 7 och 18 §§ lagen om anställningsskydd (1982:80), som fastslår att en uppsägning ska vara sakligt grundad och avsked endast kan motiveras i de fall då arbetstagaren grovt

² Prop. 2013/14:228 s. 244 f. och SOU 2015:2 s. 522.

åsidossatt sina åligganden mot arbetsgivaren samt till den praxis som Arbetsdomstolen utvecklat.³ I förslaget till genomförande av MiFID II konstaterades därutöver att den lag om stärkt skydd för arbetstagare som slår larm om allvarliga missförhållanden, som föreslagits i SOU 2014:31, kommer att omfatta även arbetstagare i den finansiella sektorn, och lagens tillämpningsområde – vad avser vilka missförhållanden som omfattas – kommer enligt förslaget att sammanfalla med de missförhållanden som avses i MiFID II.⁴ Utredningen gör ingen annan bedömning avseende motsvarande regel i UCITS-direktivet.

7.3.4 Sekretess avseende identitetsuppgifter

Bedömning: Befintliga och redan föreslagna lagändringar är tillräckliga för att skydda identiteten på den som har anmält en överträdelse.

I artikel 99d.2.c ställs krav på medlemsstaterna att införa regler som säkerställer att identiteten på den person som rapporterar en överträdelse inte röjs. En motsvarande bestämmelse avseende skydd för anmälarens identitet finns i kapitaltäckningsdirektivet och i MiFID II. Kapitaltäckningsdirektivets regel genomfördes genom 30 kap. 4 b § offentlighets- och sekretesslagen, om att sekretess ska gälla i en statlig myndighets verksamhet som består i tillståndsgivning eller tillsyn för uppgifter i en anmälan eller utsaga om överträdelse av en bestämmelse som gäller för den som myndighetens verksamhet avser, om uppgiften kan avslöja anmälarens identitet.⁵ Genom den bestämmelsen ansåg 2013 års Värdepappersmarknadsutredning att även kraven i MiFID II var genomförda såvitt gäller anmälarens identitet.⁶ Detsamma gäller för skyddet för anmälarens identitet enligt de nya reglerna i UCITS-direktivet.

³ Prop. 2013/14:228 s. 246 f. och SOU 2015:2 s. 523.

⁴ I SOU 2014:31 s. 253 anges som exempel på allvarliga missförhållanden överträdelser av regler på området som syftar till att upprätthålla stabilitet, sundhet och ordning på finansmarknaden samt överträdelser av regler som syftar till att konsumenter och andra investerare ska tillförsäkras ett adekvat skydd, i vart fall vid mer kvalificerade överträdelser av dessa regler, som sker med viss systematik eller berör en stor krets av kunder.

⁵ Prop. 2013/14:228 s. 254 ff.

⁶ SOU 2015:2 s. 523 f.

Bestämmelserna i kapitaltäckningsdirektivet, MiFID II och UCITS-direktivet är i stora delar identiska, men enligt MiFID II ska, till skillnad från kapitaltäckningsdirektivet och UCITS-direktivet, skyddet gälla även för identiteten på den som anmälan avser. Därför har i förslaget till genomförandet av MiFID II föreslagits att 30 kap. 4 § offentlighets- och sekretesslagen ska ändras så att sekretess enligt den paragrafen även ska gälla för uppgift som kan avslöja identiteten på en fysisk person som i en anmälan pekats ut som ansvarig för en överträdelse.⁷ Såsom den föreslagna bestämmelsen har utformats skulle den komma att omfatta även anmälningar avseende fondbolag och förvaringsinstitut, vilket enligt utredningens bedömning är förenligt med UCITS-direktivet.

7.3.5 Krav på företag att inrätta särskilda system för anmälningar

Förslag: I lagen (2004:46) om värdepappersfonder tas in en bestämmelse som innebär att fondbolag ska ha ändamålsenliga system för att från anställda omhänderta anmälningar om eventuella missförhållanden inom bolaget.

Av artikel 99d.5 framgår att medlemsstaterna ska kräva att fondbolag och förvaringsinstitut har lämpliga rutiner för att deras anställda ska kunna rapportera överträdelser internt genom en särskild, oberoende och självständig kanal. Artikeln ställer inte några särskilda krav i fråga om vilken typ av rutiner som instituten ska tillhandahålla för anställda som vill rapportera överträdelser mer än att dessa ska vara ändamålsenliga. En motsvarande regel finns i kapitaltäckningsdirektivet och i MiFID II. Den genomfördes för kreditinstitutens del genom en uttrycklig regel i lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse (6 kap. 2 a §) som ålägger instituten att ha ett sådant system.⁸ I förarbetena till den bestämmelsen beskrivs närmare hur ett sådant system kan utformas och hur behandlingen av personuppgifter i ett sådant system förhåller sig till reglerna i personuppgiftslagen. Genom bestämmelsen i lagen om bank-

⁷ SOU 2015:2 s. 523 f.

⁸ Prop. 2013/14:228 s. 248 ff.

och finansieringsrörelse är således även kraven i artikel 99d.5 uppfyllda såvitt avser förvaringsinstitutet. Enligt artikeln ska dock det samma gälla även för fondbolag och en motsvarande bestämmelse bör därför tas in i lagen om värdepappersfonder.

7.3.6 En anmälare ska inte ådra sig ansvar för överträdelse av sekretessregler

Förslag: I lagen (2004:46) om värdepappersfonder, i lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse och i lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden tas in bestämmelser om att den som har rapporterat en misstänkt överträdelse till Finansinspektionen inte kan göras ansvarig för att ha åsidosatt någon tystnadsplikt.

Enligt artikel 99d.4 ska rapportering från anställda inte anses vara en överträdelse av de restriktioner avseende utlämnande av information som följer av avtal, lagar eller andra författningar, och den person som rapporterar ska inte ådra sig något ansvar med anledning av rapporteringen.

Den tystnadsplikt som åvilar anställda i fondbolag och förvaringsinstitut enligt lag⁹ är utformad så att det är ett obehörigt röjande av enskildas förhållanden som är förbjudet. Normalt torde rapporteringar av överträdelser huvudsakligen röra interna företeelser hos fondbolaget eller förvaringsinstitutet, men beroende på vad det är fråga om för överträdelse är det inte uteslutet att rapporteringen även innefattar uppgifter om kunder och motparter som omfattas av tystnadsplikt enligt lagen om värdepappersfonder eller lagen om bank- och finansieringsrörelse. I sådana fall är det inte självklart att ett röjande av kunduppgifter i samband med en rapportering av överträdelser ska ses som ett ”behörigt” röjande. I förarbetena till bestämmelsen om banksekretess anges som exempel på behörigt röjande att uppgiften behöver röjas för att fullgöra kundens uppdrag, att kunden har gett samtycke till röjandet och att banken

⁹ 2 kap. 19 § lagen (2004:46) om värdepappersfonder och 1 kap. 10 § lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse.

enligt lag är skyldig att röja uppgiften.¹⁰ I samma förarbeten anges också att det kan vara fråga om ett behörigt röjande även i fall då det inte föreligger någon juridisk skyldighet att lämna ut en uppgift, t.ex. när en bank lämnar uppgifter till en myndighet som har tillsyn över personer som är kunder i banken. I doktrin och förarbeten finns många olika exempel på när ett röjande kan vara att betrakta som behörigt.¹¹ I de exempel som tas upp är det dock fråga om antingen att röjandet sker i kundens intresse eller att banken av någon anledning är skyldig att lämna ut uppgiften. När någon anställd rapporterar en överträdelse sker ett eventuellt utlämnande av kunduppgifter varken i den enskilde kundens intresse eller på grund av en skyldighet att lämna uppgifter. Det är därför fullt möjligt att ett utlämnande av kunduppgifter i samband med en rapportering av en överträdelse skulle kunna betraktas som ett obehörigt röjande och strida mot sekretessreglerna i lagen om värdepappersfonder eller lagen om bank- och finansieringsrörelse. Även om sekretess i och för sig råder hos Finansinspektionen har ett röjande skett till inspektionen. För att genomföra direktivet i denna del bör därför en bestämmelse tas in i respektive lag som anger att den som har rapporterat en misstänkt överträdelse till Finansinspektionen inte kan göras ansvarig för att ha åsidosatt någon tystnadsplikt. Bestämmelsen bör omfatta inte bara brott mot tystnadsplikt enligt lag utan även kontraktuella åtaganden om tystnadsplikt. Det innebär att den som haft anledning att räkna med att en misstänkt överträdelse borde rapporteras varken kan ådra sig straffrättsligt ansvar, skadeståndsskyldighet eller andra sanktioner för brott mot tystnadsplikt.

Som nämnts finns redan bestämmelser om rapportering av överträdelser i lagen om bank- och finansieringsrörelse och motsvarande bestämmelser har föreslagits i lagen om värdepappersmarknaden.¹² Bland de bestämmelserna finns dock inte någon uttrycklig regel om att den som har rapporterat inte ska göras ansvarig för att ha åsidosatt någon tystnadsplikt.¹³ Om den ovan föreslagna bestäm-

¹⁰ Prop. 2002/03:139 s. 478 ff.

¹¹ Se t.ex. Per-Ola Jansson, Banksekretess och annan finansiell sekretess, 2010, prop. 2002/03:139 s. 476–484, SOU 1999:82 s. 91 ff. och Ds 2011:7.

¹² SOU 2015:2 s. 520 ff.

¹³ Någon regel motsvarande artikel 99d.4 i UCITS-direktivet finns varken i kapitaltäckningsdirektivet (se artikel 71) eller i MiFID II (se artikel 73).

melsen begränsas till att gälla rapportering av överträdelser av UCITS-direktivets regler skulle denna skillnad kunna tolkas som att rapportering av överträdelser av kapitaltäckningsdirektivet eller MiFID II kan leda till ansvar för brott mot tystnadsplikt. Det finns inga skäl för att den som rapporterar överträdelser av fondreglerna ska ha ett starkare skydd än den som rapporterar överträdelser av kapitaltäcknings- eller värdepappersreglerna. Den föreslagna bestämmelsen i lagen om bank- och finansieringsrörelse bör därför gälla all rapportering av överträdelser och en motsvarande bestämmelse bör tas in i lagen om värdepappersmarknaden.

7.4 Behandling av personuppgifter

Bedömning: Bestämmelserna i artikel 104a om skyddet för personuppgifter kräver ingen lagstiftningsåtgärd.

Enligt artikel 104a.1 ska behandlingen av personuppgifter som har samlats in vid tillsynen enligt direktivet ske i enlighet med de nationella regler som genomfört Europaparlamentets och rådets direktiv 95/46/EG av den 24 oktober 1995 om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter (dataskyddsdirektivet). Dataskyddsdirektivet har i svensk rätt genomförts genom personuppgiftslagen som är tillämplig även på behandlingen av personuppgifter vid tillsyn enligt UCITS-direktivet. Någon lagstiftningsåtgärd för att genomföra artikel 104a.1 krävs därför inte.

8 Ingripanden

8.1 Inledning

I avsnitt 7.2 behandlas Finansinspektionens tillsynsbefogenheter. Befogenheterna syftar till att säkerställa att berörda företag följer det regelverk som gäller för dem. Vid en överträdelse av regelverket aktualiseras i stället frågan om Finansinspektionens ingripande genom sanktioner och andra administrativa åtgärder, vilka behandlas i förevarande kapitel.

8.2 Nya och ändrade bestämmelser om ingripanden vid regelöverträdelser

Utöver skyldigheten att i vissa situationer¹ återkalla ett företags tillstånd har UCITS-direktivet inte innehållit några specifika regler om sanktioner, utan har i stället föreskrivit att medlemsstaterna är skyldiga att se till att lämpliga administrativa åtgärder eller sanktioner kan vidtas mot ansvariga personer vid överträdelser av nationella bestämmelser som införlivar direktivet. Åtgärderna och sanktionerna ska vara effektiva, proportionerliga och avskräckande (artikel 99.1). Den närmare utformningen av bestämmelser om ingripandebefogenheter har varit en fråga för varje medlemsstat att ta hand om.

För att säkerställa effektiva och proportionella sanktioner har artikel 99 nu ersatts, och fem nya artiklar (artikel 99a–99e) har införts, varav fyra innehåller detaljerade bestämmelser om ingripanden och offentliggörande av beslut om sanktioner och andra admi-

¹ Det är fråga om passivitet, otillbörligt agerande eller ändrade förutsättningar. Utöver dessa fall får återkallelse ske med stöd av bestämmelser i nationell lagstiftning (artikel 7.5).

nistrativa åtgärder. Därutöver finns bestämmelser om krav på system för mottagande och hantering av anmälningar från s.k. visselblåsare och skydd för personuppgifter vid sådana anmälningar samt behöriga myndigheters rapporteringsskyldighet till Esmå.

I de nya bestämmelserna anges vilka överträdelser som ska kunna leda till sanktioner eller andra administrativa åtgärder (artikel 99a) och vilka omständigheter som ska beaktas vid utövandet av ingripandebefogenheterna (artikel 99c). Det finns också en minimilista med de olika slag av sanktioner och andra administrativa åtgärder som ska finnas att tillgå (artikel 99.6) samt bestämmelser som anger storleken på sanktionsavgifter (artikel 99.6.e–99.6.g). Kraven på administrativa sanktioner och åtgärder utgör dock inte något hinder mot att medlemsstaterna i stället inför eller behåller straffrättsliga påföljder (artikel 99.1 första stycket).

En väsentlig skillnad i förhållande till tidigare är att det uttryckligen anges att sanktioner eller andra administrativa åtgärder ska kunna beslutas även för fysiska personer i ett fondföretags, förvaltningsbolags, investeringsbolags eller förvaringsinstitutets ledningsorgan och för andra fysiska personer, som enligt nationell lagstiftning är ansvariga (artikel 99.5). Vidare är offentliggörande av beslut om administrativa sanktioner utformat som ett krav (artikel 99b; jfr artikel 99.6.a).

I avsnitten 8.2.1–8.5 behandlas de lagändringar som föreslås för att genomföra nämnda regler. Utredningens överväganden och förslag om beslutsordning i överträdelseärenden finns i avsnitt 8.6. Frågor om bl.a. verkställighet finns i avsnitt 8.7. Bestämmelserna om system för visselblåsare behandlas i avsnitt 7.3.

8.2.1 Administrativa sanktioner eller straffrättsliga påföljder?

Bedömning: Det saknas anledning att införa någon ny bestämmelse om straffansvar för överträdelser av de svenska bestämmelserna som genomför UCITS-direktivet.

De nya bestämmelserna om ingripande innebär inte att direktivet är avsett att påverka tillämpningen av straffrättsliga påföljder i medlemsstaterna. Av den anledningen lämnas en möjlighet för medlemsstaterna att inte fastställa bestämmelser om administrativa sanktio-

ner och åtgärder vid regelöverträdelser som omfattas av nationell straffrätt (artikel 99.1 andra stycket). Således kan medlemsstaterna välja mellan att behålla eller införa straffrättsliga påföljder och att fastställa bestämmelser om administrativa sanktioner. Oavsett om en medlemsstat utnyttjar detta handlingsutrymme (dvs. beslutar att inte fastställa administrativa sanktioner vid regelöverträdelser) eller inför bestämmelser om administrativa sanktioner och åtgärder, måste kommissionen och Esmas underrättas om relevanta bestämmelser (artikel 99.1 andra och fjärde styckena). En medlemsstat som väljer en straffrättslig reglering är också skyldig att säkerställa ett visst mått av samarbete mellan den behöriga myndigheten och de berörda rättsvårdande myndigheterna. Vidare ska en sådan medlemsstat lämna viss information till Esmas om brottsutredningar och beslutade straffrättsliga påföljder (artikel 99.2). Det bör dock här tilläggas att det även i fråga om beslutade administrativa sanktioner finns krav på att underrättelse till Esmas ska ske (artikel 99b).

Gällande svensk rätt innehåller inte någon straffrättslig reglering för den som driver fondverksamhet eller tillhandahåller sådana tjänster som avses i lagen om värdepappersfonder. En juridisk person kan visserligen drabbas av särskilda rättsverkningar av brott, t.ex. genom att utbyte av brott förverkas eller genom att företaget påförs en företagsbot, och vad gäller fysiska personer kan det inte hållas för uteslutet att exempelvis ett åsidosättande av den EU-rättsliga regleringen i vissa fall kan leda till att personer åtalas och lagförs för brott (se även avsnitt 8.2.3). Dessa regler kan emellertid inte betraktas som alternativ till det administrativa sanktionssystem som föreskrivs i direktivet.

Att belägga vissa handlingar med straff föregås av ett politiskt beslut och utgör den mot individen mest ingripande formen av en s.k. formell social kontroll. Skälen för att ha en sådan kontroll i form av kriminalisering måste därför vara påtagliga, och den rådande inställningen hos lagstiftaren är att kriminalisering som metod för att söka hindra regelöverträdelser bör användas med försiktighet.²

I enlighet med gällande rätt bör utgångspunkten vara att de sanktioner som ska komma i fråga är av administrativt slag och i första hand riktar sig mot juridiska personer, dvs. fondbolagen och

² Se t.ex. prop. 1994/95:23 s. 52. För en utförlig redogörelse avseende användning av straffrätt, se t.ex. SOU 2013:38.

– i förekommande fall – förvaringsinstitutet. Straffansvar för fysiska personer i företagens ledning torde, enligt utredningens bedömning, inte vara den mest effektiva metoden för att uppnå de angivna syftena, dvs. att värna om den finansiella stabiliteten, förtroendet för finansmarknaden och marknadens effektivitet och integritet, samt att skydda investerarna. Kännbara sanktioner mot ett fondbolag, t.ex. i form av en sanktionsavgift, kan antas ha större förutsättningar för att förmå bolaget i fråga att följa gällande regelverk jämfört med om en enskild befattningshavare blir föremål för förundersökning och åtal.

Vedertagna kriminaliseringskriterier ger vid handen att det saknas skäl att föreslå några straffbestämmelser för överträdelse av direktivets regler. Sanktionerna vid regelöverträdelser bör alltså också fortsättningsvis vara av administrativt slag. För Sveriges del är det därför inte aktuellt att använda sig av möjligheten i artikel 99.1 i dess nya lydelse om att införa straffrättsliga påföljder i stället för administrativa sanktioner.

8.2.2 Strukturen för bestämmelser om ingripanden mot svenska företag

Bedömning och förslag: Nuvarande struktur i fråga om angivandet av överträdelser i lagen (2004:46) om värdepappersfonder kan behållas när det gäller ingripanden mot juridiska personer. Den generella bestämmelsen i 12 kap. 1 § om ingripanden mot fondbolag och bestämmelsen i 6 § samma kapitel görs, genom ett tillägg, tillämpliga även på förvaringsinstitut.

Bestämmelser om ingripanden mot fondbolag finns i 12 kap. lagen om värdepappersfonder. Av 1 § framgår att avgörande för om Finansinspektionen ska ingripa är om ett fondbolag har åsidosatt sina skyldigheter

[...] enligt lagen och andra författningar som reglerar bolagets verksamhet, fondbestämmelserna, bolagsordningen eller interna instruktioner som har sin grund i en författning som reglerar bolagets verksamhet.

Av andra stycket framgår de sanktioner och andra administrativa åtgärder som finns att tillgå vid regelöverträdelser enligt paragrafen, se vidare avsnitt 8.3.1.

I 3 och 4 §§ anges vissa särskilda brister och ageranden som ska leda till ett ingripande. Av förstnämnda lagrum följer att om någon styrelseledamot eller verkställande direktör inte uppfyller de krav som ställs på sådana befattningshavare ska Finansinspektionen återkalla fondbolagets tillstånd, alternativt besluta att en styrelseledamot eller verkställande direktör inte längre får vara det. Enligt 4 § ska ingripande ske i form av återkallelse av verksamhetstillstånd alternativt meddelande av en varning, om fondbolaget har fått tillstånd genom att lämna falska uppgifter eller på något annat otillbörligt sätt (punkten 1), om bolaget inte bedriver sådan verksamhet som tillståndet avser (punkterna 2 och 4), eller om bolaget förklarat sig avstå från tillståndet (punkten 3). I 6 § finns en bestämmelse som ger Finansinspektionen rätt att vidta de åtgärder som anges i 1–4 §§ mot ett fondbolag som är verksamt i ett annat land inom EES, om bolaget har överträtt föreskrifter som gäller i det landet för bolaget. Inspektionen ska underrätta den behöriga myndigheten i det berörda landet om vilka åtgärder som vidtas.

Enligt 19 § ska ingripande också ske bl.a. mot den (fysiska eller juridiska person) som utan att vara berättigad till det bedriver fondverksamhet.

Slutligen finns det i 11 kap. lagen om värdepappersfonder bestämmelser om ingripanden vid åsidosättande av anmälningsskyldighet vid prövning av ägares lämplighet, se vidare nästa avsnitt.

Som nämnts innehåller nya artikel 99a en uppräknning av artiklar i UCITS-direktivet som, om de överträds, ska kunna leda till sanktioner eller andra administrativa åtgärder. Som överträdelser räknas att ett fondbolag har åsidosatt underrättelseskyldigheter och rapporteringskrav eller överträtt bestämmelser om placeringsinriktning och offentliggörande av information. En överträdelse kan dock också bestå i att ett verksamhetstillstånd har beviljats på grundval av oriktiga uppgifter eller på annat otillbörligt sätt, att fondverksamhet har bedrivits utan föreskrivet tillstånd och att någon har förvärvat, ökat, minskat eller avyttrat ett kvalificerat ägande i ett fondbolag utan att underrätta den behöriga myndigheten om detta. Ett förvaringsinstituts överträdelser är bl.a. att underlåta att övervaka fondbolagets penningflöden, att delegera förvaringsfunktioner

i strid mot reglerna för detta eller att åsidosätta eller att underlåta att på ett korrekt sätt fullgöra sina skyldigheter avseende förvaring av fondens tillgångar.

Det är alltså till övervägande del fråga om överträdelse av bestämmelser som tar sikte på tillståndspliktiga företag, dvs. fondbolag liksom förvaltningsbolag och fondföretag som bedriver filialverksamhet här i landet eller gränsöverskridande verksamhet med stöd av tillstånd enligt UCITS-direktivet i sitt hemland, samt förvaringsinstitut.

Såvitt avser fondbolag får den nuvarande regleringen i lagen om värdepappersfonder anses täcka de regelöverträdelser som följer av nya artikel 99a; vissa genom bestämmelserna i 12 kap. 3, 4 och 19 §§, men flertalet genom den generella bestämmelsen i 1 §, dvs. att ett ingripande kan följa på i princip varje överträdelse av de regler som gäller för verksamheten. Ett korrekt genomförande torde därför inte kräva att den nuvarande, allmänt utformade ingripandebestämmelsen i den svenska lagen överges till förmån för en ny med angivande av bestämmelser som, om de överträds, utgör en överträdelse, dvs. en uppräknings motsvarande den i nya artikel 99a. Det finns dock skäl att ändå överväga en sådan utformning.

Modellen med en uppräknings av vad som utgör regelöverträdelser (överträdelsekatalog) används numera i ett flertal EU-rättsakter på finansmarknadsområdet. Ett direktivkonformt genomförande kan alltså anföras till stöd för en ny struktur i den svenska lagen. Bestämmelser med en motsvarande utformning har också införts i annan svensk lagstiftning, t.ex. i lagen (2012:735) med kompletterande bestämmelser till EU:s blankningsförordning och i lagen (2013:287) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister. Samma lagtekniska lösning har föreslagits av 2012 års marknadsmissbruksutredning för att komplettera EU:s marknadsmissbruksförordning. Som skäl har bl.a. anförts att en uppräknings av regelöverträdelser skapar tydlighet så att det står klart såväl för företag och enskilda som för Finansinspektionen vari en överträdelse kan bestå och vad som kan bli följden av den.³ I likhet med förslaget från 2012 års marknadsmissbruksutredning kompletterar de båda nämnda lagarna direktverkande förordningar. Detta inne-

³ SOU 2014:46 s. 461, jfr prop. 2011/12:175 s. 25 och prop. 2012/13:72 s. 32.

bär att själva förbuden och påbuden finns i förordningarna och inte i den svenska lagen, vilket kan ha bidragit till att lagstiftaren i författningstexten har velat vara extra tydlig.

Även kapitaltäckningsdirektivet innehåller en överträdelsekatalog. Vid genomförandet av det direktivet har dock den nuvarande strukturen i lagen om bank- och finansieringsrörelse och lagen om värdepappersmarknaden i fråga om angivandet av överträdelser och sanktioner behållits. I förarbetena uttalas bl.a. följande:

[...] det saknas behov av att, i likhet med direktivets struktur, i lag räkna upp vilka överträdelser som ska leda till en viss katalog av sanktioner. Ett mer ändamålsenligt sätt att genomföra bestämmelserna i svensk rätt bedöms i stället vara att Finansinspektionen ges tillgång till samtliga sanktioner, och möjlighet att besluta om sanktioner för samtliga överträdelser som anges i artiklarna 66 och 67 i kapitaltäckningsdirektivet. Ett sådant genomförande är mer i linje med den nuvarande strukturen i LBF och LVM samt uppfattningen att Finansinspektionens ingripandemöjligheter gentemot finansiella företag som utgångspunkt bör utformas enhetligt, såvida inte särskilda skäl talar mot det.⁴

I en upprättad promemoria med förslag till nödvändiga ändringar och anpassningar av svensk rätt med anledning av EU:s förordning om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler⁵ har ingripandebestämmelsen för juridiska personer också utformats efter förebild av den generella ingripandebestämmelsen i t.ex. lagen om bank- och finansieringsrörelse.⁶ Såvitt gäller förordningens (liksom kapitaltäckningsdirektivets) krav på att även fysiska personer i företagets ledningsorgan och andra fysiska personer som enligt nationell rätt betraktas som ansvariga för en överträdelse ska kunna påföras sanktioner för företagets regelöverträdelser har det däremot anförts att det av rättssäkerhetsskäl är befogat att införa en överträdelsekatalog, dvs. att i lagtexten uttryckligen ange vilka bestämmelser det är fråga om.⁷

Tydlighet och förutsägbarhet är naturligtvis av betydelse även för juridiska personer. Det har i andra sammanhang anförts att Finans-

⁴ Prop. 2013/14:228 s. 231 f.

⁵ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 909/2014 av den 23 juli 2014 om förbättrad värdepappersavveckling i Europeiska unionen och om värdepapperscentraler samt ändring av direktiv 98/26/EG och 2014/65/EU och förordning (EU) nr 236/2012.

⁶ Promemorian Värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument, Ds 2015:2 s. 215 f.

⁷ Ds 2015:2 s. 216 ff. respektive prop. 2014/15:57 s. 36 ff.

inspektionens hantering av sanktionsärenden mot juridiska personer skulle gagnas av stärkt rättssäkerhet och ökad förutsägbarhet, bl.a. genom bättre genomlysning av processen och större möjligheter att före ett beslut framföra åsikter till inspektionen samt ett tydligare beslutsunderlag.⁸ Ett sätt att öka tydligheten skulle kunna vara att, i likhet med strukturen i nya artikel 99a i UCITS-direktivet, skapa överträdelsekataloger för fondbolag respektive förvaringsinstitut. En hänvisning till sådana överträdelsekataloger kan sedan göras i bestämmelser om ingripanden mot fysiska personer i företagets ledning. En ytterligare fördel med en sådan modell är att den indikerar att ett ingripande som regel ska ske mot den juridiska personen. Eftersom ett ingripande mot en fysisk person förutsätter att *fondbolaget* eller *förvaringsinstitutet* är ansvarigt för en regelöverträdelse förefaller det både lämpligt och mer tydligt att en uppräkningslista av regelöverträdelsena finns i bestämmelser för företagen och inte tvärtom.

Den beskrivna modellen har föreslagits av 2013 års värdepappersmarknadsutredning för att genomföra de nya ingripandebestämmelser som följer av MiFID II och MiFIR. Dessa bestämmelser ska tillämpas bl.a. på värdepappersbolag. En överträdelsekatalog för juridiska personer föreslogs även i den promemoria som upprättades inom ramen för den utredningen och som innehåller förslag om bl.a. beslutsordning i sanktionsärenden mot fysiska personer enligt kapitaltäckningsdirektivet.⁹ Som framgått bedömde dock regeringen att det saknades skäl för att frångå den nuvarande regleringen i lagen om bank- och finansieringsrörelse och i lagen om värdepappersmarknaden vid genomförandet av kapitaltäckningsdirektivets ingripandebestämmelser.

Den nuvarande strukturen och utformningen av bestämmelserna om ingripande mot fondbolag i lagen om värdepappersfonder har valts mot bakgrund av en mångårig strävan att likforma ingripandebefogenheterna på det finansiella området, där utgångspunkten har varit – och alltjämt är – bestämmelserna om ingripanden i

⁸ Se t.ex. framställan den 11 oktober 2011 till regeringen från Svenska Bankföreningen, Svensk Försäkring, Svenska Fondhandlareföreningen, Fondbolagens förening och FAR, och framställan den 14 november 2012 till regeringen från Finansbolagens förening, se även IMF Country Report No. 11/172.

⁹ SOU 2015:2 s. 534 respektive Promemoria om sanktioner enligt CRD IV s. 56 ff. (Dnr Fi2014/1356/FMA/BF).

lagen om bank- och finansieringsrörelse.¹⁰ Det ovan refererade förarbetsuttalandet ger uttryck för att enhetlighet i lagarnas struktur och utformning av ingripandebestämmelser fortfarande tillmäts stor betydelse.

Förslagen från 2013 års värdepappersmarknadsutredning bereds för närvarande i Regeringskansliet och en proposition i lagstiftningsärendet är inte att vänta förrän efter redovisningen av förevarande utredningsuppdrag. Utifrån regeringens bedömning avseende genomförandet av kapitaltäckningsdirektivets regler om ingripanden och sanktioner är det inte osannolikt att även de nya ingripandebefogenheterna enligt MiFID II genomförs utan att strukturen i lagen om värdepappersmarknaden ändras. Införande av överträdelsekataloger för fondbolag och förvaringsinstitut i lagen om värdepappersfonder skulle i så fall innebära en avvikelse i förhållande till övriga relevanta författningar. Det torde inte föreligga sådana särskilda skäl som enligt förarbetsuttalandet kan anses motivera en avvikelse. Eftersom nya artikel 99a inte torde kräva att nuvarande reglering för fondbolag ändras, och för att tillgodose målsättningen att behålla likformighet i lagarna på det finansiella området, föreslår utredningen att den generella bestämmelsen om ingripande mot fondbolag i 12 kap. 1 § lagen om värdepappersfonder behålls (se även avsnitt 4.5). I bestämmelsen görs dock ett tillägg så att den kan tillämpas också på förvaringsinstitut. På så sätt genomförs den nya artikeln i den del som gäller för sådana institut (artikel 99a.o). Man kan möjligen anföra att direktivets krav på att den behöriga myndigheten ska kunna besluta om sanktioner eller andra administrativa åtgärder gentemot ett förvaringsinstitut vid regelöverträdelser enligt artikel 99a.o redan är uppfyllt genom bestämmelser om ingripanden mot banker och andra kreditinstitut i 15 kap. 1 § lagen om bank- och finansieringsrörelse respektive 25 kap. 1 § lagen om värdepappersmarknaden. Utredningen är dock av uppfattningen att det gagnar förutsebarheten och utgör ett korrekt genomförande av de nya bestämmelserna i direktivet att ingripanden på grund av åsidosättande av skyldigheter enligt lagen om värdepappersfonder – och således hänförliga till bankers och kreditinstituts verksamhet

¹⁰ Se prop. 2007/08:57 s. 64. Samma system hade dessförinnan införts också i lagen om värdepappersmarknaden och därefter i t.ex. lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder.

som förvaringsinstitut – också regleras i den lagen. Det blir härigenom en viss överlappning, och som påpekas i det följande kan den situationen uppkomma att åsidosättande av föreskrivna skyldigheter i verksamheten som förvaringsinstitut kan vara en följd av så allvarliga brister hos banken eller institutet i fråga att verksamhetstillståndet bör återkallas enligt rörelselagarna (se avsnitt 8.3.1).

Även i 6 § bör ett motsvarande tillägg för förvaringsinstitut göras (se även avsnitt 8.3.2).

8.2.3 Utvidgade ingripandebefogenheter mot fondbolag, mot den som bedriver fondverksamhet utan att vara berättigad till det och mot vissa ägare av fondbolag

Förslag: Bestämmelsen i lagen (2004:46) om värdepappersfonder, om att Finansinspektionen ska återkalla ett fondbolags tillstånd om bolaget har fått det genom att lämna falska uppgifter eller på annat otillbörligt sätt, kompletteras för att därigenom ge inspektionen befogenhet att, vid sidan av beslut om återkallelse av tillståndet, kunna påföra bolaget en sanktionsavgift. Också bestämmelsen om ingripande mot den (en fysisk eller juridisk person) som driver fondverksamhet utan att vara berättigad till det kompletteras så att även sanktionsavgift ska kunna beslutas.

Genom en ny bestämmelse i lagen ges Finansinspektionen rätt att, utöver nuvarande ingripandebefogenheter, besluta om sanktionsavgift mot den (fysiska eller juridiska person) som åsidosätter tillstånds- eller underrättelseskyldigheterna vid förvärv, ökning, minskning eller avyttring av kvalificerade innehav i ett fondbolag.

Genom den generellt utformade bestämmelsen i 12 kap. 1 § och de särskilt reglerade ingripandesituationerna i 3, 4 och 19 §§ lagen om värdepappersfonder är de nya kraven på när ett ingripande ska ske och vilka sanktioner och andra administrativa åtgärder som då ska finnas att tillgå i stor utsträckning uppfyllda enligt gällande rätt. I några avseenden behöver dock nuvarande bestämmelser anpassas i enlighet med de nya artiklarna i UCITS-direktivet. Det gäller i fråga om ingripande mot fondbolag som har fått tillstånd genom falska uppgifter m.m., men också vid åsidosättande av tillståndsplikten

(12 kap. 19 §) och av tillstånds- och underrättelseskyldigheterna för prövning av ägares lämplighet (11 kap. 7 och 8 §§).

Direktivets nya krav på ingripande mot fysiska personer i företagens ledningsorgan och mot andra fysiska personer som enligt nationell rätt betraktas som ansvariga för en överträdelse behandlas i nästa avsnitt.

Ingripande mot den som fått tillstånd på falska uppgifter

Enligt artikel 7.5 i UCITS-direktivet ska den behöriga myndigheten återkalla en beviljad auktorisation i vissa angivna fall, bl.a. om ett förvaltningsbolag (fondbolag) har erhållit auktorisationen genom att lämna falska uppgifter eller på något annat otillbörligt sätt (punkten b). Artikeln har införlivats i svensk rätt genom bestämmelsen i 12 kap. 4 § första stycket 1 lagen om värdepappersfonder.

Den omständigheten att artikel 7.5.b omfattas av uppräknningen i ”överträdelsekatalogen” i nya artikel 99a får dock anses innebära att ett sådant agerande – utöver att det som regel ska medföra en återkallelse av verksamhetstillståndet – utgör en regelöverträdelse, för vilken en ytterligare sanktion kan påföras företaget. Av de ingripandeåtgärder som anges i artikel 99.6 är det – vid sidan av offentliggörande av sanktionsbeslut (se vidare avsnitt 8.5) – enbart sanktionsavgift som får anses vara en relevant sanktion att påföra fondbolaget i fråga. Detta bör komma till uttryck även i den svenska lagstiftningen genom en komplettering av bestämmelsen i 12 kap. 4 §.

Ingripande vid åsidosättande av tillståndsplikten

Auktorisation av fondföretag och förvaltningsbolag (fondbolag) är ett krav enligt artikel 5 respektive artikel 6 i UCITS-direktivet. Att bedriva fondverksamhet utan auktorisation i strid mot dessa artiklar omfattas också av överträdelsekatalogen i nya artikel 99a.

Bestämmelserna om tillståndsplikt har genomförts i 1 kap. 3 och 4 §§ lagen om värdepappersfonder. Som tidigare nämnts är Finansinspektionens ingripandebefogenhet mot någon som bedriver verksamhet utan att vara berättigad till det särskilt reglerat i 12 kap. 19 § samma lag. Ingripandebefogenheten är begränsad till att förelägga företaget eller personen i fråga att upphöra med verksamheten. Av

de sanktioner och administrativa åtgärder som enligt artikel 99.6 ska kunna följa på ett åsidosättande av tillståndsplikten är det – utöver den redan befintliga möjligheten att meddela ett föreläggande och offentliggörande av sanktionsbeslut (se vidare avsnitt 8.5) – bara sanktionsavgifter som är av relevans. Någon sådan möjlighet finns alltså inte enligt gällande rätt och bör därför införas genom ett tillägg i 12 kap. 19 §.

Ingripande vid åsidosättande av tillstånds- och underrättelseskyldigheterna för prövning av ägares lämplighet

I artikel 11.1 i UCITS-direktivet föreskrivs, genom en hänvisning till bestämmelser i MiFID, en anmälningsskyldighet vid förvärv eller vissa ökningar av samt avyttring eller vissa minskningar av kvalificerade innehav i ett fondbolag. Bestämmelserna om tillstånds- och underrättelseskyldigheter vid prövning av ägares lämplighet finns i 11 kap. 1 och 4 §§ lagen om värdepappersfonder. Varken bestämmelserna i direktivet eller i lagen om värdepappersfonder gör skillnad på om sådana ägare är fysiska eller juridiska personer.

Ett åsidosättande av skyldigheterna att ansöka om tillstånd för respektive göra en underrättelse avseende förvärv, förändringar eller avyttringar av ett kvalificerat ägande i ett fondbolag utgör en regelöverträdelse enligt nya artikel 99a.d och 99a.e på vilken sanktioner eller åtgärder som föreskrivs i artikel 99.6 ska kunna följa. Förutom de enligt gällande rätt befintliga befogenheterna att meddela förbud att utöva rösträtt och att meddela föreläggande om avyttring (11 kap. 7 och 8 §§), förutsätter ett korrekt genomförande av artikel 99.6 att ingripande ska kunna ske också genom beslut om sanktionsavgifter för ägare som utgörs av såväl juridiska som fysiska personer. I 11 kap. bör därför en bestämmelse med sådan innebörd införas.

I detta sammanhang kan tilläggas att mot ett fondbolag som i strid mot bestämmelsen i 11 kap. 5 § underlåter att anmäla ett förvärv eller avyttring av aktier i bolaget som kräver tillstånd enligt 1 § eller underrättelse enligt 4 § samma kapitel, ska ett ingripande ske i enlighet med den allmänna bestämmelsen i 12 kap. 1 §. De nya bestämmelserna i artiklarna 99.6 och 99a.h kräver därmed inte några ytterligare lagstiftningsåtgärder.

Vid beslut om ingripande för åsidosättande av anmälningsskyldigheten, liksom tillståndsplikten, tillämpas de gemensamma bestämmelserna om omständigheter som ska beaktas vid val av sanktioner eller andra administrativa åtgärder (se avsnitt 8.4).

8.2.4 Utökat ansvar för fysiska personer

Förslag: Genom nya bestämmelser i lagen (2004:46) om värdepappersfonder ges Finansinspektionen rätt att ingripa mot en enskild styrelseledamot eller verkställande direktör i ett fondbolag eller i ett förvaringsinstitut, eller ersättare för någon av dem, för en överträdelse från företagets sida. De överträdelser som kan föranleda sanktioner mot sådana fysiska personer anges uttryckligen i lagen. Finansinspektionen ska ingripa mot dessa personer endast om fondbolagets eller förvaringsinstitutets regelöverträdelse är allvarlig och personen i fråga uppsåtligt eller av grov oaktsamhet har orsakat överträdelsen.

En överträdelsekatalog

Som redan nämnts föreskriver den nya bestämmelsen i artikel 99.5 att det ska kunna beslutas om sanktioner och andra administrativa åtgärder också mot ledamöter i fondbolagets eller förvaringsinstitutets ledningsorgan och andra fysiska personer som är ansvariga enligt nationell rätt för överträdelsen.

För att genomföra motsvarande regel i EU:s kapitaltäckningsdirektiv har det i lagen om bank- och finansieringsrörelse och i lagen om värdepappersmarknaden införts nya bestämmelser som uttryckligen anger de överträdelser för vilka sanktioner kan riktas mot fysiska personer i kreditinstitutens eller värdepappersinstitutens ledningsorgan. I förarbetena anförs bl.a. att en sådan ordning skapar tydlighet och förutsebarhet för den enskilde, vilket inte minst är viktigt då bestämmelserna kan anses ha straffrättslig karaktär. I lagstiftningsärendet konstaterades också att det bakomliggande utredningsförslaget, att utforma regeln enligt nuvarande mönster för administrativa sanktioner mot instituten, hade mötts av omfattande

remisskritik bestående i att förslaget inte uppfyllde kraven på rätts-säkerhet.¹¹

De regelöverträdelser som enligt UCITS-direktivet ska kunna föranleda sanktioner mot fysiska personer bör således också anges uttryckligen i lagtexten genom en uppräknning. Finansinspektionen bör, liksom i dag, som utgångspunkt ges möjlighet att i varje enskilt fall välja vilken eller vilka av sanktionerna som bör påföras vid en överträdelse av reglerna, se vidare avsnitten 8.3.2 och 8.4.

Kretsen av personer mot vilka en sanktion kan beslutas

Av den nya bestämmelsen i artikel 99.5 följer att när ett förvaltningsbolag (fondbolag), investeringsbolag eller ett förvaringsinstitut har åsidosatt sina skyldigheter eller på annat sätt överträtt gällande bestämmelser ska medlemsstaterna se till att sanktioner eller andra administrativa åtgärder kan tillgripas mot ledamöter i det berörda företags ledningsorgan och mot andra fysiska personer som enligt nationell rätt är ansvariga för överträdelsen.

I den ändrade artikeln 2.1 i UCITS-direktivet anges bl.a. att ett ledningsorgan är ”ett organ som har den yttersta rätten att fatta beslut hos ett förvaltningsbolag, investeringsbolag eller förvaringsinstitut, vilket innefattar tillsyns- och ledningsfunktion, eller enbart ledningsfunktionen om de två funktionerna är åtskilda.”

En bestämmelse motsvarande artikel 99.5 finns i t.ex. kapitaltäckningsdirektivet (artikel 65.2). Vid genomförandet av det direktivet i svensk rätt har de personer som ska kunna bli föremål för sanktioner bedömts vara densamma som den personkrets som kan omfattas av ledningsprövningen i finansiella institut, dvs. primärt styrelsen.¹² Samtidigt anförs att kapitaltäckningsdirektivet är utformat utifrån att medlemsstaterna har mycket skiftande bolagsrättsliga traditioner och att bestämmelserna om ledningsorgan i vissa fall får anses ta sikte på såväl styrelse som den verkställande direktören. Med hänsyn till svensk lagstiftningstradition bör det därför, enligt regeringen, i varje särskilt fall anges om det är styrelsen eller styrelsen och verkställande direktör som omfattas av respektive

¹¹ Prop. 2014/15:57 s. 38 f.

¹² Frågan om vilken personkrets som är föremål för ledningsprövning har behandlats i prop. 2013/14:228 s. 166 f.

bestämmelse.¹³ I de nya bestämmelserna i lagen om bank- och finansieringsrörelse och i lagen om värdepappersmarknaden om sanktioner mot fysiska personer i berörda företags ledning anges således uttryckligen, styrelseledamöter, verkställande direktör och ersättare för någon av dem.¹⁴

Den nya bestämmelsen i artikeln 99.5 i UCITS-direktivet är, som nämnts, i sak densamma som motsvarande regel i kapitaltäckningsdirektivet och bör därför genomföras på samma sätt. Den personkrets som därmed kan träffas av sanktioner utgörs av styrelsen, den verkställande direktören och ersättare för dessa (styrelse-suppleanter och vice verkställande direktör). I de fall som det inte går att utläsa direkt av den näringsrättsliga regleringen var ansvaret för en viss fråga ligger, får man falla tillbaka på de grundläggande associationsrättsliga reglerna om bolagsorganens uppgifter och ansvarsområden, se t.ex. 8 kap. 4 § aktiebolagslagen (2005:551) avseende styrelsen och 8 kap. 27 och 29 §§ avseende verkställande direktören.

Även om det alltså inte införs en definition av ledningsorgan i lagen om värdepappersfonder (se avsnitt 4.2.2) används i det följande denna term, alternativt "företagets ledning" eller "ledningspersoner", som benämning på den berörda personkretsen vid redogörelser av de nya ingripandebestämmelserna avseende fysiska personer och hur de bör genomföras i svensk rätt. Som tidigare konstaterats innebär emellertid detta inte att styrelsen och verkställande direktören ansvarar tillsammans, utan beroende på vad det är fråga om för överträdelse i det enskilda fallet kan det också vara fråga om att antingen styrelsen eller verkställande direktören är ansvarig.

Subjektivt rekvisit som förutsättning för att en fysisk person ska kunna påföras en sanktion på grund av ett företags regelöverträdelse

Artikel 99.5 ställer inte upp något krav på att det införs ett subjektivt rekvisit som förutsättning för ansvar. Det finns dock inget hinder för en medlemsstat att införa ett sådant villkor.

¹³ Prop. 2014/15:57 s. 39 f.

¹⁴ 15 kap. 1 a § bank- och finansieringsrörelse respektive 25 kap. 1 a § lagen om värdepappersmarknaden.

Vid genomförandet av motsvarande bestämmelser i kapitaltäckningsdirektivet har ett subjektivt rekvisit införts, och gränsen för det subjektiva rekvisitet dras vid uppsåt och grov oaktsamhet.¹⁵ Detsamma gäller för förslaget till ändringar och anpassningar av svensk rätt med anledning av förordningen om förbättrad värdepappersavveckling. Som skäl anförs bl.a. att sanktionerna har straffrättslig karaktär och att det enligt svenska straffrättsliga principer inte bör utdömas sanktioner av sådan karaktär utan att personen i fråga i något avseende har visat uppsåt eller oaktsamhet. Genom att den nedre gränsen sätts vid grov oaktsamhet är det endast en mer kvalificerad form av oaktsamhet som kan träffas av en sanktion.¹⁶

Samma förutsättning bör gälla också vid påförande av sanktioner gentemot fysiska personer i fondbolags och förvaringsinstituts ledning vid företagets överträdelse av bestämmelser som genomför UCITS-direktivet.

I nämnda lagstiftningsärenden exemplifieras situationer på grov oaktsamhet enligt följande:

Exempel på sådan grov oaktsamhet skulle kunna vara att styrelsen eller verkställande direktören medvetet tagit en risk i fråga om riktigheten hos vissa uppgifter som lämnas till Finansinspektionen. Ett sådant medvetet risktagande kan det vara fråga om när styrelsen eller verkställande direktören underlåtit att se till att det finns en ändamålsenlig organisation på plats för rapportering eller informationslämnande, eller underlåtit att regelbundet följa upp hur organisationen fungerar. I många fall kan företagets rapporteringsskyldigheter vara tekniskt komplicerade och regleringen kan vara otydlig vilket lämnar utrymme för tolkning. För att agerandet ska anses grovt oaktsamt i sådana fall bör det krävas att styrelsen eller verkställande direktören har fått tydliga indikationer på att det föreligger brister, exempelvis genom Finansinspektionens påpekande eller sanktion, och ändå underlåtit att vidta åtgärder. Det bör också anses grovt oaktsamt att underlåta att sätta sig in i innebörden av sådana regler om styrning och kontroll som har betydelse för verksamheten. Vidare lämnar både lag- och föreskriftsbestämmelser många gånger utrymme för tolkningar och bedömningar. Så är exempelvis fallet när det i olika bestämmelser anges att institutet ska ha en "ändamålsenlig organisationsstruktur" eller att kontrollfunktionen ska ha "de resurser som krävs" eller att personalen ska ha "den kunskap som krävs". Om det i efterhand visar sig att styrelsen eller verkställande direktören gjorde en felaktig bedömning

¹⁵ 15 kap. 1 a § lagen om bank- och finansieringsrörelse respektive 25 kap. 1 a § lagen om värdepappersmarknaden.

¹⁶ Prop. 2014/15:57 s. 42 och Ds 2015:2 s. 218 f. jfr även SOU 2015:2 s. 544–550.

av vad som t.ex. var ändamålsenligt eller tillräckligt, bör det inte i sig innebära att det har varit fråga om ett grovt oaktsamt beteende i bestämmelsens mening. Om de däremot fått påpekanden, antingen av det egna institutet eller av Finansinspektionen, och underlåtit att vidta åtgärder, bör det finnas utrymme att bedöma oaktsamheten som grov.¹⁷

I likhet med vad som föreslagits vid genomförandet av motsvarande regel i bl.a. kapitaltäckningsdirektivet bör det alltså krävas uppsåt eller grov oaktsamhet också för beslut om sanktioner mot fysiska personer i fondbolags eller förvaringsinstitutets ledning vid överträdelser från företagets sida.

Endast allvarliga överträdelser från företagets sida bör leda till ansvar även för fysiska personer

Varken i artikel 99.5 eller i direktivets skäl ges några närmare anvisningar om i vilka fall sanktioner ska kunna påföras ansvariga personer i ett fondbolags eller förvaringsinstitutets ledningsorgan. När det gäller motsvarande bestämmelser i t.ex. kapitaltäckningsdirektivet och MiFID II har det konstaterats att dessa inte förutsätter att sanktioner regelmässigt beslutas gentemot fysiska personer varje gång ett kreditinstitut eller ett värdepappersinstitut begår en överträdelse. Syftet torde vara att fysiska personer ska påföras sanktioner för överträdelser från företagets sida bara i undantagsfall.¹⁸

Med beaktande av det anförda är det, för genomförandet av artikel 99.5, tillräckligt att det i svensk rätt finns en möjlighet att för en och samma överträdelse rikta sanktioner också mot styrelseledamöter och företagets verkställande direktör, eller en ersättare för någon av dem.

Att sanktioner endast kan komma i fråga när styrelseledamöter eller verkställande direktören har handlat uppsåtligt eller grovt oaktsamt innebär en viss begränsning. I de situationer när den fysiska personens agerande har varit uppsåtligt eller grovt oaktsamt, medan den överträdelse som den juridiska personen till följd av agerandet har gjort sig skyldig till har varit mindre allvarlig, är det emellertid inte proportionerligt att besluta om sanktioner och sanktionsavgifter mot en styrelseledamot, verkställande direktören

¹⁷ Prop. 2014/15:57 s. 42 f.

¹⁸ A prop. s. 37 f.

eller någon ersättare för dessa för samma överträdelse. För att understryka att det är företagen som står i fokus då sanktioner övervägs och att sanktioner mot fysiska personer endast bör komma i fråga i särskilda fall, bör sanktioner mot fysiska personer komma i fråga endast om den juridiska personens överträdelse är av allvarligare slag.

De överträdelser som omfattas av uppräkningsen i artikel 99a och i den föreslagna överträdelsekatalogen för fysiska personer i lagen om värdepappersfonder är av olika slag och kan också bedömas ha olika grad av allvarlighet i sig, även om var och en av dem kan föranleda ett ingripande. Typiskt sett bör t.ex. överträdelser som handlar om att tillstånd har erhållits på grundval av falska uppgifter (punkten 1) anses allvarligare än t.ex. överträdelser som handlar om att ha åsidosatt sin anmälningsskyldighet i fråga om kvalificerade innehav (punkterna 2 och 3). Att regelöverträdelserna som sådana kan variera i fråga om allvarlighet är något som bör kunna beaktas vid bedömningen av om ett ingripande bör ske mot en person som är verksam i det företag som har gjort sig skyldigt till överträdelsen. Det bör dock hållas i minnet att artikel 99.5 innebär att ingripanden mot ledningspersoner ska kunna ske i samtliga de fall som omfattas av de nya bestämmelserna med överträdelsekataloger.

Vid genomförandet av motsvarande regel i kapitaltäckningsdirektivet anfördes att det inte är ändamålsenligt att i lagtexten ange närmare kriterier för en bedömning av överträdelsens allvarlighet. Som skäl angavs att det vid bedömningen bör kunna tas hänsyn till utvecklingen på området och att bedömningen av rekvisitets innebörd i stället bör överlämnas till rättstillämpningen, varvid den praxis som redan i dag finns hos Finansinspektionen i fråga om när överträdelser bedöms allvarliga blir relevant.¹⁹ Detsamma bör gälla för de nya bestämmelserna om ingripande mot fysiska personer i företagens ledning enligt lagen om värdepappersfonder.

Det bör inte heller krävas att ett sanktionsbeslut har meddelats när det gäller fondbolaget eller förvaringsinstitutet för att en sanktion mot en fysisk person ska kunna komma i fråga. Det kan finnas situationer som i och för sig borde ha lett till ett sanktionsbeslut mot företaget men där något sådant inte har meddelats, exempelvis på grund av att företaget i fråga har försatts i konkurs eller fått

¹⁹ Prop. 2014/15:57 s. 41.

tillståndet återkallat innan överträdelsen upptäcktes. En sådan situation bör inte utesluta ett ingripande mot en fysisk person.

En förutsättning för att sanktioner mot fysiska personer ska övervägas bör således vara att fondbolagets eller förvaringsinstitutets överträdelse har bedömts som allvarlig. Av detta följer att i en situation där en fysisk persons agerande i och för sig bedömts som mycket anmärkningsvärt, men där företagets överträdelse samtidigt inte bedöms som tillräckligt graverande för att anses som allvarlig, kan en sanktion inte riktas mot den enskilde. Trots utgångspunkten, att sanktioner i första hand ska riktas mot den juridiska personen och mot fysiska personer bara i särskilt allvarliga fall, bör det som en naturlig del i en utredning av ett fondbolags eller förvaringsinstituts överträdelse ingå att göra överväganden i fråga om huruvida någon fysisk person också bör hållas ansvarig. Hur ingående dessa överväganden bör vara får avgöras med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet.²⁰

8.2.5 Något om sanktioner mot fysiska personer i företagens ledning i förhållande till förbudet mot dubbel lagföring och straff och rätten att inte belasta sig själv

Förslag: En sanktion mot en fysisk person får inte beslutas om det otillåtna agerandet samtidigt är föremål för åtal. En bestämmelse med denna innebörd tas in i lagen (2004:46) om värdepappersfonder.

För att undvika en konflikt med rätten att inte belasta sig själv införs i den nya paragrafen om ingripande mot fysiska personer i ledningen av ett fondbolag en undantagsbestämmelse för vissa situationer då en styrelseledamot, verkställande direktör eller ersättare för någon av dem också är ägare i fondbolaget. Vidare införs i bestämmelsen om att ett föreläggande får förenas med vite ett undantag för den situationen då det finns anledning att anta att den som ska lämna information har begått ett brott eller överträtt en bestämmelse i lagen.

²⁰ Jfr a. prop. s. 42.

Förbudet mot dubbel lagföring och bestraffning

Det är inte uteslutet att vissa överträdelser av reglerna i UCITS-direktivet, vilka kan leda till att en fysisk person påförs en administrativ sanktion, även kan innebära att personen i fråga kan lagföras för brott. Det är vidare utredningens uppfattning att ett påförande av en sanktionsavgift enligt den reglering som nu föreslås måste anses som en anklagelse för brott och straff i den mening som avses i Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen).²¹ I en sådan situation aktualiseras konventionens förbud mot dubbel lagföring och bestraffning. Förbudet återfinns i det sjunde tilläggsprotokollet till konventionen. Eftersom det här är fråga om tillämpning av EU-rätt aktualiseras dessutom det i princip motsvarande förbudet i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (2010/C 83/02).²²

Ett exempel på när en överträdelse enligt bestämmelserna i UCITS-direktivet samtidigt skulle kunna vara ett brott är den situationen att ett fondbolag har fått sitt tillstånd genom att lämna falska uppgifter. Samma gärning skulle kunna utgöra urkundsförfalskning enligt 14 kap. brottsbalken. Ett annat exempel är ageranden som kan utgöra otillbörlig marknadspåverkan enligt 8 § lagen (2005:377) om straff för marknadsmissbruk vid handel med finansiella instrument. Om ett fondbolag som förvaltar en fond med ett stort innehav av en viss aktie gör transaktioner i slutet av en handelsdag i syfte att driva upp kursen på aktien i fråga – som ligger till grund för värderingen av aktieinnehavet – skulle detta kunna utgöra brottet otillbörlig marknadspåverkan samtidigt som agerandet strider mot kravet i 4 kap. 2 § lagen om värdepappersfonder på att fondbolaget ska agera i andelsägarnas intresse. Även om det alltså går att hitta exempel på gärningar som både utgör brott och som kan ligga till grund för en administrativ sanktion mot en fysisk person är det fråga om undantagsfall. Det är en rad omständigheter som ska inträffa för att detta ska ske. I de mycket få fall som det

²¹ Sverige undertecknade Europakonventionen den 28 november 1950 och ratificerade denna den 4 februari 1952 och den blev svensk lag 1995 genom lagen (1994:1219) om den Europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna.

²² Stadgan är juridiskt bindande sedan den 1 december 2009 då Lissabonfördraget började gälla. Stadgan är inte en del av fördragstexten. I stället görs en referens i EU-fördraget.

antas bli fråga om när det gäller administrativa sanktioner mot fysiska personer med anledning av ett berört företags överträdelse, måste de myndigheter som hanterar ärendet, oavsett om det är Finansinspektionen eller rättsvårdande myndigheter, handlägga ärendet med hänsyn till reglerna om förbudet mot dubbel lagföring och straff. Beroende på den enskilda situationen kan en konsekvens av reglerna bli att en handläggning hos Finansinspektionen i vissa fall kan hindra en handläggning hos andra myndigheter eller tvärtom.

Det krävs i och för sig inte att några särskilda regler kring handläggningen införs; de befintliga reglerna om förbudet måste beaktas vid handläggningen av varje enskilt ärende med utgångspunkt i ärendets särskilda omständigheter.

Det finns dock exempel på sådana handläggningsregler, bl.a. i lagen om straff för marknadsmissbruk vid handel med finansiella instrument. Enligt 19 § i den lagen ska Finansinspektionen anmäla till åklagare när det finns anledning att anta att ett brott enligt den lagen har begåtts. Motsvarande bestämmelse, tillsammans med ytterligare regler om samarbetet mellan Finansinspektionen och Ekobrottsmyndigheten samt om hanteringen av marknadsmissbruksärenden, finns i de förslag till nya regler på marknadsmissbruksområdet som lämnats av 2012 års marknadsmissbruksutredning. Bland annat föreslås en bestämmelse om att ett ingripande enligt de administrativa reglerna inte får ske om det agerande som utgör en regelöverträdelse samtidigt är föremål för eller omfattas av ett åtal.²³ Det kan vara befogat att införa en motsvarande bestämmelse också i lagen om värdepappersfonder. När det gäller skyldigheten att anmäla brott föreligger på marknadsmissbruksområdet den speciella situationen att Finansinspektionen har ett i lag uttalat tillsynsansvar på just marknadsmissbruksområdet. Det har därför funnits ett behov av att klargöra var inspektionens tillsynsansvar slutar och var de brottsutredande myndigheternas arbete börjar.²⁴ När det, som beträffande sanktioner för överträdelse enligt UCITS-direktivet, inte är fråga om några specifika brott inom finansmarknadsområdet, utan brott i allmänhet, torde det inte finnas behov av en uttrycklig regel om att Finansinspektionen ska anmäla detta. Det

²³ Se 3 kap. 2 § fjärde stycket i den föreslagna lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s marknadsmissbruksförordning, SOU 2014:46 s. 53 och 464.

²⁴ Se prop. 1990/91:42 s. 60–65, prop. 1999/2000:109 s. 45–48, prop. 2004/05:142 s. 107–110 och SOU 2014:46 s. 254 ff.

får i stället anses ligga i en tillsynsmyndighets funktion att överträdelser – som t.ex. brott begångna i den verksamhet som tillsynen avser – möts med de åtgärder som påkallas av omständigheterna. När det föreligger en klar misstanke om att det har begåtts en straffbar överträdelse, måste en åtalsanmälan i allmänhet anses påkallad.²⁵ Däremot bör, för tydlighets och enhetlighets skull, en regel tas in i lagen om värdepappersfonder om att ett ingripande enligt lagen inte ska ske om samma otillåtna agerande också är föremål för åtal. Med agerande avses också en otillåten passivitet, t.ex. ett åsidosättande av en föreskriven skyldighet.

Skyddet mot att inte belasta sig själv

I lagen om värdepappersfonder finns bestämmelser som innebär en skyldighet att lämna uppgifter eller tillhandahålla information. I 11 kap. regleras bl.a. skyldigheten att ansöka om tillstånd för förvärv och ökning av kvalificerade innehav i ett fondbolag och skyldigheten att underrätta om avyttring och minskning av sådana innehav. Tillstånds- och underrättelseskyldigheterna gäller för ägare och tilltänkta förvärvare (1 och 4 §§), men även ett fondbolag som får kännedom om sådana förvärv eller avyttringar ska snarast anmäla detta till Finansinspektionen (5 §). Som framgår av det följande föreslås att bestämmelserna om ingripande vid åsidosättande av anmälningsskyldigheten i 11 kap. ändras i enlighet med nya artikel 99a, vilket innebär att inspektionens befogenheter utvidgas till att omfatta t.ex. beslut om sanktionsavgift. De utvidgade sanktionsbefogenheterna i dessa fall och den föreslagna bestämmelsen om ingripande mot någon som ingår i ett företags ledning skulle kunna medföra att samma person kan åläggas sanktionsavgift dels för att ha skaffat sig, ökat, minskat eller avyttrat ett kvalificerat innehav av aktier i exempelvis ett fondbolag utan Finansinspektionens tillstånd, dels för att han eller hon i egenskap av t.ex. styrelseledamot i bolaget medverkat till att det inte har anmält förvärvet eller avyttringen till inspektionen.

Sanktionsavgifter på grund av överträdelser av bestämmelser som genomför UCITS-direktivet kan antas kunna jämföras med

²⁵ Se JO 1988/89 s. 382.

straff, och misstanke om en regelöverträdelse är därmed att anse som en anklagelse om brott i Europakonventionens mening. Med anledning härav finns det anledning att i detta sammanhang nämna något om den s.k. passivitetsrätten, dvs. rätten att tåga eller inte belasta sig själv. Europakonventionen innehåller visserligen ingen uttrycklig bestämmelse, men passivitetsrätten anses ligga i rätten till en "fair trial" i straffrättsliga förfaranden.²⁶ Passivitetsrätten är inte begränsad att gälla endast en tilltalads rätt i en brottmålsrättegång. Även i fall då någon rättegång ännu inte har inletts kan den enskilde ha rätt att vara tyst eller vägra fullgöra en föreskriven uppgiftsskyldighet.²⁷ Enligt den praxis som utvecklats i Europadomstolen krävs det i sådana fall att denne är anklagad för något brott (jfr "any criminal charge" i art. 6.1 i konventionen) och att de uppgifter som efterfrågas har samband med den misstänkta gärningen. Vidare förutsätts att det är fråga om uppgifter som kan utkrävas med någon form av tvångsmedel (såsom vites-, fängelse eller annat sanktionshot) som inte endast är av det slaget att den enskilde själv kan bestämma om han eller hon vill lämna de uppgifter som efterfrågas.²⁸

Som anförs av bl.a. 2013 års värdepappersmarknadsutredning innebär dock inte rätten att vara passiv att uppgifter om egen brottslighet inte får efterfrågas, eller inhämtas från annat håll än från den anklagade. Principen innebär inte heller att exempelvis en uppgiftsskyldighet måste vara osanktionerad. Ett tillsynsregelverk med bestämmelser om uppgiftsskyldighet, även i förening med viteshot, kan i sig inte anses vara oförenligt med Europakonventionen.

²⁶ I artikel 14 punkt 3 g i Förenta Nationernas konvention om civila och politiska rättigheter (1966) finns ett uttryckligt förbud mot att tvingas belasta sig själv. Den anklagade har rätt att inte "be compelled to testify against himself or to confess guilt". Vissa aspekter av rätten att vara passiv och att inte tvingas att belasta sig själv är lagfästa i svensk rätt. Regler om att erkännande inte får tvingas fram och att bestämmelser om tvångsmedel under förundersökning ska följa bestämmelserna om straffprocessuella tvångsmedel finns i 23 kap. 12 och 16 §§ rättegångsbalken, jfr även reglerna i 36 kap. 1 och 6 §§ rättegångsbalken om vittnesförhör.

²⁷ Rätten att i ett förfarande utom rätta tåga eller vägra lämna uppgifter anses föreligga när en behörig myndighet har underrättat den enskilde om anklagelsen om brott eller när myndigheten har vidtagit en åtgärd som gör att dennes situation väsentligen har påverkats av att det finns en misstanke mot honom eller henne, se bl.a. Europadomstolens dom den 20 oktober 1997 i målet *Serves mot Frankrike*.

²⁸ Se bl.a. domarna den 25 februari 1993 i målet *Funke* ./, Frankrike, den 21 december 2000 i målet *Heaney and McGuinness* ./, Irland, den 21 december 2000 i målet *Quinn mot Irland* och den 8 april 2004 i målet *Weh mot Österrike*. Några avgöranden från Europadomstolen som behandlar andra än den anklagades rätt att förhålla sig passiv finns inte.

Finansinspektionens utredningsbefogenhet, att begära in uppgifter genom att utfärda ett föreläggande som förenas med vite, kan dock komma att stå i konflikt med skyddet mot att belasta sig själv. I en utredning om en misstänkt överträdelse av lagens bestämmelser som kan leda till en administrativ sanktion bör därför inspektionen inte kunna förelägga företaget eller den fysiska personen i fråga att lämna uppgifter vid äventyr av vite. I bestämmelsen om att ett föreläggande får förenas med vite bör därför införas ett undantag för sådana situationer.

Tillstånds- och underrättelseskylldigheterna vid kvalificerat ägande enligt 11 kap. 1 och 4 §§ utgör däremot en del av det administrativa systemet på finansmarknadsområdet och förutsätter inte misstanke om oegentligheter. Det är således inte en uppgiftsskyldighet som uppkommit i en viss situation sedan oegentligheter eller misstanke om oegentligheter uppstått.²⁹ Användandet av uppgifter som framtvingsats kan däremot bli problematiskt. Det kan uppkomma en situation då en sanktion inte kan beslutas, om det är fråga om ett framtvingande av belastande uppgifter. Att reglera dessa situationer, dvs. hur uppgifter får användas som bevis, framstår dock som främmande för svensk rättstradition, som bygger på principen om fri bevisföring.

Det är således viktigt att se till att tillämpningen av bestämmelserna om uppgiftsskyldighet och sanktionsbefogenheter inte strider mot konventionen. Om detta inte bör överlämnas åt rättsvårdande myndigheter, är ett alternativ till genomförandet av bestämmelserna om utvidgade ingripandebefogenheter att införa ett undantag i den nya bestämmelsen i lagen om värdepappersfonder om ingripande mot fysiska personer på samma sätt som vid genomförandet av motsvarande bestämmelser i kapitaltäckningsdirektivet. Innebörden av ett sådant undantag skulle – i fråga om genomförandet av UCITS-direktivets krav – vara att för det fall en styrelseledamot eller en verkställande direktör i ett fondbolag, eller en ersättare för någon av dem, dessutom får, förändrar, eller inte längre har ett kvalificerat innehav i bolaget, ska bestämmelsen att det utgör en överträdelse att underlåta att anmäla detta till Finansinspektionen inte tillämpas på personen i fråga. På så sätt undviks den ovan

²⁹ Jfr Europadomstolens dom den 17 december 1996 i fallet Saunders mot Förenade Konungariket.

beskrivna risken för ett användande av framtvingande, belastande uppgifter i strid mot principen i Europakonventionen. Av den anledningen och utifrån utgångspunkten att de relevanta lagarna på finansmarknadsområdet bör vara likformade, finns således skäl att införa ett undantag också i den nya föreslagna bestämmelsen om ingripanden mot fysiska personer.

8.3 Nya och ändrade bestämmelser om sanktioner och andra administrativa åtgärder

UCITS-direktivets tidigare bestämmelse om ingripande, artikel 99, har, som nämnts, ersatts. Av artikelns nya lydelse framgår bl.a. de sanktioner och andra administrativa åtgärder som de behöriga myndigheterna åtminstone ska ha till sitt förfogande (99.6):

- a) En offentlig förklaring med uppgift om ansvarig person om typen av överträdelse.
- b) Ett föreläggande enligt vilket det krävs att den ansvariga personen upphör med sitt agerande och inte upprepar det agerandet.
- c) För ett fondföretag eller förvaltningsbolag, tillfälligt indragande eller återkallelse av fondföretagets eller förvaltningsbolagets auktorisation.
- d) Ett tillfälligt, eller vid upprepade allvarliga överträdelser, permanent förbud för en ledamot av förvaltningsbolagets eller investeringsbolagets ledningsorgan eller för annan fysisk person som hålls ansvarig att utöva ledningsfunktioner i de bolagen eller andra sådana bolag.
- e) För en juridisk person, maximala administrativa sanktionsavgifter på åtminstone fem miljoner euro eller, i medlemsstater vars valuta inte är euro, det motsvarande beloppet i den nationella valutan den 17 september 2014, eller tio procent av den juridiska personens totala årsomsättning enligt den senaste tillgängliga redovisning som har godkänts av ledningsorganet. När den juridiska personen är ett moderföretag eller ett dotterföretag till det moderföretag som måste upprätta en sammanställd redovisning i enlighet med direktiv 2013/34/EU, ska den relevanta totala årsomsättningen vara den totala årsomsättningen eller motsvarande typ av inkomst i enlighet med relevant unionsrätt inom redovisningsområdet enligt den senaste tillgängliga sammanställda redovisning som har godkänts av ledningsorganet för det yttersta moderföretaget.

- f) För en fysisk person, maximala administrativa avgifter på åtminstone fem miljoner euro eller, i medlemsstater vars valuta inte är euro, motsvarande värde i nationell valuta den 17 september 2014.
- g) Som alternativ till led e och f, maximala administrativa sanktionsavgifter på åtminstone två gånger beloppet för den fördel som erhållits genom överträdelsen, när denna fördel kan fastställas, även om det beloppet överstiger maximibeloppen i leden e och f.

Uppräkningen är inte uttömmande och det finns alltså möjlighet för medlemsstaterna att införa ytterligare sanktioner eller högre sanktionsavgifter (artikel 99.7).

I det följande behandlas inledningsvis sanktioner och andra administrativa åtgärder mot juridiska personer respektive fysiska personer i företagens ledningsorgan. Skyldigheten att offentliggöra beslut om sanktioner och andra administrativa åtgärder (nya artikel 99b) behandlas i avsnitt 8.5.

8.3.1 Sanktioner och andra administrativa åtgärder mot juridiska personer

Förslag: Den nuvarande strukturen i fråga om angivandet av tillgängliga sanktioner och andra administrativa åtgärder mot fondbolag i lagen (2004:46) om värdepappersfonder behålls. Genom att de allmänt utformade bestämmelserna i 12 kap. 1 och 6 §§ görs tillämpliga även på förvaringsinstitut ges Finansinspektionen befogenhet att mot sådana institut besluta om i huvudsak samma slags sanktioner och andra administrativa åtgärder som inspektionen kan besluta om mot fondbolag.

Lagens bestämmelser om straffavgift och verkställighet av beslut av bl.a. straffavgift ändras redaktionellt genom att termen straffavgift ersätts med sanktionsavgift. Bestämmelserna görs, genom ett tillägg, tillämpliga även på förvaringsinstitut. Bestämmelsen om fastställande av avgift ändras också genom att det anges att avgiften för fondbolag, förvaringsinstitut och andra juridiska personer ska uppgå till högst

1. ett belopp som per den 17 september 2014 i svenska kronor motsvarade fem miljoner euro,

2. ett belopp motsvarande tio procent av företagets eller, i förekommande fall, koncernens omsättning närmast föregående räkenskapsår, eller

3. ett belopp motsvarande två gånger summan av den vinst som erhållits eller den kostnad som undvikts genom överträdelsen, i de fall beloppen kan beräknas.

Bedömning: Övriga sanktioner som enligt den nya lydelsen av artikel 99 i UCITS-direktivet ska kunna vidtas mot juridiska personer rymms inom gällande rätt eller bör inte föranleda någon lagstiftningsåtgärd.

Som framgått av det föregående finns den allmänna bestämmelsen om ingripande mot fondbolag i 12 kap. 1 §. I paragrafens andra stycke anges tillgängliga ingripandeåtgärder, nämligen

- föreläggande att inom viss tid begränsa rörelsen i något avseende, minska riskerna i den eller vidta någon annan åtgärd för att komma till rätta med situationen,
- förbud att verkställa beslut,
- anmärkning, och
- återkallelse av verksamhetstillstånd, alternativt meddelande av en varning.

En anmärkning eller varning får förenas med en straffavgift (7 §). I tidigare lagstiftningsärenden har anförts att avsikten med en straffavgift är att den ska tillföra en ekonomiskt omedelbart kännbar sanktion och ge Finansinspektionen möjlighet att gradera en överträdelse.³⁰ Straffavgiften ska uppgå till lägst 5 000 kr och högst 50 miljoner kr. Avgiften får dock inte överstiga tio procent av fondbolagets omsättning närmast föregående räkenskapsår (8 §). Vid fastställande av straffavgiftens storlek ska särskild hänsyn tas till hur allvarlig överträdelsen är och hur länge den pågått (9 §). Vid sidan av straffavgift får Finansinspektionen besluta om förseningsavgift i vissa fall (10 §). Som tidigare nämnts finns därutöver bestämmelser om ingripande mot fondbolag i vissa särskilda fall.

³⁰ Se t.ex. prop. 2002/03:139 s. 387.

Enligt dessa bestämmelser kan inspektionen som alternativ till att återkalla fondbolagets verksamhetstillstånd meddela en varning (4 §), eller besluta att en styrelseledamot eller en verkställande direktör i ett fondbolag inte längre får vara det (3 §).

Allmänna överväganden

Såvitt gäller frågan om hur det av lagen bör framgå vilka sanktioner och andra administrativa åtgärder som finns att tillgå får det – av samma skäl som anförts i fråga om strukturen för angivande av regelöverträdelser (se avsnitt 8.2.2) – anses sakna behov av att införa en sanktionskatalog motsvarande den som finns i artikel 99.6. Någon genomgripande förändring av sanktionssystemet för juridiska personer bör för närvarande inte genomföras (avsnitt 4.4). Nuvarande bestämmelse i 12 kap. 1 § andra stycket kan således behållas. Det finns inte heller behov av att i gällande rätt föra in en uttrycklig bestämmelse om att sanktionerna ska vara effektiva, proportionella och avskräckande (artikel 99.1 tredje stycket), eftersom det är något som följer redan av befintligt regelverk och tidigare förarbetsuttalanden.³¹ Vidare kan konstateras att genom det föreslagna tillägget i paragrafens första stycke – att bestämmelsen är tillämplig på förvaringsinstitut (se avsnitt 8.2.2) – kan sanktionerna och åtgärderna beslutas också vid sådana instituts regelöverträdelser (se dock nedan om återkallelse av tillstånd).

Som framgår av återgivandet av bestämmelsen i artikel 99.6 och redovisningen ovan och i det följande av bestämmelserna i 12 kap. lagen om värdepappersfonder har flertalet av de i direktivet föreskrivna sanktionerna och administrativa åtgärderna i princip redan en motsvarighet i gällande svensk lagstiftning. Såvitt gäller befogenheten att besluta om sanktionsavgifter behöver dock lagens bestämmelse om fastställande av sådan avgift anpassas för att uppfylla kraven enligt direktivet (se vidare nedan).

³¹ Se bl.a. prop. 2002/03:139 s. 382.

Krav på att ett agerande upphör

Enligt artikel 99.6.b ska behörig myndighet kunna kräva att ”den ansvariga personen upphör med sitt agerande och inte upprepar det agerandet”.

Finansinspektionen har enligt gällande rätt möjlighet att meddela ett med vite förenat föreläggande om att t.ex. ”vidta en åtgärd för att komma till rätta med situationen” (1 § andra stycket). Det kan bl.a. vara fråga om att åtgärda vissa brister. Vidare kan inspektionen, om någon utan tillstånd driver fondverksamhet, förelägga denne att upphöra med verksamheten (19 §). Finansinspektionens nuvarande möjlighet att meddela föreläggande täcker direktivets krav på att behörig myndighet ska kunna kräva att ett visst agerande upphör. Något behov av särskilda genomförandeåtgärder i denna del finns därmed inte.

Återkallelse eller tillfälligt indragande av verksamhetstillstånd

Artikel 99.6.c föreskriver att den behöriga myndigheten ska ha befogenhet att återkalla eller tillfälligt dra in ett fondföretags eller förvaltningsbolags auktorisation.

När det gäller den föreskrivna befogenheten för den behöriga myndigheten att permanent återkalla ett fondbolags verksamhetstillstånd har Finansinspektionen redan denna möjlighet, om bolaget genom en allvarlig överträdelse har åsidosatt sina skyldigheter enligt lag och andra författningar som reglerar bolagets verksamhet m.m. (1 § andra stycket). Tillståndet ska därutöver återkallas i vissa särskilt angivna situationer. Dessa återkallelsegrunder är bl.a. sådana som hör samman med att ett fondbolag inte kommit igång med att driva fondverksamhet (3 §) och att den som ingår i styrelsen eller är verkställande direktör inte uppfyller vissa krav (4 §).

Det gällande kravet på att ett beslut om återkallelse förutsätter att det begåtts en allvarlig överträdelse kan inte anses stå i strid mot direktivets bestämmelser, utan återspeglar snarare kravet på att sanktioner och andra administrativa åtgärder ska vara proportionella i förhållande till överträdelsen i fråga. Något behov av särskilda genomförandeåtgärder finns således inte i detta avseende.

Beträffande åtgärden att tillfälligt dra in ett fondbolags verksamhetstillstånd kan här nämnas att Värdepappersmarknadsutredningen

– vid genomförandet av ingripandebestämmelserna i MiFID – förslag att en sådan befogenhet skulle ges Finansinspektionen enligt lagen om värdepappersmarknaden.³² Som ett alternativ till utredningsförslaget föreslog Finansinspektionen i sitt remissyttrande att inspektionen skulle få besluta att ett värdepappersinstitut under en viss tid varken skulle få ingå nya kundavtal eller på annat sätt utöka sin verksamhet. Under denna period skulle institutet stå kvar under inspektionens tillsyn, och verksamheten skulle fortgå som vanligt i förhållande till institutets befintliga kundkrets. Varken förslaget från utredningen eller förslaget från inspektionen genomfördes dock. Regeringen anförde bl.a. att vid mindre allvarliga överträdelser finns redan möjligheten för Finansinspektionen att förelägga ett företag att begränsa sin rörelse i något avseende. Redan därigenom ansågs inspektionen kunna förelägga ett företag att inte ingå nya kundavtal.³³

Resonemanget i förarbetena till lagen om värdepappersmarknaden skulle kunna anföras beträffande kravet på tillfällig indragning av auktorisation enligt artikel 99.6.c såvitt avser ett fondbolags tillstånd för diskretionär portföljförvaltning. När det gäller fondverksamhet gäller däremot delvis andra förutsättningar. Enligt gällande rätt ska förvaltningen av en värdepappersfond omedelbart tas över av fondens förvaringsinstitut om fondbolagets tillstånd har återkallats (9 kap. 1 § lagen om värdepappersfonder). I sådant fall ska förvaringsinstitutet, efter inspektionens tillstånd, snarast överlåta förvaltningen av fonden till ett annat fondbolag, alternativt ska institutet upplösa fonden genom att tillgångarna i fonden säljs och nettobehållningen i fonden skiftas ut till andelsägarna (9 kap. 2 §). För att införa en möjlighet att tillfälligt återkalla ett tillstånd för fondverksamhet skulle ett undantag behöva göras i gällande bestämmelser med innebörd att förvaringsinstitutet inte måste överlåta förvaltningen eller upplösa fonden. Frågan är då vem som denna tid skulle kunna sköta förvaltningen. Förvaringsinstitutet är normalt inte bemannat för att handha förvaltning av en värdepappersfond. Att tillfälligt anlita utomstående expertis skulle möjligen kunna vara en lösning på eventuella personalresurser, men det som utesluter denna ordning är att det strider mot UCITS-direktivet om ett före-

³² SOU 2006:50 s. 430 ff.

³³ Prop. 2006/07:115 s. 506 f.

tag samtidigt agerar som både förvaringsinstitut och fondbolag. Enligt utredningens uppfattning är det vidare oklart vilket behov som denna åtgärd är avsedd att fylla. Om fondbolagets överträdelse är allvarlig och det inte bedöms tillräckligt med ett föreläggande att vidta rättelse är det svårt att se i vilket fall en tillfällig återkallelse av bolagets tillstånd att driva fondverksamhet skulle kunna användas. De sanktioner och åtgärder som anges i artikel 99.6 överensstämmer i allt väsentligt med de ”sanktionskataloger” som finns i övriga rättsakter på finansmarknadsområdet, men till skillnad från exempelvis tillstånd att driva värdepappersrörelse lämpar sig denna åtgärd inte för just fondverksamhet. För svenskt vidkommande bör alltså åtgärden tillfällig återkallelse av tillstånd inte föranleda någon lagstiftningsåtgärd. Enligt utredningen får det, i detta avseende, anses tillräckligt att den svenska regleringen innehåller nuvarande befogenhet att i allvarliga fall kunna återkalla fondbolagets tillstånd.

Det är inte heller relevant med någon lagstiftningsåtgärd i fråga om kravet på återkallelse eller tillfällig indragning av ett *fondföretags* tillstånd, eftersom värdepappersfonder är bildade på kontraktsrättslig grund och alltså inte utgör ett självständigt rättssubjekt (se avsnitt 4.4). En värdepappersfond har således inte något tillstånd som kan återkallas eller tillfälligt dras in.

När det gäller förvaringsinstitut föreskrivs inte heller något särskilt tillstånd i lagen om värdepappersfonder. I Sverige godkänns indirekt en bank eller ett annat kreditinstitut som värdepappersfondens förvaringsinstitut genom att fondbestämmelserna, vari institutet anges, godkänns av Finansinspektionen (se 4 kap. 8 § 1 och 9 §). Bestämmelser om bankers och kreditinstituts verksamhetstillstånd finns i stället i lagen om bank- och finansieringsrörelse. Enligt den lagstiftningen regleras rollen som förvaringsinstitut som en del av bankkroten eller tillståndet som kreditinstitut. Det är således inte relevant att i lagen om värdepappersfonder ta in en bestämmelse som möjliggör en återkallelse eller tillfällig indragning av ett förvaringsinstituts ”tillstånd”. Artikel 99.6.c tar dessutom sikte på förvaltningsbolag (fondbolag) och fondföretag (värdepappersfonder). Ett genomförande enligt artikelns ordalydelse kräver alltså inte motsvarande sanktion eller åtgärd beträffande förvaringsinstitut. Utredningen har dock övervägt att Finansinspektionen skulle ges befogenhet att genom ett förbud förhindra ett förvaringsinstitut, som allvarligt åsidosatt sina skyldigheter, att fortsätta att

agera som förvaringsinstitut. Utifrån utgångspunkten att de svenska lagbestämmelserna bör ansluta sig till den nivå som följer av direktivet (se avsnitt 4.2), har emellertid utredningen gjort bedömningen att det inte finns tillräckliga skäl att införa en vidare befogenhet än vad som föreskrivs i artikelns nya lydelse. I händelse av allvarliga överträdelser i verksamheten som förvaringsinstitut är det inte orimligt att anta att det också föreligger sådana brister hos banken eller kreditinstitutet i fråga att bankoktrojen eller tillståndet sannolikt bör återkallas enligt bestämmelserna i lagen om bank- och finansieringsrörelse. Av den allmänna bestämmelsen om ingripande i 12 kap. 1 §, som föreslås bli tillämplig på förvaringsinstitut, bör det således framgå att befogenheten att återkalla ett tillstånd gäller enbart beträffande fondbolag.

Tillfälligt eller permanent förbud för en ledamot av fondbolagets ledningsorgan att utöva ledningsfunktioner

Av artikel 99.6.d följer att den behöriga myndigheten ska ha befogenhet att meddela ett tillfälligt eller, vid upprepade allvarliga överträdelser, permanent förbud för en ledamot av fondbolagets ledningsorgan (eller för annan fysisk person som hålls ansvarig) att utöva ledningsfunktioner i det bolaget eller andra sådana bolag. Enligt gällande rätt har redan Finansinspektionen befogenhet att – beträffande fondbolag – besluta om att en styrelseledamot eller en verkställande direktör i ett sådant bolag inte längre får vara det, dvs. ett permanent förbud i förhållande till det ifrågavarande fondbolaget (3 §). Denna åtgärd, som alltså är ett alternativ till en återkallelse av fondbolagets tillstånd, gäller dock enbart om regelöverträdelsen består i att styrelseledamoten eller den verkställande direktören inte uppfyller förskrivna krav på insikt och erfarenhet för att leda bolaget.

Bortsett från bestämmelserna om fastställande av sanktionsavgifter (99.6.e och 99.6.f) förefaller det inte göras någon skillnad mellan fysiska och juridiska personer i artikel 99.6, men även om det skulle vara så att ingripandebefogenheten enligt artikel 99.6.d är avsedd att riktas enbart mot fysiska personer, kan och bör, enligt utredningens uppfattning, nuvarande bestämmelse i 3 § behållas. Den nya bestämmelsen i artikel 99.7 tillåter att medlemsstaterna inför

eller behåller andra ingripandebefogenheter än dem som anges i artikel 99.6.

För andra överträdelser än den som omfattas av 12 kap. 3 § lagen om värdepappersfonder torde det vara tillräckligt att det föreskrivna förbudet att utföra ledningsfunktioner finns att tillgå i förhållande till fysiska personer. Mot bakgrund av detta ställningstagande och med beaktande av den utgångspunkt som utredningen har såvitt gäller sanktionssystemet för juridiska personer (se avsnitt 4.4), bör ett genomförande av artikel 99.6.d för närvarande enbart ske genom att lagstiftningen anpassas på det sätt som föreslås i avsnitt 8.3.2, nämligen att det införs en möjlighet för Finansinspektionen att gentemot fysiska personer i fondbolags ledning meddela förbud att utöva ledningsuppdrag i sådana bolag.³⁴

Sanktionsavgifter och högsta belopp

Enligt artikel 99.6. ska den behöriga myndigheten ha rätt att besluta om sanktionsavgifter vid överträdelser av de angivna bestämmelser som införlivats i nationell lagstiftning.

Finansinspektionens nuvarande möjlighet att gentemot ett fondbolag förena ett beslut om varning eller anmärkning med sanktionsavgifter regleras i 12 kap. 7–9 §§ lagen om värdepappersfonder. I lagrummen används dock, till skillnad mot de nya artiklarna i UCITS-direktivet, termen straffavgift. Eftersom avgiften inte utgör någon straffrättslig sanktion, framstår det som lämpligt att i den svenska lagtexten ersätta ”straffavgift” med ”sanktionsavgift”. Sistnämnda term överensstämmer också med direktivets terminologi. Ett korrekt genomförande av artikeln kräver att sanktionsavgifter ska kunna påföras även förvaringsinstitut, varför ett tillägg måste göras i de svenska bestämmelserna.

Den nuvarande konstruktionen, att sanktionsavgifter meddelas i förening med en anmärkning eller en varning, är en nationell reglering som inte förutsätts enligt vare sig tidigare eller nya ingripanderegler i UCITS-direktivet. Den svenska bestämmelsen torde dock vara förenlig med direktivet (se artikeln 99.7). Som anförts inledningsvis i förevarande avsnitt bör det för närvarande inte göras

³⁴ Jfr förslag i Ds 2015:2 s. 220 och 226 f.

några genomgripande förändringar av sanktionssystemet för juridiska personer. På sikt kan det dock finnas anledning att överväga bl.a. om sanktionsavgifter ska kunna utgöra en "egen" sanktionsform.³⁵

I artikel 99.6.e anges, för juridiska personer (fondbolag och förvaringsinstitut), en miniminivå för maximala sanktionsavgifter om fem miljoner euro. Vidare finns två olika beräkningsmetoder. Enligt den första metoden ska maximala sanktionsavgifter kunna uppgå till åtminstone tio procent av den juridiska personens årsomsättning, alternativt omsättningen för koncernen om den juridiska personen är ett moder- eller dotterföretag. Den andra metoden innebär att, om det går att beräkna den ekonomiska fördel (uppkomna vinster eller undvikna kostnader) som har erhållits genom en överträdelse, ska den maximala avgiften fastställas till minst två gånger det beloppet (artikel 99.6.g).

Eftersom syftet med sanktionsreglerna generellt sett är att de ska ha en avskräckande effekt, får det antas att sanktionsavgifterna ska kunna uppnå en nivå som är tillräckligt hög för att balansera de eventuella fördelar som en överträdelse har genererat och vara stora nog att avskräcka även större fondbolag och utsedda förvaringsinstitut från att begå överträdelser (jfr skäl 35 i UCITS V).

En liknande reglering för fastställande av sanktionsavgifter finns i bl.a. kapitaltäckningsdirektivet; det innehåller dock inte någon regel med ett fastslaget belopp som en lägsta maximinivå. Reglerna i kapitaltäckningsdirektivet har tolkats enligt följande. Det högsta beloppet enligt de alternativa beräkningarna utgör ett avgiftstak. Finansinspektionen har att beakta den ram som detta avgiftstak ställer upp. Sanktionerna ska också vara proportionella i förhållande till överträdelserna i fråga.³⁶

Sanktionsavgifterna för fondbolag och förvaringsinstitut bör tillämpas på samma sätt.

Mot bakgrund av det anförda bör bestämmelsen i 12 kap. 8 §, om fastställande av sanktionsavgifter, anpassas så att den gäller för juridiska personer och att avgiften för dem ska kunna uppgå till högst

- ett belopp som per den 17 september 2014 i svenska kronor motsvarade fem miljoner euro,

³⁵ Jfr SOU 2015:2 s. 573 ff.

³⁶ Prop. 2013/14:228 s. 235 f.

- tio procent av den juridiska personens eller, i förekommande fall, koncernens omsättning närmast föregående räkenskapsår,
- två gånger den vinst som den juridiska personen har erhållit till följd av regelöverträdelsen, om beloppet går att fastställa, eller
- två gånger de kostnader som den juridiska personen har undvikit till följd av regelöverträdelsen, om beloppet går att fastställa.

Också i lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument har det föreslagits nya bestämmelser om fastställande av sanktionsavgifter med anledning av EU:s förordning om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler. I den bakomliggande promemorian förs ett resonemang som, mutatis mutandis, är relevant och bör gälla också för bestämmelserna om sanktionsavgifter enligt den nya bestämmelsen i artikel 99.6 i UCITS-direktivet. I nämnda promemoria anges bl.a. följande.

Om en ekonomisk fördel kan beräknas i ett enskilt fall, gäller således inte något maximibelopp om motsvarande fem miljoner euro eller tio procent av omsättningen. Maximibeloppet kan även komma att överstiga såväl fem miljoner euro som två gånger värdet av den ekonomiska fördelen, om tio procent av omsättningen uppgår till ett högre belopp. Detta får anses följa av direktivsregeln. Det är visserligen inte helt klart hur regeln om erhållen ekonomisk fördel förhåller sig till regeln om fem miljoner euro alternativt tio procent av omsättningen. Även om t.ex. en vinst som erhöles genom överträdelsen går att fastställa, får det dock anses följa av artikel 99.6.g att högre belopp än så kan utgå till följd av regeln i artikel 99.6.e och om maximala sanktionsavgifter på åtminstone fem miljoner euro alternativt tio procent av omsättningen. Det får alltså antas att avsikten med direktivet är att den högsta nivån som dessa olika beräkningsmetoder ger ska tillämpas. Samma synsätt bör gälla i svensk rätt.³⁷

I 8 § andra stycket lagen om värdepappersfonder finns en bestämmelse som tar sikte på en situation där överträdelsen har ägt rum under ett fondbolags första verksamhetsår eller en situation där uppgifter om omsättningen annars saknas eller är bristfälliga. Det anges att i dessa fall får en uppskattning av omsättningen göras. Direktivet utgör inte något hinder mot att bestämmelsen behålls.

³⁷ Ds 2015:2 s. 225, se även SOU 2015:2 s. 579 f.

Motsvarande bestämmelse finns även i t.ex. lagen om bank- och finansieringsrörelse.

I artikel 99.6 uttrycks sanktionsavgiften i euro. I fråga om sanktionsavgifter för både fysiska och juridiska personer anges att för medlemsstater vars valuta inte är euro, ska motsvarande värde i nationell valuta dagen för antagandet av förordningen tillämpas. Det innebär att den valutakurs som kommer att ligga till grund för omräkning mellan euro och svenska kronor inte kommer att förändras. I fråga om vilken valutakurs som bör tillämpas vid omräkning mellan euro och svenska kronor gjordes, när det gäller en ändring av insättningsgarantins täckningsbelopp, bedömningen att den s.k. mittkursen som dagligen fastställs av Nasdaq Stockholm bör användas.³⁸ Det är även denna mittkurs som föreslås tillämpas för omräkning av sanktionsavgiften för fysiska personer enligt kapitaltäckningsdirektivet.³⁹ Det är därför lämpligt att tillämpa mittkursen för omräkning av sanktionsavgiften även enligt artikel 99.6. Enligt mittkursen den 17 september 2014 motsvarade 1 euro 9,2231 kr.⁴⁰

Det är visserligen möjligt att fastställa ett ännu högre maximibelopp än så (se den nya bestämmelsen i artikel 99.7). Det saknas dock anledning att höja de redan höga maximibeloppen, särskilt mot bakgrund av att beräkningen av de två andra takbeloppen kan medföra högre sanktionsavgifter än fem miljoner euro. Det bör däremot finnas en begränsning av sanktionsavgiftens storlek. Enligt gällande svensk rätt får avgiften uppgå till lägst 5 000 kr. Denna nedre gräns bör behållas. Det bör i detta sammanhang framhållas att det angivna maximibeloppet och maximibelopp enligt angivna beräkningsmetoder ska kunna tillämpas på samtliga regelöverträdelser i samtliga medlemsstater. Belopp och metoder är således dimensionerade för att utgöra en tillräcklig sanktion för en överträdelse i något av de största europeiska företagen. Att de största svenska fondbolagen och förvaringsinstituterna i dag är relativt små i jämförelse med de större europeiska bör avspeglas i storleken på de sanktionsavgifter som kan bli aktuella med anledning av svenska företags överträdelser.

Bestämmelsen om fastställande av sanktionsavgifter för juridiska personer är tillämplig även när en sanktionsavgift beslutas en-

³⁸ Prop. 2010/11:23 s. 14.

³⁹ Prop. 2014/15:57 s. 46.

⁴⁰ <http://www.riksbank.se/sv/Rantor-och-valutakurser>

ligt den i avsnitt 8.2.3 föreslagna utvidgningen av ingripandebefogenheterna, dvs. exempelvis vid åsidosättande av tillstånds- och upplysningsskyldigheterna enligt 11 kap. lagen om värdepappersfonder.

8.3.2 Sanktioner mot fysiska personer i företagets ledning

Förslag: I 12 kap. lagen (2004:46) om värdepappersfonder införs nya bestämmelser om sanktioner mot styrelseledamöter och verkställande direktör, eller deras ersättare, i ett fondbolag eller förvaringsinstitut i fråga om överträdelser från företagets sida. Genom ett tillägg görs även bestämmelsen i 12 kap. 6 §, om ingripande mot fondbolag som är verksamma i ett annat land inom EES, tillämplig på sådana personer.

De sanktioner som i dessa fall kan beslutas är sanktionsavgift, och – såvitt gäller fysiska personer i ett fondbolags ledning – förbud mot att utöva ledningsuppdrag i ett sådant bolag. Ett förbud ska gälla under viss tid, minst tre och högst tio år, eller på obegränsad tid, om det är fråga om upprepade överträdelser.

Sanktionsavgiften för en fysisk person ska som högst fastställas till ett belopp som per den 17 september 2014 i svenska kronor motsvarade fem miljoner euro eller, i de fall beloppen kan beräknas, två gånger den vinst som personen erhållit eller två gånger de kostnader som personen undvikit till följd av regelöverträdelsen. Sanktionsavgiften får inte bestämmas till ett lägre belopp än 5 000 kr.

Sanktionsavgiften ska tillfalla staten.

Bestämmelsen om fastställande av sanktionsavgift ska vara tillämplig också på fysiska personer som har drivit fondverksamhet utan att vara berättigade till det eller åsidosatt tillstånds- eller underrättelseskyldigheten i fråga om förvärv, förändringar och avyttringar av kvalificerade innehav i ett fondbolag.

I enlighet med förslaget till genomförande av artikel 99.5 ska det i lagen om värdepappersfonder införas bestämmelser som ger Finansinspektionen befogenhet att i vissa fall besluta om sanktioner mot fysiska personer i fondbolags och förvaringsinstituts ledning (avsnitt 8.2.4). Även mot fondbolag och svenska förvaringsinstitut (se

avsnitt 8.2.2) som är verksamma i ett annat land inom EES kan det – enligt principen om hemlandsmyndighetens tillsynsansvar – bli aktuellt för Finansinspektionen att ingripa. Som tidigare har nämnts får inspektionen enligt 12 kap. 6 § vidta de åtgärder som anges i 1–4 §§, om ett fondbolag har överträtt föreskrifter som gäller för bolaget i det berörda landet. För ett korrekt genomförande av direktivets krav bör denna bestämmelse, genom ett tillägg, omfatta också personer i fondbolagens och förvaringsinstitutens ledning.

Med undantag för bestämmelserna om fastställande av sanktionsavgifter förefaller, som nämnts, sanktionskatalogen i artikel 99.6 inte göra någon skillnad mellan fysiska och juridiska personer. För svenskt vidkommande kan dock återkallelse av tillstånd (punkten c) inte tillämpas på fysiska personer. De sanktioner och andra administrativa åtgärder som kan beslutas mot fysiska personer i de berörda företagens ledning är således:

- föreläggande att upphöra med visst agerande och inte upprepa detta (punkten b),
- tillfälligt eller, vid upprepade överträdelser, permanent förbud för en medlem av ett värdepappersföretags ledningsorgan att utöva sådana ledningsuppdrag (punkten d), och
- sanktionsavgifter (punkterna f och g).

Därutöver ska den behöriga myndigheten offentliggöra varje beslut om administrativa sanktioner eller åtgärder på grund av en regelöverträdelse (artikel 99b, jfr artikel 99.6.a; se vidare avsnitt 8.5).

Föreläggande att upphöra med och inte upprepa ett otillåtet agerande

Att förelägga någon att upphöra med visst agerande är en åtgärd som passar väl i förhållande till ett företag; det är i huvudsak de fondbolag och, i förekommande fall, utsedda förvaringsinstitut som har att iaktta regler som följer av UCITS-direktivet och som står under Finansinspektionens tillsyn. Det går att finna många exempel på när Finansinspektionen kan ha anledning att förelägga ett fondbolag att upphöra med något som strider mot lagen. Det är betydligt svårare att finna exempel på när denna typ av ingripande skulle kunna tillämpas på fysiska personer i företagens ledning. Ingrip-

andeåtgärden kan dock tillämpas när en fysisk person utan tillstånd bedriver tillståndspliktig verksamhet. I sådana fall är det emellertid den fysiska personen själv som gjort sig skyldig till överträdelsen för egen räkning och det är inte fråga om att han eller hon ska få en sanktion för något som ett fondbolag har gjort. Ett annat exempel är när en fysisk person åsidosatt anmälningsskyldigheten avseende förvärv eller avyttringar av kvalificerade innehav i ett fondbolag. Dessa regelöverträdelser och ingripanden mot dem bör, i likhet med vad som redan gäller, regleras särskilt.

I övrigt åvilar således, i svensk rätt, skyldigheterna enligt UCITS-direktivet de juridiska personerna. Vid en överträdelse bör därför ett ingripande i form av ett föreläggande att upphöra med något riktas mot den juridiska personen. Det är möjligt att det i andra rättsordningar kan förhålla sig så att motsvarande föreläggande bör rikas mot en fysisk person i företagets ledning och att artikeln därför fyller en funktion även i förhållande till fysiska personer. Såsom svensk rätt är utformad på området bör det inte i de föreslagna bestämmelserna om sanktioner mot fysiska personer i företagets ledning införas en möjlighet att meddela ett föreläggande.

Förbud mot att utföra ledningsfunktioner

Det är, som angetts i det föregående, inte helt tydligt huruvida ett förbud att utöva ledningsfunktioner enligt artikel 99.6.d ska kunna meddelas enbart mot fysiska personer, eller om det är en ingripandeåtgärd som ska kunna vidtas också mot fondbolag och förvaringsinstitut. Som anförts finns det enligt lagen om värdepappersfonder möjlighet för Finansinspektionen att i vissa fall meddela ett sådant förbud mot fondbolag; däremot innehåller inte lagen någon förbudsbestämmelse som är tillämplig på fysiska personer.

Den föreskrivna ingripandebefogenheten har likheter med näringsförbud enligt lagen (2014:836) om näringsförbud. Beslut om ett sådant förbud fattas av allmän domstol och innebär att personen bl.a. inte får vara ledamot eller suppleant i styrelsen för ett aktiebolag och inte heller vara verkställande direktör eller vice verkställande direktör. Reglerna om näringsförbud kan dock inte anses innebära att den svenska lagstiftningen redan i dag uppfyller artikelns krav i fråga om denna sanktion, eftersom näringsförbud för

de fysiska personer som här är i fråga oftast torde bli aktuell i de fall personen har gjort sig skyldig till brott. För ett korrekt genomförande av motsvarande bestämmelse i bl.a. kapitaltäckningsdirektivet har regeringen bedömt att lagen om bank- och finansieringsrörelse och lagen om värdepappersmarknaden måste kompletteras med en bestämmelse som ger inspektionen denna ingripandebefogenhet.⁴¹ Detsamma bör därför gälla för genomförandet av artikel 99.6.d i UCITS-direktivet. Det bör dock uppmärksammas att det föreskrivna förbudet, enligt artikelns ordalydelse, ska kunna riktas mot ”en ledamot av förvaltningsbolagets eller investeringsbolagets ledningsorgan” och att det gäller utövande av ledningsfunktioner ”i de bolagen eller andra sådana bolag”. För svenskt vidkommande innebär detta att det krävs en bestämmelse som gör det möjligt att meddela ett förbud mot ett *fondbolags* styrelseledamöter och verkställande direktör, samt ersättare för dem. Den omständigheten att *förvaringsinstitut* inte omnämns i artikel 99.6.d kan förstås på så sätt att denna åtgärd inte behöver finnas att tillgå såvitt avser sådana institut. Utelämnandet av förvaringsinstitut skulle i och för sig också kunna vara ett förbiseende, och att avsikten, ordalydelsen till trots, är att även de som ingår i ledningsorganet för ett förvaringsinstitut ska kunna meddelas ett förbud att utöva ledningsfunktioner i institutet eller andra sådana institut. Oavsett hur det förhåller sig med den saken hindrar den nya bestämmelsen i artikel 99.7 inte att medlemsstaterna inför andra sanktioner än dem som anges i artikel 99.6. Den svenska bestämmelsen som genomför ifrågavarande artikel skulle således kunna avse ett förbud också för ledningspersoner i ett förvaringsinstitut.

När det gäller motsvarande regel i MiFID II (artikel 70.6.d) har 2013 års värdepappersmarknadsutredning föreslagit ett genomförande strikt enligt ordalydelsen; förbudet kan bara riktas mot personer i ett värdepappersbolags ledning, eftersom övriga tillståndspliktiga företag inte uttryckligen anges i artikeln.⁴² I den tidigare nämnda promemorian Värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument kom man till motsatt slutsats, och det före-

⁴¹ Prop. 2014/15:57 s. 43 ff.

⁴² SOU 2015:2 s. 553.

slås i stället att förbudet – trots den inskränkta ordalydelsen i rättsakten – ska inkludera samtliga berörda, tillståndspliktiga företag.⁴³

Med utgångspunkten att de nya artiklarna bör genomföras på ett så direktivnära sätt som möjligt bör, enligt utredningens bedömning, ingripandebefogenheten inte gå utöver ordalydelsen. Sanktionen, som alltså kommer att kunna riktas mot en styrelseledamot eller en verkställande direktör i ett fondbolag, eller en ersättare för någon av dem, innebär således ett förbud mot att utöva ledningsuppdrag i ett sådant bolag. Ett sådant förbud bör, liksom näringsförbud, vara bestämt till viss tid, lägst tre och högst tio år. Detta bör framgå av lagtexten.⁴⁴ När tiden bedöms bör hänsyn tas till de omständigheter som ska beaktas vid valet mellan olika sanktioner (se avsnitt 8.4). Vid upprepade fall av överträdelse av bestämmelserna som omfattas av överträdelsekatalogen föreskriver, som nämnts, artikel 99.6.d att det ska vara möjligt att meddela ett permanent förbud. Det är en mycket ingripande sanktion mot personen i fråga, som naturligtvis måste stå i proportion till överträdelserna. Det är emellertid inte orimligt att upprepade, allvarliga överträdelse ska kunna få till följd att personen förbjuds att permanent utföra ledningsuppdrag i fondbolag. Ett i princip motsvarande resultat skulle kunna uppkomma vid en tillämpning av reglerna om ledningsprövning. Om en styrelseledamot eller en verkställande direktör har påförts en administrativ sanktion eller ådömts ett straff, särskilt om det är fråga om överträdelse eller brott i näringsverksamhet, torde det normalt sett innebära att personen i fråga inte heller anses lämplig att ingå i ledningen för ett fondbolag.⁴⁵

Sanktionsavgifter och högsta belopp

Som framgått av det föregående finns det enligt gällande rätt redan möjlighet för Finansinspektionen att besluta om sanktionsavgifter, dock bara mot fondbolag. I artikel 99.6 föreskrivs att det ska vara möjligt att påföra också fysiska personer en sanktionsavgift. För ett korrekt genomförande måste det alltså införas nya bestämmelser om detta i lagen om värdepappersfonder.

⁴³ Ds 2015:2 s. 227.

⁴⁴ Jfr Ds 2015:2 s. 227.

⁴⁵ Jfr dock SOU 2014:46 s. 306.

I artikel 99.6 anges att sanktionsavgifter för fysiska personer åtminstone ska kunna uppgå till högst fem miljoner euro (punkten f) eller två gånger beloppet av den fördel som erhållits genom överträdelsen, om beloppen går att fastställa (punkten g). När det gäller beräkningsätt för att fastställa sanktionsavgifternas storlek och beloppets anknytning till euro, se föregående avsnitt. Som också angetts i det föregående är det tillåtet att fastställa ett högre maximibelopp än det som följer av artikeln (se artikel 99.7). Det saknas dock även när det gäller fysiska personer anledning att höja de redan höga maximibeloppen.

I den nya artikeln 99c anges sådana omständigheter som det ska tas särskild hänsyn till när sanktionsavgiftens storlek fastställs. Dessa omständigheter, som utvecklas närmare i avsnitt 8.4, avser bl.a. hur allvarlig överträdelsen är och hur länge den pågått samt graden av ansvar för den som har begått överträdelsen. Bestämmelser i enlighet med artikel 99.6.f, 99.6.g och 99c kan antas uppfylla kraven enligt den av Europarådet antagna rekommendationen om administrativa sanktioner.⁴⁶ Motsvarande reglering kommer också att finnas bl.a. i lagen om bank- och finansieringsrörelse och i lagen om värdepappersmarknaden. Enligt förarbetsuttalanden är omständigheterna som ska beaktas tillräckligt tydliga, och med bestämmelsernas systematik skapas en exemplifierande vägledning för Finansinspektionen och domstolarna vid deras prövning av sanktionerna och vid fastställande av sanktionsavgifter. Det anförs vidare att det inte går att reglera vilken relativ vikt som ska tillmätas olika omständigheter eller hur de ska vägas i det enskilda fallet, utan det blir en fråga som ankommer på tillämpande myndigheter eller domstol.⁴⁷ Inte heller för de nya bestämmelserna om sanktionsavgifter för fysiska personer i lagen om värdepappersfonder bör det anges några ytterligare riktlinjer för hur avgifterna ska bestämmas. I likhet med vad som anförts beträffande sanktionsavgifter för juridiska personer bör dock i detta sammanhang understrykas att belopp och beräkningsmetod är dimensionerade för att utgöra en tillräcklig sanktion för en överträdelse i något av de största europeiska förvaltningsbolagen och förvaringsinstituten, och att utgångs-

⁴⁶ Europarådets rekommendation nr R (91) om administrativa sanktioner, antagen den 13 februari 1991, se vidare SOU 2014:46 s. 190.

⁴⁷ Prop. 2013/14:228 s. 239.

punkten är att ett ingripande i första hand ska ske gentemot företagen. Detta talar för att sanktionsavgifter för fysiska personer i praktiken bör fastställas utifrån en nivå som är väsentligt lägre än den i lagen (och direktivet) angivna beloppsnivån eller beräkningsmetoden. Sanktionen ska vara proportionell i förhållande till överträdelsen i fråga.

Den nya bestämmelsens ramar för fastställande av en sanktionsavgift bör gälla även för fysiska personer som ska påföras en sådan avgift på grund av att personen i fråga har drivit fondverksamhet utan att vara berättigad till det eller har åsidosatt tillstånds- eller underrättelseskyldigheten i 11 kap. lagen om värdepappersfonder (se avsnitt 8.2.3). Sanktionsavgiften ska tillfalla staten.

8.4 Omständigheter som ska vara styrande vid beslut om sanktioner och andra administrativa åtgärder

Förslag: I lagen (2004:46) om värdepappersfonder införs nya bestämmelser som tydliggör, genom en exemplifierande uppräkningslista, vilka faktorer som ska ligga till grund för valet av en sanktion eller en annan administrativ åtgärd, liksom för sanktionsavgifters storlek.

Vid valet ska överträdelsens allvarlighet och varaktighet vara utgångspunkten. Särskild hänsyn ska tas till graden av ansvar för den som har begått överträdelsen och skador som uppstått för tredje man.

Finansinspektionen ska i försvårande riktning beakta om den som har begått överträdelsen tidigare har gjort sig skyldig till överträdelser. Vid denna bedömning ska särskild vikt fästas vid om överträdelserna är likartade och den tid som har förflutit mellan de olika överträdelserna.

I förmildrande riktning ska beaktas om överträdelsen på grund av särskilda omständigheter kan anses som ursäktlig. Därutöver ska beaktas om den ansvariga (juridiska eller fysiska) personen i väsentlig mån genom ett aktivt samarbete har underlättat inspektionens utredning samt – när en anmälan görs, uppgifter lämnas till eller överträdelsen påtalats av Finansinspektionen – om den juridiska personen upphör eller snarast upphör med överträd-

elsen respektive om den fysiska personen snabbt har verkat för att överträdelsen ska upphöra.

När sanktionsavgiftens storlek fastställs, ska särskild hänsyn tas till de angivna omständigheterna samt till den finansiella ställningen hos den som har begått överträdelsen och, om det går att fastställa, den vinst som har erhållits till följd av regelöverträdelsen eller de kostnader som har undvikits.

Lagen om värdepappersfonder innehåller få anvisningar om vilka omständigheter som ska beaktas inför valet av sanktion. Det anges dock att Finansinspektionen i vissa fall får besluta om en varning i stället för att återkalla ett fondbolags tillstånd, förutsatt att ”det är tillräckligt” (12 kap. 1 § andra stycket och 4 § andra stycket). Även när det är fråga om att någon som ingår i ett fondbolags styrelse eller är dess verkställande direktör inte uppfyller uppställda krav, utgör varning ett alternativ till att återkalla bolagets tillstånd (3 § andra stycket). Utformningen av bestämmelsen ger uttryck för att valet av sanktion ska göras utifrån hur allvarlig överträdelsen är.⁴⁸ Finansinspektionen har redan i dag stöd i lag för att vid bestämmandet av sanktionsavgiftens storlek (9 §) ta hänsyn till överträdelsens allvarighet (och varaktighet). Enligt 2 § får Finansinspektionen avstå från ingripande enligt 1 §, bl.a. om överträdelsen är ringa eller ursäktlig. Även utan att det uttryckligen framgår av lagtexten får det också, såväl på detta område som på andra näraliggande områden, anses gälla en allmän proportionalitetsprincip, dvs. att en sanktion ska stå i proportion till överträdelsens natur.

Enligt den nya artikeln 99c ska medlemsstaterna, när de fastställer typen av administrativa sanktioner och andra administrativa åtgärder samt nivån på sanktionsavgifter, beakta alla relevanta omständigheter. Vidare specificeras vissa omständigheter som, ”om lämpligt”, ska beaktas särskilt. Dessa är följande.

- a) Överträdelsens allvarlighetsgrad och varaktighet.
- b) Den grad av ansvar hos den person som gjort sig skyldig till överträdelsen.
- c) Den finansiella ställningen hos den person som är ansvarig för överträdelsen, som den indikeras genom exempelvis, i fråga om en juri-

⁴⁸ Prop. 2007/08:57 s. 95 f.

disk person, dess totala omsättning, eller, i fråga om en fysisk person, dennes årsinkomst.

- d) Omfattningen av erhållna vinster eller undvikna förluster för den för överträdelsen ansvariga personen, den skada som orsakats andra personer och, i tillämpliga fall, skadan avseende hur marknaderna eller ekonomin i allmänhet fungerar, i den mån de kan bestämmas.
- e) Den för överträdelsen ansvariga personens vilja att samarbeta med den behöriga myndigheten.
- f) Tidigare överträdelser som den för överträdelsen ansvariga personen har gjort sig skyldig till.
- g) Åtgärder som har vidtagits av den för överträdelsen ansvariga personen efter överträdelsen för att förhindra att den upprepas.

Bestämmelsen överensstämmer i stort med artikel 70 i kapitaltäckningsdirektivet (och motsvarande bestämmelse i artikel 72.2 i MiFID II).

I likhet med vad som anförts i tidigare lagstiftningsärenden bör således, vid val av sanktion eller annan administrativ åtgärd, utgångspunkten vara omständigheter som är hänförliga till överträdelsen som sådan, dvs. dess allvarlighet och varaktighet (artikel 99c.1.a). Det bör vid denna bedömning tillmätas vikt om det är fråga om överträdelser av framför allt regler som har till syfte att upprätthålla stabiliteten i företaget (eller i det finansiella systemet som helhet).⁴⁹ Sådana överträdelser bör även i framtiden leda till de mest ingripande sanktionsåtgärderna. Till mindre allvarliga överträdelser räknas bl.a. överträdelser som är mer av ordningskaraktär, såsom försenad rapportering.

I fråga om varaktighet gäller att en överträdelse som pågått under lång tid är mer klandervärd än den som varat endast tillfälligt. Effekten får dock inte bli att det regelmässigt påförs en lindrigare sanktion än vad som annars hade varit fallet endast till följd av att överträdelsen upptäckts tidigt och därmed upphört.

Vid bedömningen av själva överträdelsen bör även beaktas de i den nya artikeln 99c.1.d omnämnda omständigheterna, bl.a. att andra personer orsakats skada av överträdelsen. Så kan vara fallet om fondandelsägarna drabbas. Det kan även handla om en regelöver-

⁴⁹ Jfr prop. 2002/03:139 s. 382.

trädelse som medför att allmänhetens förtroende för de finansiella marknaderna skadas allvarligt.

Vidare ska hänsyn tas till omständigheter som inte är hänförliga till själva överträdelsen, såsom graden av ansvar hos den som gjort sig skyldig till överträdelsen (artikel 99c.1.b). UCITS-direktivet anger inga närmare anvisningar om vad som avses härmed. Motsvarande bestämmelse i andra EU-rättsakter har bedömts medföra en möjlighet för Finansinspektionen att i lindrande riktning beakta om en överträdelse beror på ett beteende som av särskilda omständigheter är att betrakta som mindre klandervärt än annars.⁵⁰

I förmildrande riktning bör också beaktas om en juridisk eller fysisk person i väsentlig utsträckning genom ett aktivt samarbete har underlättat Finansinspektionens utredning (artikel 99c1.e; jfr 99c.1g). En uttrycklig bestämmelse med möjlighet att beakta hur väl ett kreditinstitut eller ett värdepappersinstitut samarbetar med inspektionen under utredningen har införts i lagen om bank- och finansieringsrörelse och i lagen om värdepappersmarknaden.⁵¹ Motsvarande möjlighet såvitt avser fysiska personer har också föreslagits.⁵² I förarbetena anförs följande. För att en juridisk eller fysisk person ska erhålla sanktionslindring på denna grund bör det vara fråga om ett samarbete av väsentlig betydelse. Att endast inställa sig till förhör och svara på frågor bör inte vara tillräckligt. Det bör för regelns tillämpning krävas att personen självmant för fram viktig information som Finansinspektionen inte själv redan förfogar över eller med lätthet kan få fram.⁵³ En bestämmelse av detta slag bör vidare kräva att det är företaget som genom ställföreträdare eller ombud anmäler överträdelsen. Det är alltså inte fråga om den situation då en enskild befattningshavare vid ett företag eller någon annan anmäler överträdelsen. Vidare bör, i likhet med vad som gäller för nedsättning av konkurrensskadeavgift, krävas att fondbolaget eller förvaringsinstitut när anmälan görs eller uppgifter lämnas har upphört eller snarast upphör med överträdelsen (3 kap. 14 § konkurrenslagen, 2008:579).

För fysiska personers vidkommande bör i detta avseende krävas att personen – när anmälan har gjorts, uppgifter har lämnats eller

⁵⁰ Prop. 2014/15:57 s. 54.

⁵¹ Prop. 2013/14:228 s. 241 f.

⁵² Prop. 2014/15:57 s. 52 ff.

⁵³ Jfr prop. 2001/02:167 s. 99.

överträdelsen påtalats av inspektionen – snabbt har verkat för att överträdelsen ska upphöra. En sådan rättelse bör, för att den ska tillmätas betydelse, ske kort efter det att personen blivit uppmärksam på överträdelsen. Bestämmelsen i fråga bör ta sikte på samtliga överträdelser i lagen om värdepappersfonder som kan föranleda administrativa sanktioner för fysiska personer. Den bör dessutom endast tillämpas i lindrande riktning och således inte få åberopas i syfte att skärpa en sanktion. Därigenom kan den föreslagna ordningen anses vara förenlig med svensk rätt.⁵⁴

I försvårande riktning får beaktas tidigare överträdelser som den ansvariga juridiska eller fysiska personen gjort sig skyldig till (artikeln 99c.1.f). Förekomsten av tidigare överträdelser bör ses som särskilt försvårande om en person fortsätter med eller upprepar en identisk eller liknande överträdelse. Även i andra fall bör det finnas utrymme för att beakta tidigare överträdelser. Den tid som förflutit mellan olika överträdelser bör också tillmätas betydelse.

Vid fastställande av sanktionsavgifters storlek bör hänsyn tas till den juridiska och den fysiska personens finansiella ställning för att avgiften ska ha tillräckligt avskräckande effekt. Hänsyn bör tas till erhållna fördelar eller undvikna förluster. Avgiften bör exempelvis kunna höjas för att överstiga erhållna vinster eller sänkas med hänsyn till utdömda skadestånd. Sådana hänsyn bör dock bara påverka avgiftens storlek och inte valet av sanktion. Med en fysisk persons finansiella ställning avses enligt direktivet t.ex. personens årsinkomst. I denna bör, enligt utredningens mening, såväl fast som rörlig ersättning och kapitalinkomster ingå. Har överträdelsen pågått under en längre tid bör även inkomster under hela denna tid beaktas.

8.5 Offentliggörande av beslut om sanktioner och andra administrativa åtgärder

Förslag: Skyldigheten att publicera beslut om sanktioner och andra administrativa åtgärder genomförs genom föreskrifter på förordningsnivå.

⁵⁴ Se prop. 2014/15:57 s. 55.

I den nya artikeln 99b (jfr artikel 99.6.a) ställs det upp ett krav på offentliggörande av Finansinspektionens beslut och andra åtgärder med anledning en regelöverträdelse. Den fråga som uppkommer är om ett sådant offentliggörande är tillåtet enligt bestämmelserna om sekretess i 30 kap. 4 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Dessa bestämmelser innebär sekretess för vissa uppgifter som förekommer i Finansinspektionens tillståndsgivnings- och tillsynsverksamhet.

Sekretessen enligt 30 kap. 4 § offentlighets- och sekretesslagen gäller för Finansinspektionens beslut. Bestämmelsen innebär att sekretess gäller för uppgift om affärs- eller driftförhållanden hos den som myndighetens verksamhet avser, om det kan antas att han eller hon lider skada om uppgiften röjs. Det föreligger alltså en presumtion för att Finansinspektionen får offentliggöra uppgifter om åtgärder eller sanktioner, men sekretess råder om det kan antas att den berörde lider skada om uppgiften röjs. Den nya bestämmelsen i UCITS-direktivet förutsätter offentliggörande men tillåter att besluten offentliggörs anonymiserat, bl.a. om ett offentliggörande skulle utgöra en oproportionerlig åtgärd eller bedömas orsaka en oproportionell skada för berörda bolag eller personer (artikel 99b.1 andra stycket b). Det finns också en möjlighet att i vissa fall inte offentliggöra beslutet alls (artikel 99b.1 andra stycket c) eller senarelägga offentliggörandet (artikel 99b.1 andra stycket a).

Mot denna bakgrund finns det skäl för att dra slutsatsen att bestämmelserna om sekretess i 30 kap. 4 § offentlighets- och sekretesslagen inte utgör hinder för att offentliggöra beslut på det sätt som föreskrivs i nya artikel 99b. Samma bedömning gjordes när det gäller motsvarande regler om offentliggörande av beslut i kapitaltäckningsdirektivet.⁵⁵ I det lagstiftningsärendet gjorde regeringen även bedömningen att bestämmelserna om skyldigheten att offentliggöra beslut om sanktioner och administrativa åtgärder borde ske genom föreskrifter på förordningsnivå. Detsamma bör gälla för genomförandet av den nya artikeln 99b i UCITS-direktivet.

⁵⁵ Prop. 2013/14:228 s. 233 f., jfr även SOU 2015:2 s. 581–584.

8.6 Beslut i överträdelseärenden

Förslag: Finansinspektionen ska även fortsättningsvis besluta om sanktioner och andra administrativa åtgärder vid regelöverträdelser enligt lagen (2004:46) om värdepappersfonder i fråga om juridiska personer, dvs. fondbolag och – genom ett tillägg i 12 kap. 1 § – förvaringsinstitut. Befogenheten ska gälla också vid överträdelser av lagens bestämmelser om tillståndsplikt och åsidosättande av tillstånds- och underrättelseskyldigheterna för prövning av ägares lämplighet.

Finansinspektionen ska genom sanktionsföreläggande pröva frågor om ingripanden mot ansvariga fysiska personer vid överträdelser från fondbolags eller förvaringsinstituts sida.

Om ett sanktionsföreläggande inte har godkänts inom utsatt tid, får Finansinspektionen ansöka hos allmän förvaltningsdomstol om att sanktion ska beslutas. En sådan ansökan ska ske hos den förvaltningsrätt som är behörig att pröva ett överklagande av Finansinspektionens beslut om ingripande mot fondbolaget eller förvaringsinstitutet för samma överträdelse.

Handläggningen av sanktionsärenden har på senare tid behandlats i flera lagstiftningssammanhang, t.ex. vid genomförandet av kapitaltäckningsdirektivet men även på andra områden.⁵⁶ Som framgår av det följande är det framför allt frågan om hur beslut om sanktioner ska fattas mot fysiska personer i finansiella företags ledning som har diskuterats, se vidare avsnitt 8.6.2.

8.6.1 Beslutsordning i fråga om fondbolag och förvaringsinstitut m.fl.

När det gäller beslut om sanktioner och andra administrativa åtgärder mot fondbolag och förvaringsinstitut samt mot andra juridiska personer förutsätter de nya bestämmelserna i UCITS-direktivet inte någon ändring av gällande svensk rätt. Sanktionsavgifterna enligt artikel 99.6.e och 99.6.g kan dock komma att uppgå till högre

⁵⁶ Se t.ex. prop. 2012/13:143 Effektivare sanktioner för arbetsmiljö och arbetstidsreglerna, och Sanktionsavgifter på trygghetsområdet (SOU 2011:3).

belopp än tidigare (se avsnitt 8.3.1), vilket kan vara ett skäl att överväga en annan ordning. Vid genomförandet av motsvarande regler i kapitaltäckningsdirektivet förordade Lagrådet att det av rättssäkerhetsskäl borde vara en uppgift för domstol att pröva sanktionsavgiften också för juridiska personer, just av den anledningen att avgifterna kunde komma att uppgå till mycket höga belopp. Regeringen fann dock inte skäl att frångå den nuvarande ordningen, som alltså innebär att Finansinspektionen fattar beslut om sanktioner och sanktionsavgifter som kan överklagas till allmän förvaltningsdomstol.⁵⁷

Med beaktande av den utgångspunkt för genomförandet av de ändrade och nya ingripandebestämmelserna som utredningen valt att arbeta från (se avsnitt 4.4) finns det för närvarande inte anledning att föreslå en annan beslutsordning för fondbolag och förvaringsinstitut än den som regeringen bestämt sig för i fråga om genomförandet av motsvarande bestämmelser enligt kapitaltäckningsdirektivet. Finansinspektionen bör därför, i likhet med tidigare, fatta det första rättsligt bindande beslutet om sanktioner eller andra administrativa åtgärder gentemot fondbolag. Motsvarande bör gälla även vid regelöverträdelser av förvaringsinstitut, liksom för beslut om ingripande mot den (fysiska eller juridiska person) som driver verksamhet utan tillstånd och mot ägare (fysiska eller juridiska personer) som underlåter att hos inspektionen ansöka om tillstånd för ett förvärv eller en ökning av ett kvalificerat innehav i ett fondbolag enligt 11 kap. 1 § lagen om värdepappersfonder eller låter bli att göra en underrättelse om en minskning eller en avyttring av ett sådant innehav enligt 4 § samma kapitel.

8.6.2 Beslutsordningen i fråga om fysiska personer i ledningen av fondbolag och förvaringsinstitut

De nya bestämmelserna i UCITS-direktivet om ingripanden innebär, som nämnts, att sanktioner och andra administrativa åtgärder ska kunna vidtas inte bara mot juridiska personer utan även mot personer i ett fondbolag eller ett utsett förvaringsinstituts ledningsorgan. Enligt bestämmelserna ska medlemsstaterna bl.a. fastställa

⁵⁷ Prop. 2013/14:228 s. 236 f. respektive a. prop. (bilagedel) s. 636.

regler om sanktioner samt säkerställa att sådana fysiska personer kan påföras sanktioner vid företagens regelöverträdelser. De nya bestämmelserna ställer således inte upp några krav på en viss utformning av förfarandet vid beslut om sanktioner utan medlemsstaterna kan själva välja beslutsordning i enlighet med respektive rättsordning (se artikel 98.1⁵⁸).

Som framgått beslutar Finansinspektionen om ingripandeåtgärder och sanktioner på finansmarknadsområdet, både avseende finansiella företag och fysiska personer. Även på andra områden förekommer att en förvaltningsmyndighet utreder misstänkta överträdelser och, som första instans, fattar beslut i ärenden om att påföra t.ex. sanktionsavgifter. Det är fallet även beträffande skattetillägg (49 kap. skatteförfarandelagen), i fråga om miljöskaktionsavgifter (30 kap. 1–3 §§ miljöbalken), inom tullområdet (8 kap. 2–8 §§ tullagen, 2000:1281) och inom plan- och bygglagstiftningen (11 kap. 4–11 §§ plan- och bygglagen, 2010:900). Gemensamt för samtliga angivna områden är att sanktionsavgifterna inte förutsätter något subjektivt rekvisit utan ansvaret är mer eller mindre strikt. Det är alltså fråga om regler som är relativt enkla att tillämpa och där beslutsfattandet är förhållandevis schabloniserat.⁵⁹

De nya bestämmelserna i UCITS-direktivet om sanktioner mot fysiska personer vid fondbolags och förvaringsinstituts regelöverträdelser, vilka utredningen föreslår ska införas i lagen om värdepappersfonder, skiljer sig dock väsentligt från tidigare bestämmelser om administrativa sanktioner som de flesta andra förbud och skyldigheter är förenade med. I likhet med andra lagstiftningsärenden som rör genomförande av EU-rättsakter på finansmarknadsområdet (t.ex. det s.k. öppenhetsdirektivet⁶⁰ och MiFID II) vilka innehåller motsvarande bestämmelser, aktualiseras frågan om beslutsordning. Kapitaltäckningsdirektivets regler om ingripanden mot fysiska personer i kreditinstituts och värdepappersinstituts lednings-

⁵⁸ Enligt artikeln ska behöriga myndigheter ges alla tillsynsbefogenheter som de behöver för att utföra sina uppgifter enligt direktivet och utövandet får ske direkt, i samarbete med eller genom delegering till andra myndigheter och organ eller efter ansökan till behöriga rättsliga myndigheter.

⁵⁹ För en närmare beskrivning av beslutsordningen för sanktionsärenden inom andra rättsområden samt rättssäkerhets- och lämplighetsaspekter som bör beaktas vid beslutsordningens utformning, se SOU 2014:46 s. 330–337 och SOU 2015:2 s. 602–608.

⁶⁰ Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/109/EG om harmonisering av insynskraven angående upplysningar om emittenter vars värdepapper är upptagna till handel på en reglerad marknad och om ändring av direktiv 2001/34/EG, EUT L 390, 31.12.2004, s. 38–57.

organ, som föranlett nya bestämmelser i lagen om bank- och finansieringsrörelse och lagen om värdepappersmarknaden, bygger på en modell med sanktionsföreläggande.⁶¹ Finansinspektionen ges därigenom möjlighet att utfärda ett sanktionsföreläggande, men för det fall ett sådant inte godtas måste inspektionen ansöka hos domstol om att sanktion ska utdömas.⁶² Som skäl för denna ordning anges bl.a. följande:

Regeringen anser att det genom ett förfarande med sanktionsföreläggande går att kombinera fördelarna med att kunna använda domstolarnas process för bevisföring med det snabbare förfarande som ett beslut av Finansinspektionen innebär. Den kompetens om finansmarknaderna som finns hos inspektionen kommer till sin rätt, och på samma sätt som när bindande beslut fattas kan inspektionen utforma rättsbildande praxis. En ordning med sanktionsföreläggande är därför att föredra när det gäller överträdelseärenden mot fysiska personer i företags ledningsorgan. Därmed är prövning i domstol nödvändig enbart i de fall då ett sådant föreläggande inte godtas.⁶³

Anförda omständigheter och skäl är av relevans även beträffande de nya bestämmelserna i UCITS-direktivet om ingripanden mot personer i ledningen för fondbolag och förvaringsinstitut, eftersom dessa bestämmelser i sak överensstämmer med dem i kapitaltäckningsdirektivet. En sammantagen bedömning leder till att ingripanden mot fysiska personer för sådana företags överträdelser bör prövas av Finansinspektionen genom sanktionsföreläggande som, om det godkänns, blir att jämställa med en lagakraftvunnen dom. Därmed är prövning i domstol nödvändig enbart i de fall då ett sådant föreläggande inte godtas. Om denna ordning införs också på fondområdet ökar förutsättningarna för ett likformigt sanktionsförfarande på finansmarknadsområdet.

⁶¹ Modellen lades fram i tidigare nämnd Promemoria om sanktioner enligt CRD IV, som ett alternativ till den beslutsordning som föreslogs i SOU 2013:65.

⁶² De nya bestämmelserna om ingripande mot fysiska personer i ledningen av kreditinstitut och värdepappersinstitut trädde i kraft den 1 maj 2015.

⁶³ Prop. 2013/14:228 s. 48. Se även SOU 2014:46 och SOU 2015:2.

8.6.3 Prövning i allmän domstol eller i allmän förvaltningsdomstol?

Finansinspektionens beslut om sanktioner vid överträdelser av de skyldigheter som följer av lagen om värdepappersfonder överklagas enligt gällande rätt till allmän förvaltningsdomstol. Även enligt annan finansmarknadsrättslig lagstiftning överklagas Finansinspektionens beslut om ingripanden till allmän förvaltningsdomstol. En sådan instansordning gäller som regel även utanför finansmarknadsområdet vid överklagande av en förvaltningsmyndighets beslut om administrativa sanktioner.⁶⁴

Som påpekats av bl.a. 2013 års värdepappersmarknadsutredning har processordningen för förvaltningsdomstolar historiskt skilt sig från den i allmänna domstolar genom att oftast ha varit en enpartsprocess samt inte ha präglats av muntlighets- omedelbarhets- och koncentrationsprinciperna. Sedan år 1996 är dock även förvaltningsprocessen helt kontradiktorisk (7 a § förvaltningsprocesslagen, 1971:291) och efter senare tids reformer har processordningarna alltmer närmat sig varandra. De skillnader som finns torde därmed i sig inte utgöra tillräckliga skäl för att i detta fall välja allmän domstol framför allmän förvaltningsdomstol eller vice versa. Däremot kan samma skäl som talar emot en generell sanktionsbefogenhet för Finansinspektionen anföras till stöd för att talan ska väckas i allmän domstol; bedömning av subjektiva rekvisit ingår regelmässigt i brottmål, som prövas i allmän domstol. Vid sidan av att den föreslagna ingripandebestämmelsen för fysiska personer innehåller subjektiva rekvisit har de aktuella sanktionerna som sådana en tydligt bestraffande karaktär, även om det bakomliggande syftet främst är att förebygga nya överträdelser. Sanktionsavgifternas högsta nivåer är så höga att de torde vara att jämföra med brottspåföljd. Det talar också för att det är lämpligt att de beslutas i den ordning som är föreskriven för prövning av brottmål. I Promemorian om sanktioner enligt CRD IV framfördes att anförda omständigheter sammantaget talar för att prövningen bör ske i allmän domstol, trots de handläggningsproblem som förutsågs vid prövning av överträdelser i skilda domstolsslag för juridiska respektive

⁶⁴ Jfr dock t.ex. bestämmelserna om konkurrenskadeavgift enligt vilka domstolsprövning sker i Stockholms tingsrätt.

fysiska personer.⁶⁵ En ytterligare aspekt som vägdes in i bedömningen var att åstadkomma en enhetlig, rättssäker och effektiv reglering av sanktionerna på det finansiella området genom en gemensam modell som kunde tillämpas för banker och andra kreditinstitut (kapitaltäckningsdirektivet), för värdepappersinstitut och marknadsplatser (MiFID II/MiFIR) samt på marknadsmissbruksområdet (EU:s marknadsmissbruksförordning). Det påpekades också att när lagstiftningen även på andra områden, t.ex. på fond- och försäkringsområdena, förändras till följd av ändrade regler på europeisk nivå, skulle den föreslagna modellen kunna användas även på dessa områden. Med förslag om att samtliga sådana överträdelseärenden, i vilka ett sanktionsföreläggande inte hade godtagits, prövas i en och samma domstol (Stockholms tingsrätt) skulle det bli möjligt att bygga upp och bibehålla särskilda kunskaper inom aktuella rättsområden samt i viss utsträckning även inom aktuella sakområden, med de positiva följderna i effektivitets- och kvalitets hänseende det i sin tur skulle kunna medföra. I avsaknad av en särskild sanktionsnämnd på finansmarknadsområdet skulle den föreslagna modellen vara ett lämpligt alternativ. Regeringen har dock, såvitt gäller genomförandet av kapitaltäckningsdirektivet, föreslagit att allmän förvaltningsdomstol ska besluta om en sanktion, för det fall ett av inspektionen utfärdat sanktionsföreläggande inte har godkänts.⁶⁶

Mot bakgrund av att tidigare lämnade förslag om att destinera samtliga överträdelseärenden på finansmarknadsområdet såvitt gäller personer i företags ledningsorgan till en och samma allmänna domstol inte kommer att kunna genomföras, kommer alltså saken delvis i ett annat läge. Det finns anledning att anta att det i de pågående lagstiftningsärendena angående EU:s ändrade öppenhetsdirektiv och MiFID II/MiFIR också kommer att bedömas vara av stor vikt att prövningen av den juridiska och den fysiska personens ansvar kan göras samtidigt eller i nära anslutning till varandra, och det bör ske i allmän förvaltningsdomstol. Med ett sådant antagande finns det nu inte anledning för utredningen att föreslå en annan ordning för motsvarande överträdelseärenden enligt de nya bestämmelserna i UCITS-direktivet. Det bör dock beaktas att ett sådant val får vissa

⁶⁵ Se promemorian s. 96–98.

⁶⁶ Prop. 2014/15:57 s. 55 och 61 f.

processrättsliga konsekvenser, till vilka utredningen återkommer i nästa avsnitt.

För att uppnå den eftersträvade fördelen med en sammanhållen domstolsprocess och för att tillvarata befintlig finansmarknadsrättslig kompetens har regeringen, när det gäller beslutsordningen för sanktioner mot fysiska personer enligt kapitaltäckningsdirektivet, föreslagit att ansökan bör ske hos den förvaltningsrätt där Finansinspektionens beslut om ingripande mot kreditinstitutet för samma överträdelse kan överklagas, dvs. i dag Förvaltningsrätten i Stockholm. Samma skäl gäller även beträffande påförande av sanktioner mot fysiska personer i ledningen av fondbolag och förvaringsinstitut.

8.6.4 Närmare om regleringen av förfarandet med sanktionsföreläggande

Förslag: Förfarandet med sanktionsföreläggande i fråga om sanktioner mot fysiska personer i fondbolags eller förvaringsinstituts ledning ska vara obligatoriskt.

I lagen om värdepappersfonder anges vilka uppgifter ett sådant föreläggande ska innehålla.

Finansinspektionens beslut om sanktionsföreläggande får inte överklagas. Ett sanktionsföreläggande som har godkänts ska dock efter klagan kunna undanröjas, om godkännandet av föreläggandet inte kan anses som en giltig viljeförklaring, om det vid ärendets handläggning har förekommit ett sådant fel att föreläggandet bör anses ogiltigt eller om föreläggandet av annan anledning inte överensstämmer med lag. Den som vill klaga ska göra detta skriftligen hos allmän förvaltningsdomstol inom ett år från det att föreläggandet godkändes.

Ett system med sanktionsföreläggande kommer inte att fylla sin funktion om möjligheten att meddela förelägganden i praktiken inte används eller om utfärdade förelägganden sällan eller aldrig godkänns. För att använda resurserna hos Finansinspektionen och inom rättsväsendet på det mest effektiva sättet bör förfarandet med prövning genom sanktionsföreläggande göras obligatoriskt. Det är

vidare av stor vikt att regelverket utformas på ett sådant sätt att det kan antas att föreläggandena kommer att godtas.

Ett sanktionsföreläggande måste innehålla vissa uppgifter för att kunna identifiera överträdelsen och avgränsa den mot andra förfaranden. I likhet med vad som gäller för ett strafföreläggande enligt 48 kap. 6 § rättegångsbalken bör föreläggandet innehålla uppgift om den fysiska person som föreläggandet avser, överträdelsen och de omständigheter som är nödvändiga för att känneteckna den, de bestämmelser som är tillämpliga på överträdelsen samt den sanktion som förelägs personen. Några ytterligare krav på innehållet i föreläggandet behöver inte ställas.

Ett föreläggande bör bli aktuellt först sedan omständigheterna kring överträdelsen har utretts av Finansinspektionen inom ramen för ett överträdelseärende och personen i fråga har fått möjlighet att ta del av utredningen i ärendet (jfr 17 § förvaltningslagen, 1986:223). Först vid den tidpunkten kan ställning tas till sanktionen och en bedömning göras av vilka konsekvenser en domstolsprövning skulle kunna innebära.⁶⁷

För att undvika att Finansinspektionen ansöker om sanktion hos domstol måste personen i fråga, inom den tid som inspektionen bestämmer, skriftligen godkänna ett ingripande som är bestämt till tid och belopp. Om den som sanktionsföreläggandet riktas mot framför invändningar mot sanktionen eller om denne inte svarar inom utsatt tid, bör Finansinspektionen ta ställning till huruvida en ansökan om att sanktion ska beslutas bör ges in till domstol. Den som framför invändning mot sanktionen eller inte besvarar ett föreläggande kan därmed inte åläggas en sanktion utan att frågan prövats av domstol. Huvudregeln bör vara att Finansinspektionen ska ansöka om sanktion hos domstol om förutsättningarna för detta föreligger. Det är dock möjligt att ett sakligt och relevant bestridande med anledning av ett utfärdat föreläggande skulle kunna leda till att saken kommer i en annan dager. Finansinspektionen bör i sådana fall bedöma om förutsättningarna för en sanktion fortfarande föreligger eller om en lindrigare form av ingripande bör komma i fråga och i så fall helt avstå från att ge in en ansökan till domstol alternativt utfärda ett nytt föreläggande med den lindrigare sanktionen.

⁶⁷ Jfr prop. 2007/08:135 s. 88.

Ett godkännande efter den i sanktionsföreläggandet utsatta tiden bör sakna verkan. Det finns i och för sig inget som hindrar Finansinspektionen från att utfärda ett nytt sanktionsföreläggande om personen i fråga inte har godkänt det första föreläggandet inom föreskriven tid. I så fall bör det emellertid inte vara fråga om någon ändring till annat slag av sanktion eller ändring av en sanktionsavgifts storlek, och det bör endast komma i fråga i rena undantags-situationer.

Rent formellt är Finansinspektionen inte bunden av den sanktion som angetts i ett föreläggande som inte har godkänts. Utgångspunkten bör dock vara att inspektionen vid tiden för föreläggandet gör en noggrann bedömning av vad som är en rimlig sanktion i det aktuella fallet. Den bedömningen borde normalt inte ändras för att föreläggandet inte godkänns. Den sanktion som Finansinspektionen ansöker om hos domstol bör således normalt vara densamma som angetts i föreläggandet.

I enlighet med Lagrådets påpekande i yttrande över lagrådsremissen *Nya administrativa sanktioner på finansmarknadsområdet* finns det skäl att i detta hänseende skilja mellan ändringar till den enskildes förmån och ändringar till dennes nackdel. Lagrådet anför att gällande princip för avgiftsföreläggande enligt 3 kap. konkurrens-lagen bör gälla även för sanktionsföreläggande enligt lagen om bank- och finansieringsrörelse och lagen om värdepappersmarknaden, dvs. att systemet med avgiftsföreläggande måste tillgodose rimliga krav på rättssäkerhet och att företaget som väljer ett domstolsförfarande framför ett avgiftsföreläggande inte bör missgynnas genom att riskera att betala högre avgift än vad som skulle ha blivit fallet om ett föreläggande hade godkänts.⁶⁸

Även om Finansinspektionen inte formellt är förhindrad att i domstol ansöka om en strängare sanktion än den som angetts i sanktionsföreläggandet, talar alltså starka rättssäkerhetsskäl för att så inte bör ske.

⁶⁸ Se prop. 2014/15:57 s. 572.

Möjlighet att undanröja oriktiga sanktionsförelägganden

Ett sanktionsföreläggande bör inte kunna överklagas.⁶⁹ Även om det sannolikt inte kommer att bli vanligt med godkända sanktionsförelägganden som visar sig vara felaktiga måste sådana fall kunna hanteras.

I Promemorian om sanktioner enligt CRD IV och 2012 års marknadsmissbruksutrednings betänkande anförs att ett sådant föreläggande bör kunna undanröjas på motsvarande sätt och under de förutsättningar som gäller för strafföreläggande (59 kap. 6 § första stycket rättegångsbalken). Förslagen bygger dock på att överträdelseärenden enligt kapitaltäckningsdirektivet och EU:s marknadsmissbruksförordning, i vilka ett sanktionsföreläggande inte godtagits, prövas av allmän domstol.⁷⁰

Med en modell där talan i stället väcks i allmän förvaltningsdomstol kommer saken i ett annat läge. Frågan aktualiserades i 2013 års värdepappersmarknadsutredning. I betänkandet konstateras att förvaltningsmyndigheternas möjlighet till självrättelse av förbiseendefel och omprövningsbefogenhet avseende beslut som är uppenbart oriktiga (27 § förvaltningslagen) inte kan användas för att hantera felaktiga sanktionsförelägganden. Vidare anförs, med hänvisning till det ovan nämnda lagrådsyttrandet, att resningsinstitutet inte torde ge möjligheter till undanröjande i alla de situationer som omfattas av en ordning motsvarande bestämmelsen om undanröjande av strafföreläggande och att det vid tillämpning av resningsinstitutet torde kunna förekomma att den som sanktionen riktas mot därefter kan åläggas att betala en högre avgift.

Som anförts av Lagrådet och i nämnda betänkande tillgodoser inte resningsinstitutet fullt ut kraven på rättssäkerhet för den enskilde individen i fråga om hantering av felaktiga sanktionsförelägganden. Av den anledningen och i likhet med förslaget från 2013 års värdepappersmarknadsutredning bör en särskild bestämmelse tas in i lagen om värdepappersfonder som gör det möjligt att undanröja ett sanktionsföreläggande, om det tillkommit på ett felaktigt sätt eller under felaktiga premisser. Beträffande bestämmelsens närmare utformning kan hänvisas till förslaget i nämnda utredningsbetänkande.

⁶⁹ Jfr a. prop. s. 65.

⁷⁰ Se promemorian s. 107 och SOU 2014:46 s. 354. De föreslagna bestämmelserna har utformats efter förebild av 3 kap. 19 § konkurrenslagen.

Eftersom det bör vara allmän förvaltningsdomstol som efter klagan avgör saken är det inte lämpligt att hänvisa till bestämmelsen i 59 kap. 6 § rättegångsbalken, utan den föreslagna bestämmelsen bör i stället utformas efter förebild av nämnda paragraf. Det innebär att sanktionsföreläggandet kan undanröjas, om godkännandet av föreläggandet inte kan anses som en giltig viljeförklaring, om det vid ärendets handläggning har förekommit ett sådant fel att föreläggandet bör anses ogiltigt eller om föreläggandet av annan anledning inte överensstämmer med lag. Vidare bör det av bestämmelsen framgå att om ett föreläggande har undanröjts, får för samma otillåtna agerande inte beslutas en strängare sanktion. På motsvarande sätt som vid undanröjande av ett strafföreläggande bör det krävas att den som önskar ett undanröjande ska klaga inom ett år från det att sanktionsföreläggandet godkändes. En sådan begäran ska göras hos den förvaltningsrätt som är behörig att pröva ett överklagande av Finansinspektionens beslut om ingripande mot institutet eller företaget för samma överträdelse, dvs. Förvaltningsrätten i Stockholm.⁷¹

8.6.5 Möjlighet till gemensam handläggning av ingripandeärenden och ärenden om återkallelse av tillstånd på frivillig grund

Förslag: Om ett fondbolag har förklarat sig avstå från verksamhetstillståndet och det samtidigt pågår ett ärende om ingripande mot företaget i fråga, eller mot en fysisk person i dess ledning, får Finansinspektionen, om det är till nytta för utredningen i ingripandeärendet, förena ärendena för gemensam handläggning. I ett sådant fall får Finansinspektionen, om det kan ske utan betydande olägenhet för det berörda företaget, avgöra frågan om ingripande innan inspektionen avgör om tillståndet ska återkallas på frivillig grund. Om det finns skäl för det får Finansinspektionen besluta om att ärendena inte längre ska handläggas gemensamt.

Genom den nuvarande bestämmelsen i 12 kap. 4 § första stycket 3 lagen om värdepappersfonder kan ett fondbolag och en fysisk person i dess ledning undgå fortsatta konsekvenser av bristande regelefterlevnad genom att bolaget förklarar sig frivilligt avstå från verksamhetstillståndet. I sin tillsynsverksamhet har Finansinspektionen

⁷¹ SOU 2015:2 s. 613.

konstaterat att så har skett i fråga om t.ex. försäkringsförmedlare, som alltså efter det att inspektionen har inlett ett ärende om ingripande mot förmedlaren har förklarat sig avstå från sitt tillstånd att utöva försäkringsförmedling. Av den anledningen finns i en upprättad promemoria (Ds 2014:22) bl.a. förslag om ändring av förfarandet för beslut om återkallelse av tillstånd. Förslaget innebär att det i ett enskilt fall ska vara möjligt att besluta att frågan om återkallelse av tillstånd på frivillig grund ska handläggas gemensamt med ärendet om ingripande, och att Finansinspektionen får avgöra sistnämnda ärende innan beslut om återkallelse fattas. I promemorian anförs att det inte är möjligt att skjuta upp ett beslut om återkallelse enligt 8 kap. 2 § första stycket 2 lagen (2005:405) om försäkringsförmedling på den grunden att ett ärende om ingripande pågår. Det skulle stå i strid mot de allmänna krav på handläggningen av ärenden hos förvaltningsmyndighet som anges i 7 § förvaltningslagen, bl.a. att varje ärende ska handläggas så enkelt, snabbt och billigt som möjligt utan att säkerheten eftersätts.⁷² I ett ärende om begäran om återkallelse av tillstånd torde förutsättningarna för att fatta ett sådant beslut vara uppfyllt redan när en korrekt under-tecknad handling inkommit till Finansinspektionen. Ett ärende om ingripande tar i regel betydligt längre tid att handlägga. Det kan därför antas att det sällan finns förutsättningar för att fatta beslut om en eventuell sanktion i ingripandeärendet innan begäran om återkallelse av tillstånd prövas.

Samma förutsättningar gäller i fråga om fondbolag, och motsvarande agerande har uppmärksammats av Finansinspektionen. I likhet med det som anförs beträffande försäkringsförmedlare kan det således framstå som befogat att Finansinspektionen har möjlighet att först avsluta ett ingripandeärende mot ett fondbolag eller en person i dess ledning före prövningen av ett ärende om frivillig återkallelse av bolagets verksamhetstillstånd. På så sätt hindras tillsynsobjektet att disponera över Finansinspektionens behörighet att utöva tillsyn. Vidare kan det finnas ett befogat intresse av att få tillstånd ett beslut om ingripande som kan tjäna till ledning vid en eventuell ny tillståndsansökan. För ett fondbolag är detta relevant trots den ledningsprövning som görs vid en ny tillståndsansökan. Med hänsyn till behovet av regelefterlevnad på finansmarknaden

⁷² Ds 2014:22, s. 34.

finns det också ett befogat intresse av att ingripa mot en överträdelse, t.ex. genom en sanktionsavgift, även om fondbolaget i fråga inte avser att driva verksamheten vidare. Att en sanktion kan undgås på detta sätt kan i vissa fall framstå som stötande. Trots att det – i likhet med vad som anförts beträffande försäkringsförmedlare – kan invändas att företaget därigenom måste driva verksamheten vidare mot sin vilja, får behovet av att i ett sådant fall kunna fatta beslut i ingripandeärendet anses väga tyngre än företagets intresse av att omedelbart kunna avsluta verksamheten. Det ska understrykas att det förhållandet att tillståndet fortfarande gäller inte innebär att företaget måste utöva någon faktisk verksamhet, utan företaget kan i praktiken avveckla den. Ett företag kan visserligen kringgå regleringen genom att nödvändiga villkor för verksamhetstillståndet inte längre är uppfyllda, vilket innebär att tillståndet ska återkallas. I ett sådant fall kan dock eventuella överträdelser beaktas om ett nytt tillstånd söks av samma juridiska person i vilken samma fysiska person ingår i ledningen. Sammantaget talar övervägande skäl för att bestämmelserna om prövningen av en begäran om återkallelse av tillstånd att utöva fondverksamhet bör ändras.

I den nämnda promemorian förespråkas en bestämmelse som ger Finansinspektionen en möjlighet att i ett enskilt fall besluta att frågan om återkallelse av tillstånd på frivillig grund ska handläggas gemensamt med ärendet om ingripande, och att det i bestämmelsen anges att inspektionen får avgöra frågan om ingripande innan frågan om återkallelse avgörs. Det konstateras att en sådan ordning kan liknas vid den möjlighet som finns för allmän domstol att handlägga två eller flera tvistemål gemensamt (s.k. kumulation, 14 kap. 6 § rättegångsbalken). Möjligheten bör, i likhet med vad som gäller för kumulation vid allmän domstol, förbehållas de fall där det är till nytta för utredningen; i detta fall gäller detta utredningen i ingripandeärendet.

Avsikten är att denna möjlighet inte ska användas regelmässigt, utan i de fall då det framstår som befogat och under vissa angivna förutsättningar.⁷³

En motsvarande bestämmelse bör, enligt utredningen, införas också för fondbolag i lagen om värdepappersfonder.

⁷³ Ds 2014:22, s. 36.

8.7 Preskription och verkställighet

Förslag: En sanktion mot en fysisk person för ett fondbolags eller ett förvaringsinstituts överträdelser får beslutas bara om den som sanktionen riktas mot har delgetts sanktionsföreläggande inom tre år från det att överträdelsen ägde rum.

Bestämmelserna om betalning, verkställighet och preskription i lagen (2004:46) om värdepappersfonder justeras så att de omfattar också godkända sanktionsförelägganden.

I UCITS-direktivet behandlas inte frågor om preskription och verkställighet. I 12 kap. 11–14 §§ lagen om värdepappersfonder finns dock vissa bestämmelser om verkställighet av beslut om straffavgift och förseningsavgift. Någon bestämmelse om preskription innebärande att en sanktion får beslutas bara om den berörda personen har delgetts en upplysning om detta inom en viss tid efter det att överträdelse ägde rum, finns däremot inte i lagen. Eftersom åtminstone föreskrivna sanktionsavgifter uppvisar stora likheter med bötestraff, för vilka gäller s.k. åtalspreskription, finns det anledning att i lagen om värdepappersfonder införa en bestämmelse om under hur lång tid ansvar kan utkrävas.

Sådana bestämmelser finns t.ex. i 6 kap. 3 b § lagen (1991:980) om handel med finansiella instrument och 8 § lagen (2012:735) med kompletterande bestämmelser till EU:s blankningsförordning, och enligt förslag införs det motsvarande bestämmelser i lagen om bank- och finansieringsrörelse och i lagen om värdepappersmarknaden.⁷⁴ Den tid som i nämnda lagar anges för vissa fall av överträdelser – två år – förefaller väl lämpad för de slag av överträdelser som det där är fråga om. Såvitt gäller beslut om sanktionsavgifter mot fysiska personer i ledningen av ett fondbolag eller förvaringsinstitut för överträdelser från de berörda företagens sida finns det emellertid skäl att överväga en längre tid. I 2013 års värdepappersmarknadsutrednings betänkande anfördes bl.a. att regelöverträdelser upptäcks vanligtvis bara i samband med Finansinspektionens tillsynsverksamhet, och då kan det redan ha passerat en längre tid sedan den ägt rum. Vidare är vissa av de aktuella regelöverträdelserna betyd-

⁷⁴ Prop. 2014/15:57 s. 63 f.

ligt mer komplicerade att utreda än de som regleras i t.ex. lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s blankningsförordning, bl.a. då det ingår en prövning av subjektiva rekvisit. Eftersom tiden räknas från det att överträdelsen ägde rum finns det mot denna bakgrund risk för att en överträdelse preskriberas innan den blir föremål för en sanktion. I betänkandet redogörs också för en av Finansinspektionen nyligen beslutad undersökningsprocess. Med beaktande av den och övriga anförda omständigheter föreslås att preskriptionsbestämmelsen ska ges innebörden att ett beslut om sanktioner får meddelas bara om Finansinspektionen inom tre år från det att överträdelsen ägde rum har delgett den berörda personen ett sanktionsföreläggande.⁷⁵ Samma skäl kan anföras i fråga om sanktioner mot fysiska personer i ledningen av fondbolag och förvaringsinstitut.

Enligt gällande rätt ska betalning av bl.a. sanktionsavgifter (enligt nuvarande benämning, straffavgifter) ske till Finansinspektionen inom trettio dagar efter det att beslutet har vunnit laga kraft eller den längre tid som anges i beslutet (12 kap. 11 § lagen om värdepappersfonder). Verkställighet får därmed ske enligt utsökningsbalkens bestämmelser och avgiften preskriberas i den utsträckning verkställighet inte har skett inom fem år (12 respektive 14 §§). Med anledning av förslaget om beslutsordning för sanktioner mot fysiska personer i ledningen av fondbolag och förvaringsinstitut bör dock bestämmelsen om betalning justeras så att det framgår att tiden även räknas från det att en dom om att ta ut avgiften har vunnit laga kraft.

⁷⁵ SOU 2015:2 s. 617 ff.

9 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Förslag: Lagändringarna ska träda i kraft den 18 mars 2016. Äldre bestämmelser ska fortfarande gälla för överträdelser som ägt rum före ikraftträdandet.

Enligt artikel 2 i UCITS V ska medlemsstaterna senast den 18 mars 2016 anta och offentliggöra de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att genomföra direktivet. Enligt artikeln ska de nationella bestämmelserna tillämpas från och med nämnda dag. De ändringar i lagen om värdepappersfonder – liksom övriga lagändringar – som utredningen har föreslagit bör därför börja gälla den 18 mars 2016.

För överträdelser enligt lagen om värdepappersfonder som ägt rum före ikraftträdandet, ska äldre bestämmelser fortfarande gälla.

10 Konsekvensbeskrivning

10.1 Inledning

I betänkandet har utredningen lämnat förslag till de ändringar av svensk rätt som är nödvändiga med anledning av genomförandet av ändrade och nya bestämmelser i UCITS-direktivet. Det nya regelverket avser att ytterligare harmonisera medlemsstaternas nationella bestämmelser när det gäller ersättningspolicy, förvaringsinstitutens förpliktelser och ansvar, samt de behöriga myndigheternas befogenheter att ingripa vid regelöverträdelser.¹ Bakgrunden till och en översikt av direktivet finns i kapitel 3.

Medlemsstaterna ska säkerställa att reglerna i direktivet genomförs i nationell rätt. Om så inte sker eller om de till följd av direktivet nödvändiga anpassningarna av gällande rätt inte görs, riskerar Sverige att kommissionen inleder ett förfarande om fördragsbrott. Att avstå från ett genomförande utgör alltså inte något alternativ. Genomförandet av de ändrade och nya reglerna lämnar ett begränsat utrymme för nationell särreglering. Detta gäller t.ex. beträffande den behöriga myndighetens ingripandebefogenheter, för vilka reglerna för genomförandet medger ytterligare eller strängare sanktioner och åtgärder än vad som föreskrivs i direktivet. En allmän utgångspunkt för utredningen har dock varit att lämna förslag som ligger på direktivets miniminivå (se avsnitt 4.2). I den mån det har bedömts finnas val- eller tolkningsmöjligheter i direktivet har utredningen valt att i anslutning till lämnade förslag beskriva alternativa lösningar och motivera varför just den valda lösningen har föreslagits. I detta kapitel ges en mer övergripande och sammanfattande beskrivning av de nya reglernas förväntade konsekvenser.²

¹ Se skäl 1 i UCITS V-direktivet.

² Krav på vad som ska ingå i en konsekvensanalys finns i 14 och 15 §§ kommittéförordningen (1998:1474).

10.2 Vissa konsekvenser för fondmarknaden och investerare

Den harmonisering av fondregelverket som ändringarna i UCITS-direktivet innebär kan, på en övergripande nivå, förväntas öka investerarens tillit till investeringar i både värdepappersfonder och fondföretag från andra länder inom EES som faller in under regelverket, eftersom fondbolagens och förvaltningsbolagens incitament att ta risker som inte är i linje med fondernas riskprofil minskas på grund av de nya bestämmelserna om att upprätta och tillämpa en sund och effektiv ersättningspolicy (kapitel 5).

Vidare torde klarläggandet av uppgifter och ansvar för förvaringsinstitut leda till ökad rättssäkerhet och stärkt investerarskydd, varvid särskilt bör framhållas möjligheten för fondandelsägarna att begära skadestånd direkt från förvaringsinstitut (kapitel 6).

Bestämmelserna om de behöriga myndigheternas nya tillsyns- och sanktionsbefogenheter, inbegripet skyldigheten för såväl myndigheten som fondbolag och förvaringsinstitut att se till att det finns system för att ta emot anmälningar om regelöverträdelser, kan antas leda till ett minskat regelarbitrage. Sanktioner och avgiftsnivåer är förvisso inte fullharmoniserade och kommer inte att vara identiska i samtliga stater, men minimibestämmelserna torde innebära att tillräckligt avskräckande sanktionssystem kommer att finnas i samtliga länder inom EES (kapitel 8).

Det nya regelverket kommer dock att innebära omställningskostnader, bl.a. kommer det att krävas vissa investeringar i och för löpande drift av nya och ändrade tekniska och administrativa system och rutiner. Därutöver uppstår kostnader till följd av administrativt och juridiskt merarbete. I första hand är det aktörerna på fondmarknaden som direkt berörs av detta, men även Finansinspektionen och investerarkollektivet påverkas.

Den avvägning mellan, å ena sidan, de långsiktiga och svåruppskattade vinsterna av ökad harmonisering och ökad effektivitet och, å andra sidan, de mer närliggande kostnaderna för att införa och efterleva de nya bestämmelserna får anses ha skett genom antagandet av UCITS V-direktivet. Eftersom beslutet är taget är det knappast meningsfullt att på detta stadium eftersträva en helhetsbedömning av det nya regelverket och dess ekonomiska konsekvenser. Något alternativ till att genomföra rättsakterna står, som

nämnts, inte till buds.³ I det följande görs dock ett försök att schematiskt sammanställa de viktigaste konsekvenserna för berörda aktörer samt för Finansinspektionen och domstolarna.

10.3 Konsekvenser för staten

De föreslagna ändringarna av gällande rätt bedöms få konsekvenser för staten primärt genom påverkan på Finansinspektionens verksamhet i egenskap av behörig myndighet. De förändringar av sanktionssystemet som utredningen föreslår bedöms även kunna medföra vissa konsekvenser för domstolväsendet.

Utöver den information om nya regelverk som Finansinspektionen tillhandahåller bedöms utredningens förslag inte medföra något behov av några särskilda informationsinsatser från samhällets sida.

Konsekvenser för Finansinspektionen

I Sverige är alltså Finansinspektionen utsedd till behörig myndighet enligt UCITS-direktivet och ansvarar därmed för tillsynen över att de lagregler som följer av direktivet efterlevs. Inspektionen beslutar också om ingripande vid regelöverträdelser antingen direkt eller, såvitt gäller fysiska personer i företagets ledning, genom sanktionsföreläggande.

Genomförandet av de ändrade och nya bestämmelserna i UCITS-direktivet kommer att ge upphov till ett visst initialt resursbehov för Finansinspektionen för främst föreskriftsarbete. Med hänsyn till att bestämmelserna på nivå II om fondbolagens ersättningspolicy inte är färdigställda har någon uppskattning av förändrat resursbehov i detta avseende inte kunnat göras.

Vidare kommer Finansinspektionen att behöva anpassa sin verksamhet med anledning av framför allt handläggningen av överträdelseärenden och den föreslagna beslutsordningen avseende fysiska personer i företagens ledning samt rapporteringsskyldigheten till kommissionen och Esmå. I materiellt hänseende bedöms

³ Jfr prop. 2006/07:115 s. 528.

de nya reglerna inte medföra någon större förändring av antalet överträdelseärenden för inspektionen. Det är dessutom fråga om i huvudsak samma slags anpassningar som är nödvändiga också på grund av genomförandet av andra EU-rättsakter på finansmarknadsområdet med motsvarande regler, även såvitt gäller kravet på inrättande av system för att ta emot anmälningar från s.k. visselblåsare.

Finansinspektionen har i enlighet med förslag i budgetpropositionerna för åren 2012 och 2014 tillförts ökade resurser bl.a. för att stärka arbetet med regelverken och utvidga tillsynen. Merkostnaderna för Finansinspektionen med anledning av tillämpningen av nu aktuella bestämmelser bör kunna hanteras inom för myndigheten befintliga ramar⁴. Det kan dock inte uteslutas att det behövs utökade resurser. Övervakningen av de regelverk som följer av UCITS-direktivet finansieras via stadsbudgeten och de avgifter som Finansinspektionen tar ut av fondbolagen. Då dessa avgifter redovisas mot inkomsttitel på stadsbudgeten bör en prövning av inspektionens eventuella behov av ökade resurser för de merkostnader som kan komma att uppstå göras inom ramen för den normala budgetprocessen.

Konsekvenser för Sveriges domstolar

Utredningen föreslår att Finansinspektionen alltjämt ska besluta om ingripanden gentemot fondbolag, förvaringsinstitut och andra juridiska personer som omfattas av bestämmelserna i lagen om värdepappersfonder samt mot den (fysiska eller juridiska person) som bedrivit verksamhet utan föreskrivet tillstånd samt mot den (fysiska eller juridiska person) som åsidosatt anmälningsskyldigheten för ägarprövning i fondbolag (avsnitt 8.6.1).

I fråga om sanktioner mot ansvariga fysiska personer i fondbolags och förvaringsinstituts ledning vid överträdelser från sådana företags sida, föreslår utredningen att inspektionen ska besluta om ingripande genom att utfärda ett sanktionsföreläggande. Om föreläggandet inte godkänns inom utsatt tid, har Finansinspektionen att ansöka hos allmän förvaltningsdomstol om att sanktionen ska

⁴ Jfr prop. 2014/15:57 s. 66.

beslutas. Ansökan ska i sådana fall göras hos den förvaltningsrätt som är behörig att pröva ett överklagande av Finansinspektionens beslut om ingripande mot bolaget i fråga (Förvaltningsrätten i Stockholm). Som påtalats bör sanktionsbefogenheten såvitt avser fysiska personer i företagens ledning inte tillgripas regelmässigt, utan endast vid överträdelser som bedöms vara av allvarlig art och om den fysiska personen av uppsåt eller grov oaktsamhet har agerat på ett sätt som har föranlett överträdelsen (avsnitt 8.6.2).

Hanteringen av de administrativa sanktioner som följer av utredningens förslag bedöms inte leda till någon väsentligt ökad belastning för förvaltningsdomstolarna. Enligt utredningens bedömning får därmed förslaget om handläggning av sanktionsärenden inte några konsekvenser för Sveriges domstolar som måste finansieras i särskild ordning.⁵

10.4 Konsekvenser för företag

Fondbolag

De nya reglerna i UCITS-direktivet om ersättningar till anställda i fondbolag innebär krav på att upprätta och tillämpa en ersättningspolicy och praxis som är förenlig med och främjar en sund och effektiv riskhantering. Reglerna sammanhänger med bestämmelser om fondbolagens riskhantering såtillvida att ersättningssystemet inte ska uppmuntra till risktagande som kan strida mot de förvaltade fondernas riskprofil och fondbestämmelser och därmed skada investerarnas intressen. Motsvarande krav har sedan några år tillbaka funnits på flera områden inom den finansiella sektorn. Syftet med de nya bestämmelserna i UCITS-direktivet är alltså att fondbolagen ska omfattas av ersättningsregler liknande dem som finns för kreditinstitut och värdepappersbolag i kapitaltäckningsregelverket och för AIF-förvaltare i AIFM-direktivet. Det har i Sverige inte funnits någon lagreglering när det gäller ersättningar till anställda i fondbolag utan enbart Finansinspektionens allmänna råd (FFFS 2011:2). Utredningens förslag är att dessa ersätts med föreskrifter baserade på de nya reglerna i UCITS-direktivet. Den

⁵ Jfr prop. 2014/15:57 s. 66 f.

administrativa bördan till följd av de nya ersättningsbestämmelserna kan dock bedömas vara marginell.

Inrättande av system för att ta emot och hantera anmälningar från s.k. visselblåsare – ett krav som finns även enligt andra EU-rättsakter på finansmarknadsområdet – kommer också att innebära vissa begränsade investerings- och driftskostnader för fondbolagen. De förändrade sanktionsreglerna bedöms däremot inte medföra några administrativa kostnader för bolagen. Det kan dock inte utslutas att de nya bestämmelserna om sanktioner mot fysiska personer i företagens ledning kan försvåra rekryteringsarbetet och att de kan få en kostnadsdrivande effekt. Som tidigare påpekats finns det dock inte något alternativ till regleringen, eftersom Sverige är skyldigt att genomföra direktivets nya sanktionsbestämmelser.

Förvaringsinstitut

Det är i huvudsak banker som verkar som förvaringsinstitut i Sverige. Även kreditinstitut kan inom ramen för sitt tillstånd utföra förvaringsinstitutsfunktioner. Följande banker och kreditinstitut är för närvarande förvaringsinstitut för svenska värdepappersfonder och specialfonder: SEB, Swedbank, JPM Filial Stockholm, DnB Filial Stockholm, Danske Bank Filial Stockholm, och Citibank Filial Stockholm. Med 70 fondbolag som har ca 420 svenska fonder är SEB det största svenska förvaringsinstitutet. I princip samtliga svenska hedgefonder har SEB som förvaringsinstitut. Swedbank är också en stor aktör och är förvaringsinstitut för Robur Fonder AB och för ett antal icke bankanknutna fondbolag. DnB och Danske Bank är förvaringsinstitut för ett fåtal svenska fonder; i princip endast för bankanknutna fonder. De stora (globala) utländska bankerna riktar sina erbjudanden i princip enbart till de största svenska fondbolagen.

De ändrade och nya bestämmelserna i UCITS-direktivet om förvaringsinstitutets uppgifter och ansvar – som i stor utsträckning överensstämmer med dem i AIFM-direktivet – innebär i huvudsak ett förtydligande av vad ett förvaringsinstitut ska göra och vilket ansvar det har i förhållande till fonden och fondandelsägarna (se kapitel 6). De är dessutom bättre anpassade till förvaringsinstitutets faktiska verksamhet, bl.a. eftersom bestämmelserna gör en uppdelning mellan olika slag av tillgångar och därmed omfattar den

situationen att fondens tillgångar i praktiken inte kan förvaras av förvaringsinstitutet i depå, t.ex. då de utgör kontraktuella förpliktelser i derivattransaktioner.

Harmoniseringen av förvaringsinstituts kontroller innebär att dessa kommer att bli utförda på ett likartat sätt oavsett i vilket medlemsland fonden och förvaringsinstitutet är belägna. Detta innebär fördelar för förvaringsinstitut med verksamhet i flera länder (och som exempelvis agerar genom filial). Sådana institut kommer att kunna agera på samma sätt i olika medlemsländer, vilket torde leda till ökad effektivitet och ökade möjligheter att etablera sig i nya länder. Förbättrade förutsättningar för etablering kan förväntas leda till en ökad konkurrens. Det torde också kunna leda till framtida konsolideringar. Vidare förbättras förutsättningarna för berörda myndigheters tillsyn vid förvaringsinstituts gränsöverskridande verksamhet, vilket skulle medföra ett förstärkt skydd för fondandelsägarna.

De kommande nivå II-reglerna kan, utöver ett förtydligande av vad ett förvaringsinstitut ska göra, också förväntas innebära ökade preciserade krav på förvaringsinstitut i viktiga delar. Detta kommer att kräva nya processer hos förvaringsinstitut. Dessa kommer dock till stor del att motsvara de processer som krävts för specialfonder enligt nivå II-reglerna för AIFM-direktivet.

Vidare torde de tvingande reglerna om förvaringsinstituts ansvar vid delegation av depåförvaring av finansiella instrument komma att, liksom i övriga Europa, riskera att medföra att förvaringsinstitut inte är villiga att ta ett sådant ansvar för vissa länder, marknader och finansiella instrument, alternativt att förvaringsinstitut kommer att begära en ökad ersättning för ett sådant ansvar som delvis ligger utanför dess kontroll.

10.5 Övriga konsekvenser

Det nya regelverket medför bl.a. ökad transparens och ökade kontrollmöjligheter av fondmarknaden. Därmed torde det också genom allmänprevention ha en viss brottsförebyggande inverkan på bl.a. vissa former av marknadsmissbruk och annan ekonomisk brottslighet. Rättsakterna bedöms däremot inte medföra några konsekvenser på de övriga områden som berörs i 15 § kommittéförordningen. Det finns

med andra ord inga uppenbara konsekvenser av betydelse för den kommunala självstyrelsen, sysselsättning och offentlig service i olika delar av landet, jämställdheten mellan kvinnor och män eller möjligheterna att nå de integrationspolitiska målen.

11 Författningskommentar

11.1 Förslaget till lag om ändring i lagen (2004:46) om värdepappersfonder

2 kap.

17 c § Ett fondbolag ska ha ett ersättningssystem som främjar en sund och effektiv riskhantering.

Paragrafen är ny. Bestämmelsen är utformad efter förebild av 8 kap. 22 § lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder, se prop. 2012/13:155 s. 259 ff. Enligt bestämmelsen ska fondbolag ha ett ersättningssystem som uppfyller de krav som anges i förevarande paragraf. Begreppet ersättningssystem omfattar fondbolagets dokumenterade ersättningspolicy samt den praktiska tillämpningen av den; jfr Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd (2011:1) om ersättningssystem i kreditinstitut och värdepappersbolag och inspektionens allmänna råd (2011:2) om ersättningspolicy i försäkringsföretag, fondbolag, börser, clearingorganisationer och institut för utgivning av elektroniska pengar. Att ersättningssystemet ska främja sund och effektiv riskhantering innebär bl.a. att ersättningssystemet inte ska stå i strid mot de förvaltade fondernas riskprofiler, fondbestämmelser, bolagsordningar eller motsvarande bestämmelser som reglerar fondernas verksamhet. Kopplingen mellan ersättningssystem och riskhantering innebär också att bestämmelsen har betydelse för utformningen av principerna för ersättningar till de medarbetare som i tjänsten utövar ett väsentligt inflytande på fondbolagets eller de förvaltade fondernas riskprofiler, exempelvis den verkställande ledningen, samt risktagare och kontrollfunktioner.

Närmare bestämmelser om ett fondbolags ersättningspolicy genomförs i svensk rätt genom föreskrifter. Bestämmelsen kombi-

neras därför med ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om ett fondbolags ersättningssystem, se 13 kap. 1 §.

Paragrafen genomför, tillsammans med nämnda föreskrifter, artiklarna 14a och 14b och har behandlats i kapitel 5.

17 d § Ett fondbolag ska tillhandahålla ändamålsenliga rapporteringssystem för anställda som vill göra anmälningar om misstänkta överträdelser av bestämmelserna som gäller för verksamheten.

Personuppgiftslagen (1998:204) gäller vid behandling av personuppgifter inom ramen för sådana rapporteringssystem som avses i första stycket.

Paragrafen, som är ny, genomför nya artikel 99d.5, och har utformats efter förebild av bl.a. 8 kap. 4 a § lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden, se prop. 2013/14:228 s. 317. För förvaringsinstitut finns en motsvarande bestämmelse i 6 kap. 2 a § lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse.

Bestämmelsen har behandlats i avsnitt 7.3.5.

17 e § Den som har gjort en anmälan om misstänkta överträdelser av bestämmelserna som gäller för verksamheten får inte göras ansvarig för att ha åsidosatt någon tystnadsplikt, om anmälaren hade anledning att anta att en överträdelse hade skett.

Paragrafen, som är ny, genomför nya artikel 99d.4. Bestämmelsen omfattar inte bara brott mot tystnadsplikt enligt lag utan även kontraktuella åtaganden om tystnadsplikt. Det innebär att den som har haft anledning att räkna med att en misstänkt överträdelse borde rapporteras varken kan ådra sig straffrättsligt ansvar, skadeståndsskyldighet eller andra sanktioner för brott mot tystnadsplikt. Bestämmelsen har behandlats i avsnitt 7.3.6.

21 § Om en fondandelsägare tillfogats skada genom att fondbolaget överträtt denna lag eller fondbestämmelserna, ska fondbolaget ersätta skadan. Om ett förvaringsinstitut, i annat fall än som avses i 3 kap. 9 §, uppsåtligen eller av oaktsambhet har tillfogat en fondandelsägare eller en värdepappersfond skada, ska institutet ersätta skadan.

Av den nya lydelsen av artikel 24 i direktivet framgår att det är ansvaret för skador som drabbat fonden eller fondandelsägarna – inte fondbolaget – som regleras i direktivet. Detta återspeglas nu också i den svenska lagen.

I de fall skada har uppstått för att ett finansiellt instrument som depåförvarats har gått förlorat ska bestämmelsen i 3 kap. 9 § tillämpas i stället för förevarande paragraf. Förvaringsinstitutets ansvar i andra fall har – i enlighet med den nya lydelsen i artikel 24.1 tredje stycket – ändrats till ett ansvar för uppsåtligt eller vårdslöst handlande. Om ett förvaringsinstitut överträder en bestämmelse i lagen eller i fondbestämmelserna är detta normalt att betrakta som vårdslöst. Så långt är således ansvaret oförändrat jämfört med tidigare. Det är dock möjligt att ett agerande kan betraktas som vårdslöst utan att det innebär en överträdelse av lag eller fondbestämmelser, se vidare avsnitt 6.8.

3 kap.

1 § *Ett fondbolag ska för varje värdepappersfond som förvaltas se till att ett förvaringsinstitut utses. Förvaringsinstitutet ska ha sitt säte i Sverige eller, om det är en i Sverige etablerad filial, i ett annat land inom EES.*

Förvaringsinstitutet ska handla *hederligt, rättvist, oberoende och professionellt samt utslutande i fondens och andelsägarnas gemensamma intresse.*

Ändringen i *första stycket* förtydligar att det åligger fondbolaget att se till att det för var och en av de förvaltade fonderna finns ett enda förvaringsinstitut som uppfyller de krav som ställs upp i kapitlet. Stycket genomför den nya lydelsen av artikel 22.1, se vidare avsnitt 6.2.

Andra stycket har ändrats för att närmare anknyta till direktivets ordalydelse. Även om det är fondbolaget som ska se till att ett lämpligt förvaringsinstitut utses åligger skyldigheterna enligt andra stycket – att agera hederligt, rättvist, oberoende och professionellt samt i fondens och andelsägarnas intresse – förvaringsinstitutet självt. Vad förvaringsinstitutet rent konkret ska göra följer av bestämmelserna om förvaring och kontroll i detta kapitel och i kommissionens kommande nivå II-regler.

Bestämmelsen i andra stycket genomför den nya lydelsen av artikel 25.2 första stycket såvitt avser förvaringsinstitutets skyldigheter. Övervägandena finns i avsnitt 6.6.

1 a § Ett förvaringsinstitut ska hålla verksamheten som förvaringsinstitut åtskild från verksamheter som kan komma i konflikt med fondbolagets, fondens eller andelsägarnas intressen.

Förvaringsinstitutet ska identifiera, hantera och övervaka eventuella intressekonflikter. Sådana konflikter ska redovisas för fondens andelsägare.

Paragrafen är ny. En korrekt hantering av intressekonflikter är en förutsättning för att någon ska kunna utses till förvaringsinstitut. Det åligger således fondbolaget att kontrollera att det förvaringsinstitut som utses hanterar sina intressekonflikter på rätt sätt. I flertalet fall kommer förvaringsinstitutet att vara ett kreditinstitut med tillstånd att bedriva värdepappersrörelse. För ett svenskt förvaringsinstitut innebär det att institutet ska tillämpa reglerna i 8 kap. 21 § lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden och 11 kap. FFFS 2007:16. Fondbolaget bör kunna utgå från att ett förvaringsinstitut som hanterar sina intressekonflikter enligt dessa regler uppfyller kraven på förvaringsinstitut i denna del. Kravet på att hålla verksamheterna åtskilda och att övervaka och hantera intressekonflikter åvilar dock förvaringsinstitutet självt. Institutet måste således identifiera de verksamheter där andra kunder eller förvaringsinstitutet självt kan ha intressen som står i konflikt med verksamheten som förvaringsinstitut. Det gäller t.ex. verksamheter som handel med värdepapper för egen och kunders räkning samt investeringsrådgivning. Information om en fonds affärer eller positioner skulle kunna missbrukas och verksamheten som förvaringsinstitut måste därför hållas åtskild från sådan verksamhet, både funktionellt och hierarkiskt. Även kund/leverantörsförhållandet mellan fondbolaget och förvaringsinstitutet kan i viss mån innebära en intressekonflikt. Förvaringsinstitutets kontrollerande funktion, t.ex. avseende värdering och rutiner för inlösen av andelar, ska utföras för att värna andelsägarnas intressen och behöver inte alltid sammanfalla med fondbolagets intressen, särskilt inte om förvaringsinstitutet upptäcker fel och brister som kräver kostsamma åtgärder från fondbolagets sida. För att hantera detta måste för-

varingsinstitutet organisera sin verksamhet så att den kontrollerande funktionen inte påverkas av kundrelationen till fondbolaget. Förvaringsinstitutet måste t.ex. se till att ha en tydlig och robust eskaleringsprocess för att hantera brister som upptäcks i den kontrollerande verksamheten så att den enhet som ansvarar för kundrelationen inte styr över huruvida krav och påpekanden framförs till fondbolaget eller kontakt tas med Finansinspektionen.

När det gäller kravet i *andra stycket* på att redovisa intressekonflikterna för investerarna bör detta inte ses som ett krav på att redovisningen måste komma direkt från förvaringsinstitutet. Redovisningen kan ske t.ex. i fondens informationsbroschyr och avse de olika eventuella intressekonflikter som kan föreligga hos förvaringsinstitutet. Om redovisningen ska ske i informationsbroschyren bör detta regleras i avtalet mellan fondbolaget och förvaringsinstitutet.

Paragrafen genomför den nya bestämmelsen i artikel 25.2 *andra stycket* och har behandlats i avsnitt 6.6.

1 b § Förvaringsinstitutet har till uppgift att övervaka fondens penningflöden.

Förvaringsinstitutet ska särskilt se till att betalningar från investerare har tagits emot och att alla likvida medel i fonden bokförs på likvidkonton som har öppnats i fondens namn eller i fondbolagets eller förvaringsinstitutets namn men för fondens räkning.

Likvidkonton enligt andra stycket ska öppnas hos sådana enheter som avses i artikel 18.1.a–c i kommissionens direktiv 2006/73/EG av den 10 augusti 2006 om genomförandet av Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/39/EG vad gäller organisatoriska krav och villkor för verksamheten i värdepappersföretag, och definitioner för tillämpning av det direktivet¹.

Om likvidkontot har öppnats i förvaringsinstitutets namn för fondens räkning, får medel som tillhör förvaringsinstitutet eller sådana enheter som avses i tredje stycket inte finnas på samma konto.

Paragrafen, som är ny, reglerar förvaringsinstitutets uppgifter avseende fondernas penningflöden. Bestämmelsen har behandlats i avsnitt 6.5.1. Enligt *första* och *andra styckena* har förvaringsinstitutet vissa övervakande uppgifter avseende penningflödena som innebär att institutet ska bevaka att gjorda betalningar från investerare har tagits emot och att likvida medel har bokförts på lik-

¹ EUT L 241, 2.9.2006, s. 26–58.

vidkonton i fondens namn eller i fondbolagets eller förvaringsinstitutets namn för fondens räkning. I de senare fallen måste enligt *fjärde stycket* kontot som öppnats för fondens räkning vara åtskilt så att medel tillhörande förvaringsinstitutet eller fondbolaget inte finns på samma konto. När det talas om ett konto i förvaringsinstitutets namn i andra och tredje styckena avses ett konto hos någon annan än förvaringsinstitutet.

I *tredje stycket* anges var ett konto för en värdepappersfond får öppnas. Oftast torde det vara fråga om konto hos ett kreditinstitut, t.ex. en bank. Många gånger kommer likvidkontot att öppnas hos förvaringsinstitutet, vilket underlättar förvaringsinstitutets skyldighet att bevaka fondens penningflöden. Om kontot öppnas hos någon annan måste förvaringsinstitutet informeras om vilka konton som finns och från kontohållaren få information om kontorörelser, t.ex. insättningar och uttag.

Paragrafen genomför den nya bestämmelsen i artikel 22.4.

1 c § Förvaringsinstitutet ska

1. depåförvara

a) alla finansiella instrument som kan registreras på ett konto för finansiella instrument som har öppnats hos förvaringsinstitutet, och

b) alla finansiella instrument som fysiskt kan levereras till förvaringsinstitutet, samt

2. kontrollera fondbolagets, för fondens räkning, äganderätt till övriga tillgångar samt föra och hålla ett uppdaterat register över dem.

Förvaringsinstitutet får, utöver sådana förfoganden som följer av institutets uppdrag enligt första stycket eller 2 §, förfoga över de tillgångar som avses i första stycket 1, endast om

1. förfogandet sker för fondens räkning,

2. förvaringsinstitutet följer fondbolagets instruktioner,

3. förfogandet gagnar fonden och andelsägarna, och

4. transaktionen är förenad med ett avtal om säkerhetsöverlåtelse av en säkerhet, vars värde vid varje tidpunkt med marginal uppgår till minst marknadsvärdet av tillgångarna.

Paragrafen är ny. I *första stycket* klargörs förvaringsinstitutets huvuduppgifter avseende värdepappersfondernas tillgångar: att antingen depåförvara dem eller kontrollera äganderätten. Finansiella instrument ska som huvudregel förvaras av förvaringsinstitutet. För värdepapper som kontoförs av en central värdepappersförvarare, t.ex.

Euroclear Sweden AB, innebär det att sådana värdepapper ska förvaras i depå hos förvaringsinstitutet. Innehavet i depån kontoförs i sin tur på ett förvaltarkonto hos en central värdepappersförvarare, öppnat av förvaringsinstitutet för kunders räkning. För tillgångar som inte kan depåförvaras, varken elektroniskt eller fysiskt, ska förvaringsinstitutet enligt *första stycket 2*, kontrollera att fonden har äganderätt till tillgångarna och föra ett register över dem. Det bör observeras att registret inte i sig har någon sakrättslig verkan på samma sätt som förvaringsinstitutets registrering av finansiella instrument i en depå. I det senare fallet följer den sakrättsliga verkan av 3 kap. 10 § lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument.

I *andra stycket* regleras förvaringsinstitutets möjligheter att förgå över fondens tillgångar. Med marginal i *punkten 4* avses en sådan marginal som normalt används på marknaden i avtal om värdepapperslån. Enligt ordalydelsen i artikel 22.7.d ska säkerheten vara av ”hög kvalitet”, vilket får anses omfatta även det i samma artikel föreskrivna kravet på att den ska vara likvid.

Paragrafen genomför de nya bestämmelserna i artikel 22.5.a i), 22.5.b och 22.7. Bestämmelserna har behandlats i avsnitten 6.3 och 6.4.

1 d § För att fullgöra sina uppgifter enligt 1 c § första stycket 1 ska förvaringsinstitutet se till att alla finansiella instrument registreras på ett separat konto hos institutet i fondens namn, eller i fondbolagets namn för fondens räkning, och i enlighet med principerna i artikel 16 i kommissionens direktiv 2006/73/EG av den 10 augusti 2006 om genomförandet av Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/39/EG vad gäller organisatoriska krav och villkor för verksamheten i värdepappersföretag, och definitioner för tillämpning av det direktivet².

För att fullgöra sina uppgifter enligt 1 c § första stycket 2 ska förvaringsinstitutet lägga uppgifter eller handlingar från fondbolaget samt andra tillgängliga handlingar till grund för sin bedömning av äganderätten till tillgångarna.

Paragrafen är ny. Enligt paragrafens *första stycke* ska värdepappersfondens finansiella instrument som ska depåförvaras hållas åtskilda från förvaringsinstitutets, fondbolagets och andras tillgångar hos förvaringsinstitutet. Om detta sker på ett eller flera konton spelar

² EUT L 241, 2.9.2006, s. 26–58.

ingen roll; huvudsaken är att det konto eller de konton som används är separata i förhållande till fondbolagets, förvaringsinstitutets och andras konton. Syftet är att fondens tillgångar alltid ska kunna identifieras som tillhörande fonden och skyddas om någon annan än fonden, t.ex. fondbolaget eller förvaringsinstitutet, skulle gå i konkurs.

Andra stycket innehåller en hjälpregel för att närmare kunna avgöra vad förvaringsinstitutet ska göra för att kontrollera äganderätten enligt 1 c § första stycket 2. Förvaringsinstitutet ska kontrollera de bevis som finns för fondens äganderätt. Det kan vara fråga om handlingar och dokumentation från fondbolaget men också andra externa bevis, t.ex. uppgifter om rättigheter och skyldigheter enligt ett OTC-derivatkontrakt som inhämtas från fondens motpart. Att handlingarna ska vara tillgängliga innebär att de ska vara tillgängliga för förvaringsinstitutet.

Paragrafen genomför de nya bestämmelserna i artikel 22.5.a ii) och 22.5.b i). Bestämmelsen har behandlats i avsnitt 6.3.

1 e § Förvaringsinstitutet ska regelbundet ge fondbolaget en fullständig förteckning över samtliga tillgångar som ingår i fonden.

Paragrafen, som är ny, genomför den nya bestämmelsen i artikel 22.6 och redovisas i avsnitt 6.3. Den förteckning som förvaringsinstitutet ska tillhandahålla ska avse samtliga tillgångar, dvs. både de som depåförvaras och de som förvaringsinstitutet för register över. Därutöver ska fondernas tillgodohavanden på likvidkonton framgå av förteckningen.

2 § Förvaringsinstitutet ska verkställa de beslut av fondbolaget som avser värdepappersfonden om de inte strider mot bestämmelserna i denna lag eller fondbestämmelserna.

Förvaringsinstitutet ska se till att

1. försäljning och inlösen av fondandelar sker i enlighet med bestämmelserna i denna lag och fondbestämmelserna,
2. fondandelarnas värde beräknas enligt bestämmelserna i denna lag och fondbestämmelserna,
3. tillgångarna i fonden utan dröjsmål kommer institutet till handa, och

4. medlen i fonden används enligt bestämmelserna i denna lag och fondbestämmelserna.

Ändringen i *andra stycket* (dvs. att det inte längre anges att förvaringsinstitutet ska *ta emot och förvara den egendom som ingår i fonden*) är en konsekvens av att institutets skyldigheter avseende depåförvaring av fondens tillgångar, kontroll av äganderätten och förande och kontroll av register regleras i 1 c och 1 d §§. Det tidigare tredje stycket har utgått, eftersom delegering av funktioner som förvaringsinstitut i stället regleras i 5–8 §§.

5 § Förvaringsinstitutet får inte uppdra åt någon annan att utföra andra uppgifter än depåförvaring av tillgångar, kontroll av äganderätten och förande av register enligt 1 c §.

Delegering enligt första stycket förutsätter att förvaringsinstitutet

1. kan visa att det finns ett objektivet skäl för delegering av uppgifterna och att avsikten inte är att kringgå kraven i denna lag eller annan författning,

2. har handlat med vederbörlig skicklighet, aktsamhet och omsorg vid valet av uppdragstagare, och

3. regelbundet övervakar uppdragstagaren och dennes rutiner avseende delegerade uppgifter.

Paragrafen är ny och den, liksom de nya 6–8 §§, reglerar delegering av förvaringsinstitutsfunktioner. Bestämmelserna behandlas i avsnitt 6.7.

Ett förvaringsinstitut kan enligt förevarande paragraf inte delegera de kontrollerande uppgifterna enligt 1 b och 2 §§. Uppgifterna att depåförvara, kontrollera äganderätten och föra register enligt 1 c § kan dock delegeras, om förutsättningarna i förevarande och efterföljande paragrafer är uppfyllda. Förutsättningarna för att föfoga över fondens tillgångar enligt 1 c § andra stycket gäller även den som fått förvaringsuppgifter delegerade till sig.

Varje uppdrag som ett förvaringsinstitut lämnar åt andra att utföra innebär dock inte delegering i lagens mening. Vad gäller delegering anges uttryckligen i skäl 20 i UCITS V att villkoren för delegering ska följa AIFM-direktivet. I det direktivet anges i skäl 42 att supportuppgifter som är kopplade till kontrollen, såsom administrativa och tekniska funktioner, inte omfattas av begränsningarna och kraven i direktivet. Detsamma bör gälla enligt UCITS V,

dvs. den utlagda verksamheten måste vara av viss omfattning för att det ska räknas som sådan delegering som omfattas av direktivets regler. Därutöver framgår av artikel 21.11 sista stycket i AIFM-direktivet att det inte innebär delegering från förvaringsinstitutets sida att utnyttja clearing- och avvecklingstjänster.

Direktivet innehåller inga regler om att förvaringsinstitutets delegering ska anmälas till den behöriga myndigheten. Sådana regler finns dock för svenska värdepappersinstitut i 8 kap. 14 § lagen om värdepappersmarknaden och för banker i 6 kap. 7 § lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse. Svenska förvaringsinstitut kan därför på grund av dessa regler vara skyldiga att anmäla sina uppdragsavtal till Finansinspektionen.

Paragrafen genomför nya artikel 22a.1 och 22a.2.

6 § För att uppdra åt någon annan att utföra uppgifter ska förvaringsinstitutet, utöver det som anges i 5 § andra stycket, förvissa sig om att uppdragstagaren

1. har den struktur och den sakkunskap som krävs i förhållande till uppdraget,
2. om uppdraget avser depåförvaringsuppgifter, omfattas av en effektiv reglering, inbegripet minimikapitalkrav, effektiv tillsyn över verksamheten i den berörda jurisdiktionen och regelbunden extern granskning för att säkerställa att de finansiella instrumenten finns i uppdragstagarens förvar,

3. håller de anförtrodda tillgångarna åtskilda från egna och andras tillgångar så att de alltid går att identifiera,

4. har vidtagit alla nödvändiga åtgärder för att fondens tillgångar, om uppdragstagaren blir insolvent, inte ska vara tillgängliga för utdelning eller realisering till uppdragstagarens fordringsägare, samt

5. uppfyller de allmänna skyldigheter och respekterar de förbud som anges i 1, 1 a, 1 c, 2, och 4 §§.

Enligt *punkten 3* ska värdepappersfondens tillgångar hållas åtskilda från uppdragstagarens egna och andras tillgångar. Detta hindrar dock inte att uppdragstagaren förvarar flera fonders tillgångar på ett samlingskonto i form av ett gemensamt konto med separat redovisning, se skäl 22 i UCITS V. Detta konto måste dock hållas åtskilt från andra konton och det måste fortfarande gå att identifiera vilka tillgångar som hör till vilken fond.

Paragrafen genomför nya artikel 22a.3.b–d.

7 § Om lagstiftningen i ett land utanför EES kräver att vissa finansiella instrument depåförvaras av en lokal enhet och det inte finns någon sådan enhet som uppfyller kraven i 6 § 2, får förvaringsinstitutet ändå uppdras depåförvaringsuppgifter åt enheten. Detta får dock ske endast i den omfattning som är nödvändig enligt det landets lagstiftning och endast så länge det inte finns lokala enheter som uppfyller dessa krav.

För delegering enligt första stycket krävs dessutom att

1. fondandelsägarna, innan de gjorde sin investering, har blivit korrekt informerade om att delegeringen är nödvändig enligt det landets lagstiftning och om de omständigheter som motiverar delegeringen, och

2. fondbolaget har gett instruktioner till förvaringsinstitutet att delegera depåförvaringen av de finansiella instrumenten till en lokal enhet.

Paragrafen reglerar det förhållandet att ett visst finansiellt instrument enligt lagstiftningen i ett tredjeland måste förvaras i det landet. Det kan t.ex. vara fråga om att kontoföringen av finansiella instrument enligt lag är uppbyggd så att endast inhemska institut kan vara kontoförande i förhållande till den centrala värdepappersförvararen. Om det samtidigt är så att dessa institut inte står under tillsyn eller inte omfattas av krav på att hålla kundens egendom åtskild, skulle förvaringen strida mot kraven i 6 § 2. Det skulle i praktiken kunna innebära att ett förvaringsinstitut inte kan förvara sådana tillgångar i enlighet med lagen. Under förutsättning att fondens investerare har informerats och instruktionen om att förvara instrumentet i fråga på detta sätt kommer från fondbolaget för fondens räkning, är det dock tillåtet att delegera förvaringsuppgifter på detta sätt. Andelsägarna ska informeras innan de gör sin investering. Det innebär att delegationen måste framgå av den information, t.ex. informationsbroschyren, som andelsägarna får innan de investerar i fonden. Bestämmelsen hindrar dock inte att ett förvaringsinstitut för en befintlig fond, där det redan finns fondandelsägare, delegerar förvaringsuppgifter enligt paragrafen. Andelsägarna ska dock informeras om att delegation kommer att ske innan någon investering sker i finansiella instrument som ska förvaras på detta sätt.

Paragrafen genomför nya artikel 22a.3 andra stycket.

8 § En uppdragstagare får i sin tur uppdra åt någon annan att utföra uppgifter enligt 5 § (vidaredelegering), om samtliga villkor som uppställs för förvaringsinstitutets delegering är uppfyllda.

Paragrafen genomför nya artikel 22a.3 tredje stycket och rör vidaredelegering från förvaringsinstitutets uppdragstagare. För uppdragstagarens vidaredelegering gäller samma krav som för förvaringsinstitutets egen delegering.

9 § Om förvaringsinstitutet eller dess uppdragstagare har förlorat finansiella instrument som depåförvarats enligt 1 c § första stycket 1, ska institutet utan onödigt dröjsmål återföra ett finansiellt instrument av samma slag eller ett belopp motsvarande värdet till fonden.

Förvaringsinstitutet är inte ansvarigt enligt första stycket om institutet kan visa att förlusten är orsakad av en yttre händelse utanför institutets rimliga kontroll, och vars konsekvenser var omöjliga att undvika trots att alla rimliga ansträngningar gjorts.

Ansvaret enligt första stycket kan inte uteslutas eller begränsas genom avtal.

Paragrafen är ny. Förvaringsinstitutet har enligt paragrafen ett kontrollansvar för förluster av finansiella instrument som depåförvaras. Det betyder att förvaringsinstitutet ansvarar för sådana förluster, om institutet inte enligt andra stycket kan visa att förlusten var orsakad av en yttre händelse utanför institutets rimliga kontroll. Enligt första stycket ska förvaringsinstitutet återföra ett finansiellt instrument av "samma slag" (identisk typ enligt direktivets ordalydelse). Det innebär t.ex. att om det är en B-aktie som har förlorats så är det en B-aktie, inte en A-aktie, som ska återföras. Bestämmelsen har behandlats i avsnitt 6.8.

Paragrafen genomför de nya bestämmelserna i artikel 24.1 första och andra styckena.

10 § Ett uppdragsavtal avseende förvaring av tillgångar och kontroll av äganderätten enligt 1 c § fråntar inte förvaringsinstitutet dess skadeståndsansvar enligt denna lag. Detta gäller även om uppdragstagaren har vidaredelegerat uppgiften.

Paragrafen, som är ny, erinrar om att en delegering av förvaringsinstitutsfunktioner inte fråntar förvaringsinstitutet ansvaret i förhållande till fonden och andelsägarna. Paragrafen genomför den nya bestämmelsen i artikel 24.2, se vidare avsnitt 6.8.

4 kap.

15 § För varje värdepappersfond ska det finnas en aktuell informationsbroschyr.

Informationsbroschyren ska innehålla

1. fondbestämmelserna,
2. de ytterligare uppgifter som behövs för att man ska kunna bedöma fonden och den risk som är förenad med att investera i den,
3. en tydlig och lättbegriplig förklaring av fondens riskprofil,
4. uppgifter om det arbete eller de funktioner som fondbolaget får uppdras åt någon annan att utföra enligt 4 och 5 §§,
5. uppgifter om vilka tillgångsslag fondmedlen får placeras i,
6. för det fall fondmedlen får placeras i derivatinstrument, uppgifter om i vilket syfte och hur det möjliga resultatet av användningen av derivatinstrument kan påverka fondens riskprofil, och
7. *uppgifter om fondbolagets ersättningspolicy eller en sammanfattning av policyn tillsammans med en upplysning om att ytterligare information om policyn är tillgänglig på en angiven webbplats och att en papperskopia kan fås kostnadsfritt på begäran.*

Uppgifterna om ersättningspolicyn enligt den nya *punkten 7* ska i enlighet med den nya lydelsen av artikel 69.1 innehålla bl.a. – men inte uteslutande – en beskrivning av hur ersättning och förmåner beräknas och vilka personer som är ansvariga för att bevilja ersättning och förmåner, inbegripet ersättningskommitténs sammansättning, när sådan finns. Uppgifterna om ersättningspolicyn kan också lämnas i en sammanfattning, förutsatt att det av informationsbroschyren framgår att beskrivningen av ersättningspolicyn i sin helhet finns på en angiven webbplats. När uppgifterna lämnas som en sammanfattning ska fondbolaget, på begäran, tillhandahålla den fullständiga beskrivningen i en papperskopia.

Paragrafen genomför den nya lydelsen av artikel 69.1 och har behandlats i avsnitt 5.3.

16 a § För varje värdepappersfond ska det finnas ett aktuellt faktablad.

Faktabladet ska på ett lättbegripligt sätt och i sammanfattning innehålla den grundläggande information som behövs för att investerare ska kunna bedöma fonden och den risk som är förenad med att investera i den.

Innehållet i faktabladet ska vara rättvisande och tydligt och får inte vara vilseledande. Det ska stämma överens med relevanta delar i informationsbroschyren.

Bestämmelser om hur faktabladet för en värdepappersfond ska vara utformat och om dess innehåll finns i kommissionens förordning (EU) nr 583/2010 av den 1 juli 2010 om genomförande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/65/EG rörande basfakta för investerare och villkor som ska uppfyllas när faktablad med basfakta för investerare eller prospekt tillhandahålls på annat varaktigt medium än papper eller på en webbplats.

Utöver vad som följer av andra och tredje styckena ska faktabladet innehålla en upplysning om att information om fondbolagets ersättningspolicy är tillgänglig på en angiven webbplats och att en papperskopia kan fås kostnadsfritt på begäran.

Paragrafen genomför den nya lydelsen av artikel 78.4 och har behandlats i avsnitt 5.3.

Möjligen kan kommissionens förordning (EU) nr 583/2010, som det hänvisas till i fjärde stycket komma att revideras. Om det skulle bli fallet och bestämmelser om information om ersättningspolicyn tas in i den förordningen behövs inte det föreslagna nya femte stycket.

18 a § Utöver det som anges i 18 § andra stycket ska årsberättelsen innehålla

1. det sammanlagda ersättningsbeloppet för räkenskapsåret, fördelat på fasta och rörliga ersättningar som fondbolaget betalat ut till sin personal, och antalet betalningsmottagare,

2. det aggregerade ersättningsbeloppet, fördelat på kategorier av anställda eller annan personal i den verkställande ledningen, risktagare och kontrollfunktioner samt anställda vars totala ersättning är så hög att de når samma ersättningsklass som den verkställande ledningen och risktagare som i tjänsten utövar ett väsentligt inflytande på riskprofilen för fondbolaget eller de värdepappersfonder som bolaget förvaltar,

3. en beskrivning av hur ersättningen och förmånerna har beräknats,

4. resultatet av fondbolagets interna granskningar av ersättningspolicyn och efterlevnaden av den samt de eventuella oegentligheter som har förekommit, och

5. väsentliga ändringar av den antagna ersättningspolicyn.

Paragrafen är ny. Den genomför den nya lydelsen av artikel 69.3 och har behandlats i avsnitt 5.3. Enligt artikelns ordalydelse ska informationen i årsberättelsen också innehålla belopp som har betalats ut direkt av fondföretaget (dvs. värdepappersfonden), se artikel 69.3.a. Eftersom en värdepappersfond enligt svensk rätt inte är någon juridisk person kommer denna typ av betalningar inte att vara aktuella för svenskt vidkommande.

11 kap.

8 a § Om en ägare i ett fondbolag inte följer bestämmelserna i 1 eller 4 § får Finansinspektionen, utöver det som anges i 7 och 8 §§, ingripa genom beslut om sanktionsavgift enligt 12 kap. 8 och 8 a §§.

Paragrafen är ny och utvidgar Finansinspektionens befogenhet att ingripa mot den (fysiska eller juridiska) person som inte fullgör sin tillstånds- och underrättelseskyldighet för prövning av ägares lämplighet. Den är alltså tillämplig dels på den som förvärvar eller ökar ett kvalificerat innehav av aktier i ett fondbolag utan att i förväg hos Finansinspektionen ansöka om tillstånd för detta (11 kap. 1 §), dels på den som avyttrar eller minskar ett sådant innehav utan att först underrätta inspektionen om detta (11 kap. 4 §).

Av paragrafen följer att Finansinspektionen – utöver de ingripandeåtgärder som finns i 7 och 8 §§ – får besluta om en sanktionsavgift. I övrigt hänvisas till prop. 2010/11:135 s. 225 ff.

Paragrafen genomför de nya bestämmelserna i artiklarna 99.6.e–99.6.g, 99a.d och 99a.e. Övervägandena finns i avsnitt 8.2.3 och i avsnitten 8.3.1 och 8.3.2 om sanktionsavgifter.

12 kap.

Ingripanden mot fondbolag och förvaringsinstitut samt mot fysiska personer i företagets ledning

1 § Om ett fondbolag eller ett förvaringsinstitut har åsidosatt sina skyldigheter enligt denna lag, andra författningar som reglerar *företagets* verksamhet, fondbestämmelserna, bolagsordningen eller interna instruktioner som har sin grund i en författning som reglerar *företagets* verksamhet, ska Finansinspektionen ingripa.

Finansinspektionen ska då *utfärda ett föreläggande* att inom viss tid begränsa *eller* minska riskerna i *verksamheten i något avseende* eller vidta någon annan åtgärd för att komma till rätta med situationen, *meddela* ett förbud att verkställa beslut, eller *göra* en anmärkning. Om överträdelsen är allvarlig, ska fondbolagets tillstånd återkallas eller, om det är tillräckligt, varning meddelas.

I *första stycket* har ett tillägg gjorts varigenom bestämmelsen kan tillämpas också vid förvaringsinstituts överträdelser av bestämmelser som genomför UCITS-direktivet. Överväganden om lagens struktur för att ange regelöverträdelser samt sanktioner och andra administrativa åtgärder finns i avsnitten 8.2.2 och 8.3.

Av paragrafens *andra stycke* framgår de ingripandeåtgärder som finns att tillgå vid ett fondbolags eller förvaringsinstituts regelöverträdelse. Möjligheten att ingripa genom föreläggande och förbud är mer omfattande än den nya lydelsen av artikel 99.6.b, men förenlig med den nya bestämmelsen i artikel 99.7. Ett föreläggande och ett förbud får förenas med vite, se 24 § (tidigare betecknad 20 §). Även ingripande genom att göra en anmärkning är en nationell reglering som är förenlig med artikel 99.7. Bestämmelser om sanktionsavgifter för juridiska personer finns i 7 och 8 §§. (I den nya 8 a § finns en bestämmelse om fastställande av sanktionsavgift för fysiska personer). Åtgärderna och sanktionerna är desamma som tidigare. Ändringarna är alltså främst språkliga.

Genom tillägget i första stycket ges Finansinspektionen befogenhet att ingripa mot ett förvaringsinstitut som har överträtt bestämmelser i lagen som genomför UCITS-direktivet. Som framgår av andra stycket är det dock bara i förhållande till fondbolag som verksamhetstillståndet kan återkallas. Det beror på att det i lagen inte uppställs något särskilt krav på tillstånd för förvaringsinstitut, som i stället godkänns indirekt genom att fondbestämmelserna – där institutet anges – godkänns av Finansinspektionen (se 4 kap. 8 § 1 och 9 §). I Sverige är det banker och andra kreditinstitut som kan vara förvaringsinstitut för värdepappers-fonder (se 1 kap. 1 § 15). För banker och kreditinstitut gäller lagen om bank- och finansieringsrörelse. Enligt den lagstiftningen regleras rollen som förvaringsinstitut som en del av bankoktrojen eller tillståndet som kreditinstitut. I rörelselagen finns även bestämmelser om ingripanden vid regelöverträdelser, vilka delvis överlappar förevarande paragraf, se vidare avsnitt 8.3.1.

1 a § Finansinspektionen ska ingripa mot någon som ingår i ett fondbolags styrelse eller är dess verkställande direktör, eller ersättare för någon av dem, om bolaget

1. har fått tillstånd att driva fondverksamhet genom att lämna falska uppgifter eller på annat otillbörligt sätt,

2. bedriver fondverksamhet eller tillhandahåller diskretionär portföljförvaltning i strid med 1 kap. 3 och 4 §§,

3. påbörjar marknadsföring av en av bolaget förvaltat värdepappersfond i ett annat land inom EES innan en underrättelse om detta gjorts hos Finansinspektionen i enlighet med 2 kap. 12 eller 15 §,

4. inte uppfyller grundläggande krav på organisation och drift av verksamheten enligt 2 kap. 17 och 17 f §§ eller föreskrifter som har meddelats med stöd av 13 kap. 1 § 5,

5. åsidosätter sina skyldigheter eller på annat sätt överträder det som föreskrivs om uppdragsavtal i 4 kap. 4–6 §§ och 7 § första stycket,

6. påbörjar förvaltning och marknadsföring av en värdepappersfond utan att förutsättningarna enligt 4 kap. 8 och 9 §§ är uppfyllda,

7. inte upprättar eller tillhandahåller informationsbroschyr, faktablad, årsberättelse och halvårsberättelse i enlighet med 4 kap. 15–21 §§,

8. inte uppfyller kraven på spridning och hantering av risker enligt 5 kap. 1 och 2 §§,

9. vid upprepade tillfällen placerar medel i en värdepappersfond i strid med det som föreskrivs i 5 kap. 3–22, 24 och 25 §§,

10. i strid med 11 kap. 5 § första stycket låter bli att till Finansinspektionen anmäla sådana förvärv och avyttringar som avses där, eller

11. i strid med 11 kap. 5 § tredje stycket låter bli att till Finansinspektionen anmäla namnen på de ägare som har ett kvalificerat innehav av aktier i bolaget samt storleken på innehavet.

Om en sådan person som anges i första stycket omfattas av tillstånds- eller underrättelseskyldighet enligt 11 kap. 1 eller 4 § för förvärv eller avyttring av aktier i bolaget, ska första stycket 10 inte gälla för den personen i fråga om dessa aktier.

Ett ingripande enligt första stycket får ske endast om bolagets överträdelse är allvarlig och personen i fråga uppsåtligen eller av grov oaktsamhet har orsakat överträdelsen.

Ingripande sker genom

1. beslut att personen i fråga under en viss tid, lägst tre och högst tio år, inte får vara styrelseledamot eller verkställande direktör i ett fondbolag, eller ersättare för någon av dem, eller

2. beslut om sanktionsavgift.

Vid upprepade överträdelser får ett beslut enligt fjärde stycket 1 meddelas på obegränsad tid.

Paragrafen är ny och anger när Finansinspektionen får vidta ingripandeåtgärder mot fysiska personer i ett fondbolags ledning.

I *första stycket* definieras den personkrets som kan bli föremål för ingripande, nämligen en styrelseledamot i fondbolaget, bolagets verkställande direktör eller en ersättare för någon av dem, dvs. en styrelsesuppleant eller vice verkställande direktör (se 8 kap. 3 respektive 28 § aktiebolagslagen, 2005:551). I stycket finns också en uppräknning av de överträdelse som ska kunna föranleda ett ingripande. Denna ”överträdelsekatalog” motsvarar (delvis) den uppräknning av artiklar som anges i nya artikel 99a (punkterna a, b, f, h–k, m, n och p–s) i UCITS-direktivet.

Av *punkten 1* följer att om ett fondbolag har fått tillstånd t.ex. genom falska uppgifter kan ett ingripande mot personer i bolagets ledning bli aktuellt samtidigt som tillståndet återkallas enligt 4 § (jfr artikel 7.5.b), se vidare kommentaren till den paragrafen. I de angivna bestämmelserna i *punkten 2* finns krav avseende tillstånd för fondverksamhet och sidoverksamhet (jfr artikel 6). De bestämmelser som anges i *punkten 3* föreskriver en underrättelseskyldighet för fondbolag som avser att etablera filialer eller bedriva gränsöverskridande verksamhet inom EES (jfr artikel 93). De angivna bestämmelserna i *punkten 4* omfattar dels grundläggande krav på organisation av verksamheten – bl.a. att ha sunda rutiner för förvaltning av verksamheten och redovisning, intern kontroll samt drift och förvaltning av sina informationssystem – (2 kap. 17 §, jfr artikel 12), dels uppföranderegler, dvs. att bolaget bl.a. ska driva sin verksamhet på ett hederligt, rättvist och professionellt sätt och även i övrigt så att allmänhetens förtroende för fondmarknaden upprätthålls (17 f §, tidigare 17 c §; Jfr artikel 14). I *punkten 5* anges bestämmelser som rör uppdragsavtal (jfr artikel 13). De bestämmelser som anges i *punkten 6* föreskriver att det för varje värdepappersfond ska finnas fondbestämmelser och vad de ska innehålla (4 kap. 8 §) samt att fondbestämmelserna, liksom ändringar av dem, ska godkännas av Finansinspektionen (9 §). Ett godkännande av fondbestämmelserna och ändringar av dem har samma innebörd som UCITS-direktivets krav på auktorisation av fondföretag (jfr artikel 5). De angivna bestämmelserna i *punkten 7* innehåller fondbolagens informationsskyldighet i förhållande till fondandelsägarna (jfr artiklarna 68–82). I *punkterna 8* och *9* anges bestämmelser om förvaltningen av värdepappersfonder, såsom tillåtna tillgångar samt

krav på spridning och hantering av risker (jfr artiklarna 49–57). De angivna bestämmelserna i *punkten 10* reglerar anmälningsskyldigheten för fondbolag som får kännedom om att aktier i bolaget har förvärvats (jfr artikel 11). Se dock även undantagsbestämmelsen i andra stycket förevarande paragraf. I den angivna bestämmelsen i *punkten 11* återfinns kravet på att fondbolag årligen till Finansinspektionen ska anmäla namnen på de aktieägare som har ett kvalificerat innehav i bolaget och storleken på innehavet (jfr artikel 11).

I *andra stycket* behandlas situationen då en styrelseledamot eller verkställande direktör i fondbolaget, eller en ersättare för någon av dem, dessutom är en sådan ägare som avses i 11 kap. 1 och 4 §§. I en sådan situation ska punkten 10 i första stycket inte gälla för den personen i fråga om det egna innehavet i bolaget. Genom bestämmelsen undviks situationer som innebär en kränkning av rätten i Europakonventionen och EU:s rättighetsstadga att inte belasta sig själv (se prop. 2014/15:57 s. 68).

I *tredje stycket* anges vilka förutsättningar som gäller för ingripande enligt första stycket. Ett ingripande ska ske endast om fondbolagets överträdelse är allvarlig och personen i fråga uppsåtligt eller av grov oaktsamhet orsakat överträdelsen. Se även 1 c § om hinder mot ingripande.

I *fjärde stycket* anges vilka ingripanden som kan bli aktuella för överträdelser enligt första stycket. Ingripande får ske dels genom beslut att personen i fråga under en viss tid, lägst tre år och högst tio år, inte får vara styrelseledamot eller verkställande direktör i ett fondbolag, eller ersättare för någon av dem, dels genom beslut om sanktionsavgift (artikel 99.6.d respektive 99.6.f och 99.6.g). Av *femte stycket* följer att ett förbud att utöva ett ledningsuppdrag kan meddelas utan tidsbegränsning, om det är fråga om upprepade överträdelser.

Ingripanden enligt förevarande paragraf får användas tillsammans eller var för sig. Finansinspektionen får utifrån förutsättningarna i varje enskilt fall avgöra vilken eller vilka sanktioner eller åtgärder som bör komma i fråga. Bestämmelser om sanktionsavgift finns i 8 a och 9 §§, och beslutsförfarandet såvitt gäller fysiska personer i företagens ledning regleras i 20–22 §§.

Övervägandena finns i avsnitten 8.2.4, 8.2.5 och 8.3.2.

1 b § Finansinspektionen ska ingripa mot någon som ingår i ett förvaringsinstitutets styrelse eller är dess verkställande direktör, eller ersättare för någon av dem, om institutet

1. åsidosätter sin skyldighet att övervaka en värdepappersfonds penningströmmen i enlighet med det som föreskrivs i 3 kap. 1 b §,

2. åsidosätter sin skyldighet att förvara en värdepappersfonds tillgångar eller på annat sätt överträder det som föreskrivs i 3 kap. 1 c och 1 d §§, eller

3. låter bli att utföra sina övriga uppgifter enligt 3 kap. 1 e och 2 §§.

Ett ingripande enligt första stycket får ske endast om institutets överträdelse är allvarlig och personen i fråga uppsåtligt eller av grov oaktsamhet har orsakat överträdelsen.

Ingripande sker genom beslut om sanktionsavgift.

Paragrafen är ny och anger när Finansinspektionen får vidta ingripandeåtgärder mot fysiska personer i ett förvaringsinstitutets ledning.

I *första stycket* definieras den personkrets som kan bli föremål för ingripande, nämligen en styrelseledamot i förvaringsinstitutet, dess verkställande direktör eller en ersättare för någon av dem. I stycket anges också de överträdelser som ska kunna föranleda ett ingripande. Denna uppräknning motsvarar de angivna artiklarna i nya artikel 99a.o.

I *andra stycket*, som överensstämmer med 1 a § tredje stycket, anges de förutsättningar som ska föreligga för ett ingripande enligt första stycket. Se även 1 c § om hinder mot ingripande.

Av *tredje stycket* framgår att ett ingripande sker genom beslut om sanktionsavgift (artikel 99.6.f och 99.6.g). Bestämmelser om sådan avgift finns i 8 a och 9 §§, och beslutsförfarandet regleras i 20–22 §§.

Övervägandena finns i avsnitten 8.2.4 och 8.3.2.

1 c § Ingripande enligt 1 a eller 1 b § får inte ske, om överträdelsen omfattas av ett åtal.

Paragrafen är ny och har utformats efter förebild av förslag lämnat i SOU 2014:46 s. 53. Övervägandena finns i avsnitt 8.2.5.

2 § Vid valet av åtgärd eller sanktion ska Finansinspektionen ta hänsyn till hur allvarlig överträdelsen är och hur länge den pågått. Särskild hänsyn ska tas till överträdelsens art, skador som uppstått och graden av ansvar.

Finansinspektionen får avstå från ingripande om en överträdelse är ringa eller ursäktlig, om fondbolaget, förvaringsinstitutet eller den fysiska personen i fråga gör rättelse eller om någon annan myndighet har vidtagit åtgärder mot bolaget, institutet eller personen som bedöms tillräckliga.

2 a § Utöver det som anges i 2 § första stycket ska i försvårande riktning beaktas om företaget eller den fysiska personen i fråga tidigare har begått en överträdelse. Vid denna bedömning bör särskild vikt fästas vid om överträdelserna är likartade och den tid som har förflutit mellan de olika överträdelserna.

I förmildrande riktning ska beaktas om

1. företaget eller den fysiska personen i väsentlig mån genom ett aktivt samarbete har underlättat Finansinspektionens utredning, och

2. företaget snabbt har upphört med överträdelsen, eller den fysiska personen snabbt verkat för att överträdelsen ska upphöra, sedan den anmälts till eller påtalats av Finansinspektionen.

2 och 2 a §§

Ändringen i 2 § och den nya 2 a § genomför (tillsammans med 9 §) nya artikel 99c. Paragraferna har utformats efter förebild av bl.a. 15 kap. 1 b och 1 c §§ lagen om bank- och finansieringsrörelse (se prop. 2014/15:57 s. 11 f.; jfr förslag till ändring av motsvarande bestämmelser i lagen om värdepappersmarknaden, SOU 2015:2 s. 185 f.).

Bestämmelserna är tillämpliga vid val av sanktion eller andra administrativa åtgärder såvitt avser regelöverträdelser begångna av såväl fondbolag och förvaringsinstitut som fysiska personer i ledningen av sådana företag.

Vid bedömningen ska överträdelsens allvarlighet och varaktighet utgöra utgångspunkten för valet av ingripandeåtgärd. Enligt den nya bestämmelsen i 2 § första stycket ska särskild hänsyn tas till överträdelsens art och eventuella skador som uppstått. Med skador avses bl.a. skador som drabbat fondandelsägarna eller att förtroendet för de finansiella marknaderna påverkas negativt. Som en förmildrande omständighet ska beaktas om överträdelsen är ursäktlig. Det innebär att Finansinspektionen eller domstolen ska ha möjlighet att beakta om en överträdelse är föranledd av ett beteende som på grund av särskilda omständigheter är att betrakta som mindre

klandervärt än annars. Bestämmelsen utgör inte hinder för att ta hänsyn till andra omständigheter än de som anges särskilt; i artikel 99c anges exempel på omständigheter som ska beaktas (se även prop. 2013/14:228 s. 311 f.).

Bestämmelsen om ingripandeftergift finns nu i paragrafens *andra stycke* som, genom ändringarna, är tillämplig även på förvaringsinstitut och fysiska personer i fondbolags och förvaringsinstituts ledning.

I den nya 2 a § anges hur ett antal olika faktorer som inte är hänförliga till själva överträdelsen ska inverka på valet av sanktions eller annan ingripandeåtgärd. Av *första stycket* framgår att i försvårande riktning ska beaktas om fondbolaget, förvaringsinstitutet eller den fysiska personen i fråga tidigare har gjort sig skyldigt till en överträdelse, varvid det är särskilt försvårande om överträdelserna är identiska eller likartade. Särskild vikt bör fästas vid den tid som förflutit mellan överträdelserna, varvid det får anses mer försvårande om det föreligger en kort tidsperiod mellan överträdelserna i fråga.

I 2 a § *andra stycket* fastslås att i förmildrande riktning ska beaktas om ett fondbolag, förvaringsinstitut eller en fysisk person genom ett aktivt samarbete underlättar Finansinspektionens utredning och om företaget snabbt upphör med överträdelsen eller att en fysisk person snabbt har verkat för att överträdelsen ska upphöra. Avsikten med regleringen är att punkterna ska vara kumulativa (se prop. 2013/14:228 s. 241 f. och prop. 2014/15:57 s. 69). För att i förmildrande riktning kunna beakta omständigheterna i förevarande stycke ska fondbolaget, förvaringsinstitutet eller den fysiska personen såväl ha samarbetat med Finansinspektionen på föreskrivet sätt som ha vidtagit (bolaget) eller verkat för (den fysiska personen) snabb rättelse sedan överträdelsen anmälts eller påtalats av Finansinspektionen. För att bestämmelsen ska kunna medföra sanktionslindring krävs att det är fråga om ett samarbete av väsentlig betydelse. Det bör för regelns tillämpning krävas att företaget eller den fysiska personen självmant för fram viktig information som Finansinspektionen inte redan förfogar över.

I fråga om fastställande av en sanktionsavgift, se även 9 §.

Övervägandena finns i avsnitt 8.4.

4 § Finansinspektionen ska återkalla ett fondbolags tillstånd om bolaget

1. har fått tillståndet genom att lämna falska uppgifter eller på något annat otillbörligt sätt,

2. inte inom ett år från det att tillstånd beviljades har börjat driva sådan verksamhet som tillståndet avser,

3. har förklarat sig avstå från tillståndet, eller

4. under en sammanhängande tid av sex månader inte har drivit sådan verksamhet som tillståndet avser.

I de fall som avses i första stycket 1, 2 och 4 får i stället varning meddelas om det är tillräckligt. *I fråga om en överträdelse enligt första stycket 1 får, utöver återkallelse av tillståndet, ett beslut om sanktionsavgift meddelas.*

Genom tillägget i *andra stycket* utvidgas Finansinspektionens ingripandebefogenheter till att även omfatta beslut om sanktionsavgift i de fall ett fondbolag har fått tillstånd genom falska uppgifter eller på annat otillbörligt sätt. Ändringen genomför den nya bestämmelsen i artikel 99.6 och nya artikel 99a.e–99a.g. Övervägandena finns i avsnitt 8.2.3.

6 § Om en behörig myndighet har underrättat Finansinspektionen om att ett fondbolag *eller ett förvaringsinstitut* överträtt föreskrifter som gäller i det landet för *sådana företag*, får inspektionen vidta de åtgärder som anges i 1–4 §§ mot *företaget och mot fysiska personer i dess ledning*, om det föreligger någon omständighet som avses där. Inspektionen ska underrätta den behöriga myndigheten om vilka åtgärder som vidtas.

Paragrafen har ändrats på så sätt att den, utöver fondbolag, också omfattar förvaringsinstitut samt fysiska personer i företagens ledning, se avsnitten 8.2.2 och 8.3.2.

Sanktionsavgift

7 § Om ett fondbolag *eller ett förvaringsinstitut* har fått anmärkning eller varning enligt 1 § eller varning enligt 4 § andra stycket, får Finansinspektionen besluta att *bolaget eller institutet* ska betala en *sanktionsavgift*. Detta gäller dock inte om varningen bara omfattar fall som avses i 4 § första stycket 2 eller 4.

Första stycket har ändrats redaktionellt, dels genom att termen ”straffavgift” ersatts med ”sanktionsavgift”, dels på så sätt att bestämmelsen, genom tillägget, är tillämplig också på förvaringsinstitut, och således genomför artikel 99.6 såvitt avser befogenhet för Finansinspektionen att besluta om sanktionsavgift gentemot sådana institut, se avsnitt 8.3.1. Bestämmelsen i det tidigare andra stycket, att avgiften tillfaller staten, finns nu i 8 § fjärde stycket.

8 § *En sanktionsavgift för ett fondbolag, ett förvaringsinstitut eller en annan juridisk person ska fastställas till högst*

1. ett belopp som per den 17 september 2014 i svenska kronor motsvarade fem miljoner euro,

2. tio procent av bolagets eller institutets omsättning närmast föregående räkenskapsår,

3. två gånger den vinst som bolaget eller institutet har erhållit till följd av regelöverträdelsen, om beloppet går att fastställa, eller

4. två gånger de kostnader som bolaget eller institutet har undvikit till följd av regelöverträdelsen, om beloppet går att fastställa.

Om överträdelsen har skett under *fondbolagets, förvaringsinstitutets eller en annan juridisk persons* första verksamhetsår eller om uppgifter om omsättningen annars saknas eller är bristfälliga, får omsättningen uppskattas.

Sanktionsavgiften får inte bestämmas till ett lägre belopp än 5 000 kronor. Avgiften tillfaller staten.

Paragrafen ändras språkligt genom att termen ”straffavgift” ändras till ”sanktionsavgift”, samt att det uttryckligen anges att den avser sådan avgift för juridiska personer, dvs. fondbolag, förvaringsinstitut och andra juridiska personer, t.ex. sådana som omfattas av tillstånds- och underrättelseskyldigheter enligt 11 kap. 1 respektive 4 § (se 11 kap. 8 a §). I 8 a § i förevarande kapitel finns bestämmelsen om sanktionsavgifter för fysiska personer.

I *första stycket* i förevarande paragraf anges taket för en sanktionsavgift gentemot ett fondbolag eller ett förvaringsinstitut. Enligt den s.k. mittkursen, som dagligen fastsätts av Nasdaq, uppgick värdet av en euro till 9,2231 kr. den 17 september 2014.

Med anledning av de nya harmoniserade reglerna har den tidigare begränsningen i *andra stycket* utgått (att avgiften inte får överstiga tio procent av fondbolagets omsättning under närmast föregående räkenskapsår). Den nedre beloppsgränsen följer av det nya

tredje stycket. Detta följde tidigare av första stycket och innebär alltså inte någon ändring i sak.

Genom ändringarna genomförs de nya bestämmelserna i artikel 99.6.e och 99.6.g. Övervägandena finns i avsnitt 8.3.1.

8 a § En sanktionsavgift för en fysisk person ska fastställas till högst

1. ett belopp som per den 17 september 2014 i svenska kronor motsvarade fem miljoner euro,

2. två gånger den vinst som den fysiska personen erhållit till följd av regelöverträdelsen, om beloppet kan fastställas, eller

3. två gånger de kostnader som den fysiska personen undvikit till följd av regelöverträdelsen, om beloppet går att fastställa.

Sanktionsavgiften får inte bestämmas till ett lägre belopp än 5 000 kronor. Avgiften tillfaller staten.

Paragrafen är ny. Första stycket genomför de nya bestämmelserna i artikel 99.6.f och 99.6.g. Den 17 september 2014 uppgick eurokursen till 9,2231 kr. I likhet med vad som gäller för juridiska personer (8 §) finns i *andra stycket* en bestämmelse om en avgifts lägsta belopp.

Övervägandena finns i avsnitt 8.3.2.

9 § När sanktionsavgiftens storlek beslutas, ska särskild hänsyn tas till sådana omständigheter som anges i 2 § första stycket och 2 a §, samt till fondbolagets, förvaringsinstitutets eller den fysiska personens finansiella ställning och, om det går att fastställa, den vinst som företaget eller den fysiska personen har erhållit till följd av regelöverträdelsen eller de kostnader som undvikits.

Genom ändringen genomförs nya artikel 99c.1, och med tillägget förtydligas att bestämmelsen ska tillämpas även vid bestämmande av sanktionsavgift för förvaringsinstitut och fysiska personer. Paragrafen har också ändras språkligt genom att termen *straffavgift* har ersatts av *sanktionsavgift*.

När det gäller företags och fysiska personers finansiella ställning anges som exempel i artikel 99c företagets totala årsomsättning och fysiska personers årsinkomst och nettotillgångar. Även en sådan omständighet som att personen i fråga till följd av överträdelsen drabbats, eller om det finns välgrundad anledning att anta att han

eller hon kommer att drabbas, av avskedande eller uppsägning från anställning eller av annat hinder eller synnerlig svårighet i yrkes eller näringsutövning, får beaktas (jfr 29 kap. 5 § första stycket 7 brottsbalken). Övervägandena finns i avsnitten 8.3.1 och 8.3.2.

Gemensam handläggning

18 § Om ett fondbolag har förklarat sig avstå från tillståndet enligt 4 § första stycket 3 och det samtidigt pågår ett ärende om ingripande mot företaget eller mot en styrelseledamot i företaget eller dess verkställande direktör, eller en ersättare för någon av dem, får Finansinspektionen, om det är till nytta för utredningen i ingripandeärendet, förena ärendena för gemensam handläggning. I ett sådant fall får Finansinspektionen, om det kan ske utan betydande olägenhet för företaget, avgöra frågan om ingripande innan inspektionen avgör om tillståndet ska återkallas enligt 4 § första stycket 3. Finansinspektionen ska då se till att den förutsättning för tillståndet som anges i 4 § första stycket 4 iakttas.

Om det finns skäl för det, får Finansinspektionen besluta om att ärendena inte längre ska handläggas gemensamt.

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om handläggningen av en begäran om återkallelse av tillstånd enligt 4 § första stycket 3. Paragrafen har utformats med förslaget till ändringar i lagen (2005:405) om försäkringsförmedling och förslaget till ändringar i lagen om värdepappersmarknaden som förebild (se Ds 2014:22 s. 9 och 86 respektive SOU 2015:2 s. 181 och 756 f.). Övervägandena finns i avsnitt 8.6.5.

Första stycket innebär att Finansinspektionen, när förutsättningarna i förevarande paragraf är uppfyllda, inte behöver avgöra ett ärende om återkallelse av tillstånd enligt 4 § första stycket 3 så snabbt som möjligt. I stället får inspektionen, om det finns skäl för det, handlägga begäran om återkallelse av tillstånd på frivillig grund gemensamt med ett eventuellt samtidigt pågående ärende om ingripande mot en ledningsperson i företaget. Förfarandet kan jämföras med kumulation av mål enligt 14 kap. 6 § rättegångsbalken.

Av första stycket framgår också att Finansinspektionen inte behöver fatta beslut med anledning av begäran om återkallelse förrän efter det att ingripandeärendet är avgjort. Således kan Finansinspektionen först besluta om att exempelvis påföra sanktionsavgift och

därefter övergå till att fatta beslut om återkallelse av tillståndet enligt 4 § första stycket 3. En förutsättning är dock att gemensam handläggning är till nytta för utredningen i ärendet om ingripande. I så fall har således första stycket företrädare framför kravet på skyndsamt handläggning i 7 § förvaltningslagen (1986:223).

Ett exempel på detta är att det finns anledning att anta att återkallelsen syftar till att företaget vill undandra sig tillsyn. Det är dock viktigt att Finansinspektionen, när inspektionen har beslutat om gemensam handläggning, beaktar vilken olägenhet ett senarelaggt avgörande i återkallelseärendet får för företaget. Här bör som huvudregel gälla att inspektionens bedömning ska grunda sig på vad som typiskt sett är en olägenhet för företaget och inte vad som är en olägenhet i det enskilda fallet. I den bedömningen bör även kunna vägas in vad ett senareläggande skulle kunna få för konsekvenser för tredje man, t.ex. kunder och andra affärsparter. Olägenheten bör vara betydande för att beaktas.

Med ”den förutsättning för tillståndet som anges i 4 § första stycket 4” avses den tidsgräns om sex månader under vilken ett företag inte har utövat sådan verksamhet som tillståndet avser. Genom hänvisningen får alltså Finansinspektionen inte avvakta med att fatta ett beslut med anledning av begäran om återkallelse av tillståndet, om företaget i fråga under en sammanhängande tid om minst sex månader inte har utövat sådan verksamhet. Det gäller oavsett om det är till nytta för utredningen med gemensam handläggning eller inte.

Av *andra stycket* följer att ett beslut om gemensam handläggning enligt första stycket när som helst kan ändras av Finansinspektionen, om det finns skäl för det.

19 § Om någon driver sådan verksamhet som omfattas av denna lag utan att vara berättigad till det, ska Finansinspektionen förelägga den som driver verksamheten att upphöra med den. *Inspektionen får i sådant fall även besluta om sanktionsavgift enligt bestämmelserna i detta kapitel.*

Om det är osäkert om lagen är tillämplig på en viss verksamhet, får inspektionen förelägga den som driver verksamheten att lämna de upplysningar om verksamheten som inspektionen behöver för att bedöma om så är fallet.

Ett föreläggande enligt denna paragraf som avser ett utländskt företag får riktas mot såväl företaget som den som i Sverige är verksam för företagets räkning.

Av paragrafen, vilken är tillämplig på såväl juridiska som fysiska personer, följer att det utgör en överträdelse att utan tillstånd bedriva fondverksamhet. Paragrafen omfattar också ett fondbolags åsidosättande av skyldigheten att hos Finansinspektionen ansöka om att det ursprungliga tillståndet ska gälla för tillhandahållande av andra tillståndspliktiga tjänster (se 1 kap. 3–5 §§; jfr artikel 6 i UCITS-direktivet) samt att bolaget förvaltar eller marknadsför en fond vars fondbestämmelser inte är godkända eller där ändring av sådana bestämmelser gjorts utan inspektionens godkännande (jfr artikel 5; se även kommentaren till 1 a § första stycket).

Tillägget i *första stycket* innebär att ingripande kan ske även genom beslut om sanktionsavgift. Genom ändringen genomförs den nya bestämmelsen i artikel 99.6 och nya artikel 99a.b. Bestämmelsen har behandlats i avsnitt 8.2.3.

Sanktionsföreläggande

20 § Frågor om ingripande mot fysiska personer enligt 1 a och 1 b §§ prövas av Finansinspektionen genom sanktionsföreläggande.

En sanktion får beslutas bara om sanktionsföreläggandet har delgetts den som sanktionen riktas mot inom tre år från den tidpunkt då överträdelsen ägde rum.

Ett sanktionsföreläggande innebär att personen i fråga föreläggs att inom en viss tid godkänna ett ingripande enligt 1 a § fjärde stycket eller 1 b § tredje stycket som är bestämt till tid eller belopp.

När föreläggandet har godkänts, gäller det som ett domstolsavgörande som fått laga kraft. Ett godkännande som görs efter det att den tid som angetts i föreläggandet har gått ut är utan verkan.

Bestämmelserna i 20–23 §§ är nya och reglerar hur sanktioner mot fysiska personer i ett fondbolags eller förvaringsinstituts ledning ska beslutas i fråga om överträdelser enligt 1 a eller 1 b §. Övervägandena finns i avsnitten 8.6.2–8.6.4. Den tidigare bestämmelsen om att Finansinspektionen får förena ett föreläggande eller ett förbud med vite har fått ny beteckning (24 §).

De nya bestämmelserna har utformats efter förebild av bl.a. regelverken för konkurrensskadeavgift och sanktionsavgifter inom arbetstids- och arbetsmiljöområdet samt utifrån förslag i betänkandena Marknadsmissbruk II (SOU 2014:46) och Värdepappersmarknaden – MiFID II och MiFIR (SOU 2015:2). Ett beslutsförfarande med sanktionsföreläggande gäller också i fråga om överträdelser av bestämmelser som genomfört i kapitaltäckningsdirektivet (15 kap. 9 a § lagen om bank- och finansieringsrörelse och 25 kap. 10 a § lagen om värdepappersmarknaden, se prop. 2014/15:57 s. 22 f.).

Förfarandet med sanktionsföreläggande är obligatoriskt. Av *första stycket* i förevarande paragraf följer att sanktioner mot fysiska personer som ingår i styrelsen för ett fondbolag eller ett förvaringsinstitut eller är verkställande direktör i sådana företag, prövas av Finansinspektionen genom sanktionsföreläggande. Prövningen ska omfatta samtliga förutsättningar för att besluta om en sanktion, dvs. om en allvarlig överträdelse enligt de i 1 a eller 1 b § hänvisade lagrummen har skett, om personen i fråga har handlat uppsåtligt eller av grov oaktsamhet, vilken sanktion som är lämplig och, om det är fråga om sanktionsavgift, avgiftens storlek, varvid 2, 2 a, 8 a och 9 §§ ska tillämpas.

Ett sanktionsföreläggande kan bli aktuellt först sedan omständigheterna kring överträdelserna har utretts och personen i fråga har fått möjlighet att ta del av utredningen i ärendet (jfr 17 § förvaltningslagen, 1986:223). Först vid den tidpunkten kan ställning tas till sanktionsavgiften och en bedömning göras av vilka risker en domstolsprövning skulle kunna innebära (jfr prop. 2007/08:135 s. 88).

Enligt *andra stycket* måste personen i fråga delges sanktionsföreläggandet inom tre år från den tidpunkt då överträdelserna ägde rum.

I *tredje stycket* anges att ett sanktionsföreläggande innebär att den som bedöms vara ansvarig för en överträdelse föreläggs att godkänna sanktionen omedelbart eller inom viss tid. Förfarandet med sanktionsföreläggande är obligatoriskt. Det innebär att frågan alltid ska prövas av Finansinspektionen genom ett sanktionsföreläggande. Om den som föreläggandet riktas mot framför invändningar mot sanktionen eller om denne inte svarar inom utsatt tid, ska inspektionen ta ställning till huruvida en ansökan om att sanktion ska beslutas ska ges in till domstolen (22 §). Den som framför invändning mot sanktionen eller inte besvarar ett föreläggande kan

därmed inte åläggas en sanktion utan att frågan har prövats av domstol. Huvudregeln är således att inspektionen ska väcka talan om sanktion, om förutsättningarna för detta föreligger. Det hela kan jämföras med systemet med åtalsplikt för åklagare. Det är dock möjligt att ett sakligt och relevant bestridande med anledning av ett utfärdat föreläggande kan leda till att saken ställs i en annan dager. Finansinspektionen ska i sådana fall bedöma om förutsättningarna för en sanktion fortfarande föreligger. Kommer inspektionen fram till att så inte är fallet bör inspektionen avstå från att väcka talan. För att undvika att Finansinspektionen väcker talan måste alltså personen i fråga skriftligen godkänna sanktionsföreläggandet inom den tid som inspektionen bestämmer. Den tidsperioden bör vara kort.

Av *fjärde stycket* framgår att ett godkänt föreläggande gäller som en domstols lagakraftvunna avgörande om att avgift ska tas ut. Ett godkänt sanktionsföreläggande såvitt avser sanktionsavgift kan verkställas enligt utsökningsbalkens bestämmelser (se 3 kap. 1 § 6 utsökningsbalken).

Ett godkänt sanktionsföreläggande som visar sig vara felaktigt kan undanröjas enligt 23 §.

21 § Ett sanktionsföreläggande ska innehålla uppgift om

- 1. den fysiska person som föreläggandet avser,*
- 2. överträdelsen och de omständigheter som är nödvändiga för att känneteckna den,*
- 3. de bestämmelser som är tillämpliga på överträdelsen, och*
- 4. den sanktion som föreläggs personen.*

Föreläggandet ska också innehålla en upplysning om att talan om sanktioner kan väckas, om personen i fråga inte godkänner föreläggandet inom den tid som Finansinspektionen anger.

För att kunna identifiera en överträdelse och avgränsa den mot eventuellt andra förfaranden måste ett sanktionsföreläggande innehålla vissa specifika uppgifter, vilket anges i *första stycket*. I likhet med vad som gäller för ett strafföreläggande enligt 48 kap. 6 § rättegångsbalken ska föreläggandet innehålla uppgift om den person som föreläggandet avser, överträdelsen och de omständigheter som är nödvändiga för att känneteckna den, de bestämmelser som är tillämpliga på överträdelsen och den sanktion som föreläggs.

Av *andra stycket* framgår att föreläggandet också ska innehålla en upplysning om vad som kan bli följderna av ett icke godkänt föreläggande. Några ytterligare krav på innehållet i föreläggandet uppställs inte, se avsnitt 8.6.4.

22 § Om ett sanktionsföreläggande inte har godkänts inom utsatt tid, får Finansinspektionen ansöka hos allmän förvaltningsdomstol om att sanktionen ska beslutas. En sådan ansökan ska göras hos den förvaltningsrätt som är behörig att pröva ett överklagande av Finansinspektionens beslut om ingripande mot fondbolaget för samma överträdelse.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Paragrafen anger vad som gäller i fråga om domstolsprövning för det fall ett sanktionsföreläggande enligt 20 § inte har godkänts.

Av *första stycket* framgår att Finansinspektionen får ansöka hos allmän förvaltningsdomstol om att sanktionen ska beslutas. En sådan ansökan ska göras hos den förvaltningsrätt som är behörig att pröva ett överklagande av Finansinspektionens eventuella beslut om ingripande mot fondbolaget eller förvaringsinstitutet för samma överträdelse, dvs. Förvaltningsrätten i Stockholm, se vidare avsnitt 8.6.3.

I *andra stycket* anges att det krävs prövningstillstånd för överklagande till kammarrätten.

Av 20 § fjärde stycket följer att ett godkännande efter den i föreläggandet utsatta tiden är utan verkan. Rent formellt är Finansinspektionen inte bunden av den sanktion som angivits i ett föreläggande som inte har godkänts, men utgångspunkten är att inspektionen vid tiden för föreläggandet gör en noggrann bedömning av vad som är en rimlig sanktion i det aktuella fallet. Den bedömningen borde normalt inte ändras för att föreläggandet inte godkänns, och starka rättssäkerhetsskäl talar mot att inspektionen yrkar på en strängare sanktion än den som satts ut i sanktionsföreläggandet. Däremot saknas skäl att inta en sådan restriktiv hållning i fråga om ändringar till den enskildes förmån (se prop. 2007/08:135 s. 88f.; se även Lagrådets yttrande i prop. 2014/15:57 s. 572). Den sanktion som inspektionen för talan om i domstol bör således normalt vara densamma som angivits i föreläggandet (se angående förhållandet mellan avgiftsföreläggande och domstolsbeslut enligt konkurrenslagen, se prop. 2007/08:135 s. 88 f.).

Det finns i och för sig inget som hindrar Finansinspektionen från att utfärda ett nytt sanktionsföreläggande om personen i fråga inte har godkänt det inom föreskriven tid (jfr a. prop. s. 262). Det bör dock i så fall inte vara fråga om någon ändring till annat slag av sanktion eller ändring av en sanktionsavgifts storlek, och bör endast komma i fråga i rena undantagssituationer. I enlighet med bestämmelsen i förevarande paragraf bör dock huvudregeln vara att Finansinspektionen i sådana fall väcker talan om utdömmande av sanktionen (jfr t.ex. 8 kap. 7 § arbetsmiljölagen, 1977:1160).

- 23 § *Ett sanktionsföreläggande som har godkänts ska efter klagan undanröjas*
1. *om godkännandet inte kan anses som en giltig viljeförklaring,*
 2. *om det vid ärendets behandling har förekommit sådant fel, att föreläggandet bör anses ogiltigt, eller*
 3. *om föreläggandet av annan anledning inte överensstämmer med lag.*
- Den som vill klaga ska göra det skriftligen hos den domstol som avses i 22 § inom ett år från det att föreläggandet godkändes. I mål om klagan på ett sanktionsföreläggande är Finansinspektionen motpart.*
- Har sanktionsföreläggande undanröjts, får inte därefter för samma otillåtna agerande beslutas en strängare sanktion.*

Paragrafen är ny och utformad efter förebild av 59 kap. 6 § rättegångsbalken. Av *andra stycket* följer att det är förvaltningsrätten i Stockholm som har att pröva frågan om undanröjande. Förvaltningsrättens beslut överklagas till Kammarrätten i Stockholm. Övervägandena finns i avsnitt 8.6.4.

- 24 § *Ett föreläggande eller förbud enligt denna lag får förenas med vite.*
- Ett föreläggande enligt 10 kap. 3 § tredje stycket får dock inte förenas med vite, om*
1. *det finns anledning att anta att den som ska föreläggas har begått en gärning som är straffbelagd, och*
 2. *föreläggandet avser utredning av en fråga som har samband med den misstänkta gärningen eller överträdelsen.*
- Om den som ska föreläggas är en juridisk person, gäller andra stycket även ställföreträdare för den juridiska personen.*

Första stycket motsvarar i sak tidigare 20 §. Det nya *andra stycket* syftar till att undvika att den som är misstänkt för brott eller en överträdelse tvingas att lämna uppgifter som innebär att han eller hon anger sig själv, se vidare avsnitt 8.2.5. Bestämmelsen har utformats med 44 kap. 3 § skatteförfarandelagen (2011:1244) som förebild.

13 kap.

1 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. vilka poster som får räknas in i startkapitalet enligt 2 kap. 4 §,
2. vilka poster som får räknas in i egna medel enligt 2 kap. 8, 9 och 11 §§,
3. på vilket språk underrättelsen enligt 2 kap. 15 c § första stycket ska skrivas,
4. hur fondbolaget ska offentliggöra handlingarna enligt 2 kap. 15 c § tredje stycket,
5. vad ett fondbolag ska iaktta för att uppfylla skyldigheterna i 2 kap. 17, 17 c och 17 f §§,
6. vilken information som ska lämnas i underrättelsen till andelsägare enligt 4 kap. 9 a § och på vilket sätt underrättelsen ska lämnas,
7. tillhandahållande av informationsbroschyr och faktablad enligt 4 kap. 20 §,
8. på vilket språk informationen enligt 4 kap. 20 § ska tillhandahållas,
9. kriterier för de finansiella tillgångar som medel i en värdepappersfond får placeras i enligt 5 kap. 1 § andra stycket första meningen,
10. vilka tekniker och instrument ett fondbolag får använda enligt 5 kap. 1 § tredje stycket samt villkor och gränser för sådan användning,
11. det system för riskhantering som ett fondbolag ska ha enligt 5 kap. 2 § första och andra styckena,
12. kriterier för indexfonder enligt 5 kap. 7 §,
13. beräkning av exponeringar enligt 5 kap. 13 och 14 §§,
14. på vilket sätt underrättelsen till andelsägarna enligt 5 a kap. 7 § ska lämnas,
15. vilka fel och försummelser som ska rapporteras enligt 5 a kap. 18 §,
16. förutsättningar för överföring av finansiella instrument och förvaltning enligt 5 a kap. 37 och 46 §§,
17. vilka åtgärder som ett fondbolag ska vidta om det tar emot medel med redovisningsskyldighet enligt 7 kap. 1 §,
18. vilka åtgärder som ett fondbolag ska vidta för att uppfylla de krav som följer av bestämmelserna i 7 kap. 3 §,

19. vad informationen enligt 8 kap. 8 § ska innehålla, hur den ska utformas, på vilket sätt den ska tillhandahållas och vad som ska bifogas informationen,

20. på vilket språk de handlingar som ska lämnas tillsammans med ansökan enligt 8 kap. 19 § ska upprättas,

21. vilka upplysningar som fondbolag, förvaltningsbolag, fondföretag samt förvaringsinstitut ska lämna till Finansinspektionen enligt 10 kap. 2 § första stycket och när upplysningarna ska lämnas, och

22. sådana avgifter för tillsyn som avses i 10 kap. 11 §.

Tillägget i *punkten 5* är föränlett dels av att närmare bestämmelser om fondbolags ersättningspolicy meddelas genom föreskrifter (se 2 kap. 17 c § och författningskommentaren till den paragrafen), dels av att bestämmelsen i 17 f § tidigare betecknades 17 c §.

Övervägandena finns i avsnitt 5.2.

14 kap.

1 § Finansinspektionens beslut enligt 10 kap. 10 § *samt* 12 kap. 19 § andra stycket *och* 20 § får inte överklagas.

Andra beslut av Finansinspektionen enligt denna lag får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. 90) Detta gäller dock inte beslut i ärenden som avses i 20 § första stycket 5 förvaltningslagen (1986:223).

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Finansinspektionen får bestämma att ett beslut om förbud, föreläggande eller återkallelse ska gälla omedelbart.

I *första stycket* har lagrumshänvisningen kompletterats så att det framgår att beslut om sanktionsföreläggande enligt 12 kap. 20 § inte får överklagas, se avsnitt 8.6.4.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 18 mars 2016.

2. Äldre föreskrifter gäller för överträdelser som ägt rum före ikraftträdandet.

Övervägandena finns i kapitel 9.

11.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse

6 kap.

2 b § Den som har gjort en anmälan om misstänkta överträdelser av bestämmelserna som gäller för verksamheten får inte göras ansvarig för att ha åsidosatt någon tystnadsplikt, om anmälaren hade anledning att anta att en överträdelse hade skett.

Paragrafen är ny. Den motsvarar den föreslagna nya bestämmelsen i 2 kap. 17 e § lagen om värdepappersfonder, se kommentaren till den paragrafen. Övervägandena finns i avsnitt 7.3.6.

11.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden

8 kap.

4 b § Den som har gjort en anmälan om misstänkta överträdelser av bestämmelserna som gäller för verksamheten får inte göras ansvarig för att ha åsidosatt någon tystnadsplikt, om anmälaren hade anledning att anta att en överträdelse hade skett.

Paragrafen är ny. Den motsvarar den föreslagna nya bestämmelsen i 2 kap. 17 e § lagen om värdepappersfonder, se kommentaren till den paragrafen. Övervägandena finns i avsnitt 7.3.6.

11.4 Förslaget till lag om ändring i lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder

9 kap.

22 § För förvaringsinstitut för specialfonder gäller 2 kap. 21 § och 3 kap. 9 § lagen (2004:46) om värdepappersfonder, i stället för det som anges i 17–21 §§.

För att förvaringsinstitutets ansvar även i fortsättningen ska vara detsamma både avseende värdepappersfonder och specialfonder har paragrafen justerats så att den hänvisar till de ändrade och nya

ansvarsbestämmelserna i lagen om värdepappersfonder. Övervägandena finns i avsnitt 6.8.

Kommittédirektiv 2014:139

Översyn av fondregelverket

Beslut vid regeringssammanträde den 30 oktober 2014

Sammanfattning

En särskild utredare ska lämna förslag till hur UCITS V-direktivet, ska genomföras i svensk rätt. Utredaren ska också ta ställning till om det till följd av de lagändringar som krävs för att genomföra direktivet bör göras andra ändringar i lagstiftningen om värdepappersfonder eller i annan lagstiftning.

Vidare ska utredaren göra en analys av om det behöver göras några ändringar i de näringsrättsliga bestämmelserna för att stärka den svenska fondbranschens konkurrenskraft och modernisera det svenska fondregelverket, och i så fall föreslå vilka ändringar som ska göras.

Ett delbetänkande med förslag till de lagändringar som krävs för att genomföra direktivet ska redovisas senast den 30 april 2015. Uppdraget i övrigt ska redovisas senast den 31 december 2015.

UCITS-direktivet och motsvarande svenska regler

Under våren och sommaren 2014 antogs Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/91/EU av den 23 juli 2014 om ändring av direktiv 2009/65/EG om samordning av lagar och andra författningar som avser företag för kollektiva investeringar i överlåtbara värdepapper (fondföretag) när det gäller förvaringsinstitutsfunktioner, ersättningspolicy och sanktioner, det s.k. UCITS V-direktivet. UCITS

står för Undertakings for Collective Investment in Transferable Securities.

Direktivet, som ursprungligen är från 1985, har ändrats ett flertal gånger och omarbetades 2009. Det innehåller regler för fondföretag som riktar sig till allmänheten och kännetecknas av ett högt konsumentskydd.

Direktivet har genomförts i svensk rätt genom lagen (2004:46) om värdepappersfonder. I den lagen används termerna värdepappersfond och fondbolag för fonder och bolag som i UCITS-direktivet benämns fondföretag respektive förvaltningsbolag. Det gäller dock enbart för svenska fonder och bolag; de utländska motsvarigheterna benämns även i lagen fondföretag och förvaltningsbolag. Några av reglerna i 2009 års direktiv (UCITS IV-direktivet) ändras i och med det nya UCITS V-direktivet och på några områden introduceras helt nya regler. Ändringarna syftar främst till att öka investerarskyddet och harmonisera reglerna för förvaltningsbolag med de regler som gäller på andra delar av finansmarknadsområdet.

En allmän översyn och modernisering av fondregelverket

Genom 1985 års UCITS-direktiv etablerades en inre marknad för fondföretag i och med möjligheten att marknadsföra dem gränsöverskridande i samtliga länder inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES). Genom UCITS IV-direktivet integrerades marknaden för förvaltningsbolag och fondföretag ytterligare när förvaltningsbolag gavs möjligheten att etablera fondföretag i andra länder inom EES än det land där förvaltningsbolaget är etablerat. Förvaltningsbolag kan således förlägga sin verksamhet och de förvaltade fondföretagen där det är mest ändamålsenligt.

Genom Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/61/EU av den 8 juni 2011 om förvaltare av alternativa investeringsfonder samt om ändring av direktiv 2003/41/EG och 2009/65/EG och förordningarna (EG) nr 1060/2009 och (EU) nr 1095/2010 (AIFM-direktivet) infördes en harmoniserad EU-rättslig reglering av förvaltare av alternativa investeringsfonder (AIF-förvaltare). Därmed skapades en inre marknad även för förvaltning och marknadsföring av alternativa investeringsfonder. Definitionen av en alternativ investeringsfond är bred och omfattar företag som har bildats för kollek-

tiva investeringar och som tar emot kapital från ett antal investerare för att investera det i enlighet med en fastställd investeringspolicy till förmån för dessa investerare och som inte kräver auktorisation enligt UCITS-direktivet. I praktiken innebär det att bl.a. specialfonder, hedgefonder, riskkapitalfonder, fastighetsfonder och infrastrukturfonder faller inom direktivets tillämpningsområde. AIFM-direktivet har genomförts i svensk rätt genom lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder. Genom villkorade regler innebär AIFM-direktivet även att den inre marknaden ska öppnas upp för AIF-förvaltare och alternativa investeringsfonder som är etablerade utanför EES men först när den inre marknaden för förvaltare och fonder som är etablerade inom EES har varit öppen några år (se prop. 2013/14:113 s. 61–63).

Både förvaltningsbolag och AIF-förvaltare agerar alltså på en internationell och rörlig marknad. Detta innebär stora möjligheter men också ökad konkurrens. Fondsparande är en viktig sparform i Sverige och vid utgången av september 2014 uppgick fondförmögenheten i Sverige till 2 817 miljarder kronor.

Under senare år har allt fler svenska fondbolag valt att starta och etablera fonder utomlands, även när de i princip enbart är avsedda för marknadsföring i Sverige. En förklaring från fondbranschen är att man anser att det är fördelaktigare ur konkurrenssynpunkt att etablera fonder i andra länder inom EES än Sverige. En analys av vilka åtgärder som bör vidtas för att modernisera det svenska fondregelverket och öka Sveriges konkurrenskraft när det gäller att driva fondverksamhet bör därför genomföras. Konsumentskyddsperspektivet bör ingå som en viktig del i den analysen och det bör även beaktas när åtgärder föreslås.

Uppdraget att föreslå hur UCITS V-direktivet ska genomföras i svensk rätt

Vilka ändringar och nya bestämmelser krävs?

UCITS V-direktivet kommer att kräva både ändringar av befintliga bestämmelser och införande av helt nya.

Genom UCITS V-direktivet har det införts nya och mer detaljerade regler om förvaringsinstitutens ansvar och uppgifter. Syftet med reglerna är att förtydliga förvaringsinstitutens ansvar och upp-

gifter och minska de nationella skillnaderna. De nya reglerna anger bl.a. vilka typer av institut som får vara förvaringsinstitut, vilka uppgifter som förvaringsinstitutet förväntas sköta, under vilka omständigheter uppgifter får delegeras och vilka skadestandsregler som tillämpas om förvaringsinstitutet förlorar finansiella instrument eller orsakar annan skada.

Direktivet innebär också nya regler om löner och annan ersättning till den verkställande ledningen och annan personal i fondbolag. Syftet är att fondbolagen ska omfattas av ersättningsregler liknande de som finns i t.ex. kapitaltäckningsregelverket för kreditinstitut och värdepappersbolag samt AIFM-direktivet.

Därutöver införs mer detaljerade regler om sanktioner vid överträdelse av de bestämmelser i nationell rätt som genomför direktivet. Reglerna överensstämmer i stora delar med motsvarande regler på finansmarknadsområdet där det nyligen har gjorts ändringar. I direktivet anges vilka sanktioner behöriga myndigheter åtminstone måste kunna använda sig av, inklusive minsta maximivåer för sanktionsavgifter och vilka kriterier som måste beaktas av myndigheterna vid beslut om sanktioner. Reglerna innebär även skydd för dem som anmäler misstänkta eller faktiska överträdelser av regelverket s.k. visselblåsare ("whistleblowers").

De genomförandeåtgärder till UCITS V-direktivet som kommer att utarbetas av EU-kommissionen är av sådant slag att de kan komma att påverka hur direktivet bör genomföras i svensk rätt. Åtgärderna kommer att vara mycket nära kopplade till, och i vissa fall dessutom nödvändiga för, funktionen av de nya reglerna i UCITS V-direktivet. Det är därför viktigt att genomförandeåtgärderna kan beaktas i ett så tidigt skede som möjligt i lagstiftningsarbetet.

Utredaren ska

- ta fram underlag och utarbeta de författningsförslag som behövs för att genomföra UCITS V-direktivet i svensk rätt,
- följa kommissionens arbete med att ta fram åtgärder för genomförande,
- belysa hur kommissionens åtgärder påverkar eller bör påverka utformningen av de författningsförslag som lämnas för att genomföra UCITS V-direktivet i svensk rätt, och

- beakta genomförandeåtgärderna i de författningsförslag som utarbetas.

Vilka övriga författningsändringar kan behöva göras till följd av genomförandet av direktivet?

Genomförandet av UCITS V-direktivet kan få konsekvenser även på sådana bestämmelser i lagen om värdepappersfonder som inte berörs direkt av de nya reglerna i direktivet. I den utsträckning de nya bestämmelser som föreslås för att genomföra direktivet medför att även andra bestämmelser bör ändras för att åstadkomma en konsekvent och väl fungerande reglering bör detta göras i ett sammanhang.

Genomförandet av UCITS V-direktivet berör de svenska värdepappersfonderna. Specialfonder regleras i lagen om förvaltare av alternativa investeringsfonder, som genomför AIFM-direktivet. Med hänsyn till att specialfonder får marknadsföras till konsumenter och andra icke-professionella investerare är skadeståndsreglerna som gäller för förvaringsinstitut som förvarar en specialfonds tillgångar utformade på samma sätt som de regler som gäller för förvaringsinstitut som förvarar värdepappersfonders tillgångar. Det bör därför övervägas i vilken utsträckning de bestämmelser som föreslås för att genomföra UCITS V-direktivet bör tillämpas även av förvaringsinstitut för specialfonder.

Utredaren ska

- överväga om det till följd av genomförandet av UCITS V-direktivet finns anledning att ändra skadeståndsreglerna för förvaringsinstitut för specialfonder,
- överväga om det till följd av genomförandet av UCITS V-direktivet finns behov av andra ändringar i lagen om värdepappersfonder, och
- utarbeta nödvändiga författningsförslag.

Utredaren är i övrigt fri att lämna de förslag som utredningsarbetet kan föranleda.

Uppdraget att föreslå åtgärder för att stärka konkurrenskraften och modernisera fondregelverket

Utgångspunkter för uppdraget

Fonder är en omfattande och viktig sparform i Sverige. Det är en utgångspunkt att svenska hushåll och andra investerare även fortsättningsvis ska ha tillgång till ett brett utbud av fonder på den svenska fondmarknaden, däribland fonder etablerade i Sverige. Det är också en utgångspunkt att det ska finnas goda förutsättningar att driva fondverksamhet i Sverige. Detta innefattar möjligheten att konkurrera såväl i Sverige som på den inre marknaden i övrigt. Därför behöver de svenska fondbolagens, AIF-förvaltarnas, värdepappersfondernas och alternativa investeringsfondernas konkurrenskraft stärkas. Följaktligen bör behovet av en ändring av de näringsrättsliga och associationsrättsliga bestämmelserna på området analyseras. Samtidigt måste också behovet av ett förstärkt konsumentskydd beaktas och vägas in i de åtgärder som föreslås. Uppdraget omfattar inte skattefrågor.

Vilka möjligheter finns det att införa associationsrättsliga fonder?

Enligt UCITS-direktivet får värdepappersfonder vara bildade antingen på kontraktsrättslig grund eller på associationsrättslig grund. I Sverige är det i dag inte möjligt att bilda värdepappersfonder på associationsrättslig grund, eftersom den svenska associationsrätten inte ger någon möjlighet att bilda aktiebolag med rörligt aktiekapital. AIFM-direktivet reglerar inte fondernas rättsliga form, men direktivets tillämpningsområde innebär att det omfattar både fonder bildade på kontraktsrättslig grund och på associationsrättslig grund. Specialfonder kan också endast bildas på kontraktsrättslig grund. Utomlands är den associationsrättsliga formen vanlig i fondbranschen, bl.a. är många fonder, inklusive sådana som huvudsakligen marknadsförs i Sverige, etablerade i Luxemburg som s.k. SICAV:er (Société d'Investissement à Capital Variable). Flera branschorganisationer har vid upprepade tillfällen, och nu senast vid genomförandet av AIFM-direktivet, påtalat att avsaknaden av ett associationsrättsligt ramverk för fonder i Sverige innebär en konkurrens-

nackdel. Möjligheten att komplettera fondregelverket med sådana associationsrättsliga bestämmelser bör därför undersökas.

Utredaren ska

- ta ställning till om det bör införas en associationsrättslig fondtyp med rörligt kapital (öppen fond) som ska kunna användas för bildande av både värdepappersfonder och alternativa investeringsfonder, och
- utarbeta nödvändiga författningsförslag.

Nya fondtyper för professionella investerare

Det finns i dag endast två fondtyper i Sverige där själva fonden, inbegripet dess placeringar, är reglerad och står under tillsyn av Finansinspektionen: värdepappersfonder och specialfonder. De båda fondtyperna skiljer sig åt endast på ett fåtal punkter. En värdepappersfond ska vara öppen för allmänheten att investera i (s.k. kontraheringsplikt), medan fondbestämmelserna för en specialfond får begränsa kretsen investerare till t.ex. professionella investerare. Specialfonder är, precis som värdepappersfonder, begränsade när det gäller de tillgångskategorier som utgör tillåtna investeringar. Specialfonder får dock, utöver vad som utgör tillåtna tillgångskategorier för värdepappersfonder, även placera i derivatinstrument som hänför sig till andra tillgångar än de som tillåts för värdepappersfonder. Det finns ytterligare vissa skillnader i regelverken för värdepappersfonder respektive specialfonder, bl.a. när det gäller riskspridning och möjligheten till köp och inlösen av andelar. Trots dessa skillnader mellan värdepappersfonder och specialfonder erbjuder båda fondtyperna ett gott konsumentskydd. Det har framkommit att många professionella investerare önskar göra investeringar i en fondtyp som är reglerad samtidigt som sådana professionella investerare inte nödvändigtvis har samma behov av skydd som konsumenter. Det finns också önskemål om att fonder som enbart marknadsförs till professionella investerare ska kunna placera i fler tillgångsslag och med en anpassad riskspridning än vad som i dag är möjligt för svenska reglerade fonder. Det finns därför ett behov av att analysera möjligheterna att införa ytterligare reglerade fondtyper som är avsedda att marknadsföras enbart till professionella investerare. Det är också viktigt att ta ställning till om en begräns-

ning av möjligheten att marknadsföra vissa fonder till icke-professionella investerare även bör innebära ett förbud mot att sälja andelar i dessa fonder till icke-professionella investerare när en sådan investering sker på den icke-professionella investerarens initiativ.

Utredaren ska därför

- analysera om det bör införas ytterligare reglerade fondtyper som är avsedda att marknadsföras enbart till professionella investerare,
- om analysen leder fram till att ytterligare fondtyper bör införas, föreslå en eller flera reglerade fondtyper som enbart får marknadsföras till professionella investerare och som har ett anpassat investerarskydd, möjlighet för fonderna att placera i andra tillgångar än vad som i dag är möjligt och en anpassad riskspridning,
- i förekommande fall ta ställning till om begränsningen av marknadsföringen innebär ett förbud mot att sälja andelar eller aktier i fonderna till icke-professionella investerare, och
- utarbeta nödvändiga författningsförslag.

Marknadsföring av alternativa investeringsfonder till icke-professionella investerare

Genomförandet av AIFM-direktivet innebar att vissa alternativa investeringsfonder även fortsättningsvis får marknadsföras till icke-professionella investerare. Utöver specialfonder får även alternativa investeringsfonder vars andelar eller aktier är upptagna till handel på en reglerad marknad eller motsvarande marknad utanför EES och för vilka det finns ett faktablad marknadsföras till icke-professionella investerare. Även riskkapitalfonder, där andels- eller aktieägaren saknar rätt till inlösen under minst fem år från den första investeringen och som enligt sin investeringspolicy generellt investerar i emittenter eller onoterade företag för att förvärva kontroll över dem, får marknadsföras till sådana icke-professionella investerare som utfäster sig att investera ett belopp som motsvarar minst 100 000 euro och skriftligen uppger att de är medvetna om riskerna med det avsedda åtagandet eller investeringen. Detta gäller också fonder som förvaltas av AIF-förvaltare som saknar tillstånd enligt

lagen om förvaltare av alternativa investeringsfonder och enbart är registrerade enligt den lagen. Det finns anledning att se över dessa regler. Det bör övervägas om alternativa investeringsfonder vars andelar eller aktier handlas på en handelsplattform bör få marknadsföras till icke-professionella investerare. En konsekvens av nuvarande regler har blivit att aktier i de bolag som omfattas av AIFM-direktivet inte längre kan handlas på en handelsplattform om de inte samtidigt uppfyller kriterierna för att få marknadsföras till icke-professionella investerare. Anledningen är att om ett bolags aktier är upptagna till handel på en reglerad marknad eller handlas på en handelsplattform anses bolaget marknadsföra sina aktier till icke-professionella investerare. Det kan uppfattas som inkonsekvent att finansiella instrument som t.ex. aktier som handlas på en handelsplattform får marknadsföras till icke-professionella investerare bara om emittenten inte driver sådan verksamhet som innebär att den anses som en alternativ investeringsfond. Någon ökad risk i sig är det nödvändigtvis inte fråga om bara av den anledning att emittenten anses som en alternativ investeringsfond, utan det skulle snarare kunna innebära en minskad risk för investeraren med hänsyn till det investerarskydd som reglerna i AIFM-direktivet faktiskt innebär. Förslaget till Europaparlamentets och rådets förordning om europeiska långsiktiga investeringsfonder KOM (2013) 462 innebär särskilda regler för marknadsföring till icke-professionella investerare av alternativa investeringsfonder som fått tillstånd som europeiska långsiktiga investeringsfonder. Den slutliga EU-regleringen av europeiska långsiktiga investeringsfonder kan komma att innebära att de svenska reglerna om marknadsföring till icke-professionella investerare av alternativa investeringsfonder eller åtminstone alternativa investeringsfonder med tillstånd som europeiska långsiktiga investeringsfonder måste anpassas till förordningens krav. Hänsyn bör därför tas, i den mån det är möjligt, till förslaget till Europaparlamentets och rådets förordning om europeiska långsiktiga investeringsfonder.

Utredaren ska därför

- ta ställning till vilka fondtyper som ur ett konsumentskydds-perspektiv är lämpliga som investeringar för icke-professionella investerare,

- ta ställning till om alternativa investeringsfonder vars andelar eller aktier handlas på en handelsplattform men som inte uppfyller övriga krav för marknadsföring till icke-professionella investerare bör få marknadsföras till sådana investerare, och
- utarbeta nödvändiga författningsförslag.

Möjlighet till investeringssparkonto som enbart omfattar fondandelar

När investeringssparkonto infördes som sparform blev det inte möjligt för fondbolag att administrera sådana konton på grund av att det inte ansågs förenligt med UCITS-direktivet. Fondbolag kan få tillstånd för att ta emot fondandelar för förvaring enligt 7 kap. 1 § första stycket 1 lagen om värdepappersfonder. De kan däremot inte få tillstånd för att ta emot andra finansiella instrument för förvaring. För fristående fondbolag som inte ingår i en företagsgrupp med andra företag som kan erbjuda investeringssparkonto, kan det innebära en konkurrensnackdel att inte kunna erbjuda investeringssparkonto. En lösning skulle kunna vara att införa en möjlighet för fondbolag att erbjuda investeringssparkonto som begränsas till att enbart omfatta fondandelar. Ett fondbolag sköter redan i dag administrationen av andelsägarnas innehav i fonderna och att hantera motsvarande inom ramen för ett investeringssparkonto kan därför vara teoretiskt möjligt för fondbolag. Men de praktiska och fondrättsliga förutsättningarna för detta behöver utredas.

Utredaren ska därför

- utreda de praktiska och de fondrättsliga förutsättningarna för fondbolag att få tillhandahålla investeringssparkonto som begränsas till fondandelar, och
- utarbeta nödvändiga författningsförslag.

Kapitaltäckningsregelverkets tillämpning på fondbolag, AIF-förvaltare och vissa värdepappersbolag

I samband med genomförandet av Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/36/EU av den 26 juni 2013 om behörighet att utöva verksamhet i kreditinstitut och om särskild tillsyn av kreditinstitut och värdepappersföretag, om ändring av direktiv 2002/87/EG och

om upphävande av direktiv 2006/48/EG och 2006/49/EG (kapitaltäckningsdirektivet) och anpassningen av svensk rätt till Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 575/2013 av den 26 juni 2013 om tillsynskrav för kreditinstitut och värdepappersföretag och om ändring av förordning (EU) nr 648/2012 (tillsynsförordningen) uppmärksammades det att de svenska kapitalkraven för fondbolag med tillstånd för diskretionär portföljförvaltning och värdepappersbolag med motsvarande tillstånd går utöver det som krävs av EU-rätten. Även värdepappersbolag som inte omfattas av definitionen av värdepappersföretag i tillsynsförordningen, åläggs att tillämpa tillsynsförordningen. Tillämpningen av de nya kapitaltäckningsreglerna innebär en betydande administrativ börda för fondbolagen och de berörda värdepappersbolagen. I samband med genomförandet av de reglerna i svensk rätt gjordes bedömningen att det finns ett behov av en översyn när det gäller kapitaltäckningsregelverkets tillämpning på fondbolag och AIF-förvaltare (prop. 2013/14:228 s. 129–131). En sådan översyn bör därför göras i detta sammanhang. För att undvika att reglerna för likartad verksamhet skiljer sig åt i alltför stor utsträckning, bör översynen inbegripa även kraven på värdepappersbolag som inte omfattas av definitionen av värdepappersföretag i tillsynsförordningen.

Utredaren ska därför

- ta ställning till i vilken utsträckning kapitaltäckningsregelverket bör tillämpas på fondbolag och AIF-förvaltare med tillstånd för diskretionär portföljförvaltning och på värdepappersbolag som inte omfattas av definitionen av värdepappersföretag i tillsynsförordningen, och
- utarbeta nödvändiga författningsförslag.

Tillåtna tillgångar i värdepappersfonder

En översyn behövs av vilka överlåtbara värdepapper och penningmarknadsinstrument en värdepappersfonds medel får placeras i enligt 5 kap. 3 § första stycket lagen om värdepappersfonder. I första stycket 2 anges att värdepappersfonders medel får placeras på en reglerad marknad eller ”annan marknad som är reglerad och öppen för allmänheten”, vilket har tolkats som att det inte omfattar handelsplattformar (prop. 2006/07:115 s. 672 f.). Placering av värdepappers-

fonders medel i överlåtbara värdepapper och penningmarknadsinstrument som handlas på en handelsplattform tillåts dock i flertalet andra länder inom EES samtidigt som Europeiska värdepappers- och marknadsmyndighetens (Esmas) riktlinjer för s.k. börshandlande fonder och fondföretag pekar på att även Esma anser att placering i tillgångar som handlas på handelsplattformar är förenligt med UCITS-direktivet. Enligt Finansinspektionens praxis är det, med hänvisning till den nämnda propositionen, inte tillåtet att placera en värdepappersfonds medel i överlåtbara värdepapper och penningmarknadsinstrument som handlas på en handelsplattform. Mot bakgrund av detta är det oklart vilka överlåtbara värdepapper och penningmarknadsinstrument som omfattas av 5 kap. 3 § första stycket 2 lagen om värdepappersfonder. Frågan om huruvida det bör tillåtas att värdepappersfonders medel placeras i överlåtbara värdepapper och penningmarknadsinstrument som handlas på en handelsplattform bör analyseras. Analysen bör göras med utgångspunkt i reglerna i UCITS-direktivet och syfta till att bestämmelserna i lagen ska kunna förtydligas.

I 5 kap. 3 § lagen om värdepappersfonder anges att den marknad på vilken instrumenten som fondens medel placeras i är upptagna till handel ska vara angiven i fondbestämmelserna eller vara godkänd av Finansinspektionen för sådana placeringar. Detta förefaller dock inte stämma överens med UCITS-direktivet, där ett sådant krav endast ställs på marknader utanför EES på vilka fondens medel placeras (artikel 50.1 c). En översyn av bestämmelsen i 5 kap. 3 § lagen om värdepappersfonder behöver därför göras.

I 5 kap. 15 § lagen om värdepappersfonder regleras vilka krav som gäller när medel i en värdepappersfond placeras i fondandelar. Enligt UCITS-direktivet får placering ske endast i fonder som står under tillsyn av en tillsynsmyndighet (artikel 50.1 e). En översyn av 5 kap. 15 § behövs för att säkerställa att de krav som ställs upp i bestämmelsen motsvarar de som gäller enligt UCITS-direktivet. Bestämmelsen bör även förtydligas för att undvika osäkerhet kring de krav som gäller när medel i en värdepappersfond placeras i fondandelar.

Utredaren ska därför

- analysera om värdepappersfonders medel bör få placeras i överlåtbara värdepapper och penningmarknadsinstrument som handlas på en handelsplattform,

- undersöka om nuvarande krav i 5 kap. 3 § lagen om värdepappersfonder som uppställs på de marknader utanför EES på vilka fondens medel placeras stämmer överens med UCITS-direktivet,
- utreda vilka krav som enligt UCITS-direktivet gäller för placering av en värdepappersfonds medel i fondandelar och föreslå hur reglerna kan förtydligas, och
- utarbeta nödvändiga författningsförslag.

Förtydligande av redovisnings- och bokföringskrav för värdepappersfonder

Ett förtydligande av redovisnings- och bokföringskrav för värdepappersfonder behövs. Svenska värdepappersfonder är inte juridiska personer. Det innebär att sådana fonder inte omfattas av bokföringslagen (1999:1078). Av Finansinspektionens föreskrifter (FFFS 2013:9) om värdepappersfonder framgår att redovisningen för fonden ska följa god redovisningssed, men vad som avses med det förtydligas inte i föreskrifterna. Det bör övervägas om det i lagen om värdepappersfonder behövs mer detaljerade regler om redovisning och bokföring som förtydligar kraven på redovisningen. För att tillhandahålla ett grundläggande ramverk för hur redovisning ska ske för värdepappersfonder är det nödvändigt att analysera om det är möjligt att hänvisa till årsredovisningslagen (1995:1554) eller lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag när det gäller innehåll och presentation av fonders årsbokslut. Man bör även ta ställning till om specialfonderna bör omfattas av samma krav som ska gälla för värdepappersfonder.

Utredaren ska därför

- analysera hur redovisnings- och bokföringskrav för värdepappersfonder kan förtydligas,
- ta ställning till om motsvarande krav även bör gälla för specialfonder, och
- utarbeta nödvändiga författningsförslag.

Övriga frågor

Det finns behov av att undersöka möjligheten att dela en fond. Frågan analyserades inom ramen för Investeringsfondsutredningen, framför allt mot bakgrund av de förslag till fusionsregler som samma utredning föreslog (se SOU 2010:78 s. 251). I motiven till den lagstiftning som byggde på betänkandet angavs dock att de tidsmässiga begränsningarna som arbetet med genomförandet av UCITS IV-direktivet ställde gjorde det omöjligt att inom ramen för det lagstiftningsarbetet utreda frågan på ett tillfredsställande sätt (prop. 2010/11:135 s. 266–268). Frågan skulle därför behöva utredas på nytt och även inkludera alternativa investeringsfonder.

Fondbolag och AIF-förvaltare kan vara bildade som europabolag. Särskilda regler behövs för att förtydliga vilka bestämmelser om styrelsen och dess ledamöter i fondlagstiftningen som är tillämpliga på dualistiskt organiserade europabolag. För fondbolag som är bildade som europabolag gäller 2 kap. 3 § tredje stycket lagen om värdepappersfonder. Vad som gäller för tillsynsorganet eller dess ledamöter i en AIF-förvaltare som är bildat som ett dualistiskt organiserat europabolag framgår dock inte av lagen om förvaltare av alternativa investeringsfonder. Av denna anledning bör det analyseras vilka bestämmelser i lagen om förvaltare av alternativa investeringsfonder som ska tillämpas på ledningsorganet eller dess ledamöter i en AIF-förvaltare som har ett sådant förvaltningssystem som avses i artiklarna 39–42 i rådets förordning (EG) nr 2157/2001 av den 8 oktober 2001 om stadga för europabolag.

En AIF-förvaltare får överlåta förvaltningen av en specialfond till en annan AIF-förvaltare, även till en AIF-förvaltare som är etablerad i ett annat land inom EES. Motsvarande borde vara möjligt även för ett fondbolags överlåtelse av förvaltningen av en värdepappersfond. Fondbolagspasset, som infördes i UCITS IV-direktivet, innebär att en värdepappersfond och ett fondbolag inte behöver vara etablerade i samma land inom EES. Ett svenskt fondbolag kan således förvalta en värdepappersfond etablerad i Luxemburg utan att behöva inrätta en filial där. Det är en naturlig följd av införandet av fondbolagspasset att gränsöverskridande överlåtelser borde vara tillåtna. Det är troligtvis ett förbiseende att möjligheten inte infördes i samband med att UCITS IV-direktivet genomfördes i svensk rätt. Det finns således behov av att se över om bestämmelserna om

överlåtelse av förvaltning av värdepappersfonder i lagen om värdepappersfonder bör ändras för att tillåta även gränsöverskridande överlåtelser.

I informationsbroschyren för en alternativ investeringsfond ska det senast beräknade nettotillgångsvärdet anges (10 kap. 1 § första stycket 14 lagen om förvaltare av alternativa investeringsfonder). I förarbetena anges emellertid att sådan information som uppdateras ofta inte behöver ingå i informationsbroschyren utan bör få göras tillgänglig genom en hänvisning till en bilaga till broschyren eller genom hänvisning till en webbplats (se prop. 2012/13:155 s. 322). Det behövs därför en bedömning av om det är nödvändigt att uppställa krav på att nettotillgångsvärdet ska anges i informationsbroschyren.

Fondbolag får inte utöva ett väsentligt inflytande över företag (5 kap. 20 § lagen om värdepappersfonder). Enligt UCITS-direktivet ska, vid bedömningen av om ett fondbolag utövar väsentligt inflytande över ett företag, det sammanlagda aktieinnehav som fondbolaget kontrollerar genom samtliga förvaltade fonder, läggas samman (artikel 56). Som bestämmelsen i lagen om värdepappersfonder nu är utformad innebär den att ett fondbolag som även har tillstånd som AIF-förvaltare och förvaltar alternativa investeringsfonder och genom sitt innehav i företag utövar ett väsentligt inflytande över dessa företag, inte kan förvärva ytterligare aktier i samma företag för en värdepappersfonds räkning. Förvaltaren förvärvar dock inte sådana aktier i egenskap av fondbolag utan i egenskap av AIF-förvaltare. Det finns därför behov av att se över hur reglerna om väsentligt inflytande bör tillämpas av fondbolag som även har tillstånd som AIF-förvaltare.

Arbetet med genomförandet av Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/65/EU av den 15 maj 2014 om marknader för finansiella instrument och om ändring av direktiv 2002/92/EG och av direktiv 2011/61/EU, det s.k. MiFID II, har påbörjats (se dir. 2013:55, dir. 2014:45 och dir. 2014:136). Särskilt ersättningsreglerna kan få konsekvenser för fondbolag och AIF-förvaltare och deras möjlighet att marknadsföra sina fonder med hjälp av värdepappersbolag. Utredaren bör därför noggrant följa arbetet med genomförandet av MiFID II och analysera behovet av eventuella följdändringar i fondregelverket.

Utredaren ska därför

- utreda möjligheterna att dela en värdepappersfond eller en alternativ investeringsfond,
- analysera vilka bestämmelser i lagen om förvaltare av alternativa investeringsfonder som ska tillämpas på ledningsorganet eller dess ledamöter i en AIF-förvaltare som har ett sådant förvaltningssystem som avses i artiklarna 39–42 i rådets förordning (EG) nr 2157/2001 av den 8 oktober 2001 om stadga för europabolag,
- undersöka om det bör införas en möjlighet att överlåta förvaltningen av en värdepappersfond till en förvaltare som är etablerad i ett annat land inom EES,
- bedöma om det för alternativa investeringsfonder är nödvändigt att ange senast beräknade nettotillgångsvärde i informationsbroschyren,
- utreda hur förbudet för fondbolag att utöva ett väsentligt inflytande över företag bör tillämpas för fondbolag som även förvaltar alternativa investeringsfonder,
- analysera hur genomförandet av MiFID II-regelverket påverkar fondbranschens möjligheter att marknadsföra sina fonder och föreslå nödvändiga ändringar i fondregelverket, och
- utarbeta nödvändiga författningsförslag.

Konsekvensbeskrivningar

Utredaren ska utifrån de regler som föreslås lämna en redovisning av de konsekvenser och kostnader som uppstår för den enskilde, fondbolag, förvaltare av alternativa investeringsfonder, Finansinspektionen och staten i övrigt.

Samråd och redovisning av uppdraget

Utredaren ska i sitt arbete samråda med berörda myndigheter och organisationer som har relevans för utredningsuppdraget.

Utredaren ska beakta relevant arbete som pågår inom Regeringskansliet och inom EU samt hålla sig informerad om arbetet i andra länder inom EES med att genomföra UCITS V-direktivet. Utredaren ska även följa EU-kommissionens och Esmas arbete med regler som ska komplettera direktivet.

Ett delbetänkande med förslag till de lagändringar som krävs för att genomföra direktivet ska redovisas senast den 30 april 2015. Uppdraget i övrigt ska redovisas senast den 31 december 2015.

(Finansdepartementet)

Kommittédirektiv 2014:158

Tilläggsdirektiv till Utredningen om en översyn av fondregelverket (Fi 2014:15)

Beslut vid regeringssammanträde den 18 december 2014

Utvidgning av uppdraget

Regeringen beslutade den 30 oktober 2014 kommittédirektiv om en översyn av fondregelverket (dir. 2014:139).

Regeringen ger nu utredaren i uppdrag att också föreslå åtgärder för att förbättra informationsgivningen och jämförbarheten kring hur fondförvaltare integrerar hållbarhetsaspekter i sin förvaltning, såsom miljö- och klimatfrågor, mänskliga rättigheter, arbetsvillkor och bekämpning av korruption.

Uppdraget ska fortfarande slutredovisas senast den 31 december 2015.

Befintliga initiativ och metoder för arbete med hållbarhetsfrågor i kapitalförvaltning

Internationella och nationella initiativ

Fondförvaltare (fondbolag och AIF-förvaltare) integrerar i dag analyser av hållbarhet i sin förvaltning i olika utsträckning. Det begrepp som oftast används för att beskriva de hållbarhetshänsyn som tas i förvaltningen är ESG (Environment, Social and Governance). Förenta nationerna (FN) har också bidragit till att sprida medvetenhet om att i större utsträckning ta hänsyn till hållbarhetskriterier i

den finansiella analysen av befintliga och presumtiva investeringar. Detta görs genom initiativet till ett nätverk för förvaltare som bildades 2006 och betecknas PRI (Principles for Responsible Investments).

I Sverige finns Swesif (Swedish Sustainable Investment Forum), som är en förening som verkar för att höja kunskapen om hållbara och ansvarsfulla investeringar. Swesif har tagit fram den s.k. hållbarhetsprofilen som riktar sig till fondsparare och syftar till att tillhandahålla information om hur hållbarhetskriterier tillämpas i förvaltningen av fonder. Hållbarhetsprofilen används i dag på Pensionsmyndighetens fondtorg för att informera om hur hållbarhetskriterier tillämpas i förvaltningen av de fonder som har en miljö- och etikmärkning på fondtorget.

Olika förvaltningsmetoder

Det finns flera olika metoder som fondförvaltare kan använda sig av för att ta hänsyn till hållbarhetsaspekter. Investeringar som görs med hänsynstagande till sådana aspekter brukar ofta betecknas som ansvarsfulla eller hållbara investeringar.

Negativt urval var den metod som först etablerades för bl.a. förvaltning av s.k. etiska fonder och för förvaltning av kapital ägt av kyrkliga eller ideella organisationer. Metoden har ofta använts för att utesluta bolag branschvis, t.ex. inom tobaks- eller vapenindustrin. Den kan även användas för att utesluta bolag som inte respekterar vissa principer, t.ex. FN:s Global Compacts principer, riktade till företag, om mänskliga rättigheter, arbetsrätt, miljö och bekämpning av korruption.

En annan metod är positivt urval, s.k. best in class, där fondförvaltaren går igenom risker förknippade med ESG-principerna branschvis och sedan systematiskt försöker värdera vilka företag som bäst hanterar dessa risker inom respektive bransch. Värderingen utgör sedan utgångspunkt för hur investeringsportföljen byggs upp.

Fondförvaltare har också möjlighet att påverka de företag i vilka fondens medel placeras att ta ökad hänsyn till hållbarhetsfrågor genom dialog, enskilt eller tillsammans med andra investerare.

Uppdraget att föreslå åtgärder för att förbättra informationsgivningen och jämförbarheten kring hur fondförvaltare integrerar hållbarhetsaspekter i sin förvaltning

Fondförvaltare har i olika grad integrerat analyser av hållbarhets-kriterier i sin fondförvaltning. Sättet på vilket detta arbete bedrivs och hur förvaltarnas målsättning med och resultat av arbetet kommuniceras till fondandelsägarna och potentiella investerare skiljer sig dock åt mellan olika förvaltare. För att förbättra möjligheten för investerare att väga in hållbarhetsaspekter vid val av fonder samt att öka jämförbarheten mellan fonder behövs det en analys av hur informationsgivningen kan förbättras. Denna analys bör omfatta informationsgivning och jämförbarhet avseende hållbarhetsaspekter för både värdepappersfonder och alternativa investeringsfonder.

Utredaren ska därför

- inventera de verktyg och metoder som fondförvaltare i dag använder sig av för att arbeta med hållbarhetsaspekter i sin förvaltning, såsom miljö- och klimatfrågor, mänskliga rättigheter, arbetsvillkor och bekämpning av korruption och på vilket sätt detta kommuniceras till investerare,
- ta ställning till vilken information investerare behöver för att kunna ta hänsyn till sådana hållbarhetsaspekter vid köp av fondandelar,
- ta ställning till för vilka fondtyper information ska göras tillgänglig,
- analysera om det finns behov av att anpassa informationen till olika typer av investerare,
- analysera i vilken form informationen ska göras tillgänglig,
- föreslå tillägg i informationskraven för värdepappersfonder och alternativa investeringsfonder,
- överväga om det finns behov av att varje år redovisa resultatet av fondförvaltarens eventuella arbete med hållbarhetsaspekterna och i så fall i vilken form,
- överväga om tredjepartsgranskning och myndighetstillsyn av informationen bör införas,

- analysera om informationskrav även bör åläggas rådgivare och distributörer av fondandelar, och
- med beaktande av tryckfrihets- och yttrandefrihetsförordningarna, utarbeta nödvändiga författningsförslag.

Konsekvensbeskrivningar

Utredaren ska utifrån de förslag som lämnas redovisa de konsekvenser och kostnader som uppstår för investerare, fondbolag, AIF-förvaltare, rådgivare och distributörer av fondandelar samt för Finansinspektionen och myndigheter i övrigt.

Samråd och redovisning av uppdraget

Utredaren ska i sitt arbete samråda med berörda myndigheter och organisationer som har relevans för utredningsuppdraget.

Utredaren ska beakta relevant arbete som pågår med dessa frågor, t.ex. inom Nordisk miljömärkning (Svanen), Swesif och Fondbolagens förening. Utredaren ska även hålla sig informerad om relevant arbete på området som pågår på internationell nivå och med anledning av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1286/2014 av den 26 november 2014 om faktablad för paketerade och försäkringsbaserade investeringsprodukter för icke-professionella investerare (Priip-produkter).

Uppdraget ska fortfarande slutredovisas senast den 31 december 2015.

(Finansdepartementet)

Kommittédirektiv 2015:28

Tilläggsdirektiv till Utredningen om en översyn av fondregelverket (Fi 2014:15)

Beslut vid regeringssammanträde den 19 mars 2015

Utvidgning av uppdraget och förlängd tid för viss del av uppdraget

Regeringen beslutade den 30 oktober 2014 kommittédirektiv om en översyn av fondregelverket (dir. 2014:139).

Regeringen beslutade den 18 december 2014 att uppdraget skulle utvidgas (dir. 2014:158).

Regeringen ger nu utredaren i uppdrag att också föreslå åtgärder för att tydliggöra skillnaden mellan aktivt och passivt förvaltade fonder för investerare.

Utredningstiden förlängs när det gäller uppdraget att föreslå de lagändringar som krävs för att genomföra UCITS V-direktivet. Enligt dir. 2014:139 ska det uppdraget redovisas senast den 30 april 2015. Det uppdraget ska i stället redovisas senast den 30 juni 2015.

Uppdraget i övrigt ska fortfarande slutredovisas senast den 31 december 2015.

Aktiv och passiv fondförvaltning

Passiv förvaltning av en fond innebär att fondförvaltaren gör placeringar så att sammansättningen av placeringarna följer ett valt marknadsindex. För indexfonder är målsättningen att avkastningen ska motsvara genomsnittlig kursrörelse jämfört med det index som valts.

Med aktiv förvaltning menas att fondförvaltaren väljer placeringar som bedöms ha störst chans att ge bra avkastning med avsikt att överträffa marknadens genomsnittliga avkastning. Aktiv förvaltning innebär inte att tillgångarna i fonden behöver omsättas i hög takt utan förutsätter snarare förekomsten av aktiva placeringsbeslut. Aktiv förvaltning innebär en sammansättning av placeringar som tydligt avviker från sammansättningen av ett visst valt index. Detta är en förutsättning för att avkastningen ska kunna överträffa marknadens genomsnittliga avkastning också efter kostnader. Aktiv förvaltning av fonder kräver mer resurser hos förvaltaren i form av bl.a. analys. Detta innebär att den avgift som förvaltaren tar ut för en aktivt förvaltd fond ofta är högre än avgiften för en passivt förvaltd fond.

Om en fond som betecknas som aktivt förvaltd i praktiken visar sig ligga nära en passivt förvaltd fond – både i termer av avkastning och i sammansättningen av placeringarna – skulle man kunna tala om en ”falsk” aktivt förvaltd fond, eftersom den potentiellt utlovade meravkastning och förvaltaraktivitet som motiverat en högre avgift inte kommer att kunna realiseras. Resultatet efter avgifter blir tvärtom sämre än för en motsvarande fond för vilken förvaltaren tar betalt endast för passiv förvaltning.

Uppdraget att föreslå åtgärder för att tydliggöra skillnaden mellan aktivt och passivt förvaltd fonder

En investerare som köper andelar i en aktivt förvaltd fond hoppas i stor utsträckning att den högre avgift som förvaltaren tar ut motvaras av en större möjlighet till hög avkastning. Det innebär även en potentiellt högre risk. Bland aktivt förvaltd fonder är därför spridningen i avkastning vanligen större mellan olika fonder än bland passivt förvaltd fonder.

Det bör finnas möjlighet för investerare att tydligt förstå vilka alternativ som står till buds och vilka kostnader och risker som är förenade med aktiv respektive passiv fondförvaltning.

Forskning visar att många investerare har svårt att tillgodogöra sig finansiell information. Det råder vidare en kunskapsobalans mellan investerare och de som erbjuder finansiella tjänster. Detta ställer därför högre krav på att såväl information som marknadsföring är utformad så att investeraren kan förstå och ta till sig den.

Utredaren ska därför

- kartlägga skillnader i avgifter mellan ett urval av jämförbara aktivt och passivt förvaltade fonder som erbjuds den svenska allmänheten, med undantag av sådana fonder som omfattas av premiepensionssystemets särskilda rabattsystem.
- analysera hur de aktivt förvaltade fonderna marknadsförs till fondsparare, med beaktande av hur den jämförelsevis högre avgiften motiveras i förekommande fall,
- analysera vilken information investerare behöver för att kunna tydligt förstå innebörden av aktivt respektive passivt förvaltade fonder,
- föreslå möjliga förbättringar av informationen till investerare eller andra åtgärder som förbättrar investerares förutsättningar att göra ett val när det gäller aktivt eller passivt förvaltade fonder, och
- utarbeta nödvändiga författningsförslag.

Konsekvensbeskrivningar

Utredaren ska utifrån de förslag som lämnas redovisa de konsekvenser och kostnader som uppstår för investerare, fondbolag, AIF-förvaltare, rådgivare och distributörer av fondandelar. Utredaren ska därutöver bedöma vilka konsekvenser och kostnader förslagen innebär för tillsynsmyndigheterna.

Samråd och redovisning av uppdraget

Utredaren ska i sitt arbete samråda med berörda myndigheter och organisationer som har relevans för utredningsuppdraget.

Utredaren ska beakta relevant arbete som pågår med dessa frågor, t.ex. inom Finansinspektionen och berörda bransch- och investerarorganisationer såsom Fondbolagens förening och Sveriges Aktiesparares Riksförbund. Utredaren ska även hålla sig informerad om relevant forskning inom området. Den del av uppdraget som avser att föreslå de lagändringar som krävs för att genomföra UCITS V-direktivet ska redovisas senast den 30 juni 2015, i stället

för 30 april 2015. I övrigt ska uppdraget fortfarande slutredovisas senast den 31 december 2015.

(Finansdepartementet)

EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS DIREKTIV 2014/91/EU

av den 23 juli 2014

om ändring av direktiv 2009/65/EG om samordning av lagar och andra författningar som avser företag för kollektiva investeringar i överlåtbara värdepapper (fondföretag) när det gäller förvaringsinstitutsfunktioner, ersättningspolicy och sanktioner

(Text av betydelse för EES)

EUROPAPARLAMENTET OCH EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR ANTAGIT DETTA DIREKTIV

med beaktande av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, särskilt artikel 53.1,

med beaktande av Europeiska kommissionens förslag,

efter översändande av utkastet till lagstiftningsakt till de nationella parlamenten,

med beaktande av Europeiska centralbankens yttrande ⁽¹⁾,i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet ⁽²⁾, och

av följande skäl:

- (1) Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/65/EG ⁽³⁾ bör ändras för att beakta marknadsutvecklingen samt marknadsaktörers och tillsynsmyndigheters erfarenheter så här långt, framför allt i syfte att åtgärda skillnaderna mellan nationella bestämmelser när det gäller förvaringsinstitutens förpliktelser och ansvar, ersättningspolicy och sanktioner.
- (2) För att hantera de potentiellt negativa effekter som dåligt utformade ersättningsstrukturer kan få på en sund riskhantering och kontroll av enskilda personers risktagande, bör det finnas en uttrycklig skyldighet för förvaltningsbolag för fondföretag att upprätta och vidmakthålla en ersättningspolicy och praxis som är förenlig med en sund och effektiv riskhantering för sådana kategorier av anställda som i tjänsten utövar ett väsentligt inflytande på riskprofilen för de fondföretag som de förvaltar. De kategorierna av anställda bör omfatta anställda och andra i personalen på fond- eller delfonds nivå som är beslutsfattare, fondförvaltare och personer som fattar faktiska investeringsbeslut, personer som är behöriga att utöva inflytande över sådana anställda eller andra i personalen, inbegripet investeringsrådgivare och investeringsanalytiker, den verkställande ledningen och anställda vars totala ersättning är så hög att de hamnar i samma ersättningsklass som den verkställande ledningen och beslutsfattare. De reglerna bör även gälla för investeringsbolag som inte har utsett något förvaltningsbolag som auktoriserats enligt direktiv 2009/65/EG. Den ersättningspolicy och praxisen bör, på ett proportionerligt sätt, gälla alla tredje parter som fattar investeringsbeslut som påverkar fondföretagens riskprofil till följd av funktioner som har delegerats i enlighet med artikel 13 i direktiv 2009/65/EG.
- (3) Förutsatt att förvaltningsbolag för fondföretag och investeringsbolag tillämpar alla de principer som styr ersättningspolicyen bör de kunna tillämpa den policy på olika sätt beroende på sin storlek, storleken på de fondföretag som de förvaltar, sin interna organisation samt sin verksamhets art, omfattning och komplexitet.

⁽¹⁾ EUT C 96, 4.4.2013, s. 18.

⁽²⁾ Europaparlamentets ståndpunkt av den 15 april 2014 (ännu ej offentliggjord i EUT) och rådets beslut av den 23 juli 2014.

⁽³⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/65/EG av den 13 juli 2009 om samordning av lagar och andra författningar som avser företag för kollektiva investeringar i överlåtbara värdepapper (fondföretag) (EUT L 302, 17.11.2009, s. 32).

- (4) Även om vissa åtgärder ska vidtas av ledningsorganet bör det i de fall där förvaltningsbolaget eller investeringsbolaget, enligt nationell rätt, har olika organ med särskilda funktioner, säkerställas att kraven som gäller ledningsorganet eller ledningsorganet i dess tillsynsfunktion även bör eller i stället bör tillämpas på de organen, såsom bolagsstämman.
- (5) Vid tillämpning av principerna om en sund ersättningspolicy och praxis som fastställs i detta direktiv bör medlemsstaterna ta hänsyn till de principer som fastställs i kommissionens rekommendation 2009/384/EG⁽¹⁾ till arbetet i rådet för finansiell stabilitet och G20-åtagandena att minska riskerna i finanstjänstesektorn.
- (6) Garanterad rörlig ersättning bör utgöra undantag eftersom det inte är förenligt med sund riskhantering eller principen om prestationslön, och bör begränsas till det första anställningsåret.
- (7) Principerna om en sund ersättningspolicy bör också tillämpas på betalningar som görs från fondföretag till förvaltningsbolag eller investeringsbolag.
- (8) Kommissionen uppmanas att analysera vilka de gemensamma kostnaderna och utgifterna i medlemsstaterna i samband med investeringsprodukter för icke-professionella investerare är, samt om dessa kostnader och utgifter behöver harmoniseras ytterligare, och lägga fram sina slutsatser för Europaparlamentet och rådet.
- (9) För att främja tillsynskonvergens i bedömningen av ersättningspolicy och praxis, bör Europeiska tillsynsmyndigheten (Europeiska värdepappers- och marknadsmyndigheten) (Esma), inrättad genom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1095/2010⁽²⁾, se till att det finns riktlinjer för en sund ersättningspolicy och praxis inom kapitalförvaltningssektorn. Europeiska tillsynsmyndigheten (Europeiska bankmyndigheten) (EBA), inrättad genom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1093/2010⁽³⁾, bör bistå Esma när dessa riktlinjer utformas. För att undvika att bestämmelserna om ersättning kringgås bör de riktlinjerna även innehålla ytterligare vägledning om vilka personer som omfattas av ersättningspolicy och praxisen och om anpassningen av ersättningsprinciperna till storleken på förvaltningsbolaget eller investeringsbolaget och storleken på de fondföretag som de förvaltar, deras interna organisation samt deras verksamhetens art, omfattning och komplexitet. Esmas riktlinjer för ersättningspolicy och praxis bör, i tillämpliga fall, i möjligaste mån anpassas till riktlinjerna för fonder som regleras i Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/61/EU⁽⁴⁾.
- (10) Bestämmelserna om ersättning bör inte påverka det fulla utövandet av grundläggande rättigheter som är garanterade i fördraget om Europeiska unionen (EU-fördraget), fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget) och Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (nedan kallad *stadgan*), allmänna principer i nationell avtalsrätt och arbetsrätt, tillämplig lagstiftning om aktieägarnas rättigheter och deltagande, de allmänna skyldigheter som de berörda bolagens administrativa organ och kontrollorgan har eller, i tillämpliga fall, arbetsmarknadsparternas rätt att ingå och tillämpa kollektivavtal i enlighet med nationell rätt och praxis.
- (11) För att säkerställa att de relevanta reglerna i olika medlemsstater har den harmoniseringsgrad som krävs bör ytterligare regler antas för att fastställa förvaringsinstitutens uppgifter och förpliktelser, som anger vilka juridiska personer som får utses till förvaringsinstitut och klagör förvaringsinstitutens ansvar för den händelse att fondföretagens tillgångar går förlorade när de är i depåförvar eller att förvaringsinstitutet fullgör sina övervakningsförpliktelser på ett felaktigt sätt. Ett sådant felaktigt fullgörande kan resultera i förlust av tillgångar, men också i förlust av tillgångarnas värde, om t.ex. ett förvaringsinstitut inte vidtar åtgärder när det gäller investeringar som strider mot fondbestämmelserna.

⁽¹⁾ Kommissionens rekommendation 2009/384/EG av den 30 april 2009 om ersättningspolicy inom finanstjänstesektorn (EUT L 120, 15.5.2009, s. 22).

⁽²⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1095/2010 av den 24 november 2010 om inrättande av en europeisk tillsynsmyndighet (Europeiska värdepappers- och marknadsmyndigheten), om ändring av beslut nr 716/2009/EG och om upphävande av kommissionens beslut 2009/77/EG (EUT L 331, 15.12.2010, s. 84).

⁽³⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1093/2010 av den 24 november 2010 om inrättande av en europeisk tillsynsmyndighet (Europeiska bankmyndigheten), om ändring av beslut nr 716/2009/EG och om upphävande av kommissionens beslut 2009/78/EG (EUT L 331, 15.12.2010, s. 12).

⁽⁴⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/61/EU av den 8 juni 2011 om förvaltare av alternativa investeringsfonder samt om ändring av direktiv 2003/41/EG och 2009/65/EG och förordningarna (EG) nr 1060/2009 och (EU) nr 1095/2010 (EUT L 174, 1.7.2011, s. 1).

- (12) Det är nödvändigt att klargöra att ett fondföretag bör utse ett enda förvaringsinstitut som utför allmän övervakning över fondföretagets tillgångar. Kravet på ett enda förvaringsinstitut bör säkerställa att förvaringsinstitutet har överblick över fondföretagets samtliga tillgångar och att såväl fondförvaltare som investerare har en enda referenspunkt om det skulle uppstå problem i samband med förvaringen av tillgångar eller utförandet av övervakningsfunktioner. Förvaring av tillgångar omfattar depåförvaring av tillgångar eller, om tillgångarna är av sådan karaktär att de inte kan depåförvaras, ägandekontroll och dokumentering av de tillgångarna.
- (13) Ett förvaringsinstitut bör handla hederligt, rättvist, professionellt, oberoende och i fondföretagets och i fondföretagets investerares intresse.
- (14) För att säkerställa att samtliga medlemsstater tillämpar ett harmoniserat synsätt på utförandet av förvaringsinstitutens uppgifter oberoende av fondföretagets rättsliga form är det nödvändigt att införa en enhetlig förteckning över de övervakningsförpliktelser som åligger förvaringsinstitut i förhållande till fondföretag i bolagsform (ett investeringsbolag) och fondföretag i kontraktsrättslig form.
- (15) Förvaringsinstitutet bör ansvara för en korrekt övervakning av fondföretagets penningflöden och särskilt för att säkerställa att investerarnas pengar och kontanter som tillhör fondföretaget bokförs korrekt på konton som öppnats i fondföretagets namn, i det förvaltningsbolags namn som agerar för fondföretagets räkning eller i det förvaringsinstitutets namn som agerar för fondföretagets räkning, hos en av de enheter som avses i artikel 18.1 a, b eller c i kommissionens direktiv 2006/73/EG⁽¹⁾. Detaljerade bestämmelser om övervakning av penningflöden bör därför antas för att säkerställa effektiva och enhetliga nivåer av investerarskydd. Vid säkerställandet av att investerarnas pengar bokförs på likvidkonton bör förvaringsinstitutet beakta principerna som fastställs i artikel 16 i det direktivet.
- (16) För att förhindra bedrägliga kontantöverföringar bör inga likvidkonton i anslutning till fondföretagets transaktioner öppnas utan att förvaringsinstitutet känner till det.
- (17) En tillgång som depåförvaras för ett fondföretags räkning bör skiljas från förvaringsinstitutets egna tillgångar och bör vid varje tidpunkt kunna identifieras som tillhörande fondföretaget i fråga. Ett sådant krav bör ge investerarna extra skydd vid händelse av utebliven betalning från förvaringsinstitutet.
- (18) Utöver den befintliga förpliktelsen att förvara tillgångar tillhörande ett fondföretag bör tillgångar som kan depåförvaras skiljas från tillgångar där detta inte är möjligt, för vilka det i stället tillämpas ett krav på dokumentation och ägandekontroll. Gruppen av tillgångar som kan depåförvaras bör vara klart åtskild, eftersom förpliktelsen att återlämna förlorade tillgångar bör tillämpas endast på den specifika kategorin av tillgångar.
- (19) De tillgångar som förvaringsinstitutet har i depåförvar bör inte återanvändas för egen räkning av förvaringsinstitutet eller av en tredje part till vilken depåförvaringsfunktionen har delegerats. Vissa villkor bör tillämpas för återanvändning av tillgångar för fondföretagets räkning.
- (20) Det är nödvändigt att fastställa villkoren för delegering av förvaringsinstitutets förvaringsuppgifter till en tredje part. Delegering och vidaredelegering bör grundas på objektiva skäl och underkastas strikta krav på att den tredje part som anförtros den delegerade funktionen är lämplig och att förvaringsinstitutet visar tillbörlig skicklighet, omsorg och aktsamhet när denna tredje part väljs, utses och granskas. För att uppnå enhetliga marknadsvillkor och ett likvärdigt investerarskydd bör dessa villkor anpassas så att de följer direktiv 2011/61/EU. Bestämmelser bör antas för att se till att tredje parter till vilka förvaringsfunktioner delegerats har de resurser som krävs för att fullgöra sina uppgifter och att de håller fondföretagets tillgångar åtskilda.

⁽¹⁾ Kommissionens direktiv 2006/73/EG av den 10 augusti 2006 om genomförandet av Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/39/EG vad gäller organisatoriska krav och villkor för verksamheten i värdepappersföretag, och definitioner för tillämpning av det direktivet (EUT L 241, 2.9.2006, s. 26).

- (21) När en värdepapperscentral, enligt definitionen i artikel 2.1.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 909/2014⁽¹⁾, eller en värdepapperscentral i tredjeland erbjuder tjänster som drift av avvecklingsystem för värdepapper såväl som åtminstone antingen ursprunglig registrering av värdepapper i ett kontobaserat system genom ursprunglig kreditering eller tillhandahållande och förande av värdepapperskonton på högsta nivå, enligt avsnitt A i bilagan till den förordningen, bör inte den värdepapperscentralens tillhandahållande av de tjänsterna anses vara en delegering av depåförvaringsfunktioner, vad gäller de av fondföretagets värdepapper som ursprungligen registrerats i ett kontobaserat system genom ursprunglig kreditering av den värdepapperscentralen. Att anförtro depåförvaring av ett fondföretags värdepapper till en värdepapperscentral, eller till en värdepapperscentral i tredjeland, bör dock anses vara en delegering av depåförvaringsfunktioner.
- (22) En tredje part till vilken förvaringen av tillgångar delegeras bör kunna hålla ett samlingskonto i form av ett gemensamt konto med separat redovisning för flera fondföretag.
- (23) När depåförvaring delegeras till tredje part är det också nödvändigt att se till att denna tredje part omfattas av särskilda krav på effektiv reglering och tillsyn. För att se till att den tredje part till vilken depåförvaringen har delegerats har de finansiella instrumenten i sin besittning bör regelbunden extern granskning utföras.
- (24) För att säkerställa en enhetlig hög nivå på investerarskyddet bör det antas bestämmelser om uppträdande och om hantering av intressekonflikter och dessa bör tillämpas i samtliga situationer, inklusive när förvaringsuppgifter delegeras. De reglerna ska framför allt säkerställa en tydlig åtskillnad i fråga om uppgifter och funktioner mellan förvaringsinstitutet, fondföretaget och förvaltningsbolaget eller investeringsbolaget.
- (25) För att säkerställa en hög nivå på investerarskyddet och garantera en lämplig nivå i fråga om tillsynsregler och förlöpande kontroll är det nödvändigt att fastställa en uttömmande förteckning över enheter som har behörighet att bedriva verksamhet som förvaringsinstitut. De enheterna bör vara begränsade till nationella centralbanker, kreditinstitut och andra juridiska personer som enligt medlemsstaternas lagstiftning är auktoriserade att bedriva förvaringsverksamhet enligt detta direktiv, omfattas av tillsyn och kapitalkrav som inte understiger de krav som beräknats utifrån den valda metoden i enlighet med artikel 315 eller 317 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 575/2013⁽²⁾, har en kapitalbas som inte understiger startkapital enligt artikel 28.2 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/36/EU⁽³⁾ och har sitt säte eller en filial i fondföretagets hemmedlemsstat.
- (26) Det är nödvändigt att specificera och klargöra att fondföretagets förvaringsinstitut är ansvarigt vid förlust av ett depåförvarat finansiellt instrument. Vid förlust av ett depåförvarat finansiellt instrument ska förvaringsinstitutet vara skyldigt att återlämna ett finansiellt instrument av identisk typ eller motsvarande belopp till fondföretaget. Vid förlust av tillgångar bör inte någon ansvarsbefrielse kunna påräknas, utom om förvaringsinstitutet kan bevisa att förlusten beror på "externa händelser utanför rimlig kontroll, vilkas konsekvenser hade varit omöjliga att avvärja trots alla rimliga ansträngningar att göra så". I det sammanhanget bör ett förvaringsinstitut inte kunna åberopa interna situationer såsom bedrägeri från en anställds sida för att befrias från ansvar.
- (27) Om förvaringsinstitutet delegerar depåförvaringsuppgifter och de finansiella instrument som depåförvaras av en tredje part går förlorade bör förvaringsinstitutet hållas ansvarigt. Vid förlust av ett depåförvarat instrument bör förvaringsinstitutet återlämna ett finansiellt instrument av identisk typ eller motsvarande belopp, även om denna förlust har skett hos en tredje part till vilken depåförvaringsuppgifter delegerats. Förvaringsinstitutet bör befrias från ansvar endast om det kan bevisa att förlusten är följden av en yttre händelse utanför dess rimliga kontroll vars konsekvenser hade varit omöjliga att avvärja trots alla rimliga ansträngningar att göra så. I det sammanhanget bör ett förvaringsinstitut inte kunna åberopa interna situationer såsom bedrägeri från en anställds sida för att befrias från ansvar. Ingen ansvarsbefrielse, vare sig författningsmässig eller avtalsrättslig, bör vara möjlig vid förlust av tillgångar av förvaringsinstitutet eller en tredje part till vilken depåuppgifter delegerats.

⁽¹⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 909/2014 av den 23 juli 2014 om förbättrad värdepappersavveckling i Europeiska unionen och om värdepapperscentraler samt om ändring av direktiv 98/26/EG och 2014/65/EU och förordning (EU) nr 236/2012 (se sidan 1 i detta nummer av EUT).

⁽²⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 575/2013 av den 26 juni 2013 om tillsynskrav för kreditinstitut och värdepappersföretag och om ändring av förordning (EU) nr 648/2012 (EUT L 176, 27.6.2013, s. 1).

⁽³⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/36/EU av den 26 juni 2013 om behörighet att utöva verksamhet i kreditinstitut och om tillsyn av kreditinstitut och värdepappersföretag, om ändring av direktiv 2002/87/EG och om upphävande av direktiv 2006/48/EG och 2006/49/EG (EUT L 176, 27.6.2013, s. 338).

- (28) Varje investerare i ett fondföretag bör kunna inkomma med fordringar när det gäller förvaringsinstitutets ansvar, antingen direkt eller indirekt, genom förvaltningsbolaget eller investeringsbolaget. Möjligheterna till prövning gentemot förvaringsinstitutet bör inte vara avhängiga av fondföretagets rättsliga form (bolagsform eller kontraktstillslig form) eller av hur rättsförhållandet mellan förvaringsinstitutet, förvaltningsbolaget och andelsägarna är utformat. Andelsägarnas rätt att åberopa förvaringsinstitutets ansvar bör inte leda till dubbla prövningar eller olika behandling av andelsägarna.
- (29) Utan att det påverkar detta direktiv bör ett förvaringsinstitut inte hindras från att vidta åtgärder för att täcka skador och förluster till fondföretaget eller till andelsägarna i fondföretaget. Framför allt bör sådana åtgärder inte medföra någon ansvarsbefrielse för förvaringsinstitutet, leda till överföring eller någon förändring av förvaringsinstitutets ansvar och de bör inte heller inkräkta på investerarnas rättigheter, däribland rätten till prövning.
- (30) Den 12 juli 2010 föreslog kommissionen ändringar av Europaparlamentets och rådets direktiv 97/9/EG⁽¹⁾ i syfte att tillhandahålla en hög skyddsnivå för fondföretagens investerare när ett förvaringsinstitut inte kan fullgöra sina skyldigheter. Det förslaget kompletteras genom ett klagörande av förpliktelserna och ansvarsomfattningen för fondföretagens förvaringsinstitut och den tredje part till vilken förvaringsfunktioner delegerats i det här direktivet.
- (31) Kommissionen uppmanas att analysera i vilka situationer fallissemang för ett fondföretags förvaringsinstitut eller en tredje part till vilken förvaringsfunktioner tilldelats skulle kunna orsaka förluster för fondföretagens andelsägare som inte är ersättningsbara enligt detta direktiv, att vidare analysera vilka slags åtgärder som skulle kunna vara lämpliga för att säkerställa en hög nivå på investerarskyddet, oavsett vilka mellanled som finns mellan investeraren och de överlåtbara värdepapper som påverkas av fallissemang, och att lägga fram sina slutsatser för Europaparlamentet och rådet.
- (32) Det är nödvändigt att säkerställa att samma krav gäller för förvaringsinstitut oberoende av fondföretagets rättsliga form. Enhetliga krav bör höja rättssäkerheten, öka investerarskyddet samt bidra till inrättandet av enhetliga marknadsvillkor. Kommissionen har inte tagit emot någon anmälan om att ett investeringsbolag skulle ha utnyttjat undantaget från den allmänna förpliktelsen att anförtro tillgångar till ett förvaringsinstitut. Därför bör kraven i direktiv 2009/65/EG gällande ett investeringsbolags förvaringsinstitut anses vara överflödiga.
- (33) I detta direktiv anges de minimibefogenheter som behöriga myndigheter bör ha, men de befogenheterna bör utövas inom ramen för ett komplett system av nationell rätt som garanterar respekt för de grundläggande rättigheterna, däribland rätten till personlig integritet. Medlemsstaterna bör införa lämpliga och effektiva skyddsåtgärder mot alla former av missbruk vid utövandet av de befogenheterna som kan innebära allvarliga intrång i rätten till skydd för privatliv och familjeliv, bostad och kommunikationer, inbegripet genom ett förhandsgodkännande av den berörda medlemsstatens rättsliga myndigheter, när så är lämpligt. Medlemsstaterna bör göra det möjligt för behöriga myndigheter att utöva sådana inkräktande befogenheter i den utsträckning som är nödvändig för en korrekt utredning av allvarliga fall där det saknas likvärdiga medel för att nå samma resultat.
- (34) Befintliga inspelningar av telefonsamtal och uppgifter om datatrafik från fondföretag, förvaltningsbolag, investeringsbolag, förvaringsinstitut eller alla andra enheter som regleras av detta direktiv samt befintliga uppgifter om tele- och datatrafik från teleoperatörer utgör avgörande, och ibland den enda, bevisningen när det gäller att upptäcka och styrka förekomsten av överträdelse av den nationella rätten som införlivar detta direktiv samt kontrollera att fondföretag, förvaltningsbolag, investeringsbolag, förvaringsinstitut eller alla andra enheter som regleras av detta direktiv efterlever kraven på investerarskydd och andra krav som fastställs i detta direktiv och i genomförandeåtgärder som antas enligt detta. Därför bör de behöriga myndigheterna kunna begära in befintliga inspelningar av telefonsamtal, elektronisk kommunikation och uppgift om datatrafik som innehas av ett fondföretag, förvaltningsbolag, investeringsbolag, förvaringsinstitut eller alla andra enheter som regleras av detta direktiv.

⁽¹⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 97/9/EG av den 3 mars 1997 om system för ersättning till investerare (EGT L 84, 26.3.1997, s. 22).

Tillgång till utskriften av telefonsamtal och datatrafik är nödvändig för att upptäcka och påföra sanktioner för överträdelse av kraven i detta direktiv eller i dess genomförandeåtgärder. För att införa samma villkor i hela unionen när det gäller tillgång till befintliga uppgifter om tele- och datatrafik som innehas av en teleoperatör eller befintliga inspelningar av telefonsamtal och datatrafik som innehas av fondföretag, förvaltningsbolag, investeringsbolag, förvaringsinstitut eller alla andra enheter som regleras av detta direktiv bör de behöriga myndigheterna, i enlighet med nationell rätt, kunna begära in befintliga uppgifter om tele- och datatrafik som innehas av en teleoperatör, i den mån detta tillåts enligt nationell rätt, och befintliga inspelningar av telefonsamtal och datatrafik som innehas av ett fondföretag, förvaltningsbolag, investeringsbolag, förvaringsinstitut eller alla andra enheter som regleras av detta direktiv, i de fall det finns en rimlig misstanke om att sådana uppgifter, när de rör föremålet för inspektionen eller utredningen, kan vara relevanta för att bevisa överträdelse av kraven i detta direktiv eller i dess genomförandeåtgärder. Tillgång till uppgifter om tele- och datatrafik som innehas av en teleoperatör bör inte omfatta innehållet i telefonsamtal.

- (35) Ett sunt och ansvarsfullt företagsramverk för uppföranderegler inom den finansiella sektorn bör bygga på starka tillsyns-, utrednings- och sanktionssystem. Därför bör behöriga myndigheter ha tillräckliga befogenheter att agera och de bör kunna förlita sig på likformiga, starka och avskräckande system för sanktioner vid överträdelse av detta direktiv. Kommissionens meddelande av den 8 december 2010 om att förstärka sanktionssystemen i den finansiella tjänstesektorn innehåller en översyn av befintliga befogenheter att påföra sanktioner och deras praktiska tillämpning i syfte att främja mer likformiga sanktioner på en rad tillsynsområden. Behöriga myndigheter bör få befogenhet att påföra sanktionsavgifter som är tillräckligt höga för att vara effektiva, avskräckande och proportionella, i syfte att balanserade de förväntade fördelarna till följd av beteenden som överträder kraven i detta direktiv.
- (36) Trots att inget hindrar medlemsstater från att fastställa regler för administrativa sanktioner och straffrättsliga påföljder för samma överträdelse bör medlemsstaterna inte vara skyldiga att fastställa regler för administrativa sanktioner för överträdelse av detta direktiv, när de omfattas av nationell straffrätt. Medlemsstaterna bör i enlighet med nationell rätt inte vara skyldiga att påföra såväl administrativa sanktioner som straffrättsliga påföljder för samma brott men de skulle kunna göra det om deras nationella rätt tillåter det. Bibehållandet av straffrättsliga påföljder snarare än administrativa sanktioner för överträdelse av detta direktiv bör dock inte minska eller på annat sätt påverka de behöriga myndigheternas förmåga att inom fastställd tid samarbeta eller få tillträde till eller utbyta information med de behöriga myndigheterna i andra medlemsstater vid tillämpning av detta direktiv, även efter det att dessa överträdelse har överlämnats till de behöriga rättsliga myndigheterna för lagföring. Medlemsstaterna bör kunna besluta att inte fastställa regler om administrativa sanktioner vid överträdelse som omfattas av nationell straffrätt. Medlemsstaternas möjlighet att utdöma straffrättsliga påföljder snarare än eller som ett komplement till administrativa sanktioner bör inte utnyttjas för att kringgå sanktionssystemet i detta direktiv.
- (37) För att säkerställa enhetlig tillämpning i alla medlemsstater, vid fastställandet av typen av administrativa sanktioner eller åtgärder och nivån för administrativa sanktionsavgifter, bör det krävas att medlemsstaterna ser till att deras behöriga myndigheter beaktar alla relevanta omständigheter.
- (38) För att stärka den avskräckande effekten på allmänheten och informera dem om överträdelse som kan inverka negativt på investerarskyddet bör sanktionerna offentliggöras, utom under vissa väldefinierade omständigheter. För att säkerställa överensstämmelse med proportionalitetsprincipen bör sanktionerna offentliggöras på anonym grund om offentliggörandet skulle orsaka oproportionerlig skada för de berörda parterna.
- (39) För att Esma ska kunna stärka överensstämmelsen mellan resultaten av tillsynen ytterligare i enlighet med förordning (EU) nr 1095/2010 bör alla sanktioner som offentliggörs samtidigt rapporteras till Esma som även bör offentliggöra en årsrapport med information om alla sanktioner som påförts.
- (40) De behöriga myndigheterna bör anförtros nödvändiga undersökningsbefogenheter och inrätta effektiva mekanismer för att uppmuntra rapportering av potentiella eller faktiska överträdelse. Information om potentiella och faktiska överträdelse bör också bidra till att Esma kan utföra sina uppgifter effektivt i enlighet med förordning (EU)

nr 1095/2010. Esma bör därför även inrätta kommunikationskanaler för rapportering av de potentiella och faktiska överträdelserna. Esma bör endast informeras om potentiella och faktiska överträdelser för att Esma ska kunna utföra sina uppgifter i enlighet med förordning (EU) nr 1095/2010.

- (41) Detta direktiv är förenligt med de grundläggande rättigheter och de principer som erkänns i stadgan som fastställs i EUF-fördraget.
- (42) I syfte att säkerställa att målen i detta direktiv uppnås bör befogenheten att anta akter i enlighet med artikel 290 i EUF-fördraget delegeras till kommissionen. Kommissionen bör framför allt tilldelas befogenhet att anta delegerade akter för att ange de uppgifter som ska ingå i standardavtalet mellan förvaringsinstitutet och förvaltningsbolaget eller investeringsbolaget, villkoren för att utöva förvaringsinstitutsfunktioner inklusive vilken typ av finansiella instrument som bör omfattas av förvaringsinstitutets depåförvaringsuppgifter, enligt vilka villkor förvaringsinstitutet kan utöva sina depåförvaringsuppgifter för finansiella instrument som registrerats hos en värdepapperscentral, enligt vilka villkor förvaringsinstitutet bör förvara finansiella instrument som emitterats i nominativ form och registrerats hos en emittent eller registerförvaltare, förvaringsinstitutens skyldighet att visa tillbörlig aktsamhet, skyldigheten att hålla tillgångar åtskilda, under vilka villkor och omständigheter finansiella instrument som depåförvaras ska anses ha gått förlorade samt vad som ska avses med externa händelser utanför rimlig kontroll vilkas konsekvenser hade varit omöjliga att avvärja trots alla rimliga ansträngningar att göra så. Nivån av investerarskydd som föreskrivs i de delegerade akterna bör åtminstone vara lika hög som den nivå som föreskrivs i delegerade akter som antas inom ramen för direktiv 2011/61/EU. Det är av särskild betydelse att kommissionen genomför lämpliga samråd under sitt förberedande arbete, inklusive på expertnivå. När kommissionen förbereder och utarbetar delegerade akter bör den se till att relevanta handlingar översänds samtidigt till Europaparlamentet och rådet och att detta sker så snabbt som möjligt och på lämpligt sätt.
- (43) Som en del av den övergripande översynen av hur direktiv 2009/65/EG fungerar kommer kommissionen, med beaktande av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 648/2012⁽¹⁾, att se över de begränsningar för motpartsexponeringar som är tillämpliga på derivattransaktioner och samtidigt ta hänsyn till behovet av att inrätta lämpliga kategoriseringar för dessa gränsvärden så att derivat med liknande riskegenskaper behandlas på samma sätt.
- (44) I enlighet med den gemensamma politiska förklaringen av den 28 september 2011 från medlemsstaterna och kommissionen om förklarande dokument⁽²⁾ har medlemsstaterna åtagit sig att i motiverade fall låta anmälan om införlivandeåtgärder åtföljas av ett eller flera förklarande dokument om förhållandet mellan de olika delarna i ett direktiv och motsvarande delar i nationella instrument för införlivande. När det gäller detta direktiv anser lagsiftaren att översändande av sådana dokument är motiverat.
- (45) Eftersom målen för detta direktiv, nämligen att öka investerarnas förtroende för fondföretag, genom att höja kraven i fråga om förvaringsinstitutets förpliktelser och ansvar samt förvaltningsbolagens och investeringsbolagens ersättningspolicy och genom att införa gemensamma sanktionsstandarder för de viktigaste överträdelserna av detta direktiv, inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna, utan snarare, på grund av deras omfattning och verkningar, kan uppnås bättre på unionsnivå kan unionen vidta åtgärder, i enlighet med subsidiaritetsprincipen i artikel 5 i EU-fördraget. I enlighet med proportionalitetsprincipen i samma artikel går detta direktiv inte utöver vad som är nödvändigt för att uppnå dessa mål.
- (46) Europeiska datatillsynsmannen har hörts i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 45/2001⁽³⁾ och avgav ett yttrande den 23 november 2012⁽⁴⁾.
- (47) Direktiv 2009/65/EG bör därför ändras i enlighet med detta.

⁽¹⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 648/2012 av den 4 juli 2012 om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister (EUT L 201, 27.7.2012, s. 1).

⁽²⁾ EUT C 369, 17.12.2011, s. 14.

⁽³⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 45/2001 av den 18 december 2000 om skydd för enskilda då gemenskapsinstitutionerna och gemenskapsorganen behandlar personuppgifter och om den fria rörligheten för sådana uppgifter (EGT L 8, 12.1.2001, s. 1).

⁽⁴⁾ EUT C 100, 6.4.2013, s. 12.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

Artikel 1

Direktiv 2009/65/EG ska ändras på följande sätt:

1. I artikel 2.1 ska följande led läggas till:

"s) *ledningsorgan*: det organ som har den yttersta rätten att fatta beslut hos ett förvaltningsbolag, investeringsbolag eller förvaringsinstitut, vilket innefattar tillsyns- och ledningsfunktion, eller enbart ledningsfunktionen om de två funktionerna är åtskilda. Om ett förvaltningsbolag, investeringsbolag eller förvaringsinstitut enligt nationell rätt har olika organ med särskilda funktioner ska kraven i detta direktiv avseende ledningsorganet eller ledningsorganet i dess tillsynsfunktion även, eller i stället, gälla de ledamöter i förvaltningsbolagets, investeringsbolagets eller förvaringsinstitutets andra organ som enligt tillämplig nationell rätt tilldelas respektive ansvar.

t) *finansiellt instrument*: ett finansiellt instrument enligt definitionen i avsnitt C i bilaga I till Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/65/EU (*).

(* Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/65/EU av den 15 maj 2014 om marknader för finansiella instrument och om ändring av direktiv 2002/92/EG och av direktiv 2011/61/EU (EUT L 173, 12.6.2014, s. 349)."

2. Följande artiklar ska införas:

"Artikel 14a

1. Medlemsstaterna ska kräva att förvaltningsbolagen upprättar och tillämpar en ersättningspolicy och praxis som är förenlig med och främjar en sund och effektiv riskhantering och vare sig uppmuntrar till risktagande som strider mot riskprofilen, fondbestämmelserna eller bolagsordningarna för de fondföretag som de förvaltar eller hindrar förvaltningsbolaget från att uppfylla sin skyldighet att agera i fondföretagens intresse.

2. Ersättningspolicy och praxis ska inbegripa fasta och rörliga delar av löner och diskretionära pensionsförmåner.

3. Ersättningspolicy och praxis ska gälla för de kategorier av anställda, inklusive den verkställande ledningen, risktagare och kontrollfunktioner samt anställda vars totala ersättning är så hög att de hamnar i samma ersättningsklass som den verkställande ledningen och risktagare som i tjänsten utövar ett väsentligt inflytande på riskprofilen för förvaltningsbolagen eller de fondföretag som de förvaltar.

4. I enlighet med artikel 16 i förordning (EU) nr 1095/2010 ska Esma utfärda riktlinjer riktade till behöriga myndigheter eller finansmarknadsaktörer vad gäller de personer som avses i punkt 3 i den här artikeln och tillämpningen av de principer som avses i artikel 14b. De riktlinjerna ska beakta de principer om sund ersättningspolicy som fastställs i kommissionens rekommendation 2009/384/EG (*), storleken på förvaltningsbolagen och storleken på de fondföretag som de förvaltar, deras interna organisation samt deras verksamhetens art, omfattning och komplexitet. När de riktlinjerna utarbetas ska Esma samarbeta nära med den europeiska tillsynsmyndigheten (Europeiska bankmyndigheten) (EBA) som inrättas genom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1093/2010 (**) för att säkerställa överensstämmelse med de krav som har utvecklats för andra finansiella tjänstesektorer, särskilt kreditinstitut och värdepappersföretag.

Artikel 14b

1. När den ersättningspolicy som avses i artikel 14a upprättas och tillämpas ska förvaltningsbolagen iakttä följande principer på ett sätt och i den utsträckning som är lämpligt med hänsyn till deras storlek och interna organisation samt verksamheternas art, omfattning och komplexitet:

- a) Ersättningspolicyen ska vara förenlig med och främja en sund och effektiv riskhantering och inte uppmuntra till risktagande som strider mot riskprofilen, fondbestämmelser eller bolagsordningarna för de fondföretag som de förvaltar.
- b) Ersättningspolicyen ska överensstämma med affärsstrategi, mål, värderingar och intressen för förvaltningsbolaget och de fondföretag det förvaltar och investerarna i fondföretagen och innehålla åtgärder för att undvika intressekonflikter.
- c) Ersättningspolicyen antas av förvaltningsbolagets ledningsorgan i dess tillsynsfunktion och det organet antar och ser över de allmänna principerna för ersättningspolicyen minst årligen och ansvarar för och övervakar deras genomförande. De uppgifter som avses i detta led ska endast utföras av ledamöter i ledningsorganet som inte innehar några verkställande uppgifter i det berörda förvaltningsbolaget och som har sakkunskaper i riskhantering och ersättningsfrågor.
- d) Genomförandet av ersättningspolicyen ska minst årligen bli föremål för en oberoende intern granskning på central nivå av dess överensstämmelse med de riktlinjer och metoder för ersättningen som antagits av ledningsorganet i dess tillsynsfunktion.
- e) Anställda som utövar kontrollfunktioner ska erhålla ersättning i enlighet med uppnåendet av de mål som sammanhänger med deras funktion, oberoende av resultatet för de affärsområden de kontrollerar.
- f) Ersättningen till ledande personer som utför risk- och regelefterlevnadsfunktioner ska direkt övervakas av ersättningskommittén, om det finns en sådan kommitté.
- g) Om ersättningen är resultatbaserad ska dess totalbelopp baseras på en kombinerad bedömning av det resultat som uppnåtts av individen och den berörda affärsenheten eller det berörda fondföretaget samt av deras risker och av förvaltningsbolagets totala resultat, när individuella resultat bedöms, med beaktande av finansiella och icke-finansiella kriterier.
- h) Resultatbedömningen ska göras i ett flerårigt perspektiv som är lämpligt i förhållande till den innehavsperiod som rekommenderas för investerarna i det fondföretag som förvaltas av förvaltningsbolaget för att säkerställa att bedömningen baseras på fondföretagets långsiktiga resultat och dess investeringsrisker och att den faktiska utbetalningen av de resultatbaserade delarna av ersättningen fördelas över samma tidsperiod.
- i) Garanterad rörlig ersättning ska utgöra undantag och endast förekomma i samband med nyanställning och vara begränsad till det första anställningsåret.
- j) Fasta och rörliga delar av den totala ersättningen ska vara lämpligt avvägda och fasta delar ska stå för en tillräckligt stor del av den totala ersättningen för att det ska vara möjligt att genomföra en fullt flexibel policy för rörliga ersättningsdelar, inklusive möjligheten att ingen rörlig ersättningsdel betalas ut.

- k) Betalningar vid förtida avslutande av ett avtal ska stå i relation till prestationerna under tidsperioden och beräknas så att de inte premierar misslyckanden.
- l) I den metod för resultatbedömning som används för att beräkna rörliga ersättningsdelar eller pooler av rörliga ersättningsdelar ska det ingå en övergripande korrigeringsmekanism som ska innefatta alla relevanta typer av löpande och framtida risker.
- m) Med förbehåll för den rättsliga strukturen hos fondföretaget och dess fondbestämmelser eller bolagsordning ska en betydande andel som utgör åtminstone 50 % av den rörliga ersättningsdelen bestå av andelar eller aktier i det berörda fondföretaget, motsvarande ägarintressen, eller aktierelaterade instrument eller motsvarande icke-kontanta instrument med lika effektiva incitament som något av de instrument som avses i detta led, såvida inte förvaltningen av fondföretag står för mindre än 50 % av den totala portfölj som förvaltaren förvaltar varvid minimikravet på 50 % inte ska gälla.

De instrument som avses i detta led ska bli föremål för en lämplig kvarhållandepolicy som syftar till att få incitamenten att sammanfalla med intressena för förvaltningsbolaget och de fondföretag som det förvaltar och fondföretagens investerare. Medlemsstaterna eller deras behöriga myndigheter får införa begränsningar för typen och utformningen av de instrumenten eller förbjuda vissa instrument om så anses vara lämpligt. Detta led ska tillämpas på både den del av den rörliga ersättningsdelen som skjutits upp i enlighet med led n och den del av den rörliga ersättningsdelen som inte skjutits upp.

- n) En betydande del som utgör minst 40 % av den rörliga ersättningsdelen ska skjutas upp under en tidsperiod som är lämplig med tanke på den innehavsperiod som rekommenderas det berörda fondföretagens investerare och som är korrekt anpassad till arten av det berörda fondföretagens risker.

Den period som avses i detta led ska vara minst tre år, ersättning som betalas ut enligt ett förfarande för uppskjuten ersättning får inte erhållas snabbare än pro rata, för en rörlig ersättningsdelen på ett särskilt högt belopp ska minst 60 % av beloppet skjutas upp.

- o) Den rörliga ersättningen, inbegripet den uppskjutna delen, ska endast betalas eller erhållas om den är hållbar i enlighet med förvaltningsbolagets finansiella situation som helhet, och motiverad enligt affärsenhetens, fondföretagets och den berörda individens resultat.

Den totala rörliga ersättningen ska i allmänhet minskas avsevärt när förvaltningsbolagets eller fondföretagets finansiella resultat är svagt eller negativt, med beaktande av både nuvarande ersättning och minskningar av utbetalningarna av belopp som tidigare intjänats, inbegripet genom malus- och återkravsförfaranden.

- p) Pensionspolicyn ska överensstämma med förvaltningsbolagets och det förvaldade fondföretagets affärsstrategi, mål, värderingar och långsiktiga intressen.

Om den anställda lämnar förvaltningsbolaget före pensionering ska de diskretionära pensionsförmånerna finnas kvar hos förvaltningsbolaget under en period på fem år i form av instrument enligt definitionen i led m. I det fall då en anställd går i pension ska diskretionära pensionsförmåner betalas ut till den anställda i form av instrument enligt definitionen i led m men först efter en period på fem år.

- q) Anställda ska vara skyldig att förbinda sig att inte använda personliga risksäkringsstrategier eller försäkringar som är kopplade till ersättning och ansvar för att urholka de riskanpassningseffekter som ingår i deras ersättnings-system.

r) Rörlig ersättning ska inte betalas genom instrument eller metoder som gör det enklare att kringgå kraven i detta direktiv.

2. I enlighet med artikel 35 i förordning (EU) nr 1095/2010 får Esma begära uppgifter från behöriga myndigheter om den ersättningspolicy och praxis som avses i artikel 14a i det här direktivet.

Esma ska, i nära samarbete med EBA, i sina riktlinjer om ersättningspolicy ange hur olika sektoriella ersättningsprinciper, såsom de som fastställs i Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/61/EU (***) och Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/36/EU (****), ska tillämpas när anställda eller andra kategorier av personal utför tjänster som omfattas av olika sektoriella ersättningsprinciper.

3. De principer som fastställs i punkt 1 ska tillämpas på alla typer av förmåner som utbetalas av förvaltningsbolaget, för alla belopp som betalas direkt av fondföretaget, inbegripet resultatrelaterade avgifter, och för alla överföringar av andelar eller aktier i fondföretaget till förmån för de kategorierna av anställda, inbegripet den verkställande ledningen, risktagare, kontrollfunktioner samt anställda vars totala ersättning är så hög att de hamnar i samma ersättningsklass som den verkställande ledningen och risktagare, som i tjänsten utövar ett väsentligt inflytande på sin riskprofil eller riskprofilen för de fondföretag de förvaltar.

4. Förvaltningsbolag som är betydande i fråga om sin storlek eller storleken på det fondföretag de förvaltar, sin interna organisation samt verksamheternas art, omfattning och komplexitet ska inrätta en ersättningskommitté. Ersättningskommittén ska inrättas på ett sätt som gör det möjligt för den att utöva en kompetent och oberoende bedömning av ersättningspolicy och praxis samt de incitament som skapats för att hantera risker.

Ersättningskommittén, som, om så är lämpligt, inrättas i enlighet med Esmas riktlinjer som avses i artikel 14a.4, ska ansvara för förberedelserna inför beslut om ersättning som ska fattas av ledningsorganet i dess tillsynsfunktion, inbegripet beslut som får konsekvenser för det berörda förvaltningsbolagets eller det berörda fondföretagets risker och riskhantering. Ordföranden i ersättningskommittén ska vara en ledamot i ledningsorganet som inte innehar någon verkställande uppgift i det berörda förvaltningsbolaget. Ledamöterna i ersättningskommittén ska vara personer från ledningsorganet som inte innehar någon verkställande funktion i det berörda förvaltningsbolaget.

Om arbetstagarerna enligt nationell rätt måste vara representerande i ledningsorganet rätt ska ersättningskommittén innehålla en eller flera arbetstagarrepresentanter. När ersättningskommittén bereder sina beslut ska den ta hänsyn till de långsiktiga intressen som gäller för investerare och övriga intressenter samt till allmänhetens intresse.

(*) Kommissionens rekommendation 2009/384/EG av den 30 april 2009 om ersättningspolicy inom finanstjänstesektorn (EUT L 120, 15.5.2009, s. 22).

(**) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1093/2010 av den 24 november 2010 om inrättande av en europeisk tillsynsmyndighet (Europeiska bankmyndigheten), om ändring av beslut nr 716/2009/EG och om upphävande av kommissionens beslut 2009/78/EG (EUT L 331, 15.12.2010, s. 12).

(***) Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/61/EU av den 8 juni 2011 om förvaltare av alternativa investeringsfonder samt om ändring av direktiv 2003/41/EG och 2009/65/EG och förordningarna (EG) nr 1060/2009 och (EU) nr 1095/2010 (EUT L 174, 1.7.2011, s. 1).

(****) Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/36/EU av den 26 juni 2013 om behörighet att utöva verksamhet i kreditinstitut och om tillsyn av kreditinstitut och värdepappersföretag, om ändring av direktiv 2002/87/EG och om upphävande av direktiv 2006/48/EG och 2006/49/EG (EUT L 176, 27.6.2013, s. 338)."

3. I artikel 20.1 ska a ersättas med följande:

"a) Det skriftliga avtal med förvaringsinstitutet som avses i artikel 22.2."

4. Artikel 22 ska ersättas med följande:

”Artikel 22

1. Ett investeringsbolag och, för varje värdepappersfond som det förvaltar, ett förvaltningsbolag ska se till att ett enda förvaringsinstitut utses i enlighet med detta kapitel.

2. När ett förvaringsinstitut utses ska detta dokumenteras i ett skriftligt avtal.

Det avtalet ska bland annat reglera det informationsutbyte som anses vara nödvändigt för att förvaringsinstitutet ska kunna utföra sina uppgifter för det fondföretag för vilket det utsetts som förvaringsinstitut, som fastställs i detta direktiv och andra relevanta lagar och andra författningar.

3. Förvaringsinstitutet ska

a) se till att försäljning, emission, återköp, inlösen och makulering av andelar i fondföretaget genomförs i enlighet med tillämplig nationell rätt och fondbestämmelser eller bolagsordning,

b) se till att värdet av andelar i fondföretaget beräknas i enlighet med tillämplig nationell rätt och fondbestämmelser eller bolagsordning,

c) genomföra förvaltningsbolagets eller ett investeringsbolags instruktioner, såvida inte dessa strider mot tillämplig nationell rätt eller mot fondbestämmelserna eller bolagsordningen,

d) se till att ersättningar för transaktioner som berör ett fondföretags tillgångar inbetalas till företaget inom sedvanlig tid,

e) se till att fondföretagets intäkter används i enlighet med tillämplig nationell rätt och fondbestämmelserna eller bolagsordningen.

4. Förvaringsinstitutet ska se till att fondföretagets penningflöden övervakas korrekt, och särskilt att alla betalningar från investerare eller för investerarens räkning i samband med teckning av andelar i fondföretaget har mottagits, och att alla likvida medel i fondföretaget har bokförts på likvidkonton som:

a) öppnats i fondföretagets namn, i förvaltningsbolaget för fondföretagets räkning, eller i förvaringsinstitutets för fondföretagets räkning,

b) öppnats hos en av de enheter som avses i artikel 18.1 a, b och c i kommissionens direktiv 2006/73/EG (*), och

c) föras i enlighet med de principer som anges i artikel 16 i direktiv 2006/73/EG.

Om likvidkonton öppnas i förvaringsinstitutets namn för fondföretagets räkning, ska inga likvida medel från den enhet som avses i första stycket b och inga av förvaringsinstitutets egna likvida medel bokföras på sådana konton.

5. Fondföretagets tillgångar ska anförtros förvaringsinstitutet för förvaring enligt följande:
- a) För finansiella instrument som kan depåförvaras ska förvaringsinstitutet
 - i) depåförvara alla finansiella instrument som får registreras på ett konto för finansiella instrument som öppnats hos förvaringsinstitutet och alla finansiella instrument som kan levereras fysiskt till förvaringsinstitutet,
 - ii) se till att alla finansiella instrument som kan registreras på konton för finansiella instrument som öppnats hos förvaringsinstitutet, registreras på separata konton hos förvaringsinstitutet i enlighet med de principer som fastställs i artikel 16 i direktiv 2006/73/EG, öppnade i fondföretagets namn eller i förvaltningsbolagets namn för fondföretagets räkning, så att de vid varje tidpunkt tydligt kan identifieras som tillhörande fondföretaget i enlighet med tillämplig rätt.
 - b) För övriga tillgångar ska förvaringsinstitutet
 - i) kontrollera att fondföretaget eller det förvaltningsbolag som agerar för fondföretagets räkning äger dessa tillgångar genom att bedöma om fondföretaget eller det förvaltningsbolag som agerar för fondföretagets räkning innehar äganderätten baserat på uppgifter eller handlingar från fondföretaget eller förvaltningsbolaget och externa bevis, om sådana finns,
 - ii) föra ett register över de tillgångar i fråga om vilka det förväntas sig om att fondföretaget, eller förvaltningsbolaget som agerar för fondföretagets räkning, innehar äganderätten och hålla detta register uppdaterat.
6. Förvaringsinstitutet ska regelbundet ge förvaltningsbolaget eller investeringsbolaget en fullständig förteckning över fondföretagets samtliga tillgångar.
7. De tillgångar som förvaringsinstitutet har i depåförvar ska inte återanvändas för egen räkning av förvaringsinstitutet eller av någon tredje part till vilken depåförvaringsfunktionen har delegerats. Med återanvändning avses alla överföringar av tillgångar i depåförvaring inklusive, men inte utslutande, överföring, pantsättning, försäljning och utlåning.
- De tillgångar som förvaringsinstitutet har i depåförvar får återanvändas endast om
- a) återanvändningen av tillgångarna sker för fondföretagets räkning,
 - b) förvaringsinstitutet följer förvaltningsbolagets instruktioner på fondföretagets vägnar,
 - c) återanvändningen gagnar fondföretaget och andelsägarnas intressen och
 - d) transaktionen omfattas av en likvid säkerhet av hög kvalitet som mottagits av fondföretaget inom ramen för ett avtal om äganderättsöverföring.
- Säkerhetens marknadsvärde ska vid varje tidpunkt minst uppgå till marknadsvärdet för de återanvända tillgångarna plus en premie.

8. Medlemsstaterna ska se till att ett fondföretags depåförvarade tillgångar, om förvaringsinstitutet och/eller någon i unionen belägen tredje part till vilken depåförvaring av fondföretagets tillgångar har delegerats blir insolvent, inte är tillgängliga för utdelning eller realisering till detta förvaringsinstituts och/eller denna tredje parts fordringsägare.

(*) Kommissionens direktiv 2006/73/EG av den 10 augusti 2006 om genomförandet av Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/39/EG vad gäller organisatoriska krav och villkor för verksamheten i värdepappersföretag, och definitioner för tillämpning av det direktivet (EUT L 241, 2.9.2006, s. 26)."

5. Följande artikel ska införas:

"Artikel 22a

1. Förvaringsinstitutet får inte delegera de funktioner som avses i artikel 22.3 och 22.4 till tredje part.
2. Förvaringsinstitutet får delegera de funktioner som avses i artikel 22.5 till tredje part endast om
 - a) uppgifterna inte delegeras i avsikt att kringgå kraven i detta direktiv,
 - b) förvaringsinstitutet kan visa att det finns ett objektiva skäl till delegeringen,
 - c) förvaringsinstitutet har handlat med all tillbörlig skicklighet, omsorg och aktsamhet vid valet och utnämningen av en tredje part till vilken det avser delegera en del av sina uppgifter, och fortsätter att handla med all tillbörlig skicklighet, omsorg och aktsamhet vid den regelbundna övervakningen och fortlöpande kontrollen av varje tredje part till vilken en del av uppgifterna delegerats samt denna parts arrangemang avseende de uppgifter som delegerats till den.
3. Förvaringsinstitutet får delegera de funktioner som avses i artikel 22.5 till en tredje part endast om den tredje parten vid varje tidpunkt under utförandet av de uppgifter som delegerats till den uppfyller följande villkor:
 - a) Den tredje parten har strukturer och sakkunskap som är tillfredsställande och står i proportion till arten av och komplexiteten hos de tillgångar som innehas av fondföretaget eller av förvaltningsbolaget för fondföretagets räkning och som anförtrots den tredje parten.
 - b) När det gäller depåförvaringsuppgifter som avses i artikel 22.5 a omfattas den tredje parten av
 - i) effektiv reglering, inklusive minimikapitalkrav, och tillsyn över verksamheten i den berörda jurisdiktionen,
 - ii) en regelbunden extern granskning för att säkerställa att denna har de finansiella instrumenten i sin besittning.
 - c) Den tredje parten håller tillgångar som innehas av förvaringsinstitutets kunder åtskilda från sina egna tillgångar och från förvaringsinstitutets tillgångar så att de vid varje tidpunkt tydligt kan identifieras som tillgångar som tillhör ett visst förvaringsinstituts kunder.
 - d) Den tredje parten vidtar alla nödvändiga åtgärder för att ett fondföretags tillgångar som depåförvaras av tredje part, om denna tredje part blir insolvent, inte ska vara tillgängliga för utdelning eller realisering till den tredje partens fordringsägare.
 - e) Den tredje parten uppfyller de allmänna skyldigheter och respekterar de förbud som fastställs i artiklarna 22.2, 22.5 och 22.7 samt 25.

Utan hinder av första stycket b i får förvaringsinstitutet, om ett tredjelands rätt kräver att vissa finansiella instrument depåförvaras av en lokal enhet och det inte finns några lokala enheter som uppfyller delegeringskraven enligt den punkten, delegera sina funktioner till en sådan lokal enhet endast i den omfattning som krävs i det tredjelands rätt, och endast så länge det inte finns några lokala enheter som uppfyller delegeringskraven, och under förutsättning att följande krav är uppfyllda:

- a) Det relevanta fondföretagets investerare ska, före deras investering, vederbörligen ha informerats om att denna delegering krävs enligt tredjelands rätt, om omständigheterna som motiverar delegeringen och om de risker som är förknippade med en sådan delegering.
- b) Investeringsbolaget eller det förvaltningsbolag som agerar för fondföretagets räkning ska ha gett instruktioner till förvaringsinstitutet att delegera depåförvaringen av sådana finansiella instrument till en lokal enhet.

Den tredje parten får i sin tur vidaredelegera dessa funktioner, förutsatt att samma krav är uppfyllda. Artikel 24.2 ska i så fall gälla i tillämpliga delar för de berörda parterna.

4. Vid tillämpning av denna artikel ska tillhandahållande av tjänster i den mening som avses i Europaparlamentets och rådets direktiv 98/26/EG (*) genom värdepappersavvecklingssystem som utsetts med avseende på tillämpningen av det direktivet eller tillhandahållande av liknande tjänster från värdepappersavvecklingssystem i tredjeland inte anses vara en delegering av depåförvaringsfunktioner.

(*) Europaparlamentets och rådets direktiv 98/26/EG av den 19 maj 1998 om slutgiltigt avveckling i system för överföring av betalningar och värdepapper (EGT L 166, 11.6.1998, s. 45)."

6. Artikel 23 ska ändras på följande sätt:

a) Punkterna 2–4 ska ersättas med följande:

"2. Förvaringsinstitutet ska vara

- a) en nationell centralbank,
- b) ett kreditinstitut som auktoriserats i enlighet med direktiv 2013/36/EU, eller
- c) en annan juridisk person som enligt medlemsstatens lagstiftning är auktoriserad av den behöriga myndigheten att bedriva förvaringsverksamhet enligt detta direktiv, omfattas av kapitalkrav som inte understiger de krav som beräknats utifrån den valda metoden i enlighet med artikel 315 eller 317 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 575/2013 (*) och har en kapitalbas som inte understiger det startkapital som anges i artikel 28.2 i direktiv 2013/36/EU.

En juridisk person som avses i första stycket c ska omfattas av reglering och fortlöpande tillsyn och ska uppfylla följande minimikrav:

- a) Den ska ha den infrastruktur som krävs för att depåförvara finansiella instrument som kan registreras på ett konto för finansiella instrument som öppnats hos förvaringsinstitutet.
- b) Den ska fastställa lämplig policy och förfaranden för att säkerställa att den juridiska personen och dess chefer och anställda uppfyller sina skyldigheter enligt detta direktiv.

- c) Den ska ha sunda förfaranden för administration och redovisning, interna kontrollmekanismer, effektiva riskbedömningsmetoder samt effektiva kontroll- och skyddssystem för sina informationsbehandlingssystem.
 - d) Den ska upprätthålla och tillämpa effektiva organisatoriska och administrativa system så att alla rimliga åtgärder för att undvika intressekonflikter kan vidtas.
 - e) Den ska se till att alla tjänster, verksamheter och transaktioner som den genomför dokumenteras på ett sådant sätt att den behöriga myndigheten kan utföra sina tillsynsuppgifter och vidta åtgärder för efterlevnad som föreskrivs i detta direktiv.
 - f) Den ska vidta rimliga åtgärder för att sörja för kontinuitet och regelbundenhet i utövandet av sina förvaringsuppgifter genom att använda lämpliga och proportionerliga system, resurser och förfaranden, bland annat för att utöva sin förvaringsverksamhet.
 - g) Alla ledamöter i dess ledningsorgan och verkställande ledning ska alltid ha erforderligt gott anseende, tillräckliga kunskaper och färdigheter samt tillräcklig erfarenhet.
 - h) Dess ledningsorganet som kollektivt ska ha tillräckliga kunskaper, färdigheter och erfarenheter för att kunna förstå förvaringsinstitutets verksamhet, inklusive de främsta riskerna,
 - i) Varje ledamot i dess ledningsorgan och den verkställande ledningen ska agera med ärlighet och integritet.
3. Medlemsstaterna ska bestämma vilka av de kategorier av institut som avses i första stycket i punkt 2 som ska kunna utses till förvaringsinstitut.
4. Investeringsbolag eller förvaltningsbolag som agerar för det fondföretag de förvaltar och som före den 18 mars 2016 till förvaringsinstitut har utsett ett institut som inte uppfyller de fastställda kraven i punkt 2 ska utse ett förvaringsinstitut som uppfyller de kraven före den 18 mars 2018.

(*) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 575/2013 av den 26 juni 2013 om tillsynskrav för kreditinstitut och värdepappersföretag och om ändring av förordning (EU) nr 648/2012 (EUT L 176, 27.6.2013, s. 1)."

b) Punkt 5 och 6 ska utgå.

7. Artikel 24 ska ersättas med följande:

"Artikel 24

1. Medlemsstaterna ska säkerställa att förvaringsinstitutet är ansvarigt gentemot fondföretaget och fondföretagets andelsägare om förvaringsinstitutet, eller en tredje part till vilken depåförvaringen delegerats, förlorat finansiella instrument som depåförvaras i enlighet med artikel 22.5 a.

Vid sådan förlust av ett finansiellt instrument som depåförvaras ska medlemsstaterna säkerställa att förvaringsinstitutet utan onödigt dröjsmål återlämnar ett finansiellt instrument av identisk typ eller motsvarande belopp till fondföretaget eller till det förvaltningsbolag som agerar för fondföretagets räkning. Förvaringsinstitutet ska inte hållas ansvarigt om det kan bevisa att förlusten är följden av en yttre händelse utanför dess rimliga kontroll, vars konsekvenser hade varit omöjliga att avvärja trots alla rimliga ansträngningar att göra så.

Medlemsstaterna ska säkerställa att förvaringsinstitutet gentemot fondföretaget och fondföretagets investerare är ansvarigt för övriga förluster som dessa åsamkas till följd av att förvaringsinstitutet uppsåtligt eller till följd av oaktsamhet brutit i fullgörandet av sina skyldigheter enligt detta direktiv.

2. Den delegering som avses i artikel 22a ska inte påverka det ansvar för förvaringsinstitutet som avses i punkt 1.
 3. Förvaringsinstitutets ansvar som avses i punkt 1 får inte uteslutas eller begränsas genom avtal.
 4. Varje avtal som strider mot punkt 3 ska vara ogiltigt.
 5. Andelsägare i fondföretaget får åberopa förvaringsinstitutets ansvar direkt eller indirekt genom förvaltningsbolaget eller investeringsbolaget förutsatt att detta inte leder till dubbla prövningar eller olika behandling av andelsägarna."
8. Artikel 25 ska ersättas med följande:

"Artikel 25

1. Ett företag får inte samtidigt vara förvaltningsbolag och förvaringsinstitut. Ett företag får inte samtidigt vara investeringsbolag och förvaringsinstitut.
2. Förvaltningsbolaget och förvaringsinstitutet ska handla hederligt, rättvist, professionellt, oberoende och uteslutande i fondföretagets och dess investerares intresse när de utför sina respektive uppgifter. Investeringsbolaget och förvaringsinstitutet ska handla hederligt, rättvist, professionellt, oberoende och uteslutande i fondföretagets investerares intresse när de utför sina respektive uppgifter.

Ett förvaringsinstitut får inte utföra verksamhet avseende fondföretaget, eller det förvaltningsbolag som agerar för fondföretagets räkning, som kan skapa intressekonflikter mellan fondföretaget, fondföretagets investerare, förvaltningsbolaget och förvaringsinstitutet, såvida inte förvaringsinstitutet håller utförandet av sina förvaringsinstitutsuppgifter funktionellt och hierarkiskt åtskilt från övriga eventuellt oförenliga uppgifter, samtidigt som eventuella intressekonflikter korrekt identifieras, hanteras, övervakas och redovisas för fondföretagets investerare."

9. Artikel 26 ska ersättas med följande:

"Artikel 26

1. Villkoren för att byta förvaltningsbolag och förvaringsinstitut ska, liksom regler till skydd för andelsägarna vid sådana förändringar, föreskrivas i lag eller anges i fondbestämmelserna.
2. Villkoren för att byta förvaltningsbolag och förvaringsinstitut ska, liksom regler till skydd för andelsägarna vid sådana förändringar, föreskrivas i lag eller anges i investeringsbolagets bolagsordning."

10. Följande artiklar ska införas:

"Artikel 26a

Förvaringsinstitutet ska på begäran ge sina behöriga myndigheter all information som det fått vid utförandet av sina uppgifter och som dess behöriga myndigheter eller de behöriga myndigheterna för fondföretaget eller förvaltningsbolaget kan komma att behöva.

Om de behöriga myndigheterna för fondföretaget eller för förvaltningsbolaget inte är desamma som för förvaringsinstitutet, ska de behöriga myndigheterna för förvaringsinstitutet utan dröjsmål dela informationen med de behöriga myndigheterna för fondföretaget och för dess förvaltningsbolag.

Artikel 26b

Kommissionen ska ges befogenhet att anta delegerade akter i enlighet med artikel 112a för att fastställa följande:

- a) De uppgifter som ska ingå i det skriftliga avtal som avses i artikel 22.2.
- b) Villkoren för att utöva förvaringsinstitutsfunktioner enligt artikel 22.3, 22.4 och 22.5, inbegripet
 - i) vilka kategorier av finansiella instrument som ska omfattas av förvaringsinstitutets depåförvaringsuppgifter i enlighet med artikel 22.5 a,
 - ii) de villkor enligt vilka förvaringsinstitutet kan utöva sina depåförvaringsuppgifter för finansiella instrument som registrerats hos ett centralt förvaringsinstitut,
 - iii) de villkor enligt vilka förvaringsinstitutet ska förvara finansiella instrument som emitterats i nominativ form och registrerats hos en emittent eller registerförvaltare, i enlighet med artikel 22.5 b.
- c) Förvaringsinstitutens skyldighet att visa tillbörlig aktsamhet enligt artikel 22a.2 c.
- d) Skyldigheten att hålla tillgångar åtskilda enligt artikel 22a.3 c.
- e) De åtgärder som ska vidtas av tredje part enligt artikel 22a.3 d.
- f) Under vilka villkor och omständigheter finansiella instrument som depåförvaras ska anses ha gått förlorade enligt artikel 24.
- g) Vad som ska avses med yttre händelser utanför rimlig kontroll, vilkas konsekvenser hade varit omöjliga att avvärja trots alla rimliga ansträngningar att göra så, enligt artikel 24.1.
- h) Villkoren för att uppfylla det krav på oberoende som avses i artikel 25.2."

11. I artikel 30 ska första stycket ersättas med följande:

"Artiklarna 13–14b ska gälla i tillämpliga delar för investeringsbolag som inte har utsett ett förvaltningsbolag med auktorisation enligt detta direktiv."

12. Avsnitt 3 i kapitel V ska utgå.

13. Artikel 69 ska ändras på följande sätt:

a) I punkt 1 ska följande stycke läggas till:

"Prospektet ska antingen innehålla

- a) uppgifter om den aktuella ersättningspolicyn, bland annat, men inte uteslutande, en beskrivning av hur ersättning och förmåner beräknas och vilka personer som är ansvariga för att bevilja ersättning och förmåner, inbegripet ersättningskommitténs sammansättning, när det finns någon sådan, eller
- b) en sammanfattning av ersättningspolicyn samt en förklaring om att uppgifterna om den aktuella ersättningspolicyn, bland annat, men inte uteslutande, en beskrivning av hur ersättning och förmåner beräknas och vilka personer som är ansvariga för att bevilja ersättning och förmåner, inbegripet ersättningskommitténs sammansättning, när det finns någon sådan, är tillgängliga på en webbplats med en hänvisning till webbplatsen och att en papperskopia kan fås kostnadsfritt på begäran."

b) I punkt 3 ska följande stycke läggas till:

"Årsrapporten ska också innehålla

- a) det sammanlagda ersättningsbeloppet för räkenskapsåret, fördelat på fasta och rörliga ersättningar som förvaltningsbolaget och investeringsbolaget betalat ut till sin personal, och antalet betalningsmottagare samt, i förekommande fall, alla eventuella belopp som betalats ut direkt av själva fondföretaget, inbegripet alla resultatrelaterade avgifter,
- b) det aggregerade ersättningsbeloppet, fördelat på kategorier av anställda eller annan personal enligt artikel 14a.3,
- c) en beskrivning av hur ersättningen och förmånerna har beräknats,
- d) resultatet av de granskningar som avses i artikel 14b.1 c och 14b.1 d, inbegripet alla eventuella oegentligheter som har förekommit,
- e) väsentliga ändringar av den antagna ersättningspolicyn."

14. Artikel 78 ska ändras på följande sätt:

a) I punkt 3 ska led a ersättas med följande:

"a) Identifiering av fondföretaget och dess behöriga myndighet."

b) I punkt 4 ska följande stycke läggas till:

"Basfakta för investerare ska också innehålla en förklaring om att uppgifterna om den aktuella ersättningspolicyn, bland annat, men inte uteslutande, en beskrivning av hur ersättning och förmåner beräknas och vilka personer som är ansvariga för att bevilja ersättning och förmåner, inbegripet ersättningskommitténs sammansättning, när det finns någon sådan, finns tillgängliga på en webbplats med en hänvisning till den webbplatsen och att en papperskopia kan fås kostnadsfritt på begäran."

15. I artikel 98.2 ska led d ersättas med följande:

"d) Begära

- i) i den mån det är tillåtet enligt nationell rätt befintliga uppgifter om datatrafik som innehas av en teleoperatör om det föreligger en rimlig misstanke om överträdelse och om dessa uppgifter kan vara relevanta för en utredning av överträdelser av detta direktiv,
- ii) befintliga inspelningar av telefonsamtal eller elektronisk kommunikation eller annan datatrafik som innehas av fondföretag, förvaltningsbolag, investeringsbolag, förvaringsinstitut eller alla andra enheter som regleras av detta direktiv."

16. Artikel 99 ska ersättas med följande:

"Artikel 99

1. Medlemsstaterna ska, utan att det påverkar de behöriga myndigheternas tillsynsbefogenheter enligt artikel 98 och medlemsstaternas rätt att föreskriva och ålägga straffrättsliga påföljder, fastställa regler för administrativa sanktioner och andra administrativa åtgärder som vidtas mot företag och personer vid överträdelser av nationella bestämmelser för införlivandet av detta direktiv och vidta alla nödvändiga åtgärder för att se till att de genomförs.

Om medlemsstaterna beslutar att inte fastställa regler för administrativa sanktioner vid överträdelser som omfattas av nationell straffrätt, ska de informera kommissionen om de relevanta straffrättsliga bestämmelserna.

Administrativa sanktioner och andra administrativa åtgärder ska vara effektiva, proportionella och avskräckande.

Medlemsstaterna ska senast den 18 mars 2016 underrätta kommissionen och Esma om de lagar och andra författningar som införlivar denna artikel, inbegripet alla relevanta straffrättsliga bestämmelser. Medlemsstaterna ska utan nödigt dröjsmål underrätta kommissionen och Esma om alla senare ändringar av reglerna.

2. Om medlemsstaterna i enlighet med punkt 1 har valt att fastställa straffrättsliga påföljder för överträdelser av de bestämmelser som avses i den punkten, ska de se till att lämpliga åtgärder har vidtagits så att de behöriga myndigheterna har alla befogenheter som krävs för att samarbeta med de rättsliga myndigheterna inom sin jurisdiktion och få särskild information om de brottsutredningar eller förfaranden som inletts för eventuella överträdelser av detta direktiv samt tillhandahålla information till andra behöriga myndigheter och Esma så att de kan uppfylla sin skyldighet att samarbeta med varandra och Esma i enlighet med detta direktiv.

Behöriga myndigheter kan också samarbeta med behöriga myndigheter i andra medlemsstater för att underlätta indrivning av sanktionsavgifter.

3. Som en del av den övergripande översynen av hur detta direktiv fungerar ska kommissionen senast den 18 september 2017 se över tillämpningen av administrativa sanktioner och straffrättsliga påföljder och framför allt behovet av att ytterligare harmonisera de administrativa sanktioner som påförs vid överträdelse av de krav som fastställs i detta direktiv.

4. En behörig myndighet får endast vägra att tillmötesgå en begäran om uppgifter eller en begäran om samarbete i samband med en utredning under följande exceptionella omständigheter:

- a) Utlämnandet av relevanta uppgifter skulle kunna få negativa effekter för den berörda medlemsstatens säkerhet, framför allt för bekämpning av terrorism och andra allvarliga brott.

- b) Tillmötesgåendet av begäran kommer sannolikt att få negativa effekter för dess egen utredning, tillsynsverksamhet eller, i tillämpliga fall, en brottsutredning.
- c) Rättsliga förfaranden i fråga om samma gärningar och personer har redan inletts inför myndigheterna i den berörda medlemsstaten.
- d) Ett slutligt avgörande har redan meddelats beträffande samma gärningar och personer i den berörda medlemsstaten.
5. Om fondföretag, förvaltningsbolag, investeringsbolag eller förvaringsinstitut omfattas av skyldigheter ska medlemsstaterna, vid en överträdelse av nationella bestämmelser som införlivar detta direktiv, se till att administrativa sanktioner eller andra administrativa åtgärder, i enlighet med nationell rätt, får tillämpas på ledamöter i ledningsorganet och andra fysiska personer som är ansvariga enligt nationell rätt för överträdelsen.
6. I enlighet med nationell rätt ska medlemsstaterna se till att de administrativa sanktioner och de andra administrativa åtgärder, i samtliga fall som avses i punkt 1, som kan tillämpas inbegriper åtminstone följande:
- a) En offentlig förklaring med uppgift om ansvarig person och om typen av överträdelse.
- b) Ett föreläggande enligt vilket det krävs att den ansvariga personen upphör med sitt agerande och inte upprepar det agerandet.
- c) För ett fondföretag eller förvaltningsbolag, tillfälligt indragande eller återkallelse av fondföretagets eller förvaltningsbolagets auktorisation,
- d) Ett tillfälligt eller, vid upprepade allvarliga överträdelser, permanent förbud för en ledamot av förvaltningsbolagets eller investeringsbolagets ledningsorgan eller för annan fysisk person som hålls ansvarig att utöva ledningsfunktioner i de bolagen eller andra sådana bolag.
- e) För en juridisk person, maximala administrativa sanktionsavgifter på åtminstone 5 000 000 EUR eller, i medlemsstater vars valuta inte är euro, det motsvarande beloppet i den nationella valutan den 17 september 2014, eller 10 % av den juridiska personens totala årsomsättning enligt den senaste tillgängliga redovisning som har godkänts av ledningsorganet, när den juridiska personen är ett moderföretag eller ett dotterföretag till moderföretaget som måste upprätta sammanställd redovisning i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/34/EU (*), ska den relevanta totala årsomsättningen vara den totala årsomsättningen eller motsvarande typ av inkomst i enlighet med relevant unionsrätt inom redovisningsområdet enligt den senaste tillgängliga sammanställda redovisning som har godkänts av ledningsorganet för det yttersta moderföretaget.
- f) För en fysisk person, maximala administrativa sanktionsavgifter på åtminstone 5 000 000 EUR eller, i medlemsstater vars valuta inte är euro, motsvarande värde i nationell valuta den 17 september 2014.
- g) Som alternativ till led e och f, maximala administrativa sanktionsavgifter på åtminstone två gånger beloppet för den fördel som erhållits genom överträdelsen, när denna fördel kan fastställas, även om det beloppet överstiger maxbeloppen i leden e och f.

7. Medlemsstaterna får ge behöriga myndigheter enligt nationell rätt befogenhet att påföra andra sanktioner än de som avses i punkt 6 eller påföra sanktionsavgifter som överstiger de belopp som avses i punkt 6 leden e, f och g.

(*) Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/34/EU av den 26 juni 2013 om årsbokslut, koncernredovisning och rapporter i vissa typer av företag, om ändring av Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/43/EG och om upphävande av rådets direktiv 78/660/EEG och 83/349/EEG (EUT L 182, 29.6.2013, s. 19)."

17. Följande artiklar ska införas:

"Artikel 99a

Medlemsstaterna ska se till att det i deras lagar eller andra författningar för införlivandet av detta direktiv föreskrivs sanktioner, framför allt i följande fall:

- a) Verksamhet i fondföretag bedrivs utan auktorisation, i strid med artikel 5.
- b) Förvaltningsbolag drivs utan på förhand meddelad auktorisation, i strid med artikel 6.
- c) Investeringsbolag drivs utan på förhand meddelad auktorisation, i strid med artikel 27.
- d) Förvärv av kvalificerat innehav i ett förvaltningsbolag, direkt eller indirekt, eller en ytterligare ökning av ett sådant kvalificerat innehav i ett förvaltningsbolag så att andelen rösträtter eller andelen kapitalinnehav når eller överskrider 20, 30 eller 50 % eller så att förvaltningsbolaget blir ett dotterföretag (nedan kallat *det föreslagna förvärvet*), utan att skriftligen underrätta de behöriga myndigheterna för det förvaltningsbolag där förvärv eller ökning av kvalificerat innehav planeras, i strid med artikel 11.1.
- e) Avyttring, direkt eller indirekt, av kvalificerat innehav i ett förvaltningsbolag eller minskning av kvalificerat innehav så att andelen av rösträtterna eller kapitalinnehavet faller under 20, 30 eller 50 % eller så att förvaltningsbolaget upphör att vara dotterföretag, utan att skriftligen underrätta de behöriga myndigheterna, i strid med artikel 11.1.
- f) Ett förvaltningsbolag har fått auktorisation på grundval av oriktiga uppgifter eller på något annat otillbörligt sätt, i strid med artikel 7.5 b.
- g) Ett investeringsbolag har fått auktorisation på grundval av oriktiga uppgifter eller på något annat otillbörligt sätt, i strid med artikel 29.4 b.
- h) Ett förvaltningsbolag som har fått kännedom om förvärv eller avyttringar av innehav i bolagets kapital som leder till att innehaven överstiger eller understiger något av de gränsvärden som anges i artikel 11.1 i direktiv 2014/65/EU underlåter att underrätta de behöriga myndigheterna om detta, i strid med artikel 11.1 i det här direktivet.
- i) Ett förvaltningsbolag underlåter att minst en gång per år informera den behöriga myndigheten om namnen på aktieägare och medlemmar som innehar kvalificerade innehav och storleken på sådana innehav, i strid med artikel 11.1.

- j) Ett förvaltningsbolag underlåter att följa förfaranden och arrangemang som föreskrivs i enlighet med de nationella bestämmelser varigenom artikel 12.1 a införlivas.
- k) Ett förvaltningsbolag underlåter att följa strukturella och organisatoriska krav som föreskrivs i enlighet med de nationella bestämmelser varigenom artikel 12.1 b införlivas.
- l) Ett investeringsbolag underlåter att följa förfaranden och arrangemang som föreskrivs i enlighet med de nationella bestämmelser varigenom artikel 31 införlivas.
- m) Ett förvaltningsbolag eller ett investeringsbolag underlåter att följa de krav gällande delegering av bolagets uppgifter till tredje part som föreskrivs i de nationella bestämmelser varigenom artiklarna 13 och 30 införlivas.
- n) Ett förvaltningsbolag eller ett investeringsbolag underlåter att följa de uppföranderegler som föreskrivs i enlighet med de nationella bestämmelser varigenom artiklarna 14 och 30 införlivas.
- o) Ett förvaringsinstitut underlåter att utföra sina uppgifter i enlighet med de nationella bestämmelser varigenom artikel 22.3–22.7 införlivas.
- p) Ett investeringsbolag eller, för varje värdepappersfond det förvaltar, ett förvaltningsbolag underlåter upprepade gånger att uppfylla kraven gällande fondföretagets placeringsinriktning som fastställs i de nationella bestämmelser varigenom kapitel VII införlivas.
- q) Ett förvaltningsbolag eller investeringsbolag underlåter att använda ett förfarande för riskhantering eller ett förfarande som möjliggör en exakt och oberoende bedömning av värdet på OTC-derivat som fastställs i de nationella bestämmelser varigenom artikel 51.1 införlivas.
- r) Ett investeringsbolag eller, för varje värdepappersfond som den förvaltar, ett förvaltningsbolag underlåter upprepade gånger att uppfylla kraven gällande den information som ska lämnas till investerarna i enlighet med de nationella bestämmelser varigenom artiklarna 68–82 införlivas.
- s) Ett förvaltningsbolag eller investeringsbolag som marknadsför andelar för ett fondföretag som det förvaltar i en annan medlemsstat än fondföretagets hemmedlemsstat underlåter att uppfylla det krav på anmälan som fastställs i artikel 93.1.

Artikel 99b

1. Medlemsstaterna ska se till att de behöriga myndigheterna på sin officiella webbplats offentliggör alla beslut som inte kan överklagas om påförande av administrativa sanktioner eller åtgärder för överträdelse av nationella bestämmelser som införlivar detta direktiv, utan otillbörligt dröjsmål efter det att den person som har påförts sanktionen eller åtgärden vidtagits emot har underrättats om beslutet. Offentliggörandet ska åtminstone innehålla information om vilken typ av överträdelse det rör sig om och vilka personer som är ansvariga. Den skyldigheten tillämpas inte på beslut om påförande av åtgärder av utredningskaraktär.

Om emellertid ett offentliggörande av de juridiska personernas identitet eller av de fysiska personernas personuppgifter efter en bedömning från fall till fall av proportionaliteten i offentliggörandet av sådana uppgifter av den behöriga myndigheten anses som oproportionellt eller om offentliggörandet äventyrar finansmarknadernas stabilitet eller en pågående utredning, ska medlemsstaterna säkerställa att de behöriga myndigheterna gör något av följande:

- a) Senarelägger offentliggörandet av beslutet om påförande av sanktionen eller åtgärden till skälen till att inte offentliggöra den upphör att föreligga.

- b) Offentliggör beslutet om påförande av sanktionen eller åtgärden på anonym grund på ett sätt som följer nationell rätt, om ett sådant anonymt offentliggörande säkerställer ett effektivt skydd av de berörda personuppgifterna.
- c) Inte offentliggör beslutet om påförande av en sanktion eller åtgärd om de alternativ som fastställs i leden a och b inte anses tillräckliga för att säkerställa
- i) att finansmarknadernas stabilitet inte äventyras,
 - ii) att offentliggörandet av sådana beslut är proportionerligt, när det gäller åtgärder som bedöms vara av mindre vikt.

Vid ett beslut om att offentliggöra en sanktion eller åtgärd på anonym grund får offentliggörandet av de relevanta uppgifterna skjutas upp under en rimlig tidsperiod, om det antas att anledningen till det anonyma offentliggörandet kommer att upphöra att gälla under denna tidsperiod.

2. De behöriga myndigheterna ska informera Esma om alla administrativa sanktioner som påförts men som inte offentliggjorts i enlighet med punkt 1 andra stycket c, däribland eventuella överklaganden av dessa och resultatet av det överklagandet. Medlemsstaterna ska säkerställa att de behöriga myndigheterna får information och den slutliga domen när straffrättsliga påföljder har ålagts och att de lämnar detta till Esma. Esma ska upprätthålla en central databas över sanktioner som rapporterats till Esma med informationsutbyte mellan de behöriga myndigheterna som enda syfte. Den databasen ska endast vara tillgänglig för de behöriga myndigheterna och den ska uppdateras på grundval av uppgifter som lämnats av de behöriga myndigheterna.

3. Om beslutet om påförande av en sanktion eller åtgärd överklagas inför de relevanta rättsliga eller andra myndigheterna, ska de behöriga myndigheterna på sin officiella webbplats omedelbart även offentliggöra information om detta och all senare information om resultatet av ett sådant överklagande. Vidare ska varje beslut som ogiltigförklarar ett tidigare beslut om påförande av en sanktion eller en åtgärd också offentliggöras.

4. De behöriga myndigheterna ska se till att alla offentliggöranden som görs i enlighet med denna artikel ligger kvar på deras officiella webbplats i minst fem år efter offentliggörandet. Personuppgifter i offentliggörandet ska finnas på den behöriga myndighetens officiella webbplats endast under den tidsperiod som är nödvändig i enlighet med tillämpliga regler om uppgiftsskydd.

Artikel 99c

1. Medlemsstaterna ska se till att de behöriga myndigheterna vid fastställandet av de administrativa sanktionernas eller åtgärdernas typ och nivå på de administrativa sanktionsavgifterna säkerställer att de är effektiva, proportionerliga och avskräckande samt beaktar alla relevanta omständigheter, inbegripet följande, där så är lämpligt:

- a) Överträdelsens allvarlighetsgrad och varaktighet.
- b) Den grad av ansvar hos den person som gjort sig skyldig till överträdelsen.
- c) Den finansiella ställningen hos den person som är ansvarig för överträdelsen, som den indikeras genom exempelvis, i fråga om en juridisk person, dess totala omsättning eller, i fråga om en fysisk person, dennes årsinkomst.
- d) Omfattningen av erhållna vinst eller undvikande av förluster för den för överträdelsen ansvariga personen, den skada som orsakats andra personer och, i tillämpliga fall, skadan avseende hur marknaderna eller ekonomin i allmänhet fungerar, i den mån de kan bestämmas.

- e) Den för överträdelsen ansvariga personens vilja att samarbeta med den behöriga myndigheten.
- f) Tidigare överträdelser som den för överträdelsen ansvariga personen har gjort sig skyldig till.
- g) Åtgärder som har vidtagits av den för överträdelsen ansvariga personen efter överträdelsen för att förhindra att den upprepas.

2. Vid utövandet av sina befogenheter att påföra sanktioner enligt artikel 99 ska de behöriga myndigheterna samarbeta nära för att se till att tillsyns- och utredningsbefogenheterna och de administrativa sanktionerna leder till de resultat som eftersträvas av detta direktiv. De ska också samordna sina insatser för att undvika eventuellt dubbelarbete och överlappningar när de tillämpar tillsyns- och utredningsbefogenheter och administrativa sanktioner och åtgärder på gränsöverskridande ärenden i enlighet med artikel 101.

Artikel 99d

1. Medlemsstaterna ska inrätta effektiva och tillförlitliga mekanismer för att uppmuntra rapportering till de behöriga myndigheterna av potentiella eller faktiska överträdelser av nationella bestämmelser för införlivandet av detta direktiv, inbegripet säkra kommunikationskanaler för att rapportera om sådana överträdelser.

2. Bland de mekanismer som avses i punkt 1 ska minst följande ingå:

- a) Särskilda förfaranden för mottagande av rapporter om överträdelser och uppföljning av dem.
- b) Lämpligt skydd för anställda vid investeringsbolag, förvaltningsbolag och förvaringsinstitut som rapporterar om överträdelser som har begåtts inom de enheterna, mot åtminstone repressalier, diskriminering och andra former av missgynnande behandling.
- c) Skydd av personuppgifter både för den person som anmäler överträdelser och den fysiska person som påstås vara ansvarig för en överträdelse, i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv 95/46/EG (*).
- d) Tydliga regler som sørjer för att konfidentialiteten för den person som rapporterar om en överträdelse garanteras under alla omständigheter, såvida inte offentliggörande krävs enligt nationell rätt i samband med ytterligare utredningar eller efterföljande rättsliga förfaranden.

3. Esma ska tillhandahålla en eller flera säkra kommunikationskanaler för rapportering av överträdelser av de nationella bestämmelserna för införlivandet av detta direktiv. Esma ska se till att de kommunikationskanalerna följer punkt 2 a–d.

4. Medlemsstaterna ska se till att rapportering från anställda vid investeringsbolag, förvaltningsbolag och förvaringsinstitut enligt punkterna 1 och 3 inte ska anses utgöra en överträdelse av de restriktioner avseende utlämnande av information som följer av avtal, lagar eller andra författningar och inte ska medföra att den person som rapporterar ådrar sig ansvar av något slag med anledning av sådan rapportering.

5. Medlemsstaterna ska kräva att förvaltningsbolagen, investeringsbolagen och förvaringsinstituten har lämpliga rutiner för att deras anställda ska kunna anmäla överträdelser internt genom en särskild oberoende och självständig kanal.

Artikel 99e

1. De behöriga myndigheterna ska årligen förse Esma med samlad information om alla sanktioner och åtgärder som påförts i enlighet med artikel 99. Esma ska offentliggöra den informationen i en årsrapport.

2. Om den behöriga myndigheten har offentliggjort administrativa sanktioner eller åtgärder ska den samtidigt informera Esma om det. Om en offentliggjord sanktion eller åtgärd avser ett förvaltningsbolag eller investeringsbolag ska Esma införa en hänvisning till den offentliggjorda sanktionen eller åtgärden i den förteckning över förvaltningsbolag som offentliggörs enligt artikel 6.1.

3. Esma ska utarbeta förslag till tekniska standarder för genomförande för att fastställa förfarandena och formerna för överlämnande av information enligt denna artikel.

Esma ska överlämna de förslagen till tekniska standarder för genomförande till kommissionen senast den 18 september 2015.

Kommissionen ska ges befogenhet att anta de tekniska standarder för genomförande som avses i första stycket, i enlighet med artikel 15 i förordning (EU) nr 1095/2010.

(*) Europaparlamentets och rådets direktiv 95/46/EG av den 24 oktober 1995 om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter (EGT L 281, 23.11.1995, s. 31)."

18. Följande artikel ska införas:

"Artikel 104a

1. Medlemsstaterna ska tillämpa direktiv 95/46/EG på behandling av personuppgifter som utförs i medlemsstaterna enligt det här direktivet.

2. Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 45/2001 (*) ska tillämpas på Esmas behandling av personuppgifter enligt detta direktiv.

(*) Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 45/2001 av den 18 december 2000 om skydd för enskilda då gemenskapsinstitutionerna och gemenskapsorganen behandlar personuppgifter och om den fria rörligheten för sådana uppgifter (EGT L 8, 12.1.2001, s. 1)."

19. I artiklarna 12.3, 14.2, 43.5, 51.4, 60.6, 61.3, 62.4, 64.4, 75.4, 78.7, 81.2, 95.1, och 111 ska orden "i enlighet med artikel 112.2, 112.3 och 112.4 och med förbehåll för de villkor som anges i artiklarna 112a och 112b" ersättas med orden "i enlighet med artikel 112a."

20. I artikel 50a ska orden "i enlighet med artikel 112a och med förbehåll för de villkor som anges i artiklarna 112b och 112c" ersättas med orden "i enlighet med artikel 112a".

21. I artikel 52.4 tredje stycket ska hänvisningen till artikel 112.1 ersättas med en hänvisning till artikel 112.

22. Artikel 112 ska ersättas med följande:

"Artikel 112

Kommissionen ska bistås av europeiska värdepapperskommittén som inrättats genom kommissionens beslut 2001/528/EG (*).

(*) Kommissionens beslut 2001/528/EG av den 6 juni 2001 om inrättande av en europeisk värdepapperskommitté (EGT L 191, 13.7.2001, s. 45)."

23. Artikel 112a ska ersättas med följande:

”Artikel 112a

1. Befogenheten att anta delegerade akter ges till kommissionen med förbehåll för de villkor som anges i denna artikel.

2. Den befogenhet att anta delegerade akter som avses i artiklarna 12, 14, 43, 60, 61, 62, 64, 75, 78, 81, 95 och 111 ska ges till kommissionen för en period av fyra år från och med den 4 januari 2011.

Den befogenhet att anta delegerade akter som avses i artikel 26b ska ges till kommissionen för en period av fyra år från och med den 17 september 2014.

Den befogenhet att anta delegerade akter som avses i artikel 50a ska ges till kommissionen för en period av fyra år från och med den 21 juli 2011.

Den befogenhet att anta delegerade akter som avses i artikel 51 ges till kommissionen för en period av fyra år från och med den 20 juni 2013.

Kommissionen ska utarbeta en rapport om delegeringen av befogenhet senast sex månader före utgången av perioderna av fyra år. Delegeringen av befogenhet ska genom tyst medgivande förlängas med perioder av samma längd, såvida inte Europaparlamentet eller rådet motsätter sig en sådan förlängning senast tre månader före utgången av perioden i fråga.

3. Den delegering av befogenhet som avses i artiklarna 12, 14, 26b, 43, 50a, 51, 60, 61, 62, 64, 75, 78, 81, 95 och 111 får när som helst återkallas av Europaparlamentet eller rådet. Ett beslut om återkallelse innebär att delegeringen av den befogenhet som anges i beslutet upphör att gälla. Beslutet får verkan dagen efter det att det offentliggörs i *Europeiska unionens officiella tidning*, eller vid ett senare i beslutet angivet datum. Det påverkar inte giltigheten av delegerade akter som redan har trätt i kraft.

4. Så snart kommissionen antar en delegerad akt ska den samtidigt delge Europaparlamentet och rådet denna.

5. En delegerad akt som antas enligt artiklarna 12, 14, 26b, 43, 50a, 51, 60, 61, 62, 64, 75, 78, 81, 95 och 111 ska träda i kraft endast om varken Europaparlamentet eller rådet har gjort invändningar mot den delegerade akten inom en period av tre månader från den dag då akten delgavs Europaparlamentet och rådet, eller om både Europaparlamentet och rådet, före utgången av den perioden, har underrättat kommissionen om att de inte kommer att invända. Denna period ska förlängas med tre månader på Europaparlamentets eller rådets initiativ.”

24. Artikel 112b ska utgå.

25. I Modul A i bilaga I ska punkt 2 ersättas med följande:

”2. Information om förvaringsinstitutet:

2.1 Vilket är fondföretagets förvaringsinstitut samt en beskrivning av dess uppgifter och de intressekonflikter som kan uppstå.

28.8.2014

SV

Europeiska unionens officiella tidning

L 257/213

2.2 En beskrivning av eventuella förvaringsfunktioner som förvaringsinstitutet har delegerat, en förteckning över dem som delegerats funktioner och över dem som vidaredelegerats funktioner samt eventuella intressekonflikter som kan uppstå till följd av denna delegering.

2.3 En förklaring om att aktuell information angående punkterna 2.1 och 2.2 kommer att göras tillgänglig för investerare på begäran.”

Artikel 2

1. Medlemsstaterna ska senast den 18 mars 2016 anta och offentliggöra de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa detta direktiv. De ska till kommissionen genast överlämna texten till dessa bestämmelser.

De ska tillämpa de lagar och andra författningar som avses i första stycket från och med den 18 mars 2016. När en medlemsstat antar dessa bestämmelser ska de innehålla en hänvisning till detta direktiv eller åtföljas av en sådan hänvisning när de offentliggörs. Närmare föreskrifter om hur hänvisningarna ska göras ska varje medlemsstat själv utfärda.

2. Medlemsstaterna ska till kommissionen överlämna texten till de centrala bestämmelser i nationell lagstiftning som de antar inom det område som omfattas av detta direktiv.

Artikel 3

Detta direktiv träder i kraft den tjugonde dagen efter det att det har offentliggjorts i *Europeiska unionens officiella tidning*.

Artikel 4

Detta direktiv riktar sig till medlemsstaterna.

Utfärdat i Bryssel den 23 juli 2014.

På Europaparlamentets vägnar

M. SCHULZ

Ordförande

På rådets vägnar

S. GOZI

Ordförande

Parallelluppställning över genomförandet av UCITS V

Artikel i UCITS V	Ny/ersatt artikel i UCITS IV	Svenska bestämmelser
1.1	2.1.s	Definitionen införs inte
1.1	2.1.t	Definitionen införs f.n. inte
1.2	14a.1	2 kap. 17 c § lagen om värdepappersfonder (ny)
	14a.2 och 14a.3	Myndighetsföreskrifter
	14b.1 och 14b.3	Myndighetsföreskrifter
	14.b.4	Myndighetsföreskrifter, jfr prop. 2013/14:228
1.3	20.1	1 kap. 6b § 2 lagen om värdepappersfonder (oförändrad)
1.4	22.1	3 kap. 1 § lagen om värdepappersfonder (ändrad)
	22.2	3 kap. 4 § lagen om värdepappersfonder (oförändrad)
	22.3.a–22.3.e	3 kap. 2 § lagen om värdepappersfonder (oförändrad)
	22.4	3 kap. 1 b § lagen om värdepappersfonder (ny)
	22.5.	3 kap. 1 c och 1 d §§ lagen om värdepappersfonder (ny)
	22.6	3 kap. 1 e § lagen om värdepappersfonder (ny)
	22.7	3 kap. 1 c § andra stycket lagen om värdepappersfonder (ny)
	22.8	Föranleder ingen lagstiftningsåtgärd

Artikel i UCITS V	Ny/ersatt artikel i UCITS IV	Svenska bestämmelser
1.5	22a.1	3 kap. 5 § första stycket lagen om värdepappersfonder (ny)
	22a.2.a–22a.2.c	3 kap. 5 § andra stycket lagen om värdepappersfonder (ny)
	22a.3 första stycket	3 kap. 6 § lagen om värdepappersfonder (ny)
	22a.3 andra stycket	3 kap. 7 § lagen om värdepappersfonder (ny)
	22a.3 tredje stycket	3 kap. 8 § lagen om värdepappersfonder (ny)
	22a.4	tillämpningsbestämmelse
1.6	23.2 första stycket och 23.3	1 kap. 1 § 15 lagen om värdepappersfonder (oförändrad)
	23.2 andra stycket och 23.4	Genomförs inte
	23.5 och 23.6	Se artikel 22.2
1.7	24.1	3 kap. 9 § och 2 kap. 21 § lagen om värdepappersfonder (ny respektive ändrad)
	24.2	3 kap. 10 § lagen om värdepappersfonder (ny)
	24.3 och 23.4	3 kap. 9 § tredje stycket lagen om värdepappersfonder (ny)
	24.5	Föranleder ingen lagstiftningsåtgärd
1.8	25.1	Föranleder ingen lagstiftningsåtgärd
	25.2 första stycket	3 kap. 1 § lagen om värdepappersfonder (ändrad)
	25.2 andra stycket	3 kap. 1 a § lagen om värdepappersfonder (ny)
1.9	26	Föranleder ingen lagstiftningsåtgärd
1.10	26a	Föranleder ingen lagstiftningsåtgärd
	26b	Befogenheter för kommissionen att meddela delegerade akter
1.11	30 första stycket	–
1.12	Avsnitt 3 i kapitel V utgår	–
1.13	69.1 tredje stycket	4 kap. 15 § 7 lagen om värdepappersfonder (ändrad)
	69.3 andra stycket	4 kap. 18 a § lagen om värdepappersfonder (ny)

Artikel i UCITS V	Ny/ersatt artikel i UCITS IV	Svenska bestämmelser
1.14	78.3.a	4 kap. 16 a § fjärde stycket lagen om värdepappersfonder (oförändrad) – samma krav finns i artikel 4.4 och 4.12 i förordning 583/2010
	78.4	4 kap. 16 a § femte stycket lagen om värdepappersfonder (nytt)
1.15	98.2.d i	Genomförs inte
	98.2.d ii	10 kap. 3 § första stycket 1 lagen om värdepappersfonder (oförändrad)
1.16	99.1 första stycket	12 kap. lagen om värdepappersfonder
	99.1 andra stycket	Möjligheten används inte
	99.2	–
	99.4	10 kap. 5 och 6 §§ lagen om värdepappersfonder (oförändrade)
	99.5	12 kap. 1 a § (fondbolag)
		12 kap. 1 b § (förvaringsinstitut) lagen om värdepappersfonder (nya)
	99.6.a	Föreskrifter på förordningsnivå
	99.6.b	11 kap. 8 §, 12 kap. 1, 15, 17, och 19 § lagen om värdepappersfonder (ändrade respektive oförändrade)
	99.6.c	12 kap. 1 och 4 §§ lagen om värdepappersfonder (ändrade respektive oförändrade)
	99.6.d	12 kap. 1 a och 3 §§ lagen om värdepappersfonder (ny respektive oförändrad)
99.6.e–99.6.g	11 kap. 8 a §, 12 kap. 1–1 b, 4, 7–9 och 19 §§ lagen om värdepappersfonder (nya och ändrade)	
99.7	Möjlighet att påföra andra sanktioner eller högre sanktionsavgifter	

Artikel i UCITS V	Ny/ersatt artikel i UCITS IV	Svenska bestämmelser
1.17	99a första stycket a (fondföretag)	12 kap. 1 § första stycket och 1 a § första stycket 6 (ändrad respektive ny)
	99a första stycket b (fondbolag)	12 kap. 1 § första stycket och 1 a § första stycket 2 och 19 § lagen om värdepappersfonder (ändrade respektive ny)
	99a första stycket c	–
	99a första stycket d	11 kap. 7 § andra stycket och 8 a § lagen om värdepappersfonder (oförändrad respektive ny)
	99a första stycket e	11 kap. 8 a § lagen om värdepappersfonder (ny)
	99a första stycket f	12 kap. 1 §, 1 a § första stycket 1 och 4 § lagen om värdepappersfonder (ändrad respektive ny)
	99a första stycket g	–
	99a första stycket h	12 kap. 1 § och 1 a § första stycket 10 lagen om värdepappersfonder (ändrad respektive ny)
	99a första stycket i	12 kap. 1 § och 1 a § första stycket 11 lagen om värdepappersfonder
	99a första stycket j	12 kap. 1 § och 1 a § första stycket 4 lagen om värdepappersfonder (ändrad respektive ny)
	99a första stycket k	12 kap. 1 § och 1 a § första stycket 4 lagen om värdepappersfonder (ändrad respektive ny)
	99a första stycket l	–
	99a första stycket m	12 kap. 1 § och 1 a § första stycket 5 lagen om värdepappersfonder (ändrad respektive ny)
	99a första stycket n	12 kap. 1 och 1 a § första stycket 4 lagen om värdepappersfonder (ändrad respektive ny)

Artikel i UCITS V	Ny/ersatt artikel i UCITS IV	Svenska bestämmelser
	99a första stycket o	12 kap. 1 och 1 b § första stycket lagen om värdepappersfonder (ändrad respektive ny)
	99a första stycket p	12 kap. 1 § och 1 a § första stycket 8 och 9 lagen om värdepappersfonder (ändrad respektive ny)
	99a första stycket q	12 kap. 1 § och 1 a § första stycket 8 lagen om värdepappersfonder (ändrad respektive ny)
	99a första stycket r	12 kap. 1 § och 1 a § första stycket 7 lagen om värdepappersfonder (ändrad respektive ny)
	99a första stycket s	12 kap. 1 § och 1 a § första stycket 3 lagen om värdepappersfonder (ändrad respektive ny)
	99b.	Föreskrifter på förordningsnivå
	99c.1	12 kap. 2, 2 a och 9 §§ lagen om värdepappersfonder (ändrade respektive ny)
	99c.2	10 kap. 5 § lagen om värdepappersfonder (oförändrad)
	99d.1 och 99d.2	Föreskrifter på förordningsnivå
	99d.3	Skyldighet för Esma
	99d.4	2 kap. 17 e § lagen om värdepappersfonder och 6 kap. 2 b § lagen om bank- och finansieringsrörelse (nya)
	99d.5	2 kap. 17 d § lagen om värdepappersfonder (ny) och 6 kap. 2 a § lagen om bank- och finansieringsrörelse (oförändrad)
	99e.1 och 99e.2	10 kap. 5 § lagen om värdepappersfonder (oförändrad)
	99e.3	Befogenhet för Esma och kommissionen
1.18	104a	Tillämpning av direktiv 95/46/EG på behandling av personuppgifter

Artikel i UCITS V	Ny/ersatt artikel i UCITS IV	Svenska bestämmelser
1.19–1.24		Föranleder ingen lagstiftnings- åtgärd
1.25	Modul A i bilaga 1 punkten 2	4 kap. 15 § lagen om värdepappersfonder (oförändrad)

Statens offentliga utredningar 2015

Kronologisk förteckning

1. Deltagande med väpnad styrka i utbildning utomlands. En utökad beslutsbefogenhet för regeringen. Fö.
2. Värdepappersmarknaden MiFID II och MiFIR. + Bilagor. Fi.
3. Med fokus på kärnuppgifterna. En angelägen anpassning av Polismyndighetens uppgifter på djurområdet. Ju.
4. Ett svenskt tonnageskattesystem. Fi.
5. En ny svensk tullagstiftning. Fi.
6. Mer gemensamma tobaksregler. Ett genomförande av tobaksprodukt-direktivet. S.
7. Krav på privata aktörer i välfärden. Fi.
8. En översyn av årsredovisningslagarna. Ju.
9. En modern reglering av järnvägstransporter. Ju.
10. Gränser i havet. UD.
11. Kunskapsläget på kärnavfallsområdet 2015. Kontroll, dokumentation och finansiering för ökad säkerhet. M.
12. Överprövning av upphandlingsmål m.m. Fi.
13. Tillämpningsdirektivet till utstationeringsdirektivet – Del I. A.
14. Sedd, hörd och respekterad. Ett ändamålsenligt klagomålssystem i hälso- och sjukvården. S.
15. Attraktiv, innovativ och hållbar – strategi för en konkurrenskraftig jordbruks- och trädgårdsnäring. N L.
16. Ökat värdeskapande ur immateriella tillgångar. N.
17. För kvalitet – Med gemensamt ansvar. S.
18. Lösöreköp och registerpant. Ju.
19. En ny ordning för redovisningstillsyn. Fi.
20. Trygg och effektiv utskrivning från slutna vård. S.
21. Mer trygghet och bättre försäkring. Del 1 + 2. S.
22. Rektorn och styrkedjan. U.
23. Informations- och cybersäkerhet i Sverige. Strategi och åtgärder för säker information i staten. Ju Fö.
24. En kommunallag för framtiden. Del A + B . Fi.
25. En ny säkerhetsskyddslag. Ju.
26. Begravningsclearing. Ku.
27. Skatt på dubbdäcksanvändning i tätort? Fi.
28. Gör Sverige i framtiden – digital kompetens. N.
29. En yrkesinriktning inom teknikprogrammet. U.
30. Kemikalieskatt. Skatt på vissa konsumentvaror som innehåller kemikalier. Fi.
31. Datalagring och integritet. Ju.
32. Nästa fas i e-hälsoarbetet. S.
33. Uppgiftslämnarservice för företagen. N.
34. Ett effektivare främjandeförbud i lotterilagen. Fi.
35. Service i glesbygd. N.
36. Systematiska jämförelser. För lärande i staten. S.
37. Översyn av lagen om skiljeförfarande. Ju.
38. Tillämpningsdirektivet till utstationeringsdirektivet – Del II. A.
39. Myndighetsdatalag. Ju.
40. Stärkt konsumentskydd på bolånemarknaden. Ju.
41. Ny patentlag. Ju.
42. Koll på anläggningen. N.
43. Vägar till ett effektivare miljöarbete. M.
44. Arbetslöhet och ekonomiskt bistånd. S
45. SÖK – statsbidrag för ökad kvalitet. U.
46. Skapa tilltro. Generell tillsyn, enskildas klagomål och det allmänna ombudet inom socialförsäkringen. S.

47. Kollektiv rättighetsförvaltning på upphovsrättsområdet. Ju.
48. Bostadsmarknaden och den ekonomiska utvecklingen. Fi.
49. Nya regler för revisorer och revision. Ju.
50. Hela lönen, hela tiden. Utmaningar för ett jämställt arbetsliv. A.
51. Klimatförändringar och dricksvattenförsörjning. N.
52. Rapport från Bergwallkommissionen. Ju.
53. The Welfare State and Economic Performance. Fi.
54. Europeisk kvarstad på bankmedel. Ju.
55. Nationell strategi mot mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck. U.
56. Får vi det bättre?
Om mått på livskvalitet. Fi.
57. Tillsyn över polisen och Kriminalvården. Ju.
58. EU och kommunernas bostadspolitik. N.
59. En ny regional planering – ökad samordning och bättre bostadsförsörjning. N.
60. Delrapport från Sverigeförhandlingen. Ett författningsförslag om värdeåterföring. N.
61. Ett stärkt konsumentskydd vid telefonförsäljning. Ju.
62. UCITS V. En uppdaterad fondlagstiftning. Fi.

Statens offentliga utredningar 2015

Systematisk förteckning

Arbetsmarknadsdepartementet

- Tillämpningsdirektivet till utstationeringsdirektivet – Del I. [13]
Tillämpningsdirektivet till utstationeringsdirektivet – Del II. [38]
Hela lönen, hela tiden. Utmaningar för ett jämställt arbetsliv. [50]

Finansdepartementet

- Värdepappersmarknaden
MiFID II och MiFIR. + Bilagor [2]
Ett svenskt tonnageskattesystem. [4]
En ny svensk tullagstiftning. [5]
Krav på privata aktörer i välfärden. [7]
Överprövning av upphandlingsmål m.m. [12]
En ny ordning för redovisningstillsyn. [19]
En kommunallag för framtiden.
Del A + B. [24]
Skatt på dubbdäcksanvändning i tätort? [27]
Kemikalieskatt. Skatt på vissa konsumentvaror som innehåller kemikalier. [30]
Ett effektivare främjandeförbud i lotterilagen. [34]
Bostadsmarknaden och den ekonomiska utvecklingen. [48]
The Welfare State and Economic Performance. [53]
Får vi det bättre?
Om mått på livskvalitet. [56]
UCITS V. En uppdaterad fondlagstiftning. [62]

Försvarsdepartementet

- Deltagande med väpnad styrka i utbildning utomlands. En utökad beslutsbefogenhet för regeringen. [1]

Justitiedepartementet

- Med fokus på kärnuppgifterna. En anslagen anpassning av Polismyndighetens uppgifter på djurområdet. [3]
En översyn av årsredovisningslagarna. [8]
En modern reglering av järnvägstransporter. [9]
Lösöreköp och registerpant. [18]
Informations- och cybersäkerhet i Sverige. Strategi och åtgärder för säker information i staten. [23]
En ny säkerhetsskyddslag. [25]
Datalagring och integritet. [31]
Översyn av lagen om skiljeförfarande. [37]
Myndighetsdatalag. [39]
Stärkt konsumentskydd på bolånemarknaden. [40]
Ny patentlag. [41]
Kollektiv rättighetsförvaltning på upphovsrättsområdet. [47]
Nya regler för revisorer och revision. [49]
Rapport från Bergwallkommissionen. [52]
Europeisk kvarstad på bankmedel. [54]
Tillsyn över polisen och Kriminalvården. [57]
Ett stärkt konsumentskydd vid telefonförsäljning. [61]

Kulturdepartementet

- Begravningsclearing. [26]

Miljö- och energidepartementet

- Kunskapsläget på kärnavfallsområdet 2015. Kontroll, dokumentation och finansiering för ökad säkerhet. [11]
Vägar till ett effektivare miljöarbete. [43]

Näringsdepartementet

- Attraktiv, innovativ och hållbar – strategi för en konkurrenskraftig jordbruks- och trädgårdsnäring. [15]

Ökat värdeskapande ur immateriella tillgångar. [16]
Gör Sverige i framtiden – digital kompetens. [28]
Uppgiftslämnarservice för företagen. [33]
Service i glesbygd. [35]
Koll på anläggningen. [42]
Klimatförändringar och dricksvattenförsörjning. [51]
EU och kommunernas bostadspolitik. [58]
En ny regional planering – ökad samordning och bättre bostadsförsörjning. [59]
Delrapport från Sverigeförhandlingen. Ett författningsförslag om värdeåterföring. [60]

Socialdepartementet

Mer gemensamma tobaksregler.
Ett genomförande av tobaksproduktdirektivet. [6]
Sedd, hörd och respekterad. Ett ändamålsenligt klagomålssystem i hälso- och sjukvården. [14]
För kvalitet – Med gemensamt ansvar. [17]
Trygg och effektiv utskrivning från slutenvård. [20]
Mer trygghet och bättre försäkring.
Del 1 + 2. [21]
Nästa fas i e-hälsoarbetet. [32]
Systematiska jämförelser. För lärande i staten. [36]
Arbetslöhet och ekonomiskt bistånd. [44]
Skapa tilltro. Generell tillsyn, enskildas klagomål och det allmänna ombudet inom socialförsäkringen. [46]
Nationell strategi mot mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck. [55]

Utbildningsdepartementet

Rektorn och styrkedjan. [22]
En yrkesinriktning inom teknikprogrammet. [29]
SÖK – statsbidrag för ökad kvalitet. [45]

Utrikesdepartementet

Gränser i havet. [10]